

QUŞLARIN VƏ UÇMAĞIN MƏNŞƏYİ

HARUN YƏHYA
(ADNAN OKTAR)

MÜNDƏRİCAT

✚ ÖN SÖZ

✚ GİRİŞ

✚ UÇMAĞIN MƏNŞƏYİ HAQQINDAKI TƏKAMÜLÇÜ
SSENARİLƏR VƏ ÇIXILMAZ VƏZİYYƏTLƏR

✚ QUŞLAR VƏ DİNOZAVRLAR ARASINDAKI ƏHƏMİYYƏTLİ
QURULUŞ FƏRQLƏR

✚ ARXEOPTERİKS ARA KEÇİD FORMASI DEYİL, NƏSLİ
TÜKƏNMİŞ QUŞ NÖVÜDÜR

✚ TƏKAMÜLÇÜ MÖVHUMATÇILIĞA NÜMUNƏ: SAXTA FOSİL
ARXEORAPTOR

✚ XƏYALİ DİNOZAVR–QUŞ ƏLAQƏLƏRİ

✚ PTEROSAURİALAR (UÇAN SÜRÜNƏNLƏR) NİYƏ TƏKAMÜL
NƏZƏRİYYƏSİ ÜÇÜN ÇIXILMAZ VƏZİYYƏTDİR?

✚ HƏŞƏRATLARDA UÇMAĞIN MƏNŞƏYİ

✚ NƏTİCƏ

✚ TƏKAMÜL YALANI

ÖN SÖZ

Uçmaq minlərlə ildir ki, bəşəriyyətin ideali halına gəlmiş, çox sayda elm adamının və tədqiqatçının əmək, vaxt və pul xərclədiyi bir sahə olmuşdur. Çox primitiv bəzi sınaqlar başqa, uçan vasitələr ancaq 20–ci əsrdə düzəldilə bilmişdi. Bəşəriyyətin çoxəsrlik texnoloji imkanları ilə etməyə çalışdıqları bu işi, dünya üzərində 150 milyon ildir mövcud olduqları məlum olan quşlar qüsursuz şəkildə həyata keçirirlər. Yeni doğulan bir quş balası belə, insanların ancaq yüksək texnologiya ilə nail olduğu bu xüsusi istedadı, çox qısa müddət ərzində qazanır.

Bəs bu heyranlıq doğuran canlılar necə ortaya çıxmışdır?

Quşları tədqiq edən hər kəs, digər canlılar kimi onların da çox yaxşı hazırlanmış bədən quruluşlarına malik olduqlarını fərq edər. Bu vəziyyətin bizi gətirəcəyi nəticə isə, quşların qüsursuz yaradılışın məhsulu olmasıdır.

Ancaq təkamül nəzəriyyəsi bu həqiqəti qəbul etmək istəmir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə bütün canlılar ortaq bir atadan törəyərək şaxələnmişlər. Bu ssenariyə görə, saylarının 100 milyona¹ çatdığı düşünülmən canlı növləri bir–birlərindən törəmək məcburiyyətindədir. Təkamülçülər həyatın mənşəyi və müxtəlifliyi mövzusunda açıqlama olaraq iki əsas mexanizm irəli sürürlər: Təbii seleksiya və mutasiyalar. (Ətraflı məlumat üçün baxın: Harun Yəhya, *Təkamül aldatması, Həyatın gerçək mənşəyi*) Halbuki hər iki mexanizmin də yeni bir canlı yaratmaq xüsusiyyəti yoxdur; çünki bunlar hər hansı bir məqsədə uyğun olmayan zərərli və təsadüfi təsirlərdir. Əlbəttə, məqsədsiz və şüursuz şəkildə inkişaf edən təsadüflərin planlı, nizamlı və müəyyən bir məqsədə uyğun olaraq hazırlanmış canlılar meydana gətirmələri mümkün deyil. Kor təsadüflər, canlılara kompleks orqanlar və sistemlər verə bilməzlər.

Ağıl sahibi bir insan, həyatı öyrəndikcə, təkamül nəzəriyyəsinin həyatın mənşəyini təsadüflərə əsaslandırın bu iddiasının axmaqlığını hiss edəcəkdir. Dizayn görüb buna məqsədsiz demək, nizam görüb təsadüf demək, göz görə–görə həqiqətləri inkar etməkdən başqa bir şey deyildir. Bu inkarın əsasında isə, təkamülçülərin materialist fəlsəfəyə olan bağlılıqları və yaradılış həqiqətinə olan mövhumatçı reaksiyaları yatır. Təkamülçülər bir Yaradıcının varlığını qəbul etməkdənsə, kor təsadüflərin sözdə yaratma gücü olduğuna və şüursuzluğu, məqsədsizliyi ifadə edən bu anlayışın hər şeyi edə biləcəyinə inanmağı üstün

tuturlar.

Ancaq burada yanlış inancı görmək çox asandır: Bir maket təyyarənin hissələrini təsadüfi yerə qoysanız, bu parçalar külək, ildırım, yağış, zəlzələ kimi təsirlərlə təsadüf əsəri birləşərək, bütün bir təyyarə maketi halına gəlməyəcəkdir. Üstəlik, bu məsələdə təyyarənin bütün hissələri əvvəlcədən bir-birinə uyğun olaraq düzəldilmişdir. Buna baxmayaraq, nə qədər gözlənilsə də doğru parçaların yan-yana gələrək bir-birinə birləşməsi mümkün deyil. Bu layihə ancaq şüurlu bir varlığın hissələri bir yerə toplanması ilə baş verər. Amma təkamülçülərə görə təsadüflər, bu nümunələrlə müqayisə olmayacaq qədər mükəmməl sistemlər qurur, həssas tarazlıqlar yaradır. Buradakı məntiq çöküntüsü son dərəcə açıqdır.

Canlıların hər biri ayrı bir dizayn möcüzəsidir. İrəli sürülən təkamül mexanizmləri isə, təkamülçülərin iddialarına heç bir töhfə vermir. Bu mexanizmlərin ilki olan təbii seleksiya, yaşadıkları mühitlə harmoniya içində olan canlıların həyatda qaldığını, uyğunsuz olanların isə yox olduğunu nəzərdə tutur. Təkamülçülərə görə bu şüursuz seçmə şəkli, canlılara bir-birindən mürəkkəb orqanlar, sistemlər qazandırır; Amma bu iddianın əsaslı heç bir dəlili və elmi dayağı yoxdur. Müşahidələr, təbii seleksiyanın yalnız uyğun olmayan şəxsləri seçməkdə işə yaradığını, canlılara yeni orqanlar və sistemlər qatmasının isə mümkün olmadığını göstərir. Məşhur bioloq Darcy Wentworth Thompson bunu belə şərh edir:

Təbii seleksiyada gördüyümüz şey yaratmaq yox, yox etmək, budamaq və yanğına sürükləməkdir.²

Bir sözlə, təbii seleksiya ilə yeni bir növün meydana çıxması mümkün deyil. Üstəlik, təbii seleksiya ilə seçim prosesi, həm şüursuzdur, həm də canlıların genetik məlumatlarına bir töhfəsi olmaz. Yəni təbii seleksiya ilə canlıda bir dəyişiklik meydana gəlsə də bu dəyişiklik özündən sonrakı fərdlərə ötürülə bilməz. Genlərə təsir edən tək təbii mexanizm mutasiyadır. Mutasiyalar isə canlıların genetik quruluşlarında meydana gələn zərərlərdir və mutasiyaların genetik informasiyaya faydalı bir əlavə etdikləri heç bir zaman müşahidə olunmamışdır.³

Təkamülçülərin təbii seleksiya və mutasiyalar yolu təkmilləşmə iddiaları əsassızdır, çünki;

- 1) *Təbii seleksiya gələcəyi görərək planlaşdırma edə bilməz,*
- 2) *Mutasiyalar heç bir zaman inkişaf edən bir "fayda" yaratmazlar.*

New Mexico Universitetindən professor John O. Woller Mutasiyalarla inkişaf iddiasının ağılsızlığına belə toxunur:

Ümumi təkamül üçün lazımlı olan təsadüfi dizayn tənzimləmələri, məntiqi fəlakətlərdir. Radiasiya, köçürülmə xətaları ya da təklif edilən digər mənbələrin səbəb olduğu təsadüfi mutasiyalar çox nadir hallarda dizayn tənzimləmələrini ortaya çıxarırlar, daha inkişaf etmiş mükəmməl dizaynları isə heç bir zaman yaratmazlar.⁴

Belə bir düşünək. Özünüz üçün bir ehtiyac müəyyən etdiniz: Məsələn, orqanizminizdə istilik reseptorları olanda daha çox səmərəli həyat sürəcəyinizə qənaət gətirdiniz, ya da sizin üçün mühüm əhəmiyyət daşıyacağını düşündüyünüz başqa bir orqanın varlığına ehtiyac duydunuz. Bunu orqanizminizdə meydana gətirə bilərdiniz? Bədəninizdəki digər bütün orqanlarla koordinasiya şəklində, təəccüblənmədən, zamanlaması mükəmməl şəkildə, tam ehtiyacınız olduqda lazımi tədbirləri alaraq sizi qorumaq, sizə faydalı olmaq üçün dayanmadan çalışan bir orqan və ya sistem yarada bilərdiniz? Sonra da bunu sizdən sonrakı nəsillərə ötürəcək lazımi genetik şifrələri xətasız şəkildə DNA-nıza kodlaşdırma bilərdiniz?

Bu, nə qədər istəsəniz, nə qədər çalışsanız da mümkün olmazdı. Sizin kimi ağıl və şüur sahibi bir varlığın bunu bacarması mümkün deyilənsə, şüursuz molekullar bunu necə bacara bilər? Beləliklə, şüursuz molekulların hüceyrələr inşa etdiklərini, sonra da bunların genetik quruluşlarında təsadüf əsəri qüsursuz tənzimləmələr baş verdiyini iddia etməyin heç bir elmi əsası yoxdur.

Bütün bunların nəticəsi olaraq, zaman içərisində təsadüfi sözdə təkamül mexanizmləri bir canlının başda uçmaq qabiliyyəti olmaq üzrə mükəmməl xüsusiyyətlərə sahib bir quşa çevrilməsi, quşun da yenə fərqli mükəmməl xüsusiyyətlərə sahib başqa bir canlıya çevrilməsi mümkün deyil. Canlılardakı müxtəliflik Allahın sonsuz elminin, yaratma sənətinin dəlillərindən yalnız biridir. Təkamülçülər isə bu həqiqəti qəbul etməmək üçün həqiqətdən uzaq

izahlara yapışıb qalırlar.

Canlı aləmin mürəkkəbliyinin getdikcə daha yaxşı aydın olduğu son 20 il ərzində təkamül nəzəriyyəsinin müdafiə etdiyi təsadüf ehkamına reaksiya göstərən elm adamlarının sayı artmışdır. Məsələn, Yeni Zelandiyadakı Otega Universitetindən molekulyar biolog Maykl Denton, təkamül nəzəriyyəsinin çıxılmaz vəziyyətlərini özündən soruşanda, təsadüfi mutasiya iddialarını belə tənqid edir:

Mənim ən ciddi etirazım mutasiyaların mahiyyəti ilə əlaqədardır. Darvinizm təkamül prosesində seçilmiş olan bütün mutasiyaların ilk dəfə meydana gələndə tamamilə təsadüfi olduğu fikrinə əsaslanır. Mutasiyalar təsadüfidir. Elə Darvinizmin təmali budur. Canlılardakı mutasiya daxil olması hər zaman olduğu kimi təsadüfidir.

Darvinizm təbiətdəki bütün uyğun quruluşların və tarix boyu mövcud olan bütün orqanizmlərin tamamilə nəzarətsiz mutasiyaların təcrübəsi ilə meydana gəldiyini iddia edir. Bu iddia ən kiçik sübutu olmayan əsassız fikirdir...

İkinci problem isə təbiətdə çox sayda kompleks sistem olduğu və bu problem nə qədər istənməyən olursa olsun və insanlar nə qədər bunu görməməyə çalışırsa çalışsın, təbiətdə olan çoxsaylı irəli dərəcədə mürəkkəb sistemin, kiçik təsadüfi mutasiyaların zaman ərzində toplanması nəticəsində heç bir şəkildə yarana bilməyəcəyidir...

Əslində çox zaman bioloji ədəbiyyatda bu sistemlərin necə baş verdiyini açıqlayacaq bir təşəbbüs də yoxdur. Klassik bir nümunə quşun ağciyəridir və başqalarını da saya bilərəm, ancaq hamı quşun ağ ciyərinin özünə xas dövrənlə əlaqədar bir quruluşu olduğunu bilir. Hər hansı inkişaf etmiş bir canlının fiziologiyası baxımından bu qədər zəruri olan bir orqanın bu şəkildə kiçik bir sıra hadisə ilə qeyri-adi şəkildə dəyişikliyə məruz qalmasının qeyri-mümkün olduğunu görmək üçün çox da biologiya biliyinə ehtiyac yoxdur. Bu bizim təkrar ört-bas edə bilməyəcəyimiz bir məsələdir. Çünki təməldə Darvinin dediyi kimi, əgər hər hansı bir orqanın kiçik mərhələlərlə zaman ərzində inkişaf etmiş olmayacağı göstərilə bilirsə, bu nəzəriyyə tamamilə əsassız olacaq.

Ağılla düşündükdə təbiətdə buna bənzər bir çox nümunə vardır.⁵

Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Hər şeyin Yaradıcısı Allahdır! Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi Qoruyandır. (Ənam surəsi, 102)

GİRİŞ

Təkamül ssenarisinin iddialarından biri də quşları əhatə edir. Bu ssenariyə görə, sudakı canlılarla (amfibiyalardan) bir qismi sürünənlərə çevrilib quru heyvanı halına gəlmişdir. Bu heyvanlardan bir qismi də quşlar qrupunu yaratmışlar.

Təkamülçü iddialara görə, quşlar, günümüzdən təxminən 150–200 milyon il əvvəl, guya sürünən atalarından törəmişlər. Quş namizədi olan bu xəyali canlılar, tam bir quş olana qədər mərhələ–mərhələ yeni xüsusiyyətlər qazanmışlar. Buna görə də uçmaq qabiliyyəti də ssenari gərəyi mərhələ–mərhələ bugünkü mükəmməl halını almışdır. Ancaq təkamülçülərin yaşadığını fərz etdikləri yarı quş sürünən canlıların izinə 1.5 əsrdə davam edən səylərə baxmayaraq heç bir yerdə rast gəlinməmişdir. Yer üzünü təbəqələrində yarı pulcuq yarı tüklü örtülü dəriləri olan, ya da tək qanadlı və ya yarı qanadlı ara keçid formalarına rast gəlinmədiyi kimi, iddiaların əksinə yalnız mükəmməl strukturlardakı, qüsursuz, tam canlılara aid qalıqlar tapılıb.

Əlbəttə ki, bu vəziyyət təkamülçülərin iddiaları baxımından son dərəcə düşündürücüdür. Çünki bu elmdən kənar hekayəni təsdiq edən heç bir dəlil olmamasına baxmayaraq, təkamülçülər bu iddialarını israrla davam etdirirlər; Bir gün bu xəyallarının gerçək olacağı ümidini daşıyırlar. Təkamülçülərin bir növ reallaşmayan xəyallarına dəstək təmin etmək səyləri, sonrakı fəsillərdə ətraflı toxunacağımız təhriflərdən, qərəzli fikirlərdən uzağa gedə bilməmişdir.

Yer üzündə on mindən çox quş növü yaşayır. Bu quşların hər biri bir–birindən fərqli xüsusiyyətlərə malikdir. Şahinin iti gözləri, geniş qanadları və iti caynaqları var. Yüzlərlə metr hündürlükdə süzülərkən, yuxarıdan bala bir dovşanı fərq edə biləcək qədər kəskin gözlərə malikdir.

Bir neçə yüz qramlıq yağış quşları, hər il qışı keçirmək üçün 4.000 kilometrlik yolu 88 saat ərzində qanad çalaraq və okean üzərində marşrutlarını səhv etmədən qət edirlər.

Tutuquşular səs təqlidi qabiliyyətləri ilə ən zəkali bir neçə canlıdan biridir. Tutuquşular, çox fərqli bir səs orqanı anatomiyaları olduğu halda (məsələn dişləri və dodaqları olmasa da) insanların çıxardığı səslərə çox oxşar səslər çıxara bilirlər.

Məlum olan ən kiçik quş olan milçək quşu, uzun dimdiyi ilə çiçək nektarları və çiçəklərin içində yerləşən kiçik həşəratlarla qidalana bilir. Qida ala

bilmək üçün çiçəyin qarşısında havadan asılı olaraq qalmalıdır və sahib olduğu xüsusi yaradılışla bunu edə bilən yeganə quş milçək quşudur.

Bayquş isə incə, amma kəskin olmayan tüklərindəki xüsusi yaradılış sayəsində, gecələr etdiyi ov uçuşları zamanı tam bir səssizlik əldə edir. Bu gün bayquşun qanadları, hava turbolentlisinin (gurultunu) əngəlləməsi ilə elm adamlarının təqlid etməyə çalışdıqları layihələr arasında yerini almışdır.

3.5 metrlik qanadları ilə ən uzun qanad sahibi olan albatroslar həyatlarının 92%-ni açıq dənizlərdə keçirir və demək olar ki, quruya düşməzlər. Albatrosların çox uzun müddət dayanmadan uçmaları isə, qanadlarını mümkün qədər geniş açaraq, qanad çalmadan, hava axınlarından istifadə edərək uçmaları ilə mümkün olur.

Ala qarğalar topladıqları qozaları daha sonra istifadə etmək üçün torpağa basdırırlar. Hər yeri bir-birinə bənzəyən bir meşənin içində 9 ay keçdikdən sonra belə, güclü yaddaşları ilə bu qozaları tapıb ortaya çıxara bilirlər.

Quşlar, balaları ilə məşğul olma qaydaları, onlara olan şəfqətli davranışları da son dərəcə diqqət çəkicidir. Bəzi quşlar çox detallı yuvalar tikirlər və yuvanın planında bir çox şərti nəzərə alırlar. Məsələn, dəniz kənarında yaşayan quşlar yuvalarını batmayacaq şəkildə və buna uyğun material ilə edirlər; Hətta su yüksəldiyi təqdirdə yuva içindəki balaların bundan ziyan görməmələrini hesablayırlar. Qamışlıq ərazilərdə yaşayan bəzi quşlar isə, yumurtaları küləyin təsiri ilə düşməsin deyə yuvalarının divarlarını yüksək edirlər. Quşların cild-cild kitab ilə izah edilə biləcək müxtəliflikdəki bir-birindən fərqli xüsusi yuva dizaynları, ağıllı davranışları, fədakarlıqları ağıl və şüurdan məhrum bu canlılar üçün necə mümkün olur?

Quşların sahib olduqları xüsusiyyətləri zaman içində yavaş-yavaş qazanmış olmaları mümkün deyildir, çünki belə bir prosesin ara mərhələlərində həyatda qalmaları mümkün deyil. Belə ki, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, mərhələ-mərhələ kamilləşən bir canlı yoxdur; Əksinə, fərqli canlı qrupları, yer üzü təbəqələrində ilk çıxdıqları andan etibarən hazırkı mükəmməl halları ilə mövcuddurlar.

Bunlar, quşların yaradıldığının elmi dəlilləridir. Bu dəlillər, insanlara Quranda öyrədilən bir həqiqəti təsdiq edir: Bu canlıları, sahib olduqları bacarıqlarla və buna uyğun layihələrlə yaradan, hər şeyin Yaradıcısı olan Allahdır. Quranda Allah “... **Elə bir canlı yoxdur ki, Allah onun kəkilindən tutmuş olmasın...**” (Hud surəsi, 56) ayəsi ilə canlılar üzərində olan

hakimiyyətini bildirir.

Quşlar da sahib olduqları qüsursuz xüsusiyyətləri, göylərin və yerin Rəbbi olan Allahın sənətinin və elminin nümunələrindən yalnız birini göstərir:

...Göylərin, yerin və onların arasında olanların səltənəti Allaha məxsusdur. Dönüş də ancaq Onadır... (Maidə surəsi, 17)

UÇMAĞIN MƏNŞƏYİ HAQQINDAKI TƏKAMÜLÇÜ SSENARİLƏR VƏ ÇIXILMAZ VƏZİYYƏTLƏRİ

Təkamülçülər quşların guya əcdadının, bir sürünən qrupu olan dinozavrlar olduğunu irəli sürürlər. Ancaq təkamülçülər dinozavrların quşlara necə çevrildiklərini açıqlaya bilməzlər. Uçmağın mənşəyi ilə əlaqədar irəli sürülən müəyyən iki iddia var. Hər iki iddia da absurd və sübutsuzdur; Yalnız fərziyyələrə əsaslanır:

- *Cursorial (yerdən yuxarı) nəzəriyyə olaraq bilinən iddiaya görə, dinozavrlar yerdən havaya qalxaraq quşlara çevrilmişdir. Cursorial kəlməsi Latınca curcus sözündən yaranmışdır və “qaçaraq, sürətli hərəkət” mənasına gəlir.*
- *Arboreal (ağaclardan aşağı) Nəzəriyyə kimi tanınan fikrə görə isə, quşların guya əcdadları ağaclarda yaşayan bir sürünən qrupu olan dinozavrlardır; Bu dinozavrlar zamanla “budaqdan budağa tullanaraq qanad açmış” və quşlara çevrilmişlər.*

Hər iki nəzəriyyə də xəyal gücünə və fərziyyələrə əsaslanır. Nə arboreal nəzəriyyəsini nə də cursorial nəzəriyyəsini dəstəkləyəcək heç bir dəlil yoxdur. Təkamülçülərin bu problem qarşısında heç bir elmi dəyəri olmayan ssenarilər istehsal etməkdən başqa bir çarələri yoxdur.

Tufts Universitetindən Dr. Robert G. Cookun redaktorluğunu etdiyi “*Avian Visual Cognition*” (Quşlarda vizual şüur) adlı kitabda da quşların mənşəyi məsələsinin spekulasiyaya nə qədər açıq olduğundan belə bəhs edilir:

Quşların uçmaq üçün sahib olduqları mükəmməl dizayn, keçid formaları üçün olan fosil sübutlarının çatışmazlığı ilə birlikdə, quşlarda uçmağın təkamülü məsələsini çox böyük fərziyyə sahəsi etdi.⁶

“Scientific American” jurnalının 17 Yanvar 2003 tarixində nəşr olunan “Origin of Bird Flight Explained” (Quşlarda uçmağın mənşəyi açıqlandı) adlı məqalədə də əslində içində quşların mənşəyinə dair heç bir real açıqlama yoxdur; həm arboreal həm də cursorial nəzəriyyələrin çatışmazlığına belə toxunulmuşdur:

...həm arboreal həm də cursorial ssenarilər açıqlama gətirmək üçün boşluqlara malikdir. Ağacda yaşayanlara baxanda, günümüzdə yaşayan yüzlərlə uçmayan ancaq süzərək hərəkət edən onurğalılar içindən, heç biri belə əlavə qanadları ilə qanad çırpma bilməz. Təbii seleksiya niyə yerdə qaçmaq üçün ağır əzələli ayaqları olan teropodlarda Kiçik ibtidai qanadların inkişaf etməsinə razılıq versin? Dial [Montana Universitetindən təkamülçü bir biolog olan Kenneth Dial], iki nəzəriyyənin də addım–addım adaptasiyaları, tamamilə inkişaf etmiş uçmaq mexanizminə necə yol açdığına dair kifayət qədər açıqlama vermədiyini irəli sürür.⁷

Cursorial nəzəriyyəyə görə uçmağın mənşəyi və yanlışları

Cursorial nəzəriyyə, iki ayaqlıların, qaçarkən həyata keçirdikləri bir sıra sıçrayış ilə uçmağa nail olduqlarını irəli sürür. Sıçrayış məsafələri artdıqca, qanadların tarazlıq və hərəkətverici qüvvə üçün istifadə edildiyini, bunun da başqa hər hansı bir əlavə vasitəyə ehtiyac qalmadan uçmaq ilə nəticələndiyini qəbul edir. Bu utopik fərziyyəni açıqlama cəhdi iki şəkildə olmuşdur:

Həşərat şəbəkə modeli

Bu model, iki ayaqlı canlılarda qarşı qolların sərbəst hərəkət edə bildiyini, beləliklə ovların daha asan tuta bildiyini irəli sürür. Zaman içində tüklər genişləndikcə, qanadların, təqib və vurma üsulu ilə həşəratların yaxalanması üçün daha yaxşı bir alət halını aldığıını iddia edir. İddiaların davamı isə ön ayaq böyüdükcə, hərəkətin bugünkü qanad çalma üsulu ilə uçmaya çevrildiyi şəkildədir.

Bu iddianın, təkamül nəzəriyyəsinə açıqlama gətirə bilmək üçün edilən məcburi bir model olduğu ortadadır. Şüursuz təkamül mexanizmlərinin canlı üçün nəyin faydalı, nəyin faydasız olduğunu müəyyən etmələrini; bu müəyyənlik istiqamətində uzaqgörən davranaraq, canlının bədənində lazımi dəyişiklikləri meydana gətirmələrini gözləmək son dərəcə ağılsızlıqdır. Zərərli və təsadüfi təsirləri olan mutasiyaların, canlılara faydalı dəyişikliklər etməsi, reallaşması qeyri-mümkün bir xəyalda başqa bir şey deyil. Qaldı ki, bu nəzəriyyə, mutasiyaların müsbət təsirlər göstərə biləcəyi fərz edilsə də əsassızdır. Çünki quşlar yuxarı-aşağı qanad çalırlar; amma həşəratları tutmaq üçün istifadə edilən hərəkət, uçmaq hərəkətindən daha fərqlidir. Belə bir məqsəd üçün quşların qanadlarını irəli-geri hərəkət etdirmələri lazımdır. Bu halda həşərat yaxalamağa çalışan bir canlının, qollarının qanada çevrilməsi bir çatışmazlıq olacağı üçün, onsuz da belə bir dəyişikliyə ehtiyac yoxdur. Bu da təkamülcü iddialar baxımından ziddiyyətli bir haldır. Çünki təkamülcülər orqanların ehtiyaca görə inkişaf etdiyini iddia edirlər.

Bundan başqa, təkamülcülərin iddiaları əsasında həşərat yaxalamağa çalışan canlıda qanad və tüklər əmələ gəlsəydi, bu qanadlar və tüklər ov etmək üçün istifadə ediləndə zərər görərdilər. Bu da həşərat şəbəkə modeli iddiası baxımından bir ziddiyyətdir.

Əgər bir canlı qolları ilə həşərat ovlamağa çalışarkən qolları təkamül keçirsəydi, canlının qollarında, ov ovlaması üçün, havanın keçidini təmin etmək məqsədilə (tor kimi) hava dəşiklərinin olması lazım gələrdi.⁸ Ancaq quşların qanadları bu cür oyuqlara malik deyil; Tam olaraq uçmaq üçün yaradılmışlar. Belə ki, məlum olan ən qədim quş olan və qüsursuz uçmaq anatomiyasına malik olan *Arxeopteriks* qanadlarında da hava dəlikləri yoxdur. Bu da, onun bu üsulla həşərat tuta bilməyəcəyini göstərən dəlillərdən biridir. Nəticə olaraq, bütün bunlar sözügedən modelin əsassızlığını ortaya qoyur.

Qanad çalma modeli

Bu model, sözügedən canlıların ovlarını çənələri ilə tutduqlarını, havaya sıçrayarkən də ön ayaqlarını iki tərəfli tarazlayıcı olaraq istifadə etdiklərini iddia edir. Ön ayaqlardakı inkişafın, qaldırma gücündə dəqiqəlik inkişaflara səbəb olduğunu, bunun da daha irəliyə sıçramalarını və daha yaxşı ov etmələrini təmin etdiyini qəbul edir. Zamanla meydana gələn guya qanad

uclarındaki inkişafların isə qaldırma qüvvətini artırdığını və bunun daha güclü bir uçmanı mümkün etdiyini müdafiə edir.

Bu modelə aid iddialar da son dərəcə əsassızdır. Hər şeydən əvvəl bir canlılığın davamlı etdiyi hərəkətlərə görə, orqanizmində bir sıra dəyişikliklər meydana gəlməsi mümkün deyil. Üstəlik, belə bir hadisənin meydana gəldiyini fərz etsək belə, bu xüsusiyyətlərin bir sonrakı nəsəyə ötürülməsi mümkün deyil. Bu, genetik elminin bilinmədiyi bir vaxtda fransız biolog Lamarckın ortaya atdığı, ancaq sonra açıq şəkildə məhv olan bir iddianın davamıdır. (Ətraflı məlumat üçün baxın: Harun Yəhya, *“Həyatın həqiqi mənşəyi”*, Araştırma nəşriyyat)

Qanad çalma modelinin ziddiyyətləri haqqında elm adamlarının etdikləri iradlar ümumilikdə belədir:

- Yaxşıca açılmış qanadlar sürünməni artıraraq hərəkəti ləngidəcəkdir.
- Quruda yaşayan, yem axtaran bir heyvanın qanad çalması bir üstünlük deyil.
- Nəzəriyyə cazibə qüvvəsini nəzərə almır və enerji baxımından son dərəcə səmərəsizdir.
- Aşağı sürətdə və yerə yaxın uçmaq, yüksək sürətdə uçmaqdan daha inkişaf etmişdir və daha mürəkkəbdir.
- Uçuşda yem axtırmaq tarazlığın pozulması mənasına gəlir və çox həssas koordinasiya ilə yüksək manevr qabiliyyəti tələb edir. Uzun tarazlayıcı quyruğa sahib sıçrayan canlılarda bu cür həssas nəzarət mexanizmi mümkün deyil.⁹

Bu iradlar, ilk ağıla gələn ziddiyyətləri çox ümumi olaraq ifadə edir. Bunlarla yanaşı bu nəzəriyyələr bir çox baxımdan etibarsızdır. Məsələn, təkamülçülərin iddialarına görə uçuşdan öncəki dövr ilə fəal uçuş dövrü arasındakı qanad mərhələlərini göstərən keçid fosilləri yoxdur. Yəni budaqdan–budağa sıçrayan bir canlılığın qanadları yaranana qədər keçirdiyi yarıqanad–yarıyaqlı ara fosillərinə heç bir yerdə rast gəlinməmişdir. (Ətraflı məlumat üçün baxın: Harun Yəhya, *“Ara keçid açmazı”*, Araştırma nəşriyyat)

Dinozavrdan quşa keçid iddiasında olan təkamülçülərin, bu iddianın dəlillərini fosil qeydlərindən tapıb göstərmələri lazımdır. Çünki əgər

dinozavrlar quşlara çevrilmiş olsaydılar, tarixdə bu dəyişikliyi əks etdirən yaridinozavr–yarıquş canlıların yaşamış və fosil qoymuş olmalı idilər. Təkamülçülər uzun illər Arxeopteriksın belə bir keçidi təmsil etdiyini iddia etmişlər. Halbuki yeni əldə edilən tapıntılar Arxeopteriksın sürünən oxşar xüsusiyyətlərinin şişirdildiyini və canlıni “ibtidai quş” saymağın heç bir əsası olmadığını göstərir. (Bu mövzunun detalları üçün baxın: “*Arxeopteriks ara keçid forması deyil, soyu tükənmiş quş növüdür*” hissəsi)

Ayrıca bu nəzəriyyələr, tüklərin kökü, beyinin mürəkkəb quruluşu və uçmaq üçün lazım olan üç ölçülü qavrayışa aid nəzarətin necə təmin edildiyi kimi məsələlərdə də heç bir açıqlama gətirmirlər.

Cursorial nəzəriyyənin tarixi inkişafı və etibarsızlığı

Cursorial uçuş nəzəriyyəsi ilk dəfə Samuel Williston tərəfindən 1879–cu ildə ortaya atılmışdı. Williston, necə olacağının detallarından heç bəhs etmədən uçuşun bir sıra addımlarla (qaçaraq, sıçrayaraq, yüksəkdən tullanaraq və süzülərək) təkmilləşə biləcəyini irəli sürdü. 1907–ci ildə və 1923–cü ildə Franz Baron Nopcsa, Willistonun iddialarını detallandıraraq qanadların canlınin quruda qaçarkən sürətlənməsi üçün inkişaf etmiş ola biləcəyini iddia etdi. Ancaq qaçış sürətini artırmaq üçün qanadları istifadə etməyin canlılarda heç bir bənzəri yoxdur və gərilmiş qanadlar sürünməni artırır.¹⁰ Həmçinin bu nəzəriyyə qanadların ilk dəfə necə ortaya çıxdığını açıqlamağa belə girişməz. Dünyanın ən öndə gələn ornitologiya (quş elmi) ekspertlərindən biri olan Şimali Karolina Universiteti Biologiya bölməsi professoru Alan Feduccia bu nəzəriyyəyə “aerodinamik axmaqlıq” adını verərək fikrini şərh edir.¹¹

Təxminən 50 il sonra Yale Universiteti Geologiya kafedrası professoru John Ostrom, cursorial nəzəriyyənin yeni bir versiyasını irəli sürdü. Ostrom, qolların həşəratları tutmağa çalışarkən qanadlara çevrildiyini söylədi. Con Ostromun iddialarına görə tüklər, ilk əvvəl izolyasiya üçün çıxıb və daha sonra uzanıb.¹² Bu “həşərat nəzəriyyəsi” dörd əsas təməldə tənqid edildi və 1983–cü ildə Ostrom öz fərziyyəsini inkar etmək məcburiyyətində qaldı.¹³ Bir ifadəsində nəzəriyyəsinin tələb etdiyi ara formaların yoxluğundan belə bəhs edirdi:

Hər hansı bir “pro–avis”–ə (uçmaq öncəsi canlıya) aid heç bir fosil sübutu

yoxdur. O tamamilə nəzəri bir quş qabaqcılıdır...¹⁴

Ostromdan sonra bu nəzəriyyəni davam etdirmək istəyənlər də tüklü qanadların qaçma, sıçrama zamanı orqanizmin istiqamətlənməsini nəzarət etmək üçün inkişaf etmiş olduqlarını irəli sürdülər. Ancaq onlar da özlərindən əvvəlkilər kimi haqlı tənqidlərə hədəf oldular.¹⁵ Məsələn, Leeds Universitetindən Professor Ceremi Rayner bu fərziyyədəki canlının havaya doğru sıçrayanda qaçma sürətində 30–40% azalma olacağını hesablayıb ki, bu nəticə uçmada ciddi problemlər yaradacaqdı. Bu vəziyyət qarşısında Rayner belə bir nəticəyə gəldi:

Belə şərtlərdə uçmaq üçün həddindən çox enerji lazımdır, buna qarşın uçmaq sürəti da son dərəcə az olacaqdı.¹⁶

Bu səbəblə Rayner, irəli sürülən bu modeldə uçmaq üçün lazım olan morfoloji, fizioloji və davranış xüsusiyyətlərinin nöqsan olduğunu, bu səbəblə də modelin uğursuz olacağını müdafiə etdi.¹⁷

Texas Muzeyi Texniki Universitetindən paleontoloq Sankar Chatterjee də aparılan dəyişikliklərə baxmayaraq, cursorial nəzəriyyənin biomexanika cəhətdən əsassız olduğunu qəbul etmək məcburiyyətində kaldı.¹⁸ Yer elmləri professoru və paleontoloq David. E. Fastovsky ilə Con Hopkins Universitetinin Tibb Məktəbində hüceyrə biologu və anatomiyaçı olan David B. Weishampel də ilk quşlarda qaçmadan uçmağa keçid üçün qaneedicilərin bir model tapa bilmədiklərini ifadə etdilər.¹⁹

Günümüzdə tarazlıq üçün ön ayaqlarını istifadə edən iki ayaqlı canlı olmaması da vacibdir. Yalnız oxşar bir duruş tərzinə malik kenqurular (iki ayaqlılıq zəruriliyi, cursorial duruş, qısa ön ayaqlar, uzun quyruq baxımından) nəzəriyyəni test etmək üçün bir nümunə ola bilər. Onlar iki ayaqları üzərində dayanırlar, ancaq sıçrama zamanı qollarını irəli uzatmırlar, tam əksinə, qollar passiv rola malikdir. Qabaq ayaqlarını sıçrama sürətini artırmaq üçün uçmaq zərbə mövqeyində saxlamazlar. Paleontoloq Sankar Chatterjeenin ifadəsi “Sıçramanın ortasında və yerə enmə zamanı sürüklənmə qüvvəsini ən aza endirmək üçün bədənə yaxın, qıvrım şəkilində dayanırlar”.²⁰

Təkamülçü bioloq olan Uolter Bock isə cursorial nəzəriyyə ilə bağlı iddiaların əsassızlığına belə toxunmuşdur:

Arxeopteriks ölçüdə quruda yaşayan heç bir kiçik tetrapod bilmirəm. (Məsələn, uçan–qaçan bir forma və ya ikinci dərəcəli bir uçmaq və ya pozulmuş uçmaq formaları) Bu ön ayaqların qaçma və ya sıçrama zamanı tarazlıq üçün istifadə edildiyi bir forma da bilmirəm.²¹

Cursorial nəzəriyyə təkamülçülər üçün həlli mümkün olmayan problemlərlə üz–üzədir. Bu nəzəriyyənin əsas arqumenti olan “bəzi sürünənlərin həşərat ovlamaq üçün qabaq ayaqlarını uzun müddət çırpdıqları üçün qollarının qanadlara çevrilməsi” iddiası da böyük bir ziddiyyət doğurur. Çünki qanad kimi son dərəcə mürəkkəb bir orqanın, milçək tutmaq üçün necə meydana gəldiyi haqqında heç bir açıqlama verilmir. Cursorial nəzəriyyənin aparıcı müdafiəçisi Con Ostrom, hər iki fərziyyəni müdafiə edənlərin elmi əsasları olmadığını etiraf edərək iddiaları belə şərh edir:

Mənim “cursorial predator” nəzəriyyəmə həqiqətən də abstraktdır. Amma arboreal nəzəriyyə də eyni şəkildə abstraktdır.²²

Milçək ovlayan dinozavr nağılı

Cursorial nəzəriyyəyə görə, quşlar milçəkləri ovlamağa çalışarkən “havaya qalxmışdırlar”. Heç bir elmi əsası olmayan, sadəcə təxəyyülünün məhsulu olan bu iddiada yer alan milçəklərin mənşəyi isə təkamülçülər üçün qeyri–müəyyəndir. Milçəyin uçması son dərəcə mürəkkəb və qüsursuzdur; Təkamülçülərin quşlarda uçmağın mənşəyini izah etmək üçün göstərdiyi nümunə, yəni milçək, onsuz da mükəmməl uçmaq qabiliyyətinə malikdir. İnsan saniyədə 10 dəfə də qolunu qırpmağı bacara bilməzəkən, bir milçək, saniyədə orta hesabla 500 dəfə qanad çalma qabiliyyətinə malikdir. Üstəlik, milçək bir döyüş təyyarəsindən daha çox sürətli manevrlər edə, tavanda başaşağı dayana, mükəmməl bir şəkildə yana, irəli–geri hərəkət edə və durduğu yerdə geri qayıda bilər. Bundan başqa, milçək hər iki qanadını eyni, paralel olaraq

oyndar. Əgər qanadların titrəyişi arasında ən kiçik bir uyğunsuzluq olsa milçək tarazlığını itirir, ancaq heç bir zaman belə bir uyğunsuzluq olmaz.

Günümüzdə milçəklər üstün yaradılışları ilə bir çox elm adamının tədqiqat sahəsi olmuşdur. Kaliforniya Berkli Universitetində Biologiya professoru olan və 2001-ci ildə MacArthur birliyinin xüsusi qabiliyyət mükafatının sahibi olan Maykl Dickinsonın milçəklərdə uçuş sistemi haqqındakı ifadələrinə "The Scientist" jurnalında belə yer verilir.

Dickinson həqiqətdə hərəkətə keçirən, həşəratların uçmaq mövzusunda peşəkarlıqlarıdır. Ona görə həşəratlar hələ də bu planet üzərindəki ən mürəkkəb uçuş maşınlarıdır. Xüsusilə milçəklərdə, son dərəcə xüsusi davranışlarla nəticələnən özlərinə xüsusi ixtisas sahələri yerləşir:

Geriyə doğru qanad aç, yan uça və baş aşağı eniş edə bilirlər. Bu məsələ ilə bağlı olaraq Dickinson belə deyir: "Bu qeyri-adi hərəkətlər, adi olmaqdan çox digər faydalı dizaynı xəbər verirlər". Laura DeFrancesco, "Learning How Flies Fly", The Scientist, cild 16, sayı 2, 21 yanvar 2002, səh. 27; http://www.the-scientist.com/yr2002/jan/research2_020121.html

Elm adamları milçək uçuşunu təqlid edən robot milçəklər inkişaf etdirmək üçün, milçək uçuşunun təfərrüatları üzərində hazırda işlər aparırlar. Milçək uçuşunu təqlid etmək üçün, milçəklərin qanadlarına təsir edən qüvvələrin necə yarandığının müəyyən edilməsi və bunların böyüklüyünün ölçülməsi lazımdır. Ancaq bu kompleks hərəkətlərin sahəsi, milçəyin sürəti səbəbindən mümkün deyil. Dickinsona görə, "Dünyadakı heç bir kompüter, bizə bu qüvvələrin nə olduğunu söyləyə bilməz". ("Sinekler Nasıl Uçar?", "Hürriyet" Bilim" jurnalı, 22 mart 2003.)

Dickinson, 2002-ci ilin noyabr ayında keçirilən bir toplantıda isə, nevrologiya mütəxəssislərinə **"həşəratların uçmağını başa düşmək, sinir sistemi üzərində işləməkdən daha artığını tələb edir. Əzələnin barmaqlarından skeletin biomexanikasına və quşun aerodinamikasına qədər hər şey, Neyro biologik bir problemin başa düşülməsindən son dərəcə əhəmiyyətlidir"** demişdir. (http://www.the-scientist.com/yr2002/jan/research2_020121.html)

Elm adamları uzun müddət çox əsas suala cavab axtardılar: Milçəklər uçmalarını necə idarə edirlər? Heç kim, milçəyin vizual sistemi ilə qanadlarını

nəzarət edən əzələlər arasında doğrudan bir əlaqə tapa bilmədi. Dickinson yüksək sürətdə işləyən video kameralar istifadə edərək, milçəklərin hərəkətlərini lentə almağı bacardı və milçəklərdə manevr qabiliyyətinə təsir edən amilləri araşdırdı. Dickinson, etdiyi bu tədqiqatlar nəticəsində milçəklərdə vizual sistemin uçmaq hərəkətlərinə nəzarət etdiyi, manevrlərdə zaman nizamlaması təmin etdiyi istiqamətində dəlillər əldə etdi. (*Laura DeFrancesco, "Learning How Flies Fly", The Scientist, cild 16, sayı 2, 21 yanvar 2002, səh. 27; http://www.the-scientist.com/yr2002/jan/research2_020121.html*)

Maykl Dickinson və onun Berklidəki həmkarları, milçəklərin dəyişən görüntülər qarşısında necə reaksiya verdiklərini bir virtual gerçəklik otağı istifadə edərək həll etdilər. Dickinson, saniyədə 3.000–4.000 arası bir nisbətə titrəyən görüntülərlə, milçəklərin gözlərindən gələn məlumatın “dal qanadıcıq” adı verilən bir orqana çatdırıldığını kəşf etdi. Milçəyin giroskopu (uçmaq sistemi) olaraq hərəkət edən dal qanadıcıqlar, qanad əzələlərini, hərəkətlərini, ya da hücum aspektlərini dəyişdirmək üçün siqnallar göndərirlər. Bu sistem, son dərəcə sürətlidir. Məsələn, hər zaman ətrafımızda rast gəldiyimiz milçəklər, görüntüdəki dəyişikliklərə 30 salisə kimi heyratamiz dərəcədə tez bir zamanda reaksiya verərək uçuş istiqamətlərini dəyişə bilirlər. Dickinson, milçəklərdə bu xüsusi dizayn qarşısındakı fikirlərini belə çatdırır:

Milçəklər, aerodinamika baxımdan planetdəki ən uğurlu uçanlardır. Tavanda və ya maili yerlərdə rahatlıqla dayanmaq kimi digər heç bir heyvanın etməyəcəyi şeyləri asanlıqla edə bilirlər. Xüsusilə eniş və qalxışlarda çox istedadlıdırlar. Bu mövzudakı bacarıqları digər hər hansı bir həşərat və ya quşdan çoxdur. “dal qanadıcıqlar”, milçəyin aerodinamik sahədəki müvəffəqiyyətinin ən mühüm açarlarıdır. Bir milçəyin “dal qanadıcıqlarını” çıxarsanız, tamamilə çaşqın hala gəldiyini və sürətlə yerə vurulduğunu görəcəksiniz. (http://www.berkeley.edu/news/magazine/fall_98/discoveries_fly.html)

Yuxarıdakı ifadələrdən də aydın olduğu kimi, milçəklərin günümüzün irəli texnologiya ilə istehsal edilmiş vertolyotlarına nümunə təşkil edən və onlardan daha çox funksional olan uçmaq sistemləri var. Bəs bu mükəmməl sistem kiçik bir milçəyin üzərində qüsursuz şəkildə necə meydana gəlmişdir? Təkamülçülərin bu məsələdə verə biləcəyi heç bir tutarlı cavab yoxdur. Tək bir

milçək belə yaradılışın açıq bir dəlilidir. Allahın bu kiçik canlıda nümayiş etdirdiyi üstün yaradılış isə, Onun sonsuz elminin nümunələrindən sadəcə biridir. Milçəkdəki üstün dizaynı və təkamülçülərin bu məsələdə çıxılmaz vəziyyətlərini İngilis bioloq J. Robin Wootton belə etiraf edir:

Milçək qanadlarının fəaliyyətini öyrəndikcə, sahib olduqları dizaynın nə qədər həssas və qüsursuz olduğunu daha yaxşı başa düşürük... Son dərəcə elastik xüsusiyyətlərə malik hissələr, havanın ən yaxşı şəkildə istifadə edilməsi üçün, fərqli qüvvələr qarşısında lazım olan elastikliyi göstərəcək şəkildə, həssaslıqla birləşdirilmişlər. Milçək qanadına rəqabət aparacaq texnoloji quruluş yox kimidir. (J. Robin Wootton, "The Mechanical Design of Insect Wings", Scientific American, cild 263, noyabr 1990, səh.120)

Arboreal nəzəriyyəyə görə uçmağın mənşəyi və yanlışları

Cursorial nəzəriyyənin çıxılmaz vəziyyətə girməsindən sonra O.C. Marş, arboreal nəzəriyyəni ortaya atdı və bu nəzəriyyə təkamülçülərin böyük əksəriyyəti tərəfindən mənimsəndi. Ancaq Con Ostromun əvvəlki hissədəki etirafında yer aldığı kimi arboreal nəzəriyyə də elmi əsası olmayan iddialardan ibarətdir.

Arboreal nəzəriyyə ilk əvvəl yerdə qaçan bir ikiayaqlının ağaclardakı həyata uyğunlaşdığını hesab edir; ağaclarda yaşayarkən ön qollarını paraşüt kimi istifadə edərək, budaqdan budağa keçdiyini irəli sürür. Yenə nəzəriyyəyə görə daha sonralar qanad çalma uçuşu inkişaf etməkdə və tullanma mərhələsində aerodinamika olaraq əhəmiyyət qazanan tüklər, təsadüfi mexanizmlərin təsiri ilə tədricən uçmaq tüklərinə dönüşür.²³

Bu nəzəriyyə, ağaclara dırmaşan guya uçmaq öncəsi canlının, ağacdən-ağaca tullanmağa başladığını və bunun da, uçmağın bir ön işarəsi olaraq, qanad hərəkətləri ilə nəticələndiyini irəli sürür. Nəzəriyyəyə görə pulcuqlardan inkişaf etdiyi iddia edilən ilk tüklər, ağacdən ağaca tullanarkən bu heyvanların enmələrini paraşütə bənzər bir şəkildə zəiflətməmişdir. Həmin canlılar sıçrayışlarına və enmələrinə bu şəkildə nəzarət etmişlər. Yenə bu nəzəriyyəyə görə, "pro-avis" (uçmaq öncəsi) olaraq ifadə edilən canlılar, yerdə yemək axtaran heyvanlardır və ağacları, yuva qurmaq, gizlənmək və yatmaq üçün

istifadə etmişlər. Təkamülçü fərziyyələrə görə ağacdan ağaca uzun məsafəli sıçrayışlar edən bu canlılar, bir müddət sonra süzülmə hərəkəti, manevr qabiliyyəti və yavaş–yavaş eniş inkişaf etdirmişlər. Guya süzülmə tam olaraq inkişaf etdikdə isə, qanad çalma hərəkəti başlamış və bu da bir müddət sonra aktiv uçmaq ilə nəticələnmişdir.

Diqqət edilsə, təkamülçü iddialarda dəlil təqdim edilmədən, həmişə bir şəkildə sonrakı mərhələlərin baş verdiyi iddia edilir. Halbuki, bunlar tamamilə bu nəzəriyyələri ortaya atan insanların xəyal güclərinə istinad edir və heç bir elmi əsası yoxdur.

Arboreal nəzəriyyənin tərəfdarları, ibtidai quşların yerdəki düşmənlərdən qaçmaq və ya yuva qurmaq kimi səbəblərlə ağaclara çıxdıqlarını, ön pəncələri ilə ağaca dırmaşdığını, sonra da aşağıdakı budaqlara tullanarkən süzərək uçağı öyrəndiklərini iddia edirlər. Ancaq nəzəriyyəni tənqid edən təkamülçülər Arxeopteriksın pəncələrinin, yerdə gəzən, sürətli bir canlı üçün uyğun olmadığını, bu pəncələrin indiki dırmaşan quşlarınkına bənzədiyini bildirir.²⁴

Yer elmləri professoru və paleontoloq David. E. Fastovsky və hüceyrə bioloqu və anatomiyaçı David B. Weishampel arboreal nəzəriyyə barəsindəki iradlarını belə dilə gətirmişlər:

*İlk quşların yəqin ki, ağaclara dırmaşdıqları və bu mövqedən uçağı öyrəndikləri irəli sürüldü. Ancaq ilk arboreal quş üçün dırmaşma adaptasiyasına aid bir dəlil yoxdur və quş olmayan teropodların heç birində arboreal vərdiş üçün skeletlərində də sübut yoxdur.*²⁵

İşin maraqlı yanı bu nəzəriyyəni tənqid edənlər, bu nəzəriyyədən daha da əsassız olan bir başqa nəzəriyyə (yuxarıda açıqladığımız cursorial nəzəriyyəni) müdafiə edirlər. Belə bir vəziyyətdə olmalarının səbəbi isə, özlərini təkamül qəlibləri içində açıqlama verməyə vadar etmələridir. Dinozavrların zaman içərisində qanadlanaraq uçduqlarını müdafiə edənlər, günümüzdə ən çox Alan Fedducia və Larri Martinin müdafiə etdiyi “ağacdan aşağı” (arboreal) nəzəriyyəsini eyni dərəcədə tənqid edirlər. Dəlillər göstərir ki, iki iddianın tərəfdarlarının da iradları doğrudur: Quşlar nə qaçan dinozavrlardan nə də ağacda yaşayan kiçik sürünənlərdən təkamül keçirmişdir. Xurafatçı təkamül məfhumundan müstəqil olaraq hesab edən hər hansı bir şəxs də, irəli sürülən

iddialardakı ziddiyyətləri asanlıqla görəcəkdir.

Bu nəzəriyyələrin heç biri hər hansı bir sübut olmadığından və elmi əsasa əsaslanmadığından, fantastik iddialar olmaqdan uzağa gedə bilməmişlər. Dünyaca məşhur, onurğalı paleontologiya eksperti Robert L. Karolun bu mövzudakı şərhini, “**günümüzdə nə struktur, nə də fizioloji arqumentlərin bu (quşların mənşəyi haqqındakı) anlaşılmanı qəti olaraq başa çatdırma bilmədiyini**” şəklindədir.²⁶ Minnesota Universitetindən Professor Phil Regal da, “**uçmaq üçün lazımlı tüklərin mənşəyinə bağlı bütün mövcud nəzəriyyələr (...) kifayət deyil**” şərhini vermişdir.²⁷ Pensilvaniya Əyalət Universitetində biolog olan James H. Marden də uçağın mənşəyi ilə bağlı irəli sürülən iddialar haqqında belə deyir:

*Nəzəriyyəçilər, yarım əsrlərini quşların uçmasının ağacdan aşağı süzülmə yolu ilə mi, yoxsa yerdən yuxarı qaçaraq, ya da sıçrayaraq mı olduğunu mübahisə edərək keçirdilər və görünüşdə müəyyən hər hansı bir nəticəyə gələ bilmədilər.*²⁸

Təkamül nəzəriyyəsinə qarşı çıxan anatomiyaçı Devid Menton özü ilə keçirilən bir müsahibədə quşların mənşəyi ilə bağlı bunları deyir:

*Bu mövzuda iki nəzəriyyə var: Arboreal və cursorial. Hər bir qrup digər qrupun tamamilə səhv olduğu mövzusunda olduqca əmindir. Təkamülçü Con Ostrom, tüklərin dinozavrların ön əllərindəki geniş pulcuqlardan keçirdiyi və bu uzun tüklərin inkişaf etdikcə milçəkləri tutmaq üçün istifadə edildiyi proqnozunu vermişdi. Tüklər çəkilərinə görə olduqca güclü olmalarına baxmayaraq onların həşəratları tutmaq üçün bir araya gəldiklərini düşünməkdən daha pis bir diaqnoz düşünə bilmirəm. Eyni zamanda tüklər yalnız bu məqsəd üçün istifadə edilmək üçün inanılmaz dərəcədə mürəkkəb bir quruluşa malikdir. Və həşərat yol üstündə deyilsə küləyə düşərdilər. Quşlar hər bir halda qollarını öndə cırparaq bağlaya bilmirlər, bu tip bir çiyinə malik deyillər. [Doktor Karl Wielandın “nəzəriyyələrdən biri üçün dəlil varmı?” sualı üzərində belə davam edir.] Tək bir dəlil belə yoxdur, eləcə də hər iki görüşə sahib olan insanlar da bu şərhni edirlər... Canlı ya da fosil, pulcuqların uzaqdan da olsa tüklərə oxşadığını göstərən heç bir nümunə yoxdur. Arxeopteriks, müasir quşlar kimi qüsursuz tüklərə malikdir.*²⁹

Hər iki nəzəriyyənin tərəfdarları aralarındakı bu münaqişə səbəbi ilə birbirlərinin iddialarının heç bir etibarlı dəlilə əsaslanmadığını göstərmişlər. Ortaya çıxan nəticə, quşların mənşəyinə dair təkamülçü bir açıqlamanın mövcud olmamasıdır.

Təkamülçülərin quşların mənşəyi məsələsində istisna etdikləri ən mühüm nöqtələrdən biri, qanadların sahib olduğu mürəkkəb kompleks quruluşdur. Qanadlar ancaq mükəmməl quruluşları olduqları təqdirdə funksionaldır; Beləliklə, “yarım qanad”, “əskik qanad” kimi quruluşların uçmaq üçün heç bir funksiyası yoxdur. Bu halda təkamül nəzəriyyəsinin irəli sürdüyü başlıca mexanizm olan “mərhələli inkişaf” modeli heç bir şey ifadə etmir. (Bu məsələnin detalları üçün baxın: “Qanadlardakı sadələşdirilməz komplekslik” hissəsi)

Təkamülçülərin alternativ çoxaltma səyləri

Montana Universitetindən Kennet Dial adlı təkamülçü bioloq, uçmağın mənşəyi ilə bağlı edilən şərhlərə abstrakt təkamül ssenarisi daha əlavə etdi. Dialın iddiası oktyabr 2001–ci ildə dünya mətbuatında geniş ölçüdə yer aldı. Ancaq tək bir elmi dəlilə belə əsaslanmırdı.

Dialın tezisi, *Alectoris chukar* növünə aid kəkliklər üzərində apardığı bəzi müşahidələrə əsaslanır. Bu kəkliklərin xüsusiyyəti, bir yamac və ya dik bir ağac gövdəsinə dırmaşarkən uçmaq yerinə qaçmağı üstün tutmalarıdır. Kəkliklər bir tərəfdən qaçarkən bir tərəfdən də sürətlərini artırmaq üçün qanadlarını çırpırlar. Qısa məsafələrdə baş verən bu qaçışa “Qanad dəstəkli yamac qaçışı” (QDYQ) adı verilmişdir.

Həmin yamac yuxarı qaçış zamanı kəkliklər ayaqları ilə yanaşı, qanadlarını çırpır, beləliklə cazibə qüvvəsinin təsirini azaldırlar. Ayaqları, yeri qavrayacaq şəkildə yaradılmış olan bu canlının qanadları da bir yarış arabasındakı hava spoyleri vəzifəsini görür. Dial da bu nümunəyə əsaslanaraq ilk quşların qanadlarını uçmaq üçün deyil, qaçmaq üçün istifadə etmiş olduqlarını irəli sürür. Bu heyvanların, ön bədən üzvlərini sürünənlər kimi önə arxaya yox, günümüzdəki quşlarının etdikləri kimi yuxarı aşağı hərəkət etdirdiklərini düşünür.

Dial, ortaya atdığı bu fikirlə, 1800–cü illərdən bu bəri uçmağın mənşəyi

üstündə mübahisə edən (dinozavrların quru canlıları olaraq və ya ağacdən–ağaca sıçrayarkən uçmağı öyrəndiklərinə inanan) iki tərəf arasında orta bir nöqtə tapmağı qarşısına məqsəd qoymuşdur.³⁰ Ancaq bu iddia o qədər də etibar görməmişdir. Los Anceles Rayonu Təbiət Tarixi Muzeyindən Luis Chiappe, dinozavrların kəklilər kimi hərəkət edib–etmədiklərini heç bir zaman öyrənilə bilməyəcəyini ifadə edərək məsələni belə şərh etmişdir:

Elə güman edirəm ki insanlar quşların uçmasının mənşəyi mövzusunda mübahisəni daha uzun dövrlər davam etdirəcəklər.³¹

Kenneth Dial araşdırmaları nəticəsində, bala quşların da demək olar yeniyetmələr qədər “qanad dəstəkli yamac qaçışı” qabiliyyətinə malik olduqlarını müşahidə etmişdir. Yumurtadan çıxan kəklilərin 4–cü gündə 45 dərəcəlik yamaqlara bu cür dırmaşa bildiyini, hələ böyüməkdə olan qanadlarının da bu qaçışda aerodinamik təsir yaratdığını təsbit etmişdir. İnkişaf etməkdə olan bu qanadlar üzərində bəzi təcrübələr aparmış, tüklərini qısaltdığı quşların qanadlarında aerodinamik təsirinin azaldığını, bu quşların tükləri qısaltılmamış quşlar qədər yaxşı qalxmadığını görmüşdür. Laboratoriyada aparılan ayaq testləri kəklilik, toyuq, hind quşu, bildirçin və meşə toyuğu kimi digər yerdə yaşayan bəzi quşların da dik maillərdə və şaquli səthlərdə qaçarkən kiçik qanadlarını çırpdırlarını göstərmişdir.³² Ancaq bu hərəkətlər nə bu canlıların az inkişaf etmiş olduğunu göstərən bir ölçüdür, nə də quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyinə bir dəlildir.

Bir təkamülçü olan Dial, kəklilərin yamac qaçışları ilə bağlı müşahidələrini, xəyali dinozavr–quş təkamülündə bir yerə yerləşdirməyə çalışmışdır. Dinozavrları quşların əcdadı kimi qəbul edən Dialın yaratdığı ssenariyə görə, ovçulardan qaçan dinozavrlar, təlaş içində yamaqlara yönələndə qarşı qollarını sürət qazanmaq məqsədilə çırpmış, beləliklə, ön qollar zaman içində qanadlara çevrilmişdir. Dialın bu iddiasının yalnız xəyal gücünə əsaslandığı aydındır. Quşların tüklərini qısaltaraq aerodinamik təsirinin azaldığını göstərmək, dinozavrların guya uçmasını göstərmə məsələsinə heç bir elmi açıqlama vermir. Bu daha çox təkamülçünün, xəyali dino–quş modelini zehinlərə yerləşdirərək, göz boyamaq üçün ortaya atdığı əsassız bir iddiadır. Alan Feduccianın Dialın iddiaları haqqındakı şərhini isə belədir:

Dialın çalışması təəccüblü dərəcədə zəifdir. Xüsusilə toyuqkimilər, ən yüksək səviyyədə törəmiş uçan quşlar arasında olmaları və yerdən uçuşa keçmək üçün lazım olan böyük ürək əzələsinə sahib olmaları səbəbiylə, çox pis (zəif) seçimdir. Bu səbəbdən ovçular tərəfindən sevilirlər; ətləri həm çox, həm də yaxşıdır! Bədənlərinin 35%-i və ya daha çoxu uçmaq üçün lazımı nizam üçün ayrılmışdır. Müqayisə edildikdə bu nisbət Arxeopteriksdə 8% ya da daha az, teropodlarda isə bundan da azdır. Elə isə, tapıntıları nə mənaya gəlir? Heç bir şey!³³

Belə bir iddianın bir elm adamına aid olması və bir elm jurnalında dərc olunmuş olması, bəzi insanları bu cür hekayələrin elmi əsası olduğu fikrinə sürükləyə bilər. Halbuki elmi kəşflər, Dialın iddiasının nağıldan fərqli olmadığını açıq şəkildə göstərir.

Bundan başqa, quşların mənşəyi məsələsində təkamülçülərin açıqlamalı olduğu, yalnız qanadların və uçağın mənşəyi deyil. Bir quşun mərhələlərlə inkişaf etdiyini qəbul etmək quşlarda bütün kompleks quruluş və sistemlərin, tək istiqamətli ağciyər dizaynının, içi boş sümüklərin, tüklərdəki qarmaq və tükçüklərin, yüngül, amma çevik quruluşunun, quşun istiqanlı metabolizm və bu mükəmməl dizaynı nümayiş etdirən daha bir çox detalın mərhələlərlə inkişaf etdiyini qəbul etmək olacaq ki, bu mümkün deyil. Bundan başqa, bu orqan və sistemlərə nöqsan halları ilə malik olan bir canlının həyatda qalması mümkün deyil.

Bütün bunlardan başqa, texnologiya sahəsindəki irəliləyişlər də uçan canlıların və uçağın xüsusi olaraq yaradılmış olduğunu göstərir. Heyvan genetikası sahəsində professor olan Konrad Waddington canlıların mənşəyini təsadüflər və kor təbiət mexanizmlərinə əsaslandırmağa çalışmanın ağılsızlığını bu sözlərlə ifadə edir:

Mükəmməl şəkildə adaptasiya olmuş bioloji mexanizmlərin təkamülünün, hər biri kor təsadüflərlə yaranan təsadüfi variasiya səddindən birinin seçiminə bağlı olduğunu fərz etmək, kərpicləri üst-üstə yığaraq ən sonunda özümüz üçün ən xoş evi seçə biləcəyimizi irəli sürməyə bənzəyir.³⁴

Bütün bu nəzəriyyələr o qədər dayaz məntiqə əsaslanır ki, bir canlının uçması üçün nə qədər çox şərtin birlikdə olması lazım olduğu tamamilə istisna

edilir. Qolların mərhələ–mərhələ qüsursuz bir qanada çevrilməsi və yüksək manevr qabiliyyətinə imkan verəcək bir dizayn əldə etməsi, şübhəsiz, 99%-i zərərli olan təsadüfi mutasiyalarla təmin olunmayacaq qədər həssas bir tənzimlənmə tələb edir. Belə ki, elmi baxımdan belə bir keçidi dəstəkləyən tək bir tapıntı da yoxdur. Üstəlik, sözügedən canlının, təsadüf əsəri faydalı mutasiyanın başına gəlməsini gözləyərkən, yarı şikəst şəkildə varlığını davam etdirməsi təkamül nəzəriyyəsinin ən əsas mexanizmi olan “təbii seleksiya ilə seçilməyə” görə onsuz da mümkün deyil. Bu mümkünsüzlüyün bir şəkildə öhdəsindən gəldiyini düşünsək belə; dinozavr skeletinin içi boş sümüklərə, ağı ciyərinin tamamilə başqa bir struktura çevrilməsi, uçmaq üçün əlverişli əzələlərin ortaya çıxması, bədənin aerodinamik forma qazanması, hissələrin uçması mümkün edəcəyi şəkildə beyində lazımi dəyişikliklər meydana gəlməli və daha bir çox aşılmaz xüsusiyyətlər birlikdə olmalıdır. Təsadüfi mutasiyaların belə məqsədəuyğun seçimlər etməsi, bu dəyişiklikləri bir plan daxilində bir canlı növü üzrə yığılması isə ağıl və məntiqlə uyğun gəlməz. Quşların təsadüflərlə deyil, qüsursuz bir yaradılışla ortaya çıxdıqları aydındır.

Elmi dəlillərlə gəldiyimiz bu nəticə, Quranda öyrədilən bir həqiqəti ortaya qoyur. Allah canlıları nümunəsiz yaradandır və təbiətdə olan hər növ, Allahın yaratma sənətindəki müxtəlifliyin bir göstəricisidir. Quran ayələrində belə bildirilir:

Göylərdə və yerdə kim varsa, Ona məxsusdur. Hamısı Ona təzim edir. Məxluqatı ilk dəfə yoxdan yaradan, sonra onu bir daha təkrarlayan Odur. Bu da Onun üçün çox asandır. Göylərdə və yerdə olan ən uca sifətlər Ona məxsusdur. O, Qüdrətlidir, Müdrikdir. (Rum surəsi, 26–27)

QUŞLAR VƏ DİNOZAVRLAR ARASINDAKI ƏHƏMİYYƏTLİ QURULUŞ FƏRQLƏRİ

Günümüzdə bir çox təkamülçünün qəbul etdiyi iddiaya görə quşlar, kiçik quruluşlu və yırtıcı *teropod* dinozorlardan, yəni bir sürünən qrupundan törəmişdir. (*Teropod* dinozavrlar, *Tyrannosaurus rex* və *Velociraptor* kimi yırtıcı dinozavr növlərinin ümumiyyətinə verilən addır.) Təkamülçülərin elmi dəlillərlə dəstəkləyə bilmədiyi bu iddia üçün, ABŞ-ın məşhur elm təşkilatı Smitsonian İnstitutu Quşlar Hissəsi sədri Storrs L. Olson, “dövrümüzün ən böyük yalanlarından biri” ifadəsini işlədir.³⁵

Quşlar ilə sürünənlər arasında keçiriləcək bir müqayisə, bu canlı siniflərinin bir-birindən çox fərqli olduqlarını və aralarında bir təkamül baş vermiş olmayacağını bizlərə göstərəcək. Ancaq təkamülçü verilişlərə baxanda, bütün bu fərqlərin görməməzdən gəlmək və bunlar asanlıqla aşıla bilmiş kimi ssenarilər yazıldığı görülür. Bu cür ssenarilərə nağil üslubu hakimdir. Aşağıda məşhur sənədli film proqramı olan *Discovery Channelin* elmdən uzaq təkamülçü ifadələrindən bir nümunə yer alır:

Quşun təkamülü ən alovlu elmi mübahisələrin hələ də əsas mövzularından biridir. Quşların əcdadları iki yüz milyon il əvvəl sürünən olaraq ortaya çıxmışdı. Ağaclara çıxanlarda ibtidai qanad yaradacaq şəkildə pulcuqlu təbəqə yarandı. Bu qanadlar ağaclardan düşmələrinə yardımçı olurdu. Əlli milyon il sonra Arxeopteriks meydana çıxdı. Hələ də sürünənlər kimi dişləri və sərt sümükləri vardı. Amma bu heyvanları digərlərindən ayıran xüsusiyyət, tüklərinin olması idi. Tüklər də pulcuqlar kimi keratindən meydana gəlir. Amma daha yüngül və çevikdirlər. Arxeopteriks uçurdu. Sonrakı yetmiş beş milyon il ərzində uçmaq qabiliyyəti getdikcə daha çox inkişaf etmişdir və artıq olan hər qram yox oldu. Daha yüngül olmaq üçün dişlərini belə itirdilər. Araşdırılan sümüklər bal pətəyi şəklindəki toxumalarla gücləndirildi. Təxminən əlli milyon il əvvəl məməlilər artanda bunları ovlayacaq quşlar ortaya çıxdı və ovçu quşlar anadan oldu.³⁶

Discovery Channel, Bu cür nağılı bir üsluba müraciət edərək, sürünənlərdən quşlara keçidin son dərəcə məqbul olduğu təsəvvürünü verməyə çalışır. Belə bir üsula ehtiyac duyulmasının səbəbi isə, təkamülçü iddiaların elmi əsasdan məhrum olması və əslində iki canlı növü arasında aşılmaz fərqlərin olmasıdır. Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, elmi həqiqət kimi göstərilən quşun təkamülü ssenariləri, həqiqətdə tamamilə dəlilsizdir və bu ssenariləri dəstəkləyəcək heç bir ara keçid fosili yoxdur.

Əvvəla, quşlar və dinozavrlar arasında heç bir təkamülçü açıqlama ilə bağlanılmayacaq dərəcədə böyük “dizayn fərqi” vardır. Quşlar uçmalarını təmin edən xüsusi anatomiya malikdir. Təkamül nəzəriyyəsi isə bu iki fərqli canlı növü arasında bir keçid baş verdiyinə dair fosil qeydlərindən bir dəlil göstərə bilmir. Bu səbəbdəndir ki, “quşlar dinozavrlardan törəmişdir” nəzəriyyəsi, təkamül nəzəriyyəsini müdafiə edən bəzi biolog və paleontoloqlar tərəfindən də qəbul edilmir. Məsələn, dünyanın ən öndə gələn ornitoloqlarından (quş alimilərindən) Alan Feduccia (Şimali Karolina Universiteti) və Larri Martin (Kanzas Universiteti), quşların məlum olan hər hansı bir dinozavr qrupundan təkamül keçirmədiyini fikirdədirlər. Xüsusilə Feduccia, təkamülə inanmasına qarşı, dinozavrlar və quşlar arasındakı fərqlərin çox böyük olduğunu və bu səbəbdən quşların dinozavrlardan təkamül keçirmiş olmayacağını dəlilləri ilə göstərir. Məşhur onurğalı paleontologiya eksperti Robert Carroll isə bu barədə belə şərh verir:

Quşlar, bütün onurğalı sinifləri arasında açıq-aşkar ən orijinal qrupdur və ən yaxın qohumları olduğu irəli sürülən sürünənlərlə aralarında anatomiya və həyat tərzindən böyük fərqlər vardır.³⁷

Teropod dinozavrları ilə quşların fosil qeydləri və anatomiyları araşdırılarkən, əslində ortada heç bir “təkamülçü əlaqə” olmadığı görülür. Alan Feduccia, *teropodların* təkamül keçirərək uçmalarının mümkün olmadığını belə açıqlayır:

Bu qədər böyük iki ayağı, qısaldılmış ön ayaqları və ağır quyruğu olan bir canlının təkamül keçirərək uçması biofizika baxımdan qeyri-mümkündür.³⁸

Quşlar və dinozavrlar arasında dərin fizioloji ayrılıqlar vardır. Hər şeydən

əvvəl, quşu quş edən ən mühüm xüsusiyyət, yəni qanadlar, təkamül üçün çox böyük çıxılmaz vəziyyətdir. Qanadların qüsursuz quruluşunun necə olub da təkamülçülərin iddia etdiyi kimi bir-birini izləyən təsadüfi mutasiyalar nəticəsində meydana gəldiyi sualı tamamilə cavabsızdır. Bir sürünənin ön ayaqlarının, genlərində meydana gələn bir pozğunluq (mutasiya) nəticəsində necə qüsursuz bir qanada çevrilmiş ola biləcəyini təkamülçülər qətiyyənlə açıqlaya bilmirlər. Bundan başqa, bir quru canlısının quşa çevrilməsi üçün yalnız qanadlarının olması da kifayət deyil. Quru canlısı, quşların uçmaq üçün istifadə etdikləri digər bir çox struktur mexanizmdən məhrumdur. Məsələn, quşların sümükləri quru canlılarına görə daha yüngüldür. Ağciyərləri çox fərqli bir quruluş və funksiyaya malikdir. Müxtəlif bir əzələ və skelet quruluşuna malikdirlər və daha xüsusiləşmiş ürək-qan-damar sistemləri vardır. Bu mexanizmlərin, təkamülçülərin iddia etdikləri kimi yavaş-yavaş, “toplanaraq” əmələ gəlmələri isə qeyri-mümkündür.

Fosillərə baxanda isə, onsuz da belə bir dəyişikliyin baş vermədiyini görürük. *“New Scientist”* jurnalının “Birds Do It... Did Dinosaurs?” (Quşlar bunu edirlər. Bəs dinozavrlar?) adlı məqaləsində təkamülçülər üçün problem yaradan bu vəziyyət belə yer almışdır:

*Nə fərziyyəli ataları, nə də onları məlum olan fosil quşlara bağlayan keçid formaları tapılmamışdır.*³⁹

Bir sürünənin guya quş xüsusiyyətləri qazana bilməsi üçün (təkamülçülərin iddiaları əsasında düşünsək) saysız-hesabsız mutasiyaya məruz qalmalıdır. Məsələn, sürünənin yalnız ön ayaqlarının qanadlara çevrilməsi üçün, bu canlı çoxsaylı mərhələli dəyişikliyə məruz qalmalıdır. Ayağının genetik məlumatına isabət edən hər bir mutasiya ayaqda kiçik bəzi dəyişikliklər etməli, hər dəfə ayaq bir az daha çox qanad xüsusiyyəti əldə etməlidir. Məsələn, ayaqlarında mərhələ-mərhələ tüklər yaranmağa başlamalıdır. Tüklər də yenə mərhələ-mərhələ yaranmalıdır, məsələn əvvəl tükün sapı, sonrakı nəsillərdə isə digər faktorları görünməlidir. Ayaq barmaqları hər nəsildə bir az daha yox olmalı, ayaq getdikcə daha çox qanada oxşamalıdır. Bu çox yavaş, mərhələli dəyişikliklər isə fosil qeydlərində müşahidə olunmalıdır. Eyni vəziyyət canlının ağciyərləri, pulcuqlarının tüklərə dönüşməsi, sümüklərin quruluşundakı dəyişikliklər və digər xüsusiyyətləri üçün də keçərlidir.

Unutmamaq lazımdır ki, təkamülçülərin baş verdiyini iddia etdikləri bu mərhələlərin hər biri canlı üçün çatışmazlıqdır. Təkamülçülərin bir vaxtlar yaşadığını fərz etdikləri bu canlılar, tam bir canlı olmadıqları üçün, nöqsan, funksiyasını həyata keçirməyən orqanları ilə həyatlarını davam etdirməyəcək və yox olacaqlar. Bu vəziyyət isə daha ən başdan təkamül nəzəriyyəsinin irəli sürdüyü iddialarla zidd olmaqda; təkamül nəzəriyyəsi öz iddiaları ilə özünü əsassız edir.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, sürünənlərlə quşlar arasında həqiqətən bir təkamül olsaydı, əlimizdə bunu göstərən milyonlarla ara forma fosili olmalı idi. Ancaq, bu günə qədər tək bir yarı sürünən–yarı quş fosili belə tapılmamışdır. Tapılan skeletlər təkamülə dəlil olmadıqları kimi, yaradılışın isbatı olan ya nəslə kəsilməmiş quşlara və ya sürünənlərə aiddirlər. Mediada tez–tez qarşılaşdığımız dino–quş hekayələri isə, sonrakı hissələrdə detalları təhlil olunacağı kimi göz boyamaqdan ibarətdir. Bunların heç birisi quşların təkamülündəki itkin halqa olma xüsusiyyətinə malik deyil. Özü də bir təkamülçü elm yazarı olan Qordon Teylor, təkamül nəzəriyyəsinin quşların mənşəyi ilə bağlı çarəsizliyini bu ifadələrlə deyir:

Quşların özlərini uçmağa adaptasiya edə bilmək üçün təsirlənməni bacardığı sürünənin quruluşundakı dəyişikliklərin sayı olduqca genişdir, belə ki, gerçək bir problem təşkil edir və bu məsələyə bir daha diqqət verməyimizi tələb edir. Əvvəla, bir çox dəyişiklik heyvanın çəkisini azaltmaq üçündür. Sümüklər dardır və kəllə sümüyü çox incədir. Dişlərlə silahlanmış ağır boğazdan imtina etmişdir və yüngül ancaq qatı bir dimdik gəlmişdir. Bədən sıxışdırılmış bir hala gəlmiş, sürünən quyruğu və uzun ön hissə tərk edilmişdir. Ağırliq mərkəzi, əsas quruluşun altına əsl əzələlərin yerləşməsi ilə azaldılmışdır. Böyrək, yumurtalıq kimi cüt orqanların bir dənəsi fəda edilmişdir. Bilək isə yerə enərkən enmənin şokunu azaltması (əmməsi) üçün gücləndirilmişdir. Ayaqlar minimuma endirilmişdir, bədən içindəki əzələlər onları hərəkət etdirən əzələlərin yerini aldıklarından, buradakı əzələlər itmişdir. Beyin də dəyişikliyə uğramışdır; tarazlıq və koordinasiya problemlərini həll etmək üçün daha geniş bir beyincik gəlmiş, daha geniş vizual korteksə malik olunmuşdur. İndi görmə, qoxu hiss etməkdən daha çox əhəmiyyət kəsb edir. Daha az aydın olan ancaq daha diqqətəlayiq olan isə bədən mexanizmindəki dəyişiklikdir.

Uçmaq üçün enerji istehsal etmək üzrə quş çox yanacaq sərf etməlidir

və yüksək temperaturu qorunmalıdır. Quşlar yalnız çox yeməklə qalmazlar. Meyvə yetişdirənlər bilirlər və ya görmüş ola bilirlər, qar quşu sistematik olaraq zəngin bir ağacdakı hər bir tumurcuğu yox edər. Eyni zamanda boğazlarında ehtiyat yanacaq toplayacaqları bir kisə yerləşir. Ürəkdəki hissələr tamamlanmışdır, beləliklə, daha çox qanı idarə edir. Ağciyərlər də təkcə genişlənməklə qalmamış, bədən içərisindəki hava boşluqları tərəfindən doldurulmuşdur. Bizim kimi quru canlılarında ağciyərlərdəki havanın çoxu sabit olaraq durur, normal bir nəfəsdə çox kiçik miqdarı mübadilə edirik. Quş, içinə çəkdiyi hava ağciyərlərdən hava kisəciklərinə keçirir, hər nəfəs ilə birlikdə bu miqdar mübadilə edilir. Bu sistem, uçmaq zamanı əzələlər tərəfindən istehsal edilən istiliyi dağıtmağa da faydalıdır. Uyğun dəyişikliyin belə gözəl şəkildə təsadüfən meydana gəldiyini... gözdə canlandırmaq, xəyal gücünü zorlayır.⁴⁰

Qordon Teylor, quş təkamülünün nə üçün qeyri-mümkün olduğunu açıqlayır; amma buna baxmayaraq bir çox təkamülçü bu imkansız vəziyyətə inanmaqda israrlıdır. Bunun səbəbi sahib olduqları fəlsəfi düşüncələridir. Təkamülçülər, Allahın varlığını inkar etmək üçün iddialarına kor-koranə bir bağlılıq göstərirlər. Sözügedən iddialarını dəstəkləyən heç bir əsaslı dəlil olmamasına; tam əksinə, iddiaları dəfələrlə məhv edilməsinə baxmayaraq, yenə də yaradılış həqiqətini qəbul etmirlər.

Məsələyə təmənnəsiz baxan hər bir insan, elmin ortaya qoyduğu nəticənin “yaradılış” olduğunu görəcəkdir. Bu, eyni zamanda Quranda bildirilən bir həqiqətdir. Quranda “ **Göyləri, yeri və onlarda yaydığı canlıları yaratması Onun dəlillərindəndir...**” (Şura surəsi, 29) və “ **Sizin yaradılışınızda və Allahın yer üzünə yaydığı canlılarda qəti iman gətirmiş insanlar üçün neçə-neçə dəlillər vardır**”. (Casiyə surəsi, 4) şəklində buyurulur. Başqa ayələrdə isə Allah canlılardakı müxtəlifliyi belə bildirir:

Məgər onlar görmürlər ki, Biz onlardan ötrü sahib olduqları mal-qaranı Öz əllərimizlə yaratmışıq? Yaratdıqlarımızı öz istifadələrinə verdik ki, bəzilərinə minik kimi yararlısınlar və bəzilərinə də yesinlər. Bunlarda onlar üçün başqa mənfəətlər və içiləcək süd də vardır. Yenə də şükür etməyəcəklərmi? Bir çarə tapmaları üçün müşriklər Allahdan başqa məbudlar qəbul etdilər. Amma məbudlar onlara heç bir kömək edə bilməzlər. Hərçənd ki, onlar bunlar üçün hazır durmuş əsgərlərdir. (Yasin surəsi, 71–75)

Quşlarda uçmaq üçün yaradılmış xüsusi sümük quruluşu

Quşlar və sürünənlər arasında bir çox quruluş fərqi olur. Bunların ən mühümlərindən biri sümüklərin formasıdır. Çünki uçmaq üçün sümüklərin quruluşu, quşlar üçün son dərəcə əhəmiyyətlidir. Sümüklərin həm sağlam həm yüngül olmaları lazımdır. Quşlarda (tam ehtiyaca görə sümüklər incə, içi boş və bu quruluşuna baxmayaraq) olduqca möhkəmdir. Bu şəkildə yüngül olan sümüklər quşların daha rahat uçmasını təmin edir. Bundan başqa, quş skeleti, hava müqavimətini minimuma endirən dar sümüklərdən ibarətdir. Bu sümüklər havaya qalxmaq və havada qalmaq üçün lazım olan enerji miqdarını da azaldır. Sürünənlərdə isə sümüklər ağır, qalın və içi dolu quruluşdadır.

Quş sümüklərinin içi boş olmasına baxmayaraq, skelet, heyvanın sahib olduğu qüvvəyə nisbətən çox güclüdür. Məsələn, 18 sm uzunluğundakı baltadimdik quşu, bir zeytun çəyirdəyini qırmaq üçün dimdiyi ilə ona 68.5 kg-lıq təzyiq tətbiq edə bilir. Quru canlılarınkından fərqli olaraq quş skeleti, çiyin, bud və sinə kəmərləri bir-birinə birləşmiş bir şəkildə birləşmişdir. Bu dizayn quşa daha möhkəm quruluş qazandırır. Həmçinin bu sayədə sümüklərin bir arada durması üçün istifadə edilən əzələ miqdarı azalır və quşun daha yüngül olması mümkün olur. Quş skeletinin bir başqa xüsusiyyəti, əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, digər bütün onurğalı canlıların skeletindən yüngül olmasıdır. Məsələn, bir göyərçinin skeleti, heyvanın bədən çəkisi ümumi həcmnin yalnız 4.4%-ini yaradır. Bir freqat quşunun sümüklərinin cəmi isə 118 qram olur və bu miqdar, heyvanın tüklərinin ümumi ağırlığından daha azdır. Məşhur elm jurnalı "Nature"ın redaktoru Henry Gee, quşların bu xüsusiyyətini belə izah edir:

Quşların sinə sümükləri güclü əzələlər üçün dayaq nöqtəsi vəzifəsini görəcek şəkildə genişdir. Körpücük sümükləri sıx, bir-birinə bərkidilmiş və bükülməzdir. Hər nə qədər bir-birinə bağlanmış qabırğa sümükləri əyilməz, bükülməz bir qəfəsi yaratsalar da, sümüklərin çoxunun içi oyuqdur; Boru formasında polad kimi yüngül və eyni zamanda güclüdürlər. Ləyən və büzdüm sümükləri möhkəm quruluş yaradacaq şəkildə bir-birinə qaynamışdır. Nəticədə quşların bədənini, yüngüllük ilə gücü birləşdirir.⁴¹

Quşların bu özünəməxsus anatomiyası, sürünənlərdən tamamilə fərqlidir. Ancaq buna baxmayaraq, heç bir konkret dəlilə əsaslanmayan “dinozavr–quş təkamülü” ssenarisi israrla müdafiə edilir. (Bu məsələ ilə bağlı məsələlərə sonrakı fəsillərdə ətraflı danışılacaqdır).

Bu arada bəzi anlayışlar da səhv başa düşülərək nəzəriyyəyə dəlil zənn edilir. Məsələn, bəzi təkamülçü nəşrlərdə, dinozavrların bud sümüyündəki fərqlərdən yola çıxılaraq, quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi irəli sürülür. Sözügedən bud sümüyü fərqi *Saurischian* (sürünən–bənzəri bud kəmərlilər) və *Ornithischian* (quş–bənzəri bud kəmərlilər) qruplarına bağlı dinozavrlar arasındadır. Məhz bu “quş–bənzər bud kəmərlili dinozavrlar” anlayışı, zamanla “dinozavr–quş təkamülü” iddiasına dəlil kimi dərk edilir. Halbuki sözügedən bud kəməri fərqi, quşların sözdə atalarının dinozavrlar olduğu iddiasına heç bir dəstək vermir. Çünki *Ornithischian* (quş–bənzəri bud kəmərlilər) qruplarına bağlı dinozavrlar, digər anatomik xüsusiyyətləri baxımından heç bir şəkildə quşlara bənzəməz. Məsələn, qısa ayaqlara, nəhəng bir gövdəyə, zirehə bənzər pulcuqlu bir dəriyə sahib olan (hətta döyüş tanklarına bənzədilən) *Ankylosaurus*, *Ornithischian* qrupuna bağlı quş–bənzər bud kəmərlili bir dinozavr. Buna qarşılıq, bəzi anatomik xüsusiyyətləri ilə quşlara bənzədilə biləcək olan, uzun ayaqlı, qısa qabaq ayaqlara malik incə quruluşlu *Struthiomimus* isə *Saurischian* (sürünən–bənzəri bud kəmərlilər) qrupuna daxildir.⁴²

Bir sözlə, bud kəməri quruluşu, heç bir şəkildə dinozavrlar ilə quşlar arasında təkamülçülərin iddia etdiyi kimi bir əlaqə olduğuna dair dəlil təşkil etmir. “Quş–bənzər bud kəmərlili dinozavrlar” tərifini, sadəcə oxşarlıqdan irəli gələn bir tərifdir və iki canlı qrupu arasındakı digər böyük anatomik fərqlər, bu oxşarlığı təkamülçü bir dünyagörüşü ilə belə şərh etməyi mümkünsüz edir.

“Quşlar dinozavrlardan törəmişdir” nəzəriyyəsi ilə bağlı bir çox problem var. *Teropodların* ön ayaqları ən qədim quş olaraq qəbul edilən *Arxeopteriksə* müqayisədə, bədənlərinə görə çox kiçikdir. Bu canlıların ağır vücutları da düşünüləndə, ayaqların bir növ “ön–qanada” (proto–wing) çevrilməsinin mümkün olmadığı aydın görünür. *Teropod* dinozavrların çox böyük hissəsi (quşlarda olan) semilunatik bilək sümüyündən məhrumdur və *Arxeopteriksə* heç bir bənzəri olmayan bəzi bilək hissələrinə malikdir. Bundan başqa, dinozavrların (quşların atası olmayacağına dair) qabaq ayaq quruluşlarında da çox güclü dəlillər vardır. Feduccia tərəfindən idarə olunan bir qrup, quş

rüşeymlərini mikroskop altında tədqiq etmiş və bu işləri “*Science*” jurnalında nəşr olunmuşdur.⁴³ Feduccia və qrupunun tapıntıları bu şəkildə məruzə edilmişdir:

*Yeni araşdırma, quşların dinozavrların sahib olduğu embrional baş barmağa malik olmadığını göstərir ki, bu da bu növlərin yaxından əlaqəli olmasının qeyri-mümkün olduğunu göstərir.*⁴⁴

Bir sürünənin bədənindəki sümüklərin quruluşu, forması kimi bədən içindəki rejimi də quşlarınkindən tamamilə fərqlidir. Bir dinozavr skelet quruluşunun uçmağa əlverişli bir quş skeletinə zaman içərisində, öz-özünə çevrilməsi qəbul edilə biləcək bir iddia deyil. Əvvəla, hər iki canlı növünün də (dinozavrlar və quşlar) sahib olduqları sümüklərin hər biri müəyyən bir məqsədlə olduqları yerdədir. Şəkilləri də hər canlının ehtiyacına görə yaradılmışdır. Kəllə böyüklüyü, fəqərələrinin sayı, ayaq uzunluğu, qatlanmağa uyğun qanad sümükləri, uçmaq üçün lazımi sinə sümüyü, dimdiyi və s. hər biri quşun həyat tərzinə uyğun olaraq yaradılmışdır. Əgər təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, mərhələ-mərhələ dəyişiklik olsaydı, çoxsaylı deformasiyalı skeletə rast gəlməli idik. Məsələn, quşlarda tək qol əvvəl inkişaf etmiş, digər qol sonra inkişaf etmiş olardı; Ya da bir qol qısa bir qol uzun olardı; Kiçik bədənə böyük kəllə sümüyü olub tarazlığı poza bilərdi; Ayaq barmaqlarına aid sümüklər tərs istiqamətə baxa bilər və yenə tarazlıq pozula bilərdi. Boyun bölgəsindəki fəqərələr inkişaf etməmiş və ya hamısı bir-birindən fərqli böyüklüklərdə sinirlərə təsir edəcək şəkildə olardı. Bu ehtimallar hədsiz-hüduzsuzdur. Əgər təkamülçülərin iddia etdikləri kimi bir canlının sümükləri təsadüfi təkamül keçirmiş olsaydı, bu şikəst və ya natamam quruluşlar çox yüksək nisbətlərdə ortaya çıxmalı idi. Ancaq yer üzü təbəqələri həmişə düzgün quruluşa aid, həmişə qüsursuz, həmişə mükəmməl fosillərlə doludur. Bu məsələ (ara keçid forması əksikliyi) təkamülçülərin üzləşmək istəmədikləri çətinliklərin başında gəlir. Bu vəziyyət açıqca göstərir ki, canlılar bir-birlərindən törəməmişlər; Hər biri ayrı-ayrılıqda özünəməxsus quruluşları ilə yaradılmışdır.

Sürünən-quş təkamülü nəzəriyyəsi, tarixə Darvinizmin nə qədər böyük səhvlərə yol açma biləcəyinin bir nümunəsi kimi keçəcəkdir. Bunu indidən görən elm adamları həqiqəti dilə gətirir. Məsələn, Alan Feduccia deyir:

25 il boyunca quşların kəllə sümüklərini araşdırdım və dinozavrlarla arasında heç bir oxşarlıq görmürəm. Quşların dörd ayaqlardan əmələ gəlməsi nəzəriyyəsi, paleontologiya sahəsində 20-ci əsrin ən böyük utancı olacaqdır.⁴⁵

Kanzas Universitetində qədim quşlar üzərində mütəxəssis olan Larri Martin isə bunu deyir:

Doğrusunu söyləmək lazım olsa, əgər dinozavrlarla quşların eyni kökdən gəldiklərini müdafiə etsəydim, bunun haqqında hər dəfə danışmaq məcburiyyətində olanda utanacaqdım.⁴⁶

Quş ağciyərindəki xüsusi dizayn

Quşların sürünənlərdən təkamül keçirdiyi iddiasını əsassız edən digər bir məsələ də quşların ağ ciyərlərindəki xüsusi dizayndır. Onurğalı quru canlıları ilə quşların tənəffüs sistemləri müqayisə edildikdə, bir-birindən tamamilə fərqli şəkildə çalışan strukturlar olduğu görülür. Quşların oksigen ehtiyacı, quru canlılarına görə daha çoxdur və hüceyrələrə oksigenin çatdırılması çox tez baş verməlidir. Beləliklə, bir quru canlısının ağciyəri, quşun ehtiyacı olan kifayət qədər oksigeni təmin edə bilməz. Belə ki, quşların ağciyərləri, uçmaq üçün lazımlı oksigeni təmin edəcək şəkildə xüsusi bir yaradılışa malikdir.

Onurğalı quru canlılarının ağciyərləri “cüt istiqamətli” bir quruluşa malikdir: Nəfəs alma zamanı, hava ağciyərdəki qol–budaq atmış kanallar boyunca irəliləyir və “alveol” deyilən kiçik hava kisəciklərində son tapar. Oksigen–karbon mübadiləsi burada həyata keçirilir. Ancaq daha sonra, istifadə edilmiş olan bu hava, tam əks istiqamətdə hərəkət edir və gəldiyi yolla gedərək ağ ciyərdən çıxır, əsas bronxlar yolu ilə də çölə atılır.

Quşlarda isə hava ağciyər kanalı boyu “tək istiqamətli” hərəkət edir. Ağciyərlərin giriş və çıxış kanalları bir-birindən fərqlidir və hava daimi olaraq ağciyər içində tək istiqamətli olaraq axır. Beləliklə, quş, havadakı oksigeni fasiləsiz olaraq ala bilir. Beynəlxalq elm jurnalı “Nature”in redaktoru olan təkamülçü yazıçı Henri Gee, quşlarda dizayndan bəhs edərkən, “**Quşlar**

fövqəladə nəfəs alma rejiminə malikdir. Ağciyərlər, orqanizmdə başqa yerlərdəki və hətta oyuq sümüklərdəki geniş hava boşluqlarını da əhatə edən, tək istiqamətli hava işləmə sisteminin yalnız bir hissəsini yaradırlar.”⁴⁷ deyir.

Quş nəfəs alanda, hava nəfəs borusundan həm ağciyəərə həm də arxa hava kisəsinə axır və ağciyərlərdəki mövcud hava da qarşıdakı hava kisəsinə dolar. Quş aldığı nəfəsi verəndə, arxa hava kisəsində olan təmiz hava ağciyəərə keçər və ön hava kisəsindən nəfəs borusu yolu ilə çölə çıxar. Nəfəs alıb–vermə əsnasında reallaşan hər iki dövrün, quşun aldığı tək bir nəfəs üçün də mütləq tam olaraq gerçəkləşməlidir. Quşların ağciyərlərində məməlilərin barmaqlarında olan “alveol” yerinə, ağciyər boyu uzanan milyonlarla kiçik borucuq olur.

Bu kompleks hava kisəsi sisteminin məqsədi, quş ağ ciyərlərindəki hava axınının eyni istiqamətdə (arxadan önə) fasiləsiz olaraq həyata keçirilməsini təmin etməkdir. Bu, ağciyərdəki hava axın istiqamətinin, nəfəs alıb–vermə zamanı tərsinə döndüyü sürünən və ya məməlilərdəki sistemdən fərqlidir. Quşlarda hava axınının yeganə bir istiqamətdə olması, havadakı oksigenin daha səmərəli istifadə edilməsini təmin edir.

Quşların özlərinə xas bu səmərəli tənəffüs sistemi, hava müqavimətini minimuma endirir; Havaya qalxmaq və havada qalmaq üçün lazımı enerji miqdarını azaldır. Uçmaq üçün lazımı orqanlardan biri olan *furkulum* sümüyünə yapışıq, yaxşı inkişaf etmiş sinə əzələləri da qanad çalma hərəkətinə güc təmin edir. Qanaddakı uzun tüklər, təyyarə qanadı kimi funksiya görərək uçmaq üçün lazım olan qaldırma qüvvətini əmələ gətirirlər.

Quşların diafraqması yoxdur, buna görə ağciyərlərdə havanı hərəkət etdirmək üçün, sümüklərin içinə doğru uzanan hava kisəciklərindəki təzyiq dəyişikliklərindən istifadə edirlər. Çox quşun səkkiz hava kisəciyi olur. Bu hava kisəcikləri tənəffüs yolu boyunca havanı hərəkət etdirmək üçün sanki bir körük sistemi kimi çalışırlar. Bir çox hava kisəciyi, “pnevmatika (təzyiqli hava ilə işləyən) sümüklər” kimi tanınan sümüklərin içinə doğru irəliləyər.⁴⁸ Bu xüsusi yaradılış sayəsində, məməlilərin və sürünənlərin əksinə, quşların ağciyərləri hər zaman qabarıq olaraq qalır və ağciyərlərə mütəmadi olaraq təzə hava təmin edilmiş olur.⁴⁹

Quşun ağciyər quruluşundakı bu sistem, yüksək enerji ehtiyacını qarşılayacaq ən mükəmməl quruluşdur. Yeni Zelandiya Oteqa Universitetindən molekulyar biolog Maykl Denton, quşların bu xüsusi quruluşundan belə bəhs edir:

Quşlarda əsas bronx ağciyər toxumalarını təşkil edən borucuqlara ayrılır. Parabronşi deyər adlandırılan bu borucuqlar sonunda yenidən birləşərək, havanın ağciyərlər boyu tək bir istiqamətdə davamlı axınını təmin edəcək sistemi meydana gətirirlər. Quşlarda ağciyərlərin quruluşu və ümumi tənəffüs sisteminin işləməsi tamamilə özünəməxsusdur. Quşlardakı bu "avian" sistemi başqa heç bir onurğalının ağciyərində olmaz. Üstəlik bu sistem, milçək quşları, dəvəquşuları və qırğılar kimi çox müxtəlif quşlarda da bütün əsas detallar baxımından eynidir. Bu sistem bütün quş növlərində eynidir.⁵⁰

Tək istiqamətli hava kanalı yalnız quş ağciyərində olan, özünəməxsus bir dizayndır. Belə mürəkkəb quruluşun mərhələlərlə meydana çıxması mümkün deyil. Çünki canlının həyatda qalması üçün bu tək istiqamətli hava kanalı sistemi və ağciyərlər qüsursuz bir şəkildə və hər an var olmalıdır. Əks təqdirdə ağciyəri işləməyən bir canlının bir neçə dəqiqədən artıq yaşaması mümkün olmayacaq. Maykl Denton quş ağciyərinin mənşəyinə təkamülçü açıqlama verməyin mümkün olmadığını isə belə bildirir:

Belə tamamilə fərqli bir tənəffüs sisteminin, üzərinə kiçik dəyişikliklərlə standart onurğalı dizaynından təkamül keçirmiş olduğu iddiası, düşünülmədən ortaya atılmış bir tezisdır. Tənəffüs fəaliyyətinin... heç dayanmadan qorunması, orqanizmin həyatını davam etdirməsi üçün lazımdır. Ən kiçik bir qüsurlu funksiya, ölümə səbəb olacaqdır. Quş ciyəri də, içində qol-budaq atmış olan parabronşlar və bu parabronşlara hava təmin edilməsini təmin edən hava kisəsi sistemi ən yüksək səviyyədə inkişaf etmiş olana qədər və bərabər, iç-içə keçmiş, mükəmməl bir şəkildə funksiyasını yerinə yetirənə qədər, bir tənəffüs orqanı olaraq vəzifəsini yerinə yetirə bilməz.⁵¹

Bir sözlə, quru tipi ağciyərdən hava tipi ağciyərə keçid iddiasının lazımı olan ara mərhələlərin heç biri, canlının həyatını davam etdirə bilməsi üçün uyğun deyil. Quruluşu tamamlanmamış bu ağciyərlər funksional olmayacağı üçün, belə bir ehtimal yoxdur. Çünki bir canlının, quru tipi ağciyərdən hava tipi ağciyərə keçməsi üçün lazım olan dəyişikliklərin, zamanla toplanaraq əmələ gəlməsini gözləyəcək vaxtı yoxdur. Əgər quş, iki ağciyər tipindən birinə tam olaraq sahib olmasa, öləcək. Bu vəziyyət quşlara xas bu anatomiyanın təbii

seçmə və mutasiya kimi şüursuz mexanizmlərlə yaradılmayacaqlarını görmək üçün kifayətdir. Quş ciyəri, canlıları Allahın yaratdığıнын saysız–hesabsız dəlillərindən yalnız biridir.

Maykl Dentona görə, sürünən ağciyərinin, kiçik dəyişikliklər nəticəsində quş ağciyərinə çevrilmiş olması, bu proses boyu funksional qalması və hər mərhələdə canlıni daha əlverişli hala gətirməsi xəyal gücünün xaricindədir. Belə ki, təkamülçülərin iddialarına görə sürünəndən quş ağciyərinə keçidin, diafraqması tamamlanmamış zəif bir canlı ilə başlamış olması və təbii seleksiyanın bu sözdə ara keçid canlısını seçməsi lazım idi. Denton da onunla aparılan bir müsahibədə, belə bir keçidin olmayacağını ifadə edərək, Darvinizmin iddialarını ağciyər nümunəsi üzərindən belə tənqid edir:

(Darvinizmin) açıqlaya bilmədiyi ən əsas model, başlıca orqanizm növlərinin çox açıq şəkildə bənzərsiz və digərlərindən ayrı xüsusiyyətlərdə olmalarıdır. Mənim bu nəzəriyyə ilə ən əsas problemim bu əslində; bir quşun ağ ciyərindən qaya xərçənginin gözüne qədər o qədər irəli dərəcədə kompleks orqanlar, sistemlər və qurğular var ki, bu şeylərin təsadüfi dəyişikliklər nəticəsində zamanla toplanaraq meydana gəlmiş ola biləcəyinə ehtimal vermərəm.

Bütün bu şeylərin kiçik təsadüfi dəyişikliklərlə yığılaraq inkişaf etdiyini bütün olaraq qəbul etmək, mənəcə ağıl çox açıq şəkildə inkar etmək mənasına gəlir. Bu, xüsusilə irəli sürülən halların çoxu üçün tamamilə absurd bir iddiadır. Çünki heç kəs bunun necə baş verdiyi haqqında etibarlı açıqlama düşünə bilmir. Və bu da hər kəsin toxunmadan keçdiyi, hər kəsin bir kənara atdığı və gözlərdən gizlətməyə çalışdığı, anlaşılması çox çətin bir sualdır.

Təbiətdəki bu kompleks uyğunlaşmaların bir sıra keçid forması ilə açıqlana bilməyəcəyi bir həqiqətdir. Bu da çox əsas bir problemdir. Ağıl, mənə bir şeylərin səhv olduğunu söyləyir.⁵²

Yuxarıdakı ifadələrdən görüldüyü kimi cüt istiqamətli hava axınına malik olan sürünən ağciyəri ilə tək istiqamətli hava axınına malik olan quş ağciyəri arasında təkamülçü əlaqə olması mümkün ola bilməz. Çünki bu iki ağciyər quruluşunun arasında qalacaq bir “keçid” modeli mümkün deyil. Bir canlı yaşamaq üçün daim nəfəs almaq məcburiyyətindədir və ağciyər quruluşunda başdan aşağı dəyişiklik olması isə mütləq ölümlə

nəticələnəcəkdir. Qaldı ki, bu dəyişiklik təkamülə görə milyonlarla il mərhələ-mərhələ həyata keçirilməlidir; halbuki ağciyəri işləməyən bir canlı bir neçə dəqiqədən artıq yaşaya bilməz.

Bu barədə bildirilməsi lazım olan digər bir nöqtə, sürünənlərin diafraqmalı, quşların isə diafraqmasız bir tənəffüs sisteminə malik olmalarıdır. Bu fərqli quruluş da yenə iki ağciyər tipi arasında reallaşdığı irəli sürülən təkamül iddialarını mümkünsüz edir. Tənəffüs fiziologiyası sahəsində hakim sayılan Con Ruben, bu barədə belə şərh edir:

Teropod bir dinozavr quşlara təkmilləşməsi, diafraqmasında ciddi şikəstlik yaranmasını tələb edəcək, amma bu vəziyyət canlının nəfəs alma qabiliyyətini çox həlledici bir şəkildə məhdudlaşdıracaqdır. Buna səbəb ola biləcək bir mutasiyanın selektiv üstünlük təmin etməsi imkansız görülür.⁵³

Quş ağciyərinin təkamülə meydan oxuyan digər bir xüsusiyyəti isə, heç vaxt havasız qalmayan və qalanda “dağılma” təhlükəsi ilə qarşılaşan xüsusi formasıdır. Maykl Denton, bu məsələni də belə açıqlayır:

Bu qədər fərqli tənəffüs sisteminin, standart onurğalı dizaynından necə təkamül keçirmiş ola biləcəyini düşünmək mümkün deyil. Xüsusən də tənəffüs sisteminin çalışan halda qorunmasının bir orqanizmin həyatı üçün nə qədər məcburi olduğu düşünüləndə... Bundan başqa, “avien” ağciyərinin özünəməxsus forma və funksiyası, daha bir çox xüsusiləşmiş adaptasiyanı tələb edəcək... Çünki əvvəla, “avien” ağciyəri bədən divarlarına möhkəm bərkidilmişdir və həcm olaraq genişlənməsi mümkün deyil. Digər tərəfdən, ağciyərdəki hava balonlarının çox dar radiusları və bunların içindəki hər hansı bir mayenin yüksək səth gərginliyi səbəbi ilə, “avien” ağciyəri, başqa onurğalılardan əksinə, öz içində dağılmış bir vəziyyətdən alınmış yenidən hava ilə doldurula bilməz. (Buna görə) quşlarda, ağciyərin içindəki hava kisəcikləri, başqa onurğalılardan əksinə, heç vaxt boşaldılmaz. Əksinə, ciyərlər ilk inkişaf etməyə başladıkları andan etibarən daima ya maye (rüşeym mərhələsində), ya da hava ilə doludurlar.⁵⁴

Bu vəziyyət onu göstərir: quşların ağciyər kanalları o qədər dardır ki, bu ağciyərin içindəki hava kisəcikləri digər quru canlılarının ciyərləri kimi hava ilə

dolub boşala bilməz. Əgər quş ağciyəri bir dəfə tam olaraq boşalsa, quş bir daha ciyərlərinə hava çəkə bilməyəcək, ya da bunu etməkdə çox böyük çətinlik çəkəcəkdir. Buna görə ağciyərin ətrafına yerləşdirilmiş olan hava kisəcikləri davamlı bir hava axını təmin edir və ciyərləri havasız qalıb sönməkdən qoruyur.

Əlbəttə ki, sürünənlərin və başqa onurğalıların ağciyərlərindən tamamilə fərqli olan və fəvqəladə dərəcədə həssas tarazlıqlara əsaslanan bu sistem təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi kimi şüursuz mutasiyalarla, mərhələ-mərhələ inkişaf etmiş ola bilməz. Denton, quş ağciyərinin bu quruluşunun Darvinizmi təkzib etdiyini belə ifadə edir:

Quş ağciyəri, bizləri, Darvinin “əgər bir-birini təqib edən çox sayda kiçik dəyişikliklə kompleks bir orqanın əmələ gəlməsinin mümkün olduğu göstərsə, nəzəriyyə tamamilə dağıdılmış olacaqdır” şəklindəki meydan oxumasına cavab verməyə aparır.⁵⁵

Quş ağciyərinə baxanda da çox sayda kiçik dəyişikliklə meydana gəlməsinin mümkün olmadığını görürük. Bu halda Darvinin nəzəriyyəsi öz ifadəsilə “tamamilə dağılmış” olur. Corvallisdeki Oreqon dövlət universitetində təkamül nəticəsində tənəffüs fiziologiyası mütəxəssisi olan Con Ruben də məsələ ilə bağlı bunları bildirir:

Son zamanlarda, ortaq fikir, quşların birbaşa teropod dinosavrlarının soyundan gəldiyini iddia edir. Ancaq, Mezozoy dövrü boyunca, teropodlardakı hepatik-piston diafraqmalı ağciyər tənəffüsünün qabarıq mühafizəsi, belə bir münasibət üçün əsas problem yaradır. Avien (quşlara aid) qarın hava kisəcik sisteminin, diyafraqmalı-havalandırmaya malik (sürünən) atadan törəməsinin ilk mərhələləri, diafraqma yırtığı üçün seleksiya tələb etmiş olmalıdır. Bu cür zəiflədici bir şəraitin, vaxt itirmədən bütün ağciyər tənəffüs sistemini zəifləməyə düşar etməsi lazım idi. Buna görə də hər hansı bir seçici üstünlüyə malik olmuş olması mümkün görünür.⁵⁶

Qısaı, sürünən ağciyərindən quş ağciyərinə doğru bir keçid mümkün deyil. Bu həqiqət, “quşların təkamülü” tezisinin əsassızlığını göstərən mühüm elmi sübutdur. Bu sübut, Uca Rəbbimizin quşları, sahib olduqları özünəməxsus bədən quruluşları yaratdığını göstərir.

Təkamülçülər nəzəriyyələri əleyhindəki dəlilləri görməzlikdən gəlirlər

Təkamülçü elm adamlarının çoxu, quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyinə inanırlar. Bu yanlış qanunun nəticəsi, bu iddia ilə zidd olan elmi dəlillərin tamamilə əhəmiyyətsiz edilməsidir. Bunun bir nümunəsi Corvallisdeki Oreqon əyalət universitetində tənəffüs fiziologiyası mütəxəssisi olan Con Rubenin öyrənməsidir.

Rubenin rəhbərliyindəki bir qrup, 120 milyon illik kiçik yırtıcı dinozavr olan *Sinozavropteri*sin daxili orqanlarının fosil layihələrini öyrənir. Nəticədə *teropodların* quşlarla yox timsahlarla oxşar olduğu meydana çıxar. Ruben belə deyir:

Teropodların, bir timsahda tapa biləcəyiniz ağciyər, qaraciyər və bağırsaqların yerləşim sisteminin eynisinə sahib olduqlarına dair ilk dəlilin yumşaq toxumalarda olduğunu fərq etdim. (Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinosaurs Breathed in Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230)

Therepodlar iki əsas boşluğa malikdilər: Ağciyər, qaraciyər və ürəyi içinə alan sinə boşluğu ilə bağırsaq və digər orqanları əhatə edən qarın boşluğu. Bunlar, timsahlarda olduğu kimi, bir-birilərdən diafraqma ilə tam olaraq ayrılmışlar. Quşlarda isə belə bir ayrı-seçkilik yoxdur. Yaşayan timsahlarda bu ayrı-seçkiliyin funksiyası, boşluqlar arasında hava keçirməyən bir qapaq funksiyasını yerinə yetirməkdir. Diafraqma əzələləri yığılanda, qaraciyəri geri çəkərlər və havanın körük tipli ağciyərləri doldurmasını təmin edərək sinə boşluğunda tərs istiqamətdə təzyiq yaradırlar. Quşların boşluqlar arasında belə bir ayrıcalığa ehtiyacları yoxdur; Çünki kisəciklərin genişlənilib yığılması, bədənlərdən çıxarılan hava tək istiqamətdə, milyonlarla kiçik hava dahlizindən keçərək hərəkət edir.

Ruben eyni zamanda, *teropod* və timsahların (əzələlərə bağlı və havanın körük bənzər ağciyərlərə daxil olmasına köməkçi olan) fərqli bud quruluşuna

malik olduqlarını da göstərmişdir. Ruben, bütün bu kəşflərin nəticəsində bunu deyir:

Bu, therepodların, günümüzə aid, yüksək performanslı avien tipi ağciyərlərə sahib ola bilməyəcəklərinin və dəyişdirilməz, körük bənzər ağciyərləri qoruduqlarının olduqca möhkəm dəlilidir. (Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230)

Ruben, bir müsahibəsində isə quşlarda ağciyər sisteminin dinozavrlardan təkamül keçirə bilməyəcəyini belə bildirir:

Havanın davamlı ciyərlərə çəkildiyi quşun tamamilə fərqli tənəffüs sisteminin, teropod dinozavrlarda gördüyümüz hepatik–piston sistemindən inkişaf etmiş olmayacağı çox açıqdır. (Malcolm W. Browne, "Turning Dinosaur Theory on Its Paleobiological Tail", The New York Times, 26 yanvar 1999, Science Desk)

Beləliklə, Ruben və qrupu, körük bənzər ağciyərlərin müasir quşlarda yüksək performansla malik olan ağciyərlərə təkamül keçirmiş olmayacağını bir daha göstərmişlər. (Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230)

"Science" jurnalında nəşr olunan "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood" başlıqlı (Ağciyər fosili dinozavrların soyuqqanlı olaraq nəfəs aldıklarına işarə edir) məqalədə Rubenin bu araşdırmalarından belə bəhs edilir:

Ruben və ixtisas tələbələri, timsah və başqa sürünənləri hissə–hissə kəsdilər və ağciyər strukturlarının Çində yerləşən bir çox yastılaşmış dinozavr qalıqına bənzərlik göstərdiyini ortaya çıxardılar... Ruben, ağciyərlərlə bağlı bu dəlilini, dinozavrların istiqanlı olmaq üçün ehtiyac duyulan yüksək nisbətlərdə qaz mübadiləsi üçün kifayət olduğunu və eyni zamanda körük bənzər ağciyərlərin günümüzdəki quşlarının yüksək performanslı ağciyərlərinə təkamül keçirmiş olmayacağını müzakirəyə təqdim etmək üçün istifadə

etmişdir. Beləliklə, dinozavrlarla bağlı qəbul olunan iki fərziyyəyə meydan oxuyur: istiqanlı olduqları və quşların onların soyundan gəldikləri. Ancaq bir çox dinozavr mütəxəssisi, Rubenin yeni münasibətini məmnuniyyətlə qarşıladıklarını desə də, indiyə qədər yalnız bir neçəsi onun nəticələrini qəbul etmə məsələsində istəklili davranmışdır. (Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood", *Science*, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230)

Bəzilərinə görə Rubenin bu hesabatı "dinozavr mənşəli quşlar fərziyyəsinə atılan bir neçə yumruqdur". (Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood", *Science*, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230)

Ancaq diqqətçəkici bir haldır ki, dinozavr quşa təkamülün müdafiəçiləri, nəzəriyyələrinin əleyhinə olacaq bu dəlili hesaba qatmırlar. Dino–quş tezisinin tərəfdarları, digər bütün heyvanlardan fərqli və olduqca mürəkkəb olan quşlarda ağciyərlərin necə ortaya çıxdığına dair heç bir etibarlı açıqlama irəli sürmür, əleyhinə dəlillərə isə gözlərini yumurlar.

Ayrıca Ruben, kiçik bir yırtıcı olan *Scipionyx Samnitucus* növünü, ultrabənövşəyi işığının altında araşdırmışdır. İndiyə qədər tapılan dinozavrlar arasında, orqanları ən yaxşı qorunmuş olan bu xüsusi növün bəzi iç orqan tənzimlənmələri, ultrabənövşəyi işıq sayəsində ortaya çıxmışdır. Bu dinozavr bağırsaqları, qara ciyərinin, nəfəs borusunun (trakea) və əzələlərinin konturlarını müəyyənləşdirmişdir. Ruben, fosil iki ölçülü olsa da "heç bir şeyin yeri dəyişməmiş... Bütün (orqanlar) bir–biri ilə əlaqəli olaraq mühafizə edilir" deyir. "Turbocharged dinosaur", BBC News, 21 yanvar 1999; <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/259902.stm>

Bu canlıda yer alan və qasıq sümüyündən qaraciyərə qədər uzanan əzələ isə, günümüzdə yaşayan timsahlarda ağciyərin genişlənməsinə və yığılmasına səbəb olacaq şəkildə, qaraciyərin eynilə bir piston kimi irəli və geri hərəkət etməsinə yardımçı olur. Hava keçirməyən bir toxuma təbəqəsi, yəni diafraqma, qaraciyər və ağciyərləri ayırır. Rubene görə, *teropod* dinozavrlarda "fərziyyəli (qaraciyər ilə əlaqəli) piston diafraqma" olaraq adlandırılan bu formanın tapılması, onların quş ağciyərlərinə bənzər bir yolla nəfəs aldıkları ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ruben və həmkarları, dinozavrların daxili orqanlarının quruluşunun quşlara bənzəmədiyi və bu canlıların soyuqqanlı

olduqları nəticəsinə gəlirlər. (*John A. Ruben, Cristiano Dal Sasso, Nicholas R. Geist, Willem J. Hillenius, Terry D. Jones, Marco Signore, "Pulmonary Function and Metabolic Physiology of Teropod Dinosaurs", Science, 22 yanvar 1999, səh. 514–516.*)

Ruben və qrupunun işini görən Kanzas Universitetindən paleontoloq Larri Martin isə belə ifadə etmişdir:

Bu məsələdə (fosilin tam dinozavr olduğu barədə) səhv etmiş olmalarına imkan yoxdur. Scipionyx növü indiyədək qorunan ən yaxşı növdür. Bu on ilin ən böyük kəşflərindən biridir. Dinozavr nəfəs borusu müstəqil bir nəzarətə malik idi ki, bu, onun quş tənəffüs aparatına malik olmadığını göstərir. (Malcolm W. Browne, The New York Times, 26 yanvar 1999)

Larri Martin quşların guya dinozavrlardan inkişaf etdiyi istiqamətdəki iddialara qarşı çıxaraq, məsələni belə şərh edir:

İstiqanlı dinozavr fərziyyəsinə verilən dəstək, indi ancaq bir pambıq şəkərinin sərtliyi qədərdir. (Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230)

Filadelfiyadakı Pensilvaniya universitetində paleontoloq olan Piter Dodsona görə isə Rubenin təhlili, "istiqanlı dinozavr nəzəriyyəsinin tabutuna vurulan yeni bir misnar olmuşdur". (*Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed in Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230*)

Ruben, həmçinin, quş-tipi ağciyərlərin dinozavrlarda olmamasının, quşların onlardan təkamül keçirdikləri fikrinə kölgə saldığını vurğulayır.

Ancaq maraqlıdır ki, bütün bu araşdırma nəticələri, təkamül nəzəriyyəsinin oturaq fərziyyələri zidd olduğu üçün narazılıqla qarşılanır. Hətta təkamülçülər əks dəlillər heç verməmiş kimi, tənqidləri nəzərə almadan təlqin metodu istifadə edir və sensasiyalı istiqaməti əsas media xəbərlər ilə nəzəriyyələrini ayaqda saxlamağa çalışırlar. Bu vəziyyət təkamülçülərin baxış prizmasında ehkamçılığı və fosil mülahizələrindəki tərəfliliyi ortaya qoyan əhəmiyyətli bir nümunədir.

Tovuzquşu, Allahın bənzərsiz yaratma sənətinin bir nümunəsidir

İngiltərədəki Bristol Universitetində mühəndislik dizaynı sahəsində dosent olan Stuart Burqres, tovuzquşu tükündəki dizaynı bariz bir şəkildə ortaya qoymuş və bu dizaynın heç bir şəkildə Darvinin “cinsi seçmə” nəzəriyyəsi ilə açıqlana bilməyəcəyi nəticəsinə gəlmişdir.

Tovuzquşunun quyruğu, böyük tükləri, parlaq rəngləri və özünə məxsus naxışları ilə qeyri-adi gözəlliyə malikdir. Tovuzquşunda cəlbedici rənglərin bir xüsusiyyəti də, danışıq tərzinə görə dəyişmələridir. Burada rənglər pigmentlərlə (canlıların toxumalarına rəng verən maddə) deyil, “incə-film” adı verilən və tükcüklərdə yaranan optik təsir sayəsində ortaya çıxır. Quş tükləri üzərindəki ən incə quruluşlar olan və ancaq mikroskop altında görünən tükcüklərdə ortaya çıxan incə-film təsiri, üç keratin təbəqədə baş verir. Şəffaf keratin təbəqələr işığı qırar və qırılan işığın bəzi komponentlərini tutarlar. Yumşaq iç hissənin qəhvəyi rəngdə olması, keratin təbəqələrə qaranlıq tonda bir arxa plan olaraq işığın arxaya keçib itməsinə mane olur. Beləliklə əks etdirilən işıq, rəngləri ortaya çıxara bilər. İncə-film təsiri üç təbəqədə eyni anda baş verir və ortaya fərqli rənglər çıxar. Keratin təbəqələrinin müəyyən bir rəngi istehsal etməsi ancaq son dərəcə incə olmaları sayəsində mümkündür. Keratin təbəqələrin qalınlığı millimetrin yalnız iyirmi mində biri qədərdir və bu qalınlıq, ən parlaq rəngi istehsal etmədə ən ideal qalınlıqdır. Çünki təbəqə qalınlığı, gözlə görülə bilən işığın dalğa uzunluğunu keçməməlidir. Quyruqdakı göz naxışının fəvqəladə parlaqlığı da quşun sahib olduğu bu xüsusi rəng istehsalat mexanizmindən irəli gəlir. (Stuart Burgess, "The beauty of the peacock tail and the problems with the theory of sexual selection", The in Depth Journal of Creation, cild 15, sayı 2, 2001, səh. 94–102.)

Göz şəklinin çox mühüm bir xüsusiyyəti də minlərlə tükcük birləşməsi ilə ortaya çıxan bir şəkil olmasıdır. Bir-birindən müstəqil olmasına qarşın qonşu tükcüklər qüsursuz bir ahənglə göz şəklini əmələ gətirirlər. Əgər bu tükcüklər təsadüfi və nizamsız şəkildə düzülmüş olsaydılar (burada detallarına girmədiyimiz) riyazi formullara əsaslanan həndəsi şəkillər ortaya çıxara bilməzdilər. Bu şəkilin təsadüflərlə ortaya çıxmış olma ehtimalı, quş baxışı nəzər salındıqda bağçadakı çiçəklərin təsadüf əsəri ətraflı göz naxışı yaratması

qədər azdır.

Bir erkək tovuzquşu etdiyi dişini pərəstiş etmək əsnasında quyruq lələklərini nümayiş etdirərkən ortaya möhtəşəm bir yelpik çıxar. Yetkin bir tovuzquşunda hər il yenilənən təxminən 200 quyruq tükü var. Bunlardan təxminən 170-i “göz” fiqurunu təşkil edən tüklər, geri qalan 30-u isə “T” şəklini yaradan lələklərdir.

Yelpik kimi bu tük dizaynında gözlərin olduqca nizamlı yayılım göstərdiyi, T və göz tüklərinin də mikroskopik ölçüdə çox kompleks bir quruluşa sahib olduğu görülür. Gözlərin hər biri görünən vəziyyətdədir, çünki yelpikdə ön sıraya qısa tüklər, arxa sıraya uzun tüklər yerləşdirilmişdir.

Nümayiş etdirilən tüklərin gözəl görünməsinin səbəblərindən biri də, 180 dərəcədən daha böyük bucaq üzərindən yarı dairəvi yelpik təşkil etmələridir. Yelpiyin formalaşması (hər tük oxunun demək olar ortağ həndəsi mərkəzdən çıxmalarından dolayı) çox düzgündür. Nümayiş etdirilən tüklərin mərkəzdən çıxış tərzləri də müəyyəndir.

Tükdəki bütün fiziki strukturların informasiyanın DNT-də gizli olduğunu xatırlamaq, dizaynın qeyri-adiliyini bir daha vurğulayır. Keratin təbəqə sayı və qalınlığı, tükcüklərin sayı, qəhvəyi arxa plan, tüklərin arasındakı məsafələr. Bunların hamısı DNT-dəki məlumata görə istehsal olunur. Bu qüsursuz gözəlliyin, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, təsadüfi mutasiyalar nəticəsində ortaya çıxması qətiyyənlənmə mümkün deyil.

Bu həqiqət, ən başdan bəri təkamül nəzəriyyəsi üçün böyük bir problem olmuşdur. Canlılardakı yaradılış dəlillərini kor təsadüflərlə izah etmə səyindəki Darwin, dostu Asa Qrey yazdığı 3 aprel 1860-cı il tarixli məktubda, tovuzquşu tükləri haqqında belə izah etmişdir:

Bir tovuzquşunun quyruğundakı tükün görünüşü, nə vaxt baxsam, məni xəstə edir. (Francis Darwin, “Letter to Asa Gray”, 3 aprel 1860, “The Life and Letters of Charles Darwin”, John Murray, London, cild 2, 1887, səh. 296.)

Tovuzquşunun quyruğunun gözəlliyi, quyruğun funksiyası ilə bağlı deyil. Tovuzquşundakı bu xüsusiyyət, bir yaradılışın açıq bir işarəsidir. İnsanlara aid dizaynlarda da bir gözəllik gördükdə bunun bir dizaynerə aid olduğu dərhal anlaşılır. Məsələn, bir landşaft memarı bağa nizam gətirməyin və operativlik qazandırmaq ilə yanaşı, əlavə etdiyi gözəllik və estetik amillərlə, bu bağın bir

memar tərəfindən təşkil olunduğuna dair işarələr də qoyur. Memarın bağın estetik gözəlliyinə əlavə etdiyi hər bir detal, eyni zamanda bu bağın təsadüf əsəri yaradılmadığını göstərən bir dəlildir. Optik elminin incəliklərini nümayiş etdirən tovuzquşu tükündəki gözəlliklər də, bu yaradılışın sahibinin, yəni Rəbbimizin varlığını ortaya qoyan estetik möcüzəsi nümunələrdən biridir.

Burada ümumilikdə yer verdiyimiz tovuzquşunun tüklərindəki hər detal, müəyyən bir məqsəd üçün olduqları yer, şəkil, quruluş və rəngdədir. Bu məqsəd bizlərə Allahın sənətini nümayiş etdirir, ətraflardakı elmini tanıdır və Allahın insanın xoşuna gələcək bənzərsiz gözəlliklər yaratmağa qadir olduğunu xatırladır. Bir Quran ayəsində, canlılardakı fərqli rənglərə diqqət çəkilərək, Allahdan qorxan insanların bu kimi həqiqətləri dərk edən “elm sahibləri” olduğu bildirilir:

**İnsanlar, heyvanlar və mal–qara arasında da bu cür müxtəlif rəngli olanları vardır. Allahdan Öz qulları arasında ancaq alimlər qorxarlar.
Həqiqətən, Allah Qüdrətlidir, Bağışlayandır. (Fatir surəsi, 28)**

Sürünən pulcuqlarının quş tükünə çevrilməsinin mümkün olmaması

Quşların mənşəyi, Darvinizm üçün hər zaman mühüm bir problem olmuşdur. Hətta təkamülçülər hələ də bu barədə fikir birliyinə gələ bilməmişlər. Təkamülçülərin bu mövzudakı çətinliklərindən biri də, quş tüklərinin mənşəyidir. Quş tükləri, uçmaq üçün lazım olan olduqca mürəkkəb formalardır və yalnız quşlarda olurlar.

Bu gün bir çox təkamülçü, dinozavr pulcuqlarının milyon il içində günümüzün quşlarının tüklərinə çevrildiyini iddia edir. Quşların mənşəyi ilə bağlı ortaya atılan bu ssenariyə görə, sürünənlərin pulcuqları mutasiyalar və təbii seçmə ilə zamanla formalaşaraq quş tüklərinə çevrilmişdir. Ancaq fizioloji və anatomik cəhətdən imkansız olan bu dəyişikliyi (pulcuqlardan tüklərə keçidi) göstərən heç bir dəlil yoxdur. Bu vəziyyətin fərqiində olan təkamülçülər də səthi izahlarla məsələnin üstündən keçmək istəyirlər. Ateist təkamülçü Riçard Doukins kitabında “Tüklər dəyişmiş sürünən pulcuqlarıdır” kimi təkcümləlik kobud bəyanatla kifayətlənir.⁵⁷ İndi təkamülçülərin bu iddialarının

mümkün olmadığını daha ətraflı toxunaq:

Sürünənlərin pulcuqları və quş tükləri bir-birindən çox fərqli strukturlardır:

Tüklərin mənşəyinin təkamülçülər üçün məqbul açıqlamasının olmaması son dərəcə təbiidir. Çünki sürünənlərin pulcuqları və quş tükləri bir-birindən tamamilə fərqli strukturlardır. Connecticut Universitetində fiziologiya və neyrobiologiya professoru A. H. Brush, aşağıdakı ifadələri ilə sürünənlərin pulcuqları ilə quş tükləri arasındakı dizayn fərqi belə ifadə edir:

Tüklər və pulcuqlar... Genetik quruluşlarından inkişaflarına, morfologiyalarından toxuma quruluşuna qədər hər şeydə bir-birindən fərqlidirlər... Quş tüklərinin zülal quruluşu isə digər onurğalılardan heç birində görülməyən, tamamilə orijinal bir quruluşdur. Tüklər fosil qeydlərində də təkcə quşlara xas bir xüsusiyyət kimi bir anda meydana gəlirlər.⁵⁸

Pulcuqlar dəridəki yastı, buynuz sərtliyində təbəqələrdən ibarət olan qıvrımlardır. Dam kirəmitləri kimi üst-üstə minən, suyu kənarda tutmağa yarayan, heyvanın hərəkət etməsinə icazə verən və bədən temperaturunu qoruyan formalardır. Tüklər isə yüngül, güclü, aerodinamik şəkilləri ilə təkcə quşlara xas, tük, tükcük və qarmaqlardan yaranan, mərkəzi bir gövdəyə sahib çox mürəkkəb formalardır. Kənarlardakı kiçik tükcüklər qarmaqlara kilidlənən kiçik qarmaqlarla qorunmuşdur və tükün səthini hamar, güclü və elastik olacaq şəkildə qanada bağlayırlar. Bu quruluş eyni zamanda onları su-keçirməz edər və bu qarmaqlar sayəsində hər tükcük bir-birinə sanki bir zəncirbənd kimi tutur.

Məsələn, durnanın tək bir tükünün üzərində, tük yolunun hər iki tərəfində uzanan 650 incə tük vardır. Bunların hər birində 600 ədəd qarşılıqlı tükcük olur. Bu tükcüklərin hər biri isə 390 qarmaqla bir-birinə bağlanır. Qarmaqlar bir zəncirbəndin iki tərəfi kimi bir-birinə keçir. Bu qarmaqlar hər hansı bir şəkildə bir-birindən ayrılırsa, quşun silkələnməsi və ya daha ciddi hallarda dimdiyi ilə tüklərini sığallaması, düzləşmiş tüklərin qədim

aerodinamik şəkillərinə dönməsi üçün yetərli olur. Ornitoloq (quş alimi) Alan Feduccia, tüklərdəki dizaynı belə təsvir edir:

Tüklər yüngül, dözümlü, aerodinamik formaya malik, tükcüklərdən və qarmaqlardan ibarət olan geniş quruluşa sahibdirlər. Bu da onları su keçirməz edər və dimdiklə aparılan qısa bir düzəliş, düzləşmiş tükü anatomik formasına təkrar sala bilər.⁵⁹

Tüklərin bu kompleks dizaynının, təsadüfi mutasiyalar nəticəsində sürünən pulcuğundan təkmilləşdiyini müdafiə etmək, heç bir elmi əsası olmayan, doqmatik inancdan başqa bir şey deyil. Belə ki, neo-darvinizmin banilərindən biri olan Ernst Mayr, bu barədə illər əvvəl bu etirafı etmişdir:

Duyğu orqanlarının, məsələn, bir onurğalı gözünün ya da bir quşun tükləri kimi qüsursuz tarazlaşdırılmış sistemlərin təsadüfi mutasiyalar nəticəsində inkişaf edəcəyini düşünmək, bir insanın inandırıcılığı üzərində ciddi bir məhdudiyyətdir.⁶⁰

Quş tüklərinin və sürünənlərin pulcuqlarının inkişafı bir-birindən çox fərqlidir:

Tüklər, pulcuqlardan tək-cə quruluşları baxımından fərqli deyil. İzlədikləri inkişaf yolları da bir-birindən tamamilə fərqlidir. Bir tükün inkişafı da son dərəcə mürəkkəb bir prosesi əhatə edir. Həmçinin pulcuqdan çox fərqli olaraq, tüklər eynilə saçlar kimi "follikul" adlanan kisəciklərdən inkişaf edirlər. Ancaq bir saç teli tükdən daha sadə quruluşdadır. İnkişaf edən tük bir örtük tərəfindən qorunur və konusşəkilli quruluşdakı bir nüvə ətrafında yaranır. Tük halına gələcək hüceyrələrin inkişafı da müxtəlif mürəkkəb fizioloji prosesləri əhatə edir. Hüceyrələr yarandıqdan sonra, tüklər üzərindəki qarmaqların və kənardakı kiçik tüklərin kompleks düzülüşlərini yaratmaq üçün, hüceyrələr köç edərək bir-birilərdən ayrılırlar.⁶¹

Həmçinin tüklər və pulcuqlar dərinin müxtəlif təbəqələrindən inkişaf edirlər. Əsasən zülal quruluşuna malik olan tüklər, “keratin” adı verilən bir maddədən hazırlanır. Keratin, dərinin alt qatlarındakı yaşlı hüceyrələrin, qida və oksigen ehtiyatlarının çatışmazlığından ölməsi və yerlərini gənc hüceyrələrə tərk etməsi nəticəsində yaranan bərk və dözümlü bir maddədir. Ancaq tük zülalları (b-keratinləri), dəri və pulcuq zülallarından (a-keratinləri) biokimyəvi olaraq da fərqlidir. Bu fərqlərdən ötrü Alan Brush bu nəticəyə gəlir:

Quş tükləri morfoloji (formal) səviyyədə sürünənlərin pulcuqları ilə homoloji (bənzər) olaraq güman edilir. Ancaq quş tükləri inkişaf, morfolojiya, gen quruluşu və düzülüşü, lif əmələ gəlməsi və quruluşu baxımından fərqlidir.⁶²

Doktor Karl Wielandın Vaşinqton Universiteti Tibb Fakültəsindən Dr. David Menton ilə müsahibəsindən, sürünənlərin pulcuqlarının quş tüklərinə təkamül keçirməsinin mümkünsüzlüyü ilə bağlı fraqment belədir:

Doktor Karl Wieland:... Təkamülçülər uzun müddətdir ki, quş tüklərinin sürünən pulcuqlarından təkamülləşdiyini, buna görə də ikisinin də əsas etibarilə eyni quruluşa malik olduqlarını, (çox bənzər) olduqlarını iddia edirlər.

Doktor Devid Menton: Bəli, onları müqayisə etməklə məşğul oluram. Vəhşi bir yatağan ilanına sahib, laboratoriya işçim vardı; Bu səbəbdən dəri dəyişən ilandakı pulcuqlardan bir qismini araşdırma imkanım oldu... Ən kiçik bir parçanın da tüklərə oxşarlığı yox idi əlbəttə ki... Yeganə oxşarlıq hər ikisinin də (saç, dırnaqlar və dərimiz kimi) keratin zülalından meydana gəlmiş olmalarıdır... İnkişafı da olduqca fərqlidir. Ən əsas fərq, tüklərin bir follikuldan ortaya çıxmasıdır. Bir follikul (dəriyə inkişaf edərək dərinin xaricinə çıxan) epidermanın (xarici dəri) boru şəklindəki, aşağıya doğru sallanan davamıdır. Və xüsusiləşmiş canlı dərinin bu borusu, çox dərin bir böyümə matrisinin içərisində tük istehsal edir. Sürünən pulcuğunun qəti olaraq follikullarla əlaqəsi yoxdur. Pulcuqların hamısı bir yarpaq kimi tökülə bilər, çünki pulcuqlar heç bir şey deyil. Amma epidermanın içində bağlanırlar, tüklər isə öz follikullardan ortaya çıxırlar... əgər təkamülçülər, doğrudan da, bir dəlil göstərmək istəsəydilər, tüklərin saçlardan təkamülləşdiyini, ya da tam əksini

iddia etmələri lazım idi. Əlbəttə, bu, məməlilər və quşların müstəqil olaraq sürünənlərdən keçirdikləri inancına uyğun gəlməyəcəkdi...⁶³

Şüursuz hüceyrələrin, nə formada birləşsələr quşun uçmasını təmin edəcək bir tənzimləməyə malik olacaqlarını bilmələri, şübhəsiz ki, mümkün deyil. Təsadüfi mexanizmlərin (təbii seleksiya və mutasiya) uçmaq üçün əlverişli kompleks bir quruluş olan tükü hazırlamaları isə, ağıl sahibi heç kəsin qəbul edə biləcəyi bir ehtimal deyil. Canlıların hər biri Uca Rəbbimizin özləri üçün yaratdığı orqan və sistemlərlə, mükəmməl dizaynlara malikdir. Bu səbəblə Allahın sonsuz ağıl və elmi dəlillərindən bir hissəsini əks etdirirlər. Bir ayədə Allah belə bildirir:

Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah hər şeyi əhatə edir. (Nisa surəsi, 126)

Təkamülçülərin iddiasına görə tez-tez rast gəlinməli olan ara keçid formalarına tək bir nümunə belə yoxdur

Təkamülçülər, tüklərin sürünən pulcuqlarından təkamül keçirdiyini irəli sürərkən, fosil qeydlərində tüklərin mərhələ–mərhələ inkişafını göstərən heç bir ara forma göstərə bilməzlər. Halbuki tüklər və pulcuqlar arasında çox əsas morfoloji fərqlər vardır, bu vəziyyət təkamülçülərin iddialarındakı ara keçid formalarının çoxsaylı olmasını tələb edir. Ancaq fosil qeydlərində sürünənlərin pulcuqları, quş tükləri, dəri və ya məmə tükləri hamısı tam, nöqsansız halları ilə vardır. Quş tüklərinə mərhələli keçid olduğunu göstərən, qismən pulcuq qismən tük kimi quruluşlara malik, heç bir canlı yoxdur. Bu həqiqət, təkamülçü nəşrlərdən “Nature” jurnalında belə etiraf edilir:

Tüklər mürəkkəb formalardır. Quş fosili qeydlərində birdən meydana gəlməsinin açıqlaması çətinidir, çünki fosil qeydlərində heç bir ara keçid quruluşuna rast gəlinməmişdir.⁶⁴

Təxminən qırx beş il əvvəl “Quşların biologiyası və müqayisəli fiziologiyası” adlı kitabının “Quşların mənşəyi” başlıqlı hissəsində, təkamülçü W. E. Swinton sübut yoxluğundan belə bəhs edirdi:

*Quşların mənşəyi son dərəcə genetik məsələdir. Sürünəndən quşlara doğru dəyişən mərhələlərin fosil dəlilləri yoxdur.*⁶⁵

Bu gün bu vəziyyət hələ dəyişməyib. Kolumbiya Universitetindən təkamülçü bioloq “*Sürünənlərin pulcuqları və ən primitiv tük arasındakı ara mərhələlərə aid bütün fosillərdən kasıbıq*”.⁶⁶ ifadələri bu həqiqəti dilə gətirir. Təkamülçü paleontoloq Barbara J. Stahl isə bu məsələ ilə bağlı belə etiraf edir:

*Tüklərin, sürünən pulcuqlarından təkamül keçirdikləri fərziyyəsi, analizlərlə təsdiq olunmur. Tüklərin mürəkkəb quruluşu göstərir ki, belə bir quruluşun sürünən pulcuqlarından təkmilləşməsi qeyri-adi dərəcədə uzun zaman və çox sayda ara keçid forması tələb edəcək. Bu vaxta qədər fosil izləri belə bir fərziyyəni dəstəkləməmişdir.*⁶⁷

Barbara J. Stahl, başqa bir ifadəsində ara keçid forması çıxılmaz vəziyyətindən belə bəhs edir:

*...pulcuqlarla tüklər arasında məlum olan heç bir ara keçid forması yoxdur. Lələklərin pulcuqlardan necə meydana gəldiyi sualı, quşların sürünənlərdən təkamül keçirdiyi iddiasına qarşı çıxır.*⁶⁸

Bəzi təkamülçülər, quşların içi boş sümükləri olduğu üçün yaxşı fosil yaranmadıqlarını irəli sürərək məsələni ört-basdır etmək istəyirlər. Halbuki bu iddia əsla doğru deyil. Xüsusilə müəyyən şərtlərdə, məsələn göl ətraflarında, daxili bölgələrdəki bol sulu mühitlərdə və dənizə yaxın ərazilərdə, quşlar və tükləri çox yaxşı fosil yaranır. Belə ki, bu bölgələrdə quş qalıqlarına tez-tez rast gəlinir. Bu günə qədər minlərlə quş fosili tapılıb və bunların hamısı mükəmməl olaraq yaranmış tüklərə malikdir. Fosil qeydlərində, yarı tük-yarı pulcuq və ya yarı dəri-yarı tük quruluşları olmadığı kimi, indiki tüklərdən daha az inkişaf etmiş bir tükə aid heç bir quruluşa da rast gəlinməmişdir. Larri

Martin və S. A. Czerkas, "American Zoology" jurnalında "məlum olan ən qədim tüklər... forma və mikroskopik təfərrüat baxımından onsuz da müasirdirlər" deyirlər.⁶⁹ Anatomiyaçı Devid Menton isə bu məsələyə belə toxunur:

*... tükə az da olsa bənzəyən, canlıya və ya fosilə aid heç bir pulcuq nümunəsi yoxdur. Arxeopteriks, müasir quşlar kimi kompleks tüklərə malikdir.*⁷⁰

Məlum olan ən qədim quş olan Arxeopteriksın mükəmməl şəkildə qorunmuş və 150 milyon illik olaraq müəyyən olunan tüklərinin analizi nəticəsində, hər bir detalının günümüzün quş tükləri ilə eyni olduğu nəticəsinə gəlinmişdir.⁷¹ Hələ 1910–ci ildə, zooloq W. P. Pycraft, Arxeopteriks tükünün günümüzdə bilinən tam inkişaf etmiş quş tüklərindən heç bir cəhətdən fərqli olmadığını bildirmişdir.⁷² O tarixdən günümüzə qədər əldə edilən digər Arxeopteriks fosilləri də bu həqiqəti dəyişməyib. Mezozoy dövrünün (251–65 milyon il əvvəl) sonlarına aid, kəhrəba içində yaxşı qorunmuş bir çox quş tükü nümunəsi var. Bunlarla yanaşı, müasir dövrdə dinosavrların dəriləri ilə bağlı bir çox tapıntı da var. Həmin fosillərin qiymətləndirilməsi nəticəsində də, bunların, "tük daşıyan dərilərə qabaqcıl olma xüsusiyyəti olmadığı" məlum olmuşdur.⁷³ Richard O. Prum və Alan H. Brushun "Scientific American" jurnalında dərc olunan "Which Came First: The Feather or the Bird"? (Hansı əvvəl yaranıb? Tük yoxsa quş? Adlı məqalələrində isə bu sətirlər yer alıb:

*... tüklərin mənşəyi məsələsinin həllindəki irəliləyiş, indi səhv olduğu görülən istiqamətləndirmələr tərəfindən tapdalandı: Tükün sürünən pulcuqlarından uzanıb ayrıldığı fərziyyəsi və tüklərin uçmaq kimi xüsusi bir funksiya üçün təkamül keçirdiyi spekulyasiyaları kimi. İbtidai fosil tüklərinin olmaması da irəli getməni əngəllədi. Uzun illər ərzində ən qədim quş skeleti, Yura dövrünün sonunda (təxminən 148 milyon il əvvəl) yaşamış olan Arxeopteriks lithografica idi. Amma Arxeopteriks tüklərin necə çevrildiyinə dair heç bir yeni anlayış gətirmədi, çünki öz tükləri bu günün quşlarından demək olar ayırd edilə bilməzdi.*⁷⁴

Təkamülçülərin quş tüklərinin necə təkmilləşdiyi haqqındakı qeyri–

obyektiv mövqeləri, “bir–birinə zidd olan nəzəriyyələrin”⁷⁵ istehsal edilməsinə yol açmışdır. İddialara görə, sürünənlərin pulcuqları mərhələ–mərhələ uzanmış, saçaqlanmış və zamanla quşun uçmasını daha asanlaşdıracaq şəkildə quşu daşımağa əlverişli hala gəlmişdir.⁷⁶ Cansız atomlardan yaranmış bir pulcuğun öz–özünə uzanmağa qərar verməsi, daha sonra bu pulcuğun quş tükündə təfərrüatlı dizaynı yaradacaq quruluşa çevrilməsi mümkün deyil. Bu ağılsızlığın sürünənin bədənini örtən digər bütün pulcuqlarda gerçəkləşməsi isə daha da imkansız bir haldır. Şüur sahibi olmayan pulcuqların belə bir qərar alması və elm adamlarını heyranlıq içində buraxan bir yaradılış möcüzəsi meydana gətirmələri mümkün deyil. Belə ki, təkamülçülərin iddialarını dəstəkləyən belə bir elmi sübut da yoxdur. Təkamülçü iddialar ancaq xəyal gücünə əsaslanan ssenarilərdir.

Fosil izləri tüklü dinozavr iddialarını təkzib edir

İndiyə qədər bir çox fosil üzərində “tüklü dinozavr” fərziyyəsi edilmiş, lakin ətraflı araşdırmalar bu iddiaları təkzib etmişdir. Məşhur quş alimi Alan Feduccia, “On Why Dinosaurs Lacked Feathers” (Dinozavrların niyə tükləri olmadığı haqqında) adlı məqaləsində belə yazır:

Tüklər tamamilə quşlara məxsus quruluşlardır və sürünənlərin pulcuqları ilə quş tükləri arasında keçid forması təşkil edə biləcək, məlum olan heç bir quruluş yoxdur. Longisquama kimi bəzi nümunələrdə rast gəlinən uzununa pulcuqların quruluşu haqqında aparılan fərziyyələrə qatılmıram. Bunların tük kimi quruluşlar olduğu istiqamətində heç bir konkret sübut yoxdur.⁷⁷

Son 10 il ərzində “tüklü dinozavr” olaraq təqdim olunan fosillərin həqiqətdə hamısı mübahisəlidir. Ətraflı təhlillər, “tük” kimi göstərilən tikililərin, əslində dərinin altındakı tükülmüş kollagen lifləri (bağ toxumalarını təşkil edən əsas protein lifləri) olduqlarını göstərmişdir.⁷⁸ Connecticut Universitetində quş tükləri mövzusunda mütəxəssis olan Alan Brush da, bunların müasir quş lələklərində olan formadan məhrum olduqlarına işarə etmişdir.⁷⁹ Həmin tük izləri üzərinə edilən fərziyyələr, təkamülçü ön mühakimələrdən irəli gəlir. Alan

Feduccianın da qeyd etdiyi kimi “bir çox dinozavr, heç bir dəlili olmamasına baxmayaraq, aerodinamik və tam uyğun tüklərlə örtülə kimi göstərilmişdir”.⁸⁰ Ancaq zaman içərisində ortaya atılan “tüklü dinozavr” nümunələrinin həqiqətinin olmadığı və bu nəticələrin qərəzli şərhərdən qaynaqlandığı ortaya çıxmışdır. (Mövzunun detalları üçün baxın: Təkamülçü fanatizmə bir nümunə: Saxta arxeoraptor; Xəyali dinozavr–quş əlaqələri hissələri) Feduccia məsələni bu sözlərlə yekunlaşdırır:

*Nəticədə, müxtəlif regionlardan yaxşı qorunmuş dərilərə malik bir çox dinozavr mumiyyəti məlum olmasına baxmayaraq, indiyə qədər heç bir tüklü dinozavr tapılmamışdır.*⁸¹

Qaldı ki, “lələkli dinozavrlar” yaşamış olsa belə, bu dinozavr–quş təkamülü iddiasına bir dəlil deyil. Çünki sözügedən dinozavrlarda var olduğu irəli sürülən “tüklər”, son dərəcə orijinal bir dizayna sahib quş tüklərinə heç bir oxşarlıq göstərmir. Bundan başqa, quş tüklərinin kompleks dizaynları ilə yanaşı, biokimyəvi strukturları da çox fərqlidir. Sözü gedən canlılarda isə quş tüklərinə bənzər bir quruluş qətiyyənlə yoxdur. Connecticut Universitetində fiziologiya və neyrobiologiya professoru A. H. Brusha görə “quş tüklərinin zülal quruluşu digər onurğalılarda heç birində görülməyən, tamamilə orijinal” bir quruluşdur.⁸²

Heç yaradan da yarada bilməyən kimi ola bilərmidi? Düşünüb ibrət götürməyəcəksinizmi? Əgər Allahın nemətlərini saymalı olsanız, onları sayıb qurtara bilməzsiz. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir. (Nəhl surəsi, 17–18)

Tüklərin əvvəl izolyasiya məqsədli inkişaf etdiyi iddiası əsassızdır

Bəzi təkamülçülər də, dinozavrların izolyasiya üçün tüklər inkişaf etdirdiyini, bunların daha sonra uçmaq məqsədli formalaşdığını irəli sürürlər. Bəziləri də tüklərin suyu itələmək, artıq kükürd tullantısını toplamaq, istilik qalxanı kimi istifadə edilmək və orqanizmin daha yüksək sürətlərə çatması

üçün səmərəliliyini artırmaq məqsədilə inkişaf etdiyini iddia edirlər. Ancaq bu iddiaların heç birinin, quşların aerodinamik quruluşunu açıqlamada bir etibarlılığı yoxdur. Kanzas Universitetindən Richard O. Prum, bu nəzəriyyələrə qarşı apardığı hərtərəfli tənqidində bunları yazır:

Hər kəsin dedikləri tüklərin mənşəyi və müxtəlifliyini izah etmək üçün kifayət deyil. Həqiqətən bunlar, yeni fosil tapıntılarına qiymətləndirmənin qarşısında bir maneədir.⁸³

Təkamülçülər, tüklərin uçmaq xaricində məqsədlər üçün inkişaf etdiyini irəli sürərkən, dəridəki pulcuqların necə olur ki, tük kimi tamamilə başqa bir quruluşa çevrildiklərinə dair heç bir açıqlama gətirə bilməzlər. Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, bu günə qədər, pulcuqların tükə və ya ön ayaqların qanada çevrildiyini göstərən hər hansı bir fosil izinə rast gəlinməmişdir.⁸⁴ Quşların dinozavrlardan gəldiyi nəzəriyyəsinin ən tanınmış tənqidçi Alan Feduccia, dinozavrların tükləri olduğu haqqında heç bir dəlil görmədiyi kimi, bundan sonra görəcəyi barədə də ciddi şübhələri olduğunu dilə gətirir. Feduccia, tüklərlə örtülü qanadların, **“onurğalılar tərəfindən yaranmış ən mürəkkəb çıxıntı orqanlar”** olduğunu bildirməkdə və uçmayan bir canlının bədənində tük yaratmasının qeyri-mümkün olduğunu söyləyir.⁸⁵

Təkamülçülər üçün digər bir problem isə istilik izolyasiyası üçün lazımlı seleksiyanın, uçmaq üçün lazım olan seleksiyadan olduqca fərqli olmasıdır. Çünki istilik izolyasiyası üçün lazım olan tük quruluşu, uçmaq üçün istifadə ediləndən daha çox fərqlidir. Ən yaxşı izolyasiyalar – qarmaqlar uçmaq tüklərini sərtləşdirdiyi üçün qarmaqları olmayan yumşaq tüklərdir. Bu səbəbdən, onsuz da yaxşı izolyasiya olan yumşaq tüklərin qarmaqlı bir quruluş qazanması üçün ehtiyac yoxdur. Buna görə də təkamülçülərin bu iddiaları ilə, təbii seleksiya mexanizminin fəaliyyəti bir-biri ilə zidd olur. Alan Feduccia da təkamülçü fikirlərinə baxmayaraq, bu iddialara belə etiraz edir:

Tüklərin hər xüsusiyyəti aerodinamik funksiyaya malikdir. Yüngüldür, qaldırma gücü var və asanlıqla əvvəlki vəziyyətinə qayıda bilirlər. Uçmaq üçün belə nizamlanmış bir orqanın, necə olub ki, ilk başda başqa bir məqsədə uyğun olaraq ortaya çıxdığını başa düşmürəm.⁸⁶

Məsələn, toyuq kimi uça bilməyən quşların tükləri araşdırılarkən bunların, uçan quşlardakı tüklərdən fərqli olduğu görülür. Uça bilməyən quşlarda tüklər, uçan quşlardakı kimi aerodinamik quruluşda deyil, qıvrılmış quruluştadır. Bu qıvrılmalar da məməlilərin bədənini örtən tüklərlə bənzərlik göstərir. Bu oxşarlıqla bağlı bilinməli olan şey, məməlilərdəki tüklərin istilik izolyasiyasını çox sağlam bir şəkildə təşkil etməsidir.⁸⁷ Buna görə uçmanı mümkün qılmayan və qıvrılmış quruluşda olan tüklər istilik izolyasiyası baxımından üstünlük təmin edəcəkdir.

Bu üstünlük isə istilik izolyasiya edilməsindən uçuşa keçməni fərz edən təkamülçü ssenariyə inqilab təşkil edir. Çünki bu ssenariyə görə ilk başda istilik izolyasiyası üçün keçirdiyi fərz edilən tüklər qıvrılmış formada olmalıdır və bu halda yalnız daha yaxşı istilik izolyasiya təmin edən, yəni daha çox qıvrılmış tüklər təbii seleksiya ilə seçiləcəkdir. Beləliklə, qıvrılmış quruluşdan aerodinamik quruluşa doğru olduğu fərz edilən irəliləyişlər istisna ediləcəkdir.

Tük quruluşunun istilik izolyasiyasından sonra uçmaq üçün xüsusiləşəcəyini göstərən heç bir dəlil yoxdur. Hətta uça bilməyən quşlarda qıl kimi tüklər, bu xəyali prosesin əslində tam əks istiqamətdə işləməsini tələb edir. Nəticə olaraq bu vəziyyət göstərir ki: Təkamülçülər xəyal qururlar. Quş tüklərinin sürünən pulcuqlarından təkamül keçirdiyi fərziyyəsi həm öz içində əsassız bir iddiadır, həm də fosil izlərində bunu dəstəkləyən heç bir sübut yoxdur.

Hər түk növünün müəyyən məqsədə xidmət etməsi, yaradılışın bir nümunəsidir

Tüklərin uçmaq xaricində, dişi quşa özünü bəyəndirməsi, kamuflyaj, istilik, siqnallaşma kimi çox müxtəlif funksiyaları vardır. (*W. J. Bock, "Explanatory History of the Origin of Feathers," American Zoology, cild 40, 2000, səh. 479*). Tüklər quşa eyni zamanda soyuq hava, yağış kimi mənfi hava şəraitinə qarşı çox mühüm qoruma təmin edir. Kirəmit kimi üst-üstə keçmiş və bir yağ təbəqəsi ilə örtülmüş tüklər, dam kirəmitlərinin bir evi qoruduğu şəkildə quşu, su və istilik itkisinə qarşı qoruyur.

Tükləri təşkil edən hissələrin (tük sapları, tükcüklər, qarmaqlar) formalarındakı fərqlər tüklərin istifadə məqsədinə istiqamətli xüsusi olaraq

yaradılmışdır.

Pennaceous tüklər, sıx birləşmiş bir səth yaratmaq üçün qonşu tükcüklərə qarmaqlarla bağlanır. Bu cür bir tük quruluşu uçmaq üçün ideal bir dizayndır.

Plumulaceous tüklərdə isə tükün gövdəsini təşkil edən sap hissəsi yoxdur. Tük dəstələr halında qarışıq halda olurlar. Bu cür qabarıq quruluş da istilik izolyasiyası üçün idealdır.

Quş tüklərindəki rənglər Allahın sənətinin nümunələridir

Quş lələklərində olan qara, qəhvəyi və boz piqmentlər quşun qanında, qırmızı və sarı piqmentlər isə yağında olur. Lipokrom piqmentləri, qırmızı, narıncı və sarı rəngləri, melanin isə qara, qəhvəyi, qırmızı qəhvə və boz rəngləri istehsal edirlər. (*C. Hickman, L. Roberts, A. Larson, Integrated Principles of Zoology, New York: McGraw-Hill, 2001, səh. 588*). Quşlarda görülən rəng nəslə, boyun və quyruq lələklərində olan mavi parıltılar, bu iki piqmentdən və işığın fərqli tərkibindən irəli gəlir. Bundan başqa, tükün üzərində yerləşən və ancaq mikroskopla görünən çıxıntılar, sanki bir paylama mexanizmi kimi hərəkət edir və üzərinə düşən işığı, işıq spektrində bütün rənglərə paylayırlar. Bu və daha bir çox sistem, quşlarda canlı rəngləri yaratmaq üçün istifadə edilir.

Bir quş, sahib olduğu xüsusiyyətlərin, tüklərindəki bir-birindən gözəl rənglərin, estetik görünüşünün fərqi deyil. Məsələn, bir tovuzquşu, tüklərini açanda yaranan möhtəşəm mənzərənin, rəng və naxışlarındakı gözəlliyin şüurunda deyil. Bunu ancaq insan təqdir edə bilər və bu gözəllikdən ancaq insan zövq ala bilər. Allahın yaratdığı bu gözəlliklər qarşısında insanın vəzifəsi, Rəbbimizə şükür etmək, Onun sənətini və gücünü lazımınca təqdir edə bilməkdir.

Tükün quruluşundakı mürəkkəb dizayn, Allahın detallarda təcəlli edən sənətini nümayiş edir

Tüklərin mənşəyi ilə bağlı iddialar qiymətləndirilərkən, tüklərin quruluşunun mürəkkəbliyi xüsusilə nəzərə alınmalıdır. Nic Bishop, "The Secrets of Animal Flight" (Heyvanlarda uçmağın sirləri) adlı kitabında tüklər haqqında bunları deyir:

Tüklər bəsit görünə bilərlər ancaq əslində çox mürəkkəbdirlər. Hər birinin bir milyondan artıq çox kiçik hissəsi ola bilər. (N. Bishop, The Secrets of Animal Flight, Houghton Mifflin, Boston, 1997, səh. 9).

Tüklərin kompleks anatomiyası, tükün funksiyasına görə fərqi göstərir. Məsələn, uçmaq tüklərinin mürəkkəb şəkli, uzun, incə və möhkəm bir sapdan hər iki tərəfə doğru çıxan, toxuma şəklindəki qanadçıqlardan yaranır. Bu sap, içi boş, sərt quruluşdan ibarətdir və qarmaq olaraq adlandırılan çıxıntılara dəstək verən, möhkəm amma çevik bir quruluşdur. (W. J. Bock, "Explanatory History of the Origin of Feathers", American Zoology, cild 40, 2000, səh. 478–485).

Quş tükü üzərində tükcüklərin də həm qüvvətli, həm də küləkdə qırılmayacaq qədər çevik olmalıdırlar. Quşlar bu xüsusi yaradılışları sayəsində, hava axınlarını mühəndislərin indiyə qədər hazırlamış olduqları ən yaxşı planerdən daha məharətlə istifadə edə bilərlər. Quşların tükləri üzərində qarmaqların olmadığı vəziyyətdə uçması mümkün olmaz. Qarmaqlar, küləyin qanada və tüklərə zərər verməsinin qarşısını alacaq şəkildə (müəyyən şərtlər altında ayrılı biləcək kimi) yaradılmışdır. Ancaq bunlar quşun dimdiyi ilə tüklərini yoxlaması da asanlıqla yenidən birləşirlər. Quş elmi mövzusunda mütəxəssis yazar Roger Tory Peterson bu məsələ ilə bağlı aşağıdakıları ifadə edir:

Tüklər təbii mühəndislik möcüzəsidir. Əvvəla, çox yüngül və struktur olaraq çox güclüdürlər; Bir yarasanın uçmaq əsnasında istifadə etdiyi qanadları gərilmiş dəridən və ya təyyarə qanadlarının bükülməz quruluşundan qat-qat daha çox yönlüdür. Zərər gördükləri zaman da təmirləri daha asandır... Demək olar ki, çəkili olmadığı halda qüvvələri vardır. Tükün sərt sapı, dəstək lazım olanda sərtlik təmin edir, ancaq uc hissəsinə doğru yumşaq olması, havada keçirilən çox ani manevrlər üçün lazım olan elastikliyi təmin edir. Yumşaq lakin

möhkəm olan bu toxumanın düzgünlüyünü hiss edin. Qarmaqları ayırın, sonra bir quş dimdiyi ilə tüklərini düzəltdiyi kimi barmaq uclarınızla onları yenidən bir-birinə keçirin. Bunu təmin edən dizaynın heyvətəmiz mürəkkəbliyi, bir quş tükünün mikroskopun altında öyrənməsi ilə təqdir edilə bilər. (R.T. Peterson, The Birds, Time, New York, 1963, səh. 33).

Tüklər, üst səthdəki havanın alt tərəfdəki havadan daha sürətlə axmasını təmin edərək quşun qanad açması üçün yaradılmışlar. Beləliklə, qanad üzərindəki hava təzyiqi də azaldılır. Qanadlar üzərindəki bu qaldırma təsirinə “Bernulli təsiri” deyilir. Təyyarələrdə də, qanadların üst tərəfi alt tərəfindən uzun və mailidir. Bu cür hava, qanadın üst tərəfindən daha sürətlə axır və burada təzyiq azalır. Qanadın alt tərəfindəki təzyiq üst tərəfdəkindən çox olduğu üçün, təyyarəni yuxarıya doğru qaldıracaq bir qüvvə yaranır və təyyarə cazibə qüvvəsinin təsirindən xilas olaraq havaya qalxır. Quşlarda isə bu təsirin olması üçün uçuş tükləri asimmetrikdir. Həmçinin uçuş zamanı hava ilə birbaşa təmasda olan ön tərəfdə, daha kiçik bir tük qanadı vardır. Quşun qanadındakı kompleks aerodinamik prinsiplər, təyyarə qəzalarının ən əsas səbəbi olan hava boşluğunun mənfi təsirlərini azaldan bir mexanizm ehtiva edir. (*M. Denton, Evolution: A Theory in Crisis, Adler and Adler, Bethesda, 1986, səh. 202*). Quşun qanad ucunda yerləşən və xüsusi yaradılmış yarıqlar da, hava axınının bir hissəsini keçirirlər. Bu, müasir təyyarələrdə mühəndislərin, qanad üzərində kiçik əlavə qanad ucları hazırlayaraq təqlid etdikləri bir yenilikdir.

Bundan başqa, quşlar qanad şəkillərini və cərəyan xüsusiyyətlərini, havaya qalxmağı, uçuş nəzarətini və yerə enməni asanlaşdıracaq şəkildə dəyişdirə bilirlər. Tüklərini isə, havaya olan müqavimətini dəyişəcək şəkildə bükə bilirlər. Bu son dərəcə mürəkkəb bir vətər sisteminin istifadə edilməsi ilə mümkün olur. (*M. Denton, Evolution: A Theory in Crisis, Adler and Adler, Bethesda, 1986, səh. 202*).

Quşun tükləri, dəri və alt dəri əzələləri, tirləri (sümükləri və orqanları bir-birinə bağlayan toxuma), beyin və duyğu orqanları bir-birinə bağlı quruluşu əmələ gətirirlər. Bu quruluş, tük sisteminin tam olaraq işləməsi üçün lazım olan, mürəkkəb komplekslikdə bir quruluştur. Bunlardan birinin çatışmazlığı uçmaya mane olacaqdır. Tükün hissələrinin bucağı, qalınlığı, forması kimi detallarının, çox az dəyişkənlik göstərməsi də son dərəcə əhəmiyyətli və zəruridir. (*S. F. Tarsitano, A. P. Russell, F. Horne, C. Plummer, K. Millerchip, "On the evolution of feathers from an aerodynamic and*

constructional point of viewpoint", American Zoology, cild 40, 2000, səh. 676–686). Çünki çox kiçik yayınma, uçuş sistemini tamamilə çalışmaz hala gətirə bilər.

Dəri üzərindəki xüsusi əzələlər, quşun, tüklərini ətraflı və nəzarətli şəkildə hərəkət etdirməsini təmin edir. Bu sistem quşun uçmasına və bəzən də qorunmasına yardımçı olur. Quşlar tüklərini bir çox fərqli səbəblə qabardır: Daha böyük görünərək düşmənlərini qorxutmaq, özlərini daha isti tutmaq və ya cütləşmə mövsümündə digər quşların diqqətini çəkmək bu səbəblərdən bir neçəsidir. (*S. Burgess, "The Beauty of the Peacock Tail and the Problem with the Theory of Sexual Selection", The in Depth Journal of Creation, cild 15, sayı 2, 2001, səh. 94–102).*

Uçmaq üçün başqa bir şərt də, quşun qanadları, quyruğu və digər hissələrindəki tüklərin olması lazım olan şəkildə təşkil edilməsidir. Tüklərin olması lazım olan quruluşda düzülmələri zəruriliyi, təkamülçülər üçün bir problem təşkil edir. Çünki onsuz da mənşəyini izah edə bilmədikləri tüklərin bir də uçmaya uyğun dizaynla düzülmələri lazımdır. Tüklərin hansı istiqamətlərdə düzüləcəyi, hansı miqyasdakı tüklərin hansı bölgədə yer alacaqları, hər iki qanadda simmetrik olaraq düzülmələri kimi şərtləri, şüursuz, təsadüfi təsirlərlə izah etmək mümkün deyil.

Tükdəki bütün fiziki strukturların məlumatı DNT-də gizlidir: Keratin təbəqə sayı və qalınlığı, tükcüklərin sayı, rənglər, tüklər arası məsafələr... Bunların hamısı DNT-dəki məlumata görə inşa edilir. Məlum olduğu kimi, canlının genetik məlumatındakı (DNA-dəki) ən kiçik düzülüş səhvi, son dərəcə ciddi və funksiya pozğunluqlarına səbəb olur ki, bu cür düzülüş səhvlərinin, yəni mutasiyaların tükləri ortaya çıxartdığına inanmaq, mümkün olmayana inanmaqdır. Qaldı ki, bir tükün inşası üçün lazım olan kodlaşdırma məlumatı, bir pulcuğunkundan son dərəcə fərqlidir. Təkamülçülərin iddia etdiyi kimi pulcuqların tüklərə çevrilməsi, quşun DNT-sində yeni genetik məlumatın ortaya çıxması mənasına gəlir. Tükün quruluşu, forması, rəngi və s. kimi hər cür detal (məsələn sağ tükcük sağ qarmağın üzərindəki keratin uyğun qalınlıqda olmalı) genetik koda əlavə olunacaq yeni təlimatlarla müəyyən olunmalıdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsinin şüursuz, təsadüfi təsirlərlə işlədiyini iddia etdiyi təbii seçmə və mutasiya mexanizmləri, mükəmməl dizayna aid genetik məlumatın, bir quşun DNT-sində necə ortaya çıxdığını açıqlaya bilməzlər.

Tüklərdəki dizayn ilə yanaşı, estetik gözəlliyin, müəyyən nizam içində

naxışların və simmetriyanın da, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, təsadüfi mutasiyalar nəticəsində meydana çıxması mümkün deyil. Çünki laboratoriyalarda aparılan saysız–hesabsız mutasiya təcrübələri qəti olaraq göstərmişdir ki, mutasiyaların orqanizmin DNT–sinə “məlumat” əlavə etməsi mümkün deyil. Mutasiyalar təsirli olduqları zaman, həmişə morfoloji (formal) fəsadların ortaya çıxmasına səbəb olurlar. Təsadüfi mutasiyalarla, məsələn, bir tovuzquşu tükündə kompleks quruluşların və göz alıcı gözəlliklərin ortaya çıxma biləcəyini qəbul etmək; Bir daxmanın yağış, ildırım və küləklə zaman içində bir saraya çevrilə biləcəyini qəbul etmək qədər məntiqsizdir.

Quş tükləri haqqındakı təkamül yalanı

Bəzi təkamülçü nəşrlərdə, tovuz quşlarında və digər bəzi quş növlərində, erkəklərin daha rəngli və yaraşıqlı tüklərə malik olmaları, Darvinin 1871–ci ildə nəşr olunan “The Descent Of Man, And Selection In Relation To Sex” (insanın əmələ gəlməsi və cinsi seçmə) adlı kitabında ortaya atılan “cinsi seçmə” tezisi ilə əlaqələndirilir. Cinsi seçmə, bir heyvan birliyindəki daha güclü və cəlbedici fərdlərin, qarşı cins tərəfindən daha cəlbedici olması hesab edilməsi və bu yolla daha çox törəmələri mənasına gəlir. Məsələn, bu əyri məntiqə görə, bəzi erkək quşların cəlbedici rəng və naxışları, dişilərin daha gözəgəlimli erkəkləri üstün tutmaları nəticəsində, təbii seleksiya yolu ilə mərhələ–mərhələ qazanılmış bir xüsusiyyətdir. Ancaq Darvinin həmin tezisi ilə üst–üstə düşən hər hansı elmi tapıntı yoxdur. Ona görə bu cür şərhlər, canlıların xüsusiyyətlərinin təkamülçü bir düşüncə ilə şərh olunmasından başqa bir şey deyil. Bu cür şərhlərə qarşı çıxan təkamülçü elm adamının fikirləri “Nature” jurnalında belə bildirilmişdir:

“Bu çalışmada müzakirə olunmamış, ancaq cinsi fərqləri açıqlayacaq başqa mümkün səbəblər də var” deyir Trevor Price. Price, San Diyeqodakı Kaliforniya Universitetində quş növlərinin fərqləri üzərində çalışır. Məsələn, quruda yaşayan və davakar bəzi növlər böyük cinsi fərqlər göstərirlər; Çünki bəlkə də daha böyük və daha parlaq erkəklər, aqressivləri daha çox caydırırlar və daha çox döyüş qazanıb daha çox cütləşirlər. Yenə də, Pricea görə, bu populyasiyalar öz içində fərqləri qoruyurlar, çünki bəzən daha güclü erkəklər dava etməklə məşğul ikən, daha yaraşıqsız erkəklər cütləşmə üçün imkan tapa

bilirlər. ("Sex Drives Birds Apart: Promiscuity Makes Females Dull And Males Flashy", Nature Science Update, 13 mart 2001; <http://www.nature.com/nsu/010315/010315-5.html>)

Quşların lələklərinin təkamül mexanizmləri ilə formalaşdığını iddia etmək üçün, bu tüklərdəki forma dəyişikliklərinə yol açacaq, ancaq bu arada canlıya zərər verməyəcək mutasiyaların tanınması lazımdır. Halbuki belə bir mutasiyanın mümkün olduğunu göstərən heç bir sübut yoxdur. Bundan başqa, bu kimi mutasiyaların təbiətdəki tezliyinin hesablanması, bunun populyasiya genetik məlumatlarına görə qiymətləndirilməsi və bu yolla həqiqətən bu cür "təkamül müddətinin" mümkün olub-olmadığının hesablanması lazımdır. Buna bənzər bir hesablama İsraili biofizik, Li Spetner tərəfindən aparılmışdır. Spetner, populyasiya genetik məlumatlarına görə tək bir növün başqa bir növə çevrilməsinin əməldə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlmişdir. (*Lee Spetner, Not By Chance, The Judaica Press, New York, 1997*)

Təkamülçülər isə bu kimi realist hesablamalarla yox, fantastik ssenarilərlə məsələni ələ alırlar. Təkamülün varlığını kor-koranə qəbul etdikləri üçün, qarşılarında sadəcə "hansı ssenari?" sualı qalır, onlar da bu suala xəyal güclərinin köməyi ilə cavablar axtarırlar. Quşların tükləri rənglidir; o zaman Darvinizm bunu "rəngarənglik təbii seleksiya ilə seçildiyi üçün belə oldu" deyə şərh edirlər. Bəzi quşların rəngləri daha solğun; o zaman Darvinizm bu "rəngləri solğun, çünki təbii seleksiya solğun olanları üstün qıldı" – deyə cavab verir. Hər bir vəziyyət üçün təbii seleksiya mərkəzli bir ssenari istehsal etmək mümkündür. Ancaq ssenarilər yalnız xəyal gücünə əsaslanır.

Bu səbəblə təkamül nəzəriyyəsi, elmi nəzəriyyə deyil; xurafatçı izahat şəklidir. Özünü Darvinist düşüncə ilə şərtləndirməyən, məsələyə ağıl və məntiq yolu ilə yaxınlaşan hər kəs, canlılardakı qeyri-adi yaradılış dəlillərinin şüursuz təbiət mexanizmlərinin məhsulu olmadığını asanlıqla fərq edəcəkdir. Bu dəlillər Allahın sonsuz qüdrətini və sənətini nümayiş etdirir.

Sizin yaradılışınızda və Allahın yer üzünə yaydığı canlılarda qəti iman gətirmiş insanlar üçün neçə-neçə dəlillər vardır. (Casiyə surəsi, 4)

Quşlardakı yaradılış elm adamlarını heyranlıq içində qoyur

İngiltərədəki Leeds Universitetində müəllim və aerodinamika sahəsində mütəxəssis olan tədqiqatçı Professor Harri McIntosh, Avstraliyada keçirilən bir müsahibədə, quşlarda dizayn ilə bağlı bunları ifadə etmişdir:

- **Professor Harri McIntosh:** *Təbiətin bir çox istiqaməti, canlıların hazırlanmış olduqlarını göstərir... Uçan canlılar. Avstraliyaya böyük bir təyyarə ilə gəldim. Eniş edərkən həssas manevrləri gördüm. Qanadın aşağı sallanan çox böyük hissələri, arxadan çıxaraq qanad böyüklüyünü artırdı, beləliklə aşağı sürətdə uçmaq üçün lazımlı qaldırma qüvvətini əldə etdi. Qanadın tam olaraq işləməsini təmin etmək məqsədilə görülən bütün bu dizayn qarşısında heyrətə düşdüm. İndi, hər gün yerə eniş edən quşların nizamlanmamış olduğunu deyəcəyik? Bir kitabda, Honq Konqa eniş edən təyyarəni və o vaxt yerə qonmaq üzrə olan bir şahinin fotosunu görmüşdüm. Əgər quşlara və təyyarələrə eyni anda baxsanız, birinin dizayn edildiyini digərinin isə hazırlanmadığını mı deyəcəksiniz? Mən bunu elmi cəhətdən məntiqsiz hesab edərdim.*
- *Hazırda uçmağın həyata keçə bilməsi üçün, dizayn prosesində minlərlə saat işləmək və çox yüksək texnologiya lazımdır.*
- **Professor Andy McIntosh:** *Qətiyyəən (ateist təkamülçü), Riçard Doukins kimi uçmağın bir formada təsadüf əsəri yarandığı, bir canlının tullandığı, sonra mutasiyanın onun strukturuna kiçik əlavələr etdiyi, beləcə daha uzağa tullandığı və bu şəkildə davam etdiyi, görüşünə malik insanlarla eyni fikirdə deyiləm. Bu (həqiqətlərə) uyğun gəlmir. Bu canlıların təsadüf və seleksiya nəticəsi ortaya çıxmadıqları, əksinə, yaradılmış olduqları aydındır.*
- *Uçmağa olan xüsusi marağınızın səbəbi nədir?*
- **Professor Andy McIntosh:** *Mən əslində aerodinamikçiyəm. Doktorluq namizədliyimi aerodinamika sahəsində etdim. Xüsusilə quş uçuşu çox cəzbedicidir. Tükləri düşünün. Əgər bir tükə mikroskop altında baxsanız, əsas gövdə və bundan sola və sağa doğru çıxan tükləri, bu tüklərdən yenə sola və sağa çıxan daha da balaca tükcükləri görərsiniz. Burada maraqlı olan sola doğru olanların qarmaqlara, sağa doğru olanların qabartılara malik olmasıdır.*
- *Bu, tüklərin bir-birinə necə bağlandığını açıqlayır.*

- *Professor Andy McIntosh: Bəli, bu doğrudur. Tük elə qurulmuşdur ki, əgər onu əzsəniz, onunla birlikdə hər şey bükülər. Beləliklə, qarmaqlar qabartılara tutunar və qabartılar üzərində uçurlar. Belə yüngül və praktiki quruluşlar bir maşın mühəndisinin yuxusudur. Əgər siz belə sürüşkən bir oynağa malik olsanız, oynağı mütləq yağlamaq lazım olacaqdır. Quş isə bunu edə bilmək üçün, başını boynu ətrafında 180 dərəcə çevirir və dimdiyini onurğasının arxasında aşağıda yerləşən kiçik yağ vəzilərinə basır. Sonra da tüklərini darayır. Bu yağ tüklərinin üstünə sürtür beləliklə tüklər mükəmməl şəkildə birləşirlər və bu hərəkətli əlaqələr yağlanmış olur. Bu bir mühəndislik möcüzəsinin yalnız çox kiçik bir hissəsidir. Eyni həqiqət, quşların bizimkilərdən fərqli olaraq içləri boş sümüklərə sahib olması üçün də keçərlidir. Xüsusilə daha böyük quşlarda, kifayət qədər güclü olmaq üçün, bu yüngül sümüklərin ümumiyyətlə, çarpaz telləri olur. Təyyarədə bu dizayna Warren bağlantısı (Warrens truss) adını veririk. Bunu ilk mərhələdə quşlardan təqlid edərək etdik... Dizayn mənə hər yerdən səslənir. ("Flying high", an interview with Dr Andy McIntosh by Chris Field, Creation Ex Nihilo, Mart–Mayıs 1998, cild 20, sayı 2, səh. 28–31)*

Göründüyü kimi xurafatçı təkamül inancı ilə müəyyən düşüncə qəlibləri içərisində qalmayan hər bir şəxs, canlılardakı üstün yaradılışı asanlıqla görə bilər. Bunlara təsadüflərlə izah etməyə çalışmağın ağılsızlığını anlamaq və Allahın canlılar üzərindəki dizaynını təqdir edə bilər. Bu şüura sahib olan insanlardan Quranda belə bəhs edilir:

Göylərin və yerin hökmranlığı Allaha məxsusdur. Allah hər şeyə qadirdir. Doğrusu, göylərin və yerin xəlq edilməsində, gecə ilə gündüzün bir-birini əvəz etməsində ağıllı adamlar üçün dəlillər vardır. O kəslər ki, ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allahı yad edir, göylərin və yerin yaradılması haqqında düşünür və deyirlər: “Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə xəlq etməmişən. Sən pak və müqəddəssən. Bizi Odun əzabından qoru!
(Ali İmran surəsi, 189–191)

Qanadlardakı sadələşdirilə bilməyən mürəkkəbli

Quşlar və sürünənlər arasındakı ən bariz fərqlərdən biri quşların sahib olduqları qanadlardır. Qanadları yaradan tüklər əvvəlki fəsildə tədqiq etdiyimiz kimi təkbaşına bir araşdırma mövzudur və elm adamlarını heyranlıq içində qoyacaq mürəkkəblikdə bir yaradılışa sahibdir. Ancaq bir quşun tüklərə malik olması, uçması üçün yetərli şərt deyil. Bu tüklərin qanad deyilən dam üzərində, hər iki tərəfə bərabər paylanaraq müəyyən düzülüşlə yerləşməsi lazımdır. Belə ki, tükləri təsadüfi düzəcək olsanız, quşun uçması mümkün olmaz. Məsələn, tüklər bir tərəfdə daha sıx olacaq olsa, balans itkisi olar və quş uça bilməz. Bundan başqa, qanadın qatlanıb–açılan olması, hər iki qanadın simmetrik olması, uçmaq texnikalarını tətbiq edəcək dizayna malik olması, uçmaq üçün xüsusi olaraq yaradıldığını göstərir.

Elm adamları qarşılarında təqlid edə biləcəkləri nümunə olmasına baxmayaraq quşlar qədər uğurlu quruluşlar meydana gətirə bilmirlər. Ağıl və şüur sahibi insanın hər cür texnologiyaya baxmayaraq quşların doğulduqları andan etibarən sahib olduqları qanadları təqlid edə bilmədikləri düşünülərsə, bu canlıların göy üzündə rahatca uçmalarının Allahın bir möcüzəsi olduğu daha yaxşı başa düşüləcəkdir.

Göz, ağciyər, qanadlar, hüceyrə kimi mürəkkəb formaların guya təkamül prosesində addım–addım necə inkişaf etdikləri sualı, təkamülçülərin ən böyük çətinliklərindən biridir. Bir–biri ilə bağlı, biri digəri olmadan işə yaramayan bir çox hissədən ibarət olan bu quruluşların, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, mərhələ–mərhələ əmələ gəlmələri mümkün deyil. Çünki hissələrdən hər hansı birinin olmaması, o orqanın funksiyasını yerinə yetirə bilməyən hala gəlməsinə səbəb olacaq. Elmi ədəbiyyatda bu xüsusiyyət “mürəkkəb komplekslik” kimi ifadə edilir. Yarımçıq bir qanadın orqanizmə heç bir faydası olmayacağına, bu faydasız orqan, təkamülün öz iddiasına görə həyat qabiliyyətini itirəcək və zamanla yox olacaqdır. Bu vəziyyət təkamül nəzəriyyəsi üçün keçilməz problemlər ortaya çıxarır. Ateist təkamülçü Riçard Doukins bu məsələ ilə bağlı etiraf xarakterli sözləri belədir:

Təkamül əlbəttə, hər zaman mərhələli olaraq inkişaf etməz. ...kompleks görünən şəkildə nizamlanmış obyektlərin meydana gəlməsində mərhələli təkamül prosesi olmalıdır. Əgər bu hallarda da mərhələli olaraq baş verməzsə, o zaman təkamülün izah gücü qalmaz. Əgər mərhələlər yoxsa möcüzə olması ehtimal edilir, bu da yenə bir izah olmadığını göstərir.⁸⁸

Təkamülçülərin iddialarına baxarkən qanadların, sürünənlərin qabaq ayaqlarından inkişaf etdiyi kimi əsassız açıqlamalarına rast gəlirik. Bu ssenari qısaca belədir: “Bəzi sürünənlər ön ayaqlarında bir neçə tük inkişaf etdirdilər və bunları həşəratları tutmaq üçün istifadə etdilər. Ancaq həşəratların bir çoxu, onları ağızlarına aparana qədər qaçırdı(!) Bu şəkildə tarazsızkən, sistem yaxşı işləmirdi. Uça bilmir, ağaca dırmaşa və ya yerdəki hər hansı bir dəliyə qaçmırdılar. Bu şərtlər altında düşmənlərindən qaçmağa nail olmaları üçün bir dəyişiklik keçirmələri lazım idi. Təsadüflər də tam bu nöqtədə lazımi dəyişiklikləri bu canlılar üzərində həyata keçirib və onları uçan canlılara çevirdi”.

Nağıldan fərqsiz olan bu və bənzəri olan ssenarilər, bu dəyişikliklərin lazımi yerdə ehtiyacı qarşılıyacaq şəkildə, bir plan daxilində necə birləşdiyini açıqlaya bilməzlər. Daniel C. Dennet, *“Darwin's Dangerous Idea”* (Darvinin təhlükəli fikri) adlı kitabında, Darvinin, şüursuz mexanizmlərin təbiətdəki mükəmməl canlıları meydana gətirə biləcəyi istiqamətindəki iddialarının “təhlükəli” olduğunu bildirir:

Məhz Darvinin təhlükəli fikri belədir: Alqoritm (bir problemin simvolik həlli) səviyyəsi bir antilopun sürətini, qartalın qanadını, səhləbin şəklini, növlərin müxtəlifliyini və təbiətdəki digər bütün möcüzələri ən yaxşı şəkildə açıqlayır. Alqoritm kimi düşüncə qabiliyyəti olmayan, mexaniki bir faktorun buna bənzər möhtəşəm şeylər istehsal edə bildiyinə inanmaq çox çətinidir. Bir alqoritm məhsulları nə qədər təsirli olursa olsun, altında yatan proses, hər zaman hansısa ağıllı bir nəzarətçinin köməyi olmadan bir-birini izləyən, bir sıra fərdi şüursuz addımdan meydana gəlir; Bunlar “avtomatik” olaraq tanınırlar: Bir robotun işləməsidir. Bir-biri ilə qidalanırlar və ya əgər xoşuna gəlsəniz kor təsadüflərlə və ya heç bir şeylə... Həqiqətən, bunlar təsadüflərlə qidalanan bir sıra alqoritm prosesinin mi məhsuludur? Əgər elədirsə, bu proseslər silsiləsini kim hazırlamışdır? Heç kəs. Özü də kor bir alqoritm prosesinin məhsuludur.⁸⁹

Dennet, “təhlükəli” kimi səciyyələndirdiyi Darvinin bu fikrini açıqladıqdan sonra, Darvinin sözlərindən təbii seleksiya nəzəriyyəsini nəyin batil edəcəyini belə ifadə edir:

Darvinin özü də "Origin" kitabının nəşr olunmasından qısa müddət sonra geoloq Çarlz Lyelə bir məktubunda bunu ifadə etmişdir, "Əgər Təbii Seleksiya nəzəriyyəsi irsiyyətin hər hansı bir mərhələsində möcüzəvi əlavələr tələb edirsə, ona qətiyyənlə əhəmiyyət verməzdim... Əgər təbii seleksiya nəzəriyyəsinə bu cür əlavələr etmək lazımdır, razı olsaydım, onu bir axmaqlıq sayıb rədd edərdim"...⁹⁰

Darvin yuxarıdakı sözləri ilə nəzəriyyəsini əsassız edəcək bir həqiqətə diqqət çəkmişdir: Canlıların mənşəyini açıqlayarkən möcüzəvi əlavələrə ehtiyac olması. O dövrdə elm, Darvinin iddialarının əsassızlığını ortaya qoyacaq bir səviyyədə deyildi. Ancaq 20-ci əsrdə elmin gəldiyi səviyyə, canlıların təsadüfi mexanizmlərlə olunmayacağını ortaya qoymuşdur. Canlılardakı qüsursuz layihənin, məsələn, bir quş qanadının heç bir ara mərhələ olmadan var olması lazım olduğu nəticəsinə gəlinmişdir. Bu vəziyyət Darvinin ehtiyat etməyində haqlı olduğunu və nəzəriyyəsinin əsassızlığını göstərən nümunələrdən sadəcə biridir.

Bir quşun uçması üçün əvvəlcə qanadların, quşun sinə çıxıntısına sağlam bir şəkildə bitişdirilmiş olmalıdır. Bundan başqa, qanadların həm quşu havaya qaldırmağa, həm də quşun havadakı tarazlığını və hərəkətlərini hər istiqamətə aparmasını təmin edən əlverişli bir quruluşda olması zəruridir. Quşun qanad və quyruq tüklərinin yüngül, çevik və bir-biri ilə mütənasib bir quruluşda olması, bir sözlə uçmaya imkan verən mükəmməl aerodinamik rejimdə işləməsi də şərtidir. Təkamülçü iddialar, bu məqamda da böyük bir müəmma içindədir: Bir sürünənin ön ayaqlarının, genlərində meydana gələn bir pozğunluq (mutasiya) nəticəsində necə qüsursuz bir qanada çevrildiyi sualı təkamülçülər baxımından tamamilə cavabsızdır.

Uçmağın təkamül keçirdiyini düşünmək, müəyyən mərhələlərdə qanadların kifayət olduğunu qəbul etməyi tələb edir. Ancaq "qeyri-kafi bir qanadla" uçmaq mümkün deyil. Uçmağın həyata keçməsi üçün, canlıda qanadların və qanadlara dəstək verən strukturların, nöqsansız və qüsursuz olaraq olmalıdır. Bu vəziyyəti təkamülçü bioloq olan Engin Korur belə etiraf edir:

Gözlərin və qanadların ortaq xüsusiyyəti ancaq tamamilə inkişaf etmiş olduqları təqdirdə vəzifələrini yerinə yetirə bilmirlər. Başqa sözlə, əskik gözlə görülməz, yarımçıq qanadla uçulmaz. Bu orqanların necə yarandığı təbiətin

*hələ yaxşı işıqlanmamış sirlərindən biri olaraq qalmışdır.*⁹¹

Yuxarıdakı sitatda da qeyd edildiyi kimi, “yarımçıq qanadla uçulmaz”. Beləliklə, əgər hər hansı bir mutasiyanın bir sürünün ön ayaqlarında bir dəyişiklik etdiyini fərz etsək belə, bunun üzərinə yeni mutasiyalar əlavə olunaraq “təsadüfən” bir qanad əmələ gəldiyini proqnozlaşdırmaq tamamilə ağılsızlıqdır. Çünki qarşı ayaqlarda meydana gələcək bir mutasiya, canlıya çalışan bir qanad vermədiyi kimi, onu ön ayaqlarından da məhrum edəcəkdir. Bu isə, canlının digər öz növlərinə görə daha əngəlli, yəni şikəst bədənə sahib olması mənasına gəlir. Təkamül nəzəriyyəsinin iddialarına görə də, təbii seleksiya bu şikəst canlıyı təmizləyəcəkdir. Harvard Universitetinin paleontoloqu Ceyms Quld da yarımçıq qanad kimi natamam quruluşların faydasının olub olmadığını belə mühakimə edir:

*Mərhələ–mərhələ təkamülə inananlar, əksəriyyətlə özlərini bu dilemmadan fosil izlərindəki inanılmaz səhvlərə əl ataraq xilas etməyə çalışırlar, əgər minlərin arasından tək bir mərhələ, fosil kimi qorunsa, geologiya davamlı dəyişikliyi qeyd etməyəcək. Mənim bu iddianı rədd etməyimə baxmayaraq... Ənənəvi qaçış yolunu qəbul edək və fərqli bir sual verək. Qüsursuz keçidlər üçün bilavasitə bir sübutumuz olmasa da, müəyyən struktur dəyişikliklər üçün əcdadlar və nəsillər arasında müstəqil olaraq yaşayan funksional orqanizmlərdən yaranmış keçid formalarından ağlabatan bir düzülüş icad edə bilərikmi? Faydalı quruluşların qüsurlu mənbələri necə bir işə yarayır? Yarımçıq bir çənə və ya yarımçıq bir qanad nə fayda verir? Ön-adaptasiya anlayışı bizim bu qüsurlu mərhələlərin müxtəlif funksiyalar həyata keçirdiyini iddia etməyimizə imkan yaradan ənənəvi cavab xarakteri daşıyır... Amma ağlabatan bir hekayə doğru olmaq məcburiyyətində deyil... çoxu ya da bütün hallar üçün bizim bir davamlılıq nağılı quraşdırmağımıza icazə verirmi? Bəlkə də sadəcə mənim təxəyyülümün çatışmazlığını əks etdirəcək olsa da, cavabın xeyr olduğunu deyirəm ...*⁹²

Biofiziki araşdırmalara görə, mutasiyalar çox nadir baş verən dəyişikliklərdir. Beləliklə, milyonlarla il tam inkişaf etməmiş qanadlara malik bu xəyali sürünənlərin, xırda mutasiyalarla qanadlarının qurtarmasını gözləmələri hər cəhətdən qeyri-mümkündür. **Üstəlik, mutasiyalar praktikada həmişə zərərli təsir yaradarkən...** Bütün bu elmi həqiqətlər dinozavr-quş

təkamülü ssenarilərini əsassız edir.

Təkamülçü izahlarda ən çox qarşılaşdığımız iddialardan biri, təsadüfi təkamül mexanizmlərinin canlılara faydalı orqanlar qazandırdığı şəkildədir. Bəzi heyvanların yerimə ehtiyacı duyaraq ayaq inkişaf etdirdikləri, bəzilərinin uçmağın üstünlük verəcəyini düşünərək qanad qazandıqları, bəzilərinin bəslənmə ehtiyacı duyaraq zamanla, ağız boşluğuna malik olduqları və bunlar kimi yüzlərlə ssenari izah edilir. Bir sözlə Darvinistlər heyvanlarda gördüyümüz hər bir xüsusiyyətə təbii seleksiya və mutasiya mexanizmləri ilə açıqlama gətirmək istəyirlər; Amma təkəcə bir elmdən kənar iddia bu bəyanatlar əslində canlıların kompleks formalarının mənşəyini heç cür izah edə bilməz.

Guya təsadüf əsəri yaranmış şüursuz hüceyrələrin, öz aralarında razılaşıb, “nə şəkildə birləşsək, bir qanad yaradarıq və parçası olacağımız bədənin uçmasını mümkün qıla bilərik” kimi bir plan qurmaları, sonra planları əsasında, uyğun ölçü və forma əldə edənə qədər işləmələri ağıldan kənar bir gözləmə olacaqdır. Üstəlik, belə bir vəziyyətdə qanadları təşkil edən hüceyrələrin digər orqanların vəzifələrindən xəbərdar olmaları, onlarla lazımi koordinasiyanı təmin etmələri də vacibdir. Hüceyrələrin ən uyğun quruluşu qazandıqlarında isə “bu ən mükəmməli, artıq dayanaq” kimi kütləvi qərar almaları məsələsi olmalıdır. Şübhəsiz, belə bir açıqlamaya ehtimal verən bir kimsənin ağıldan hər kəs şübhə edəcəkdir. Bu dizaynın təsadüf əsəri bir canlıda yarandığını iddia etməksə, ən azı bu gözləmə qədər ağıl və məntiqdən kənardır. Ancaq təkamülçülər yaradılış həqiqətini qəbul etmək əvəzinə belə ağılsız bir ehtimala etibar etməyi, hətta bundan müzakirə apara bilməyən bir üslubla bəhs etməyi daha uyğun görürlər.

Halbuki təsadüfi təkamül ssenarilərinin qarşısında cavablandırmağı gözləyən saysız–hesabsız sual var. Məsələn, qanad kimi bir quruluşun varlığından, ya da uçmaq kimi bir qabiliyyətdən xəbərsiz olan təsadüflərin canlı üçün uçmaq ehtiyacı müəyyən edərək, bunu qüsursuz bir şəkildə hazırlaması necə mümkün ola bilər? Sonra hüceyrələrin quruluşunu, böyüklüyünü, formasını, qısacası, hər növ detalını düşünməsi, digər hüceyrələrlə aralarında iş bölgüsü etmələri, belə mürəkkəb bir orqan kimi qanad inşa etməsi mümkündürmü? Əlbəttə ki, təsadüflərin belə bir xəyalı həyata keçirməsi mümkün deyil.

Həqiqət ortadadır: Tək başına bir qanad belə, təkamül iddialarını əsassız etmək üçün yetərli bir nümunədir. Təkamülçülərin bu həqiqəti qəbul etməməkdə israr etmələri, nəzəriyyənin kor–koranə müdafiə edilən bir iddia

olduğunu ortaya qoyur.

Elm adamlarının xəyalı: Quşlardakı kimi hərəkətli təyyarə qanadlar

Anna–Mariya McGowan tərəfindən idarə olunan və NASA (National Aeronautics and Space Administration) Langley Araşdırma Mərkəzində aparılan “Morphing layihəsində”, dəyişən hava şəraitinə görə, eynilə bir quş kimi qanadlarını hərəkət etdirən bir təyyarə istehsalı məqsədi güdür. Bu gün, səs sürətindən daha yavaş olan (subsonik) təyyarələrin qanadları, müəyyən bir yüksəklik, sürət və yükə görə ən uyğun şəkildə istehsal olunur. Ancaq şərtlər dəyişəndə qanad şəkillərinin də dəyişməsi lazımdır. McGowanın ifadəsiylə “*Çox aşağı sürətdə ehtiyacınız olan qanad tipi ilə yüksək sürətlərdə ehtiyacınız olan qanad tipi tamamilə fərqlidir*”. (Patrick Barry, “*Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials*”, *Space Daily*, 5 mart 2001; <http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>) Əks təqdirdə artıq yanacaq istehlakı, arzuolunmaz sarsıntılar (turbolentli), həddindən artıq səs–küy kimi problemlərlə qarşılaşır.

Ancaq günümüzün şərtlərində belə bir qanad dəyişikliyi mümkün deyil; Çünki qanadlar çox sərt maddədən istehsal edilir. Bu səbəblə NASA, ağıllı qanad layihəsi üzərində çalışır. DARPA (Defence Advanced Research Project Agency) və AFTL (Air Force Tədqiqat Laboratory)–nın köməyi ilə həyata keçirilən bu layihədə hədəf, canlılarda olduğu kimi təyyarə qanadlarının bir növ mərkəzi sinir sistemi ilə əlaqəli işləməsidir. NASA Langley Araşdırma Mərkəzindən Bill Uher bu layihə ilə bağlı bunları deyir:

*Alicılar, eynilə quşların qanadlarındakı sinirlər kimi olacaqlar və səth təzyiqini davamlı ölçəcəklər. Buna qarşılıq olaraq, hərəkətə keçiricilər də təyyarənin qanad quruluşunu gərəcəklər və ya boşaldacaqlar. Beləliklə, eynilə əzələlər kimi qanadların şəklini dəyişdirəcəklər. (“Uçaklar Kanat Çırpıqları Zaman”, *Science et Avenir*, yanvar 2003, səh. 74)*

Hazırda üzərində çalışılan qanad modelində, tətbiq olunan qüvvələrin mexaniki enerjisi elektrik enerjisinə çevrilir və ortaya çıxan enerji də, bir növ

oynaqlı qollara bənzəyən quruluş ilə, qanad çırpmasına bənzər hərəkət ortaya çıxarır. Aparılan testlər qanadın 20 dərəcəyə qədər əyildiyini göstərir. Morphing layihəsinin, quşların uçmaq üsullarından alınan ilham ilə yeni qanad strukturlarının nizamlanması daha da irəliləyəcəyi güman edilir.

Gələcəyin təyyarələri üçün hədəflənən, hərəkətli parçaları olmadan quşlar kimi özündən bükülən qanadların hazırlanmasıdır. Beləliklə, sürtünmə azalacaq və yanacaq qənaət edilməsi mümkün ola biləcəkdir. Bu idealın həyata keçirilməsi üçün alınan ən əhəmiyyətli model isə yenə quşlardır; Onlardakı kimi əsnəyən və şərtlərə görə forma alan, əyiləndə öz-özünə düzələn qanadlar...

Günümüzdə aid bəzi təyyarələr (ordunun F-14, Tomcat və B-1 səsdən sürətli bombardmançı təyyarələri kimi) qanadlarını istiqamətləndirir. Ancaq bu təyyarələr, təyyarənin gövdəsinə yerləşdirilmiş geniş, ağır dirəklərə bərkidilmiş bükülməz qanadlar istifadə edirlər. Morphing Layihəsində çalışan elm adamları isə “şəkil-hafizəli” metal xəlitələr, ya da “ağıllı” olaraq ifadə etdikləri materiallar istifadə edərək, pultla açılan qanadlar planlaşdırırlar. Nəzəriyyəyə görə, bu qanadların müəyyən miqdarda istilik tətbiq edəndə, böyük bir qüvvə ilə orijinal formasına birdən geri qayıtması hədəflənir.

Bu qanadların yaranmasında istifadə edilən maddələr (piroelektrik (təzyiq yaradan elektrik) materiallar) elektrik cərəyanı hərəkətə bağlayırlar. Əgər bir piroelektrik materialı əysəniz cərəyan istehsal olunur. Bunun əksində də, əgər cərəyan istifadə etsəniz material əyiləcəkdir. Morphing Layihəsinin rəhbəri McGowan sözügedən texnologiya ilə bağlı bunları deyir:

İyirmi il sonraya baxanda öz-özünə qiymət verən və bu müddət ərzində özünü yenidən bərpa edən təyyarələr görürük... Bu texnologiya imkan vermək üçün bu çıxış mexanizmini və qəbulediciləri, qanadlar boyunca verməyiniz lazımdır. Bu, insan bədəninin işinə çox bənzəyir. Bütün bədənimizdə əzələlər və sinirlər vardır; Elə isə bədənlərimizə nə olduğunun fərqi deyirik və bir çox yolla ona reaksiya verə bilirik. (Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001; <http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>)

Morphing Layihəsi araşdırılmasında istifadə edilən üsullardan biri də təbiətdə onsuz da mükəmməl olaraq mövcud olan sistemləri tədqiq etməkdir. Elm adamları öz layihələrini inkişaf etdirmək üçün, təbiətdəki bu

nümunələrdən taktika öyrənə biləcəklərini ümid edirlər. McGowan bu məsələ ilə bağlı bunları ifadə edir:

Təbiət (dəki bütün canlılar) bizim etməyə belə cəhd göstərməyəcəyimiz şeylər edir. Quşların bugünkü təyyarələrımızdən daha çox manevr qabiliyyəti vardır. Quşlar havadan asılı qala, arxaya və yana uça bilirlər. Və həşəratlar... baş aşağı dayana, yuvarlana, hər cür şeyi edə bilirlər. Belə bir şeyin yanına belə yaxınlaşa bilmirik... (Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001; <http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>)

“Biomimetik” deyilən təbiətdən öyrənmə texnikasındakı uğurlar, elm adamlarını təyyarə qanadları üçün quş sümüyün quruluşunu təqlid etməyə yönəlmişdir. Sümüklər həm çox yüngül və güclüdür, həm də məsaməli, içindən hava keçən xüsusi quruluşa malikdir. NASA-nın Langley Araşdırma Mərkəzindən McGowan əldə etmək istədikləri sümüyə oxşar quruluşu belə təsvir edir:

Əgər bu bəhs etdiyimiz sümüyə oxşar strukturlarda gücə və yüngüllüyə nail olsanız, içinə sinir hüceyrəsinə bənzər olan sensorları və hərəkətə keçirən bu elastik quruluşları da əlavə edin, gələcəyiniz nəticə son dərəcə yüngül, çox güclü, öz-özünə hiss edə bilən və öz-özünə hərəkətə keçə bilən bir quruluş olacaqdır. (Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001; <http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>)

Bütün bunlar, elm adamlarının quşlardan ilham alaraq müəyyən etdikləri hədəflər, ideallardır. Əgər bir quş bir elm adamına ilham qaynağı ola bilirsə; dizaynı ilə, quruluşu ilə məlumat verə bilirsə; bir layihənin yolgöstərən modeli ola bilirsə və bu model tam olaraq təqlid ediləndə uğur qazanacağına qəti gözü ilə baxılırsa; Quşun dizaynında düşünülməsi lazım olan qeyri-adilik olduğu ortadadır. Belə mükəmməl bir yaradılışın kor təsadüflərin, şüursuz təsadüfi proseslərin məhsulu olması mümkün deyil. Bu gün elm adamlarının quşu təqlid edərək istifadə etməyə çalışdıqları və heyranlıq duyduqları ağıl, Allahın sonsuz ağılının, elminin və yaratma sənətinin saysız-hesabsız nümunələrindən biridir.

Heç yaradan da yarada bilməyən kimi ola bilərmi? Düşünüb ibrət götürməyəcəksinizmi? Əgər Allahın nemətlərini saymalı olsanız, onları sayıb qurtara bilməzsınız. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir. Allah sizin gizli saxladıqlarınızı da, aşkara çıxartdıqlarınızı da bilir. Allahdan başqa tapındıqları bütələr heç bir şey yarada bilməzlər. Çünki onlar özləri yaradılmışlar. (Nəhl surəsi, 17–20)

Canlılardakı mükəmməl uçuş sistemləri və texnologiya

Quşlardakı dizaynın və bu layihəyə əsaslanan uçmaq hərəkətinin təkamüllə izah olunması bir çox cəhətdən qeyri-mümkündür. Əvvəlki hissədə açıqladığımız qanadların quruluşu bunlardan yalnız biridir. Quşlarda uçmaq çox mürəkkəb bir sistemə əsaslanır və uçmaq nəzarəti üçün canlının, əzələlərini qüsursuz olaraq nəzarət edə bilən bir sinir sisteminə də malik olmalıdır. “Sinir-əzələ nəzarəti” adı verilən bu sistemdə sinir hüceyrələri ilə əzələ hüceyrələri hər an xəbərləşmə halındadır. Əzələlər sinir hüceyrələrindən aldığı əmrlə yığıldıqdan sonra, mövqelərini bildirən geri signal göndərirlər. Bir quş yüksəldiyi, havada süzüldüyü ya da eniş etdiyi vaxtlarda, bu quruluş lazımi aerodinamik sistemi yaratmaq üçün işə başlayır.

Heyvanların, içində olduqları şəraitlərə necə harmoniya ilə uyğunlaşdıqlarına baxdıqda, bir çox heyvanın bədənində, insanların öyünərək verdikləri texnoloji nailiyyətlərdən daha üstün mexanizmlər olduğunu dərk edirik. Bunun ən parlaq nümunələrindən biri “uçmadır”. Əgər kiçik bir təyyarə, bir yağış quşu qədər səmərəli olmuş olsaydı, bir litr benzin ilə 56 km uçuşu mümkün olardı. Ancaq belə səmərəli uçmaq hazırda təyyarə dizaynerlərinin və mühəndislərin “idealını” yaratmaqdan o tərəfə gedə bilmir.

Quşlar elm adamlarını heyranlıq içində qoyan mükəmməl bir aerodinamik quruluşa sahibdir. Bu quruluş bədənlərinin hər təfərrüatında görülür:

- Çəki dərəcələrinə nisbətən çox qüvvətli, eyni zamanda çevik və yüngül,

son dərəcə mürəkkəb quruluşa malik tüklər,

- Qüvvətli əzələlər tərəfindən nəzarət edilən güclü qanadlar,
- Çevik, güclü, eyni zamanda yüngül və içi boş sümüklər,
- Birləşmiş skelet quruluşu,
- Böyük, güclü ürək; yüksək qan dövrənini və tənəffüsü asanlaşdıracaq çox miyoqlobin pigmentinə sahib qan dövrənı sistemi,
- Sümüklərə qədər nüfuz edən kisəciklərə malik tənəffüs sistemi,
- Yüksək bədən temperaturu və şəkər toplanmasını təmin edən həzm sistemi,
- Su və çəki itkisini qarşısını almaq məqsədilə bədəndəki artıq mayelərin toplanması,
- Hazırda sirləri açılmamış olan istiqamət tapa bilmə sistemi,
- Uçmaq əsnasında hər tükün mövqeyini xüsusi olaraq tənzimləyən güclü sinir koordinasiyası...

Uzanıb gedən bu xüsusiyyətlərin heç biri təkbaşına uçmaq üçün kifayət deyil, ancaq hamısı bir yerdə olanda quşlar uça bilir. Hər bir xüsusiyyətin digərlərindən asılı olaraq tədricən inkişaf edib, sonra da bir–biri ilə uyğun hala gəlmələri mümkün deyil. Çünki bu xüsusiyyətlərin hamısı quşun uçmasını mümkün qılmaq üçün var olan xüsusiyyətlərdir və bir–birindən müstəqil, təkbaşına bunu həyata keçirmək üçün kifayət deyillər.

BBC və NBC kanalı üçün sənədli film hazırlayan, Geologiya Birliyinin üzvü, tədqiqatçı yazıçı Riçard Milton quşun uçmasındakı dizayn üçün bunları deyir:

Amma bu nümunənin, insanların (darvinist olsun, ya da olmasın) olduqca böyük bir qisminin bölüşdüyü bir inancı təmsil etdiyinə inanıram: İnsan və digər bütün növlərin dizaynında bir qaçılmazlıq var. Quşun uçmasında, daha səmərəsiz uçmaq layihələrinin sahib olmadığı bir gözəllik və zəriflik vardır və bu, quşların yalnız havanı fəth etməsini deyil, eyni zamanda orada hakim olmasını da təmin edir.

Həmçinin bu mükəmməl forma, avtomobil və reaktiv təyyarələri kimi süni insan planlarında da aydın görünür: Onlarla il boyu keçirilən bir çox sınaq

dizaynı, təcrübə süzgəcindən keçərək tək bir optimal quruluşa çatır... Bir qartalın uçması və gepardın sürətli qaçışı... Bu heyvanlar genetik sahədə istəklə bir nöqtəyə gəlməyiblər; Bunlar, yaşadıkları mühitdən ən yaxşı şəkildə istifadə edəcəkləri misilsiz bir mövqeyə çatmışdırlar.⁹³

Quşlar uçmaq formaları və qanad quruluşları etibarilə bir yaradılış möcüzəsidir. Quşlarda bu bənzərsiz xüsusiyyətlər illərdən bəri təyyarə mühəndislərinin ilham mənbəyi olmuşdur. Ancaq quşun, bütün bu hissələrini özünün meydana gətirmədiyi çox açıq bir həqiqətdir. Eyni şəkildə, təsadüfi təsirlərlə işləyən təkamül mexanizminin bütün canlılarda mükəmməllikləri şüursuz şəkildə yaratdığını düşünmək də bir o qədər ağılsızlıqdır. Bu tikililər çox açıq bir şəkildə bir quşun uçması məqsədilə yaradılmışdır. Bu yaratma **“alından tutub nəzarət etmədiyi heç bir canlı”** (Hud surəsi, 56) Uca Rəbbimiz Allaha aiddir. Allah bir Quran ayəsində belə buyurur:

Məgər onlar başları üzərində dəstə–dəstə pərvazlanıb uçan, hərdən də qanadlarını yığan quşları görmürlərmi? Onları havada ancaq Mərhəmətli Allah saxlayır. Şübhəsiz ki, O, hər şeyi görür. (Mülk surəsi, 19)

Quşların aerodinamik uçması Allahın ilhamı ilə həyata keçir

Aerodinamika elmi, bərk cisimlərin hava kimi maye qarşısındakı davranışını öyrənir. Məsələn, bir təyyarə hava içində hərəkət edərkən, hərəkətinə təsir edən müxtəlif qüvvələr ortaya çıxır. Bu *“aerodinamik qüvvətlər” qarşısında, təyyarənin külək içərisində daha rahat hərəkət edə biləcəyi şəkildə dizayn edilməsi də “aerodinamik dizayndır”.*

Hava içində hərəkət edən cisimlərin biri, məsələn bir təyyarənin planlaşdırıldığı şəkildə hərəkət etməsi və gözlənilməz bir qüvvə ilə, ya da müqavimətlə qarşılaşmaması üçün, havanın göstərdiyi müqavimət qanunlarına qarşı təyyarə əvvəlcədən test edilir. Bu, təyyarəyə aid bir modelin hava içində hərəkət etdirilməsi ilə və ya hərəkətsiz halda laboratoriyaya şəraitində üzərinə hava axını yollanması ilə baş verir. Hesablamalar, ölçülər, təcrübələr nəticəsində cismin hava içindəki hərəkəti planlaşdırılır.

Aerodinamikada ən mühüm təcrübə vasitəsi “külək tunelidir”. Test ediləcək təyyarə, raket, avtomobil, hətta, körpü və bina modelləri əvvəlcə külək tunelində sınınilır. Model cisimlər külək tunelində, sınaq sürətinə görə şiddəti tənzimlənən bir hava axınına tutulur. Bu modellərin axın içərisindəki davranışı müşahidə edərək lazımi tədbirlər görülür və modelə aerodinamik forma verilməyə çalışılır.

Aerodinamik aviasiya, kosmos işləri ilə yanaşı, avtomobil sənayesindən inşaat mühəndisliyinə qədər çox geniş sahələri əhatə edir. Məsələn, yeni inkişaf etdirilən bir avtomobil modelinin sərfəli olması (digər sözlə, az yanacaq sərf etməsi) üçün, bu model əvvəlcə külək tunelində sınınilır və hava axınına ən az müqavimət göstərəcək aerodinamik forma tapılmağa çalışılır. Quşlar isə aerodinamika elminin prinsiplərini nümayiş etdirən qüsursuz yaradılışları ilə elm adamlarını heyranlıq içində qoyurlar. Bu canlılar heç bir eksperimentlər etmədən, sonradan heç bir tənzimləməyə ehtiyac duymadan mükəmməl şəkildə uçurlar.

Quşlar və təyyarələr ümumilikdə baxdıqda eyni səbəblərdən uçurlar. Quşlar da havada süzülərkən, eynilə təyyarələr kimi havadan asılı qalırlar və qanadlar onlara itələmə gücünü təmin edir. Bununla yanaşı, quşlar qanadlarını çalaraq göy üzündə aşağı enib yüksələrkən, təyyarələrin bu hərəkət üçün güclü mühərriklərini və nəzarət sistemlərini birlikdə istifadə etmələri lazımdır. Təyyarənin qanad ucları da quş qanadlarında olduğu kimi mailidir. Amma insanların əksinə, quşlar heç bir test tətbiq etməzlər və doğulduqları andan etibarən, uçmaq əsnasında ehtiyac duyacaqları gücü təmin edən, qüvvətli qanad əzələlərinə və aerodinamika layihələrinə malikdir.

Uçmaq texnologiyasındakı fəvqəladə hadisələr, uçuş mexanikası və aerodinamik sahələrində istehsal olunan nəzəriyyələr, quş uçmalarında istifadə olunan analizləri ilə mümkündür.⁹⁴ Ancaq quşlar bu məlumatlara malik deyil; Həmçinin quşlar nə təhlil, ya da hesab edə bilər, nə də test uçuşları... Buna nəzərən quşlar qüsursuz şəkildə havada manevrlər edir, süzülür, sürətlənir, alçalır, birdən dayanırlar. Çünki Allah onları elmindən bir nümunə olaraq ən mükəmməl uçmaq sistemi ilə, ən yüksək texnologiya ilə yaratmışdır.

Məgər onlar Allaha tabe olub havada uçan quşları görmürlərmi? Onları havada saxlayan ancaq Allahdır. Həqiqətən, bunda iman gətirən insanlar üçün dəlillər vardır. (Nəhl surəsi, 79)

Quşlardakı aerodinamik uçmaq texnologiyası mühəndislərə ilham verməyə davam edir

Quşlarda mükəmməl uçmaq sistemləri mühəndislərə ilham mənbəyi olur. Ən münasib material və ən aşağı xərclərlə ən səmərəli layihələri hazırlamağa çalışan mühəndislər, təbiətdəki bu üstün dizaynı çox uzun zamandır təqlid edirlər. Məsələn,

- Təyyarə qanadlarının içi, quş sümüklərində olduğu kimi boşdur. Sümüklərdə möhkəmliyi qorumaq üçün sümüyün daxili çəpərində, qarşılıqlı səthlər arasında uzanan nazik sümüklər olur. Təyyarə mühəndisliyində də eyni cür tirlər istifadə edilir və bunlar qanadın iç hissəsində qanadı şiddətli və dəyişkən hava axınlarına qarşı bir yerdə tutan skelet vəzifəsi görür. “Uorren tirləri” kimi tanınan bu tirlər quşlarda sümüklərdən köçürülmüşdür.⁹⁵
- Təyyarənin hündürlük səviyyəsini nəzarət etmədə istifadə edilən, cinahdan aşağı doğru sallanan qanadcıqlar, quşun yerə qonma zamanı etdiyi qanad hərəkətlərini təqlid edəcək şəkildə tərtib olunub.
- Təyyarələr eynilə quşlardakı kimi havanın müqavimətini sındıracaq burun formasına malikdir.

Hazırda təyyarələrin havadakı qəfil manevr qabiliyyəti, quşlardakından çox geridədir. Daha yüksək manevr qabiliyyətinə malik təyyarələrin istehsal edilə bilməsi üçün, quşların havadakı aerodinamik sistemlərinin daha yüksək səviyyədə başa düşülməsi lazımdır. Amerika Beynəlxalq Elm Qurumundan Uilyam Zamer, quşlarla bağlı aparılan bir araşdırma üçün bunları deyir:

*Bu araşdırma insanlara, gələcəkdə bir gün daha yaxşı quru və hava nəqliyyatı təmin edəcək vasitələr inkişaf etdirməkdə yardımçı ola bilər.*⁹⁶

“Reader’s Digest” jurnalında dərc olunan və mövzu olaraq quşları ələ alan elmi məqalədə isə aşağıdakı ifadələrə yer verilir:

Aerodinamik möcüzə olan quşla müqayisə olunduğu zaman, ən inkişaf etmiş hava vasitəsi də yalnız kobud bir nüsxəsindən qabağa keçməz.⁹⁷

Quşlarla dinozavrlar arasındakı digər fərqlər

Dinozavrlar və quşlar arasındakı fərqlər əvvəlki səhifələrdə toxunduğumuz istiqamətlərlə məhdudlaşmır. Bunlardan başqa, diş və caynaq quruluşları, metabolizm, kəllə sümükləri, yumurtaları kimi daha bir çox baxımdan dinozavrlarla quşlar arasında aşılmaz fərqlər vardır. Bu vəziyyət bunu göstərir: Quşlar və sürünənlər tamamilə başqa quruluşlara malikdir. Hər biri öz həyat tərzinə görə xüsusi olaraq yaradılmışdır. Əgər sürünənin bir quşa çevrilməsi iddia edilirsə, bu, nağıllardakı dəyişiklikləri xatırladacaq şəkildə birdən–birə olmalıdır. Əks təqdirdə təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, mərhələ–mərhələ dəyişiklik canlıni daha da mükəmməlləşdirməz, əksinə, mükəmməl bir canlıni daha da səmərəsiz hala gətirər. Ancaq mükəmməl bir canlınin genetik quruluşunun təsadüf əsəri yenidən bərpa olunaraq, bir sonrakı nəsildə bir başqa mükəmməl canlı olaraq ortaya çıxması mümkün deyildir. Alan Feduccia da dinozavrdan quşa çevrilmə iddialarında bir çox problem olduğuna bu ifadələrlə diqqət çəkir:

Uçmağın, uçmaq üçün qətiyyən səhv anatomiya sahib olan, qısaldılmış qabaq ayaqları və tarazlayıcı ağır quyruqları olan, belə böyük iki ayaqlılardan təkmilləşməsi, biofiziki olaraq qeyri–mümkündür.⁹⁸

Barmaq quruluşları

Alan Feduccia və özü kimi Şimali Karolina Universitetindən olan Doktor Julie Nowickinin birlikdə etdiyi son bir tədqiqatda dəvə quşu yumurtalarının inkişafını təhlil edildi. Açıqları dəvə quşu yumurtalarında rüşeymlərin əllərinin inkişafını araşdıran Feduccia və qrupu, quşlar və *teropod* növü dinozavrların

fərqli barmaq sıralamasına malik olduqlarını, bu səbəbdən quş “əllərinin” dinozavr əllərindən təkamül keçirməsinin qeyri-mümkün olduğunu ortaya qoydu. Amerikan Elmi İnkişaf Etdirmə Cəmiyyətinin xəbər saytında, Feduccianın ifadələri və bunun təkamülçülər üçün yaratdığı problem belə açıqlanır:

*“(Feduccia) Quşların atası hər nə isə, bunun teropod dinozavrlarının üç barmaqlı əlləri yerinə beş barmaq olmalıdır” dedi... “Elm adamları dinozavrların bir, iki və üç barmaqlı “əllər” inkişaf etdirdikləri mövzusunda həmfikirdir... Bizim, dəvə quşu yumurtaları üzərində apardığımız araşdırmalar isə nəticədə quşlarda, insanlarda orta və üzük barmaqlarına bənzər yalnız iki, üç və dörd barmaq inkişaf etdiyini göstərdi, həmçinin bunu sübut edəcək, şəkillərimiz də var” dedi. **“Bu, dinozavrların hazırkı quşların atası olduğunu iddia edənlər üçün yeni bir problem yaradır. Məsələn, iki, üç və dörd barmaqlı bir quş əli necə olur ki, yalnız bir, iki və üç barmaqlı bir dinozavr əlindən təkmilləşir? Bu demək olar ki imkansızdır.”**⁹⁹*

Dəvə quşu yumurtalarının inkişaf mərhələlərini araşdıran Feduccia və Nowicki, bu araşdırmalarının nəticələrini Almanyanın qabaqcıl bioloji jurnalı “Naturwissenschaften”in avqust 2002 sayında nəşr etdilər. Araşdırmalarının sonunda quşların dinozavrlardan təkamül keçirmədiyinin dəlillərini tapdıqlarını bildirən Feduccia, əldə etdikləri nəticəni belə izah etdi:

*Quşların atası hər nə idiysə, beş barmaqları vardı, teropod dinozavrları kimi üç barmaqlı deyildi.*¹⁰⁰

Alan Feduccia və A. C. Burke, “Science” jurnalında da etdikləri araşdırmalar sonunda quşların dinozavr mənşəli olduqlarını müdafiə etmənin imkansız olduğu nəticəsinə gəlmişdirlər:

*Yeni araşdırma göstərir ki, quş rüşeymlərində, dinozavrlarda olan rüşeym baş barmağı gözə dəymir. Bu, hər iki cinsin bir-birinə yaxın əlaqəsinin qeyri-mümkün olduğunu göstərir.*¹⁰¹

Bu nəticələr daha sonra məşhur elm jurnallarından “*New Scientist*”də “Dinosaur theory put to flight: Birds may not be descended from the ancient reptiles after all” (Dinozavr nəzəriyyəsi iflasa uğradı: Quşlar qədim sürünənlərdən gəlməmiş ola bilərlər) başlığı ilə bu sətirlər yer alırdı:

Quşların atası haqqındakı ənənəvi düşüncəyə Amerikadakı bioloqlar meydan oxuyublar. Onlara görə, dinozavr pəncələri ilə quşların qanad və ayaqları arasında edilən qarşılaşdırma, son quşların 150 milyon il əvvəl yaşayan kiçik, ət yeyən dinozavrlardan təkamül keçirdikləri nəzəriyyəsi ilə ziddir. Quşların, sürünənlərin və məməlilərin (hər birində ən çox beş (barmaq) xanası olan) dörd qolu var... Ancaq dinozavr fosilləri fərqli bir hekayə izah edir. Teropodlarda, dördüncü və beşinci xanalar böyük ölçüdə kiçilmiş ya da tamamilə yox olmuşdur. Feduccia, bu xanaları itirən heyvanların, birinci və beşinci xanalara sahib olmayan quşlara təkamül keçirməyəcəklərini iddia edir.¹⁰²

Filadelfiyadakı, Pensilvanya universiteti baytarlıq məktəbində dinozavr paleontoloqu olaraq işləyən Peter Dodson da, uzun illər boyunca quşların teropodların soyundan gəldiklərini müdafiə etməsinə baxmayaraq olmasına, əks dəlillərin haqlılığına qənaət gətirir:

Son iyirmi ildir ki, geniş yayılmış olan inam bu idi. Bəzi şeyləri yaxşıca qarışdırmaq və bizi də dəlilləri yenidən baxmağa məcbur etmə məsələsində birinci dərəcəli bir iş görürlər.¹⁰³

Göründüyü kimi, bir dinozavrın quşa çevrilməsi üçün barmaqlarına qədər bədəninin hər bir nöqtəsinin dəyişməsi və bir quş uçmasına imkan verəcək xüsusi dizayna malik olmalıdır. Bir dinozavrın uçan bir quşa çevrilməsi, sadəcə təbii seçmə və mutasiya kimi şüursuz mexanizmlərin, ağıl və şüur sahibi bir insanın belə görməyəcəyi bir dəyişiklikdir. Beləliklə, təkamül (qarşısındakı konkret dəlillər olmasaydı belə) ağıl və məntiq yolu ilə əsassızlığı dəfələrlə sübut edilmiş bir nəzəriyyədir. Ağılı ön mühakimələri ilə örtməyən hər kəs, bir quşa aid xüsusiyyətlərin öz-özünə ortaya çıxmayacağını, bunun ancaq yüksək ağıl və elm sahibi bir Yaradıcının əsəri olduğunu anlayacaqdır. Bu xüsusiyyətləri meydana gətirən ağıl, yerdə və göydəki hər şeyin hakimi olan

Allaha məxsusdur.

Dişlər

Dişlər, quşlar ilə sürünənləri bir–birindən ayıran xüsusiyyətlərdən biridir. Quşlar, dişlər yerinə dimdiklərə malikdir. Ancaq keçmişdə yaşamış bəzi quşların da dimdiklərində dişlər olduğu məlumdur. Uzun zaman təkamülə dəlil kimi göstərilən bu vəziyyətin heç də zənn edildiyi kimi olmadığı, çünki quş dişlərinin çox orijinal quruluşa sahib olduğu zamanla başa düşülmüşdür. Feduccia bu mövzuda aşağıdakıları ifadə edir:

Bəlkə də teropodlarla quşlar arasındakı ən əhəmiyyətli fərq, dişin quruluşu və yerləşdirilmə forması ilə bağlıdır. Xüsusilə məməli paleontologiyasının əsasını ən çox diş morfoloqiyasının təşkil etdiyi qəbul edilərsə, quş və teropod dişləri arasındakı böyük fərqlərə niyə daha çox maraq göstərilmədiyi təəccübləndiricidir. Qısaca, quş dişi (Arxeopteriks, Hesperornis, Parahesperornis, Ichthyornis, Cathayornis və bütün dişli Mezozoy quşlarda görüldüyü kimi) bir–birinə olduqca oxşardır və teropod dişlərindən çox fərqlidir... Dişin tərz, çıxış və yenilənmə forması daxil olmaqla, quşlarla teropod dişləri təməldə heç bir cəhətdən ümumi xüsusiyyətə malik deyil.¹⁰⁴

Chapell Hilldəki Şimali Karolina Universitetindən David Williamson, 14 avqust 2002–ci il tarixli “Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird Hands Unlike Those of Dinosaurs” (Elm adamlarına görə dəvəquşu araşdırmaları quş əllərinin dinozavrlara bənzəmədiyini təsdiq edir) başlıqlı xəbərində bunları bildirir:

Feduccia, əgər bir insan mikroskop altında bir toyuq və dinozavr skeletini müşahidə edərsə, təfərrüatlı və incə bir gözdən keçirmənin bir çox fərqi ortaya çıxardacağını söylədi. Məsələn, teropod dinozavrların qıvrılmış, mişar dişləri vardı, lakin ən qədim quşların düz, mişar kimi olmayan mismar bənzəri dişləri vardı. Həmçinin diş implantasiyası və yenilənməsi barəsində müxtəlif bir üsulları vardı.¹⁰⁵

Metabolizm fərqləri

Sürünənlər və quşlar arasındakı başqa bir fərqi də metabolizmləridir. Sürünənlər, heyvanlar arasında ən yavaş metabolizmə sahib olduqları halda, quşlar bu sahədəki ən yüksək rekordları əllərində tuturlar. Başqa sözlə, sürünənlər təbiətdəki ən az enerji sərf edən canlılar ikən, quşlar ən çox enerji sərf edən canlılardır. Məsələn, bir sərçənin bədən temperaturu sürətli metabolizmi səbəbi ilə bəzən 48°C-yə qədər çıxıb bilər. Bir quru onurğalısına ancaq ölüm gətirəcək olan bu bədən temperaturu, quşlar üçün (enerji istehlakını, bu səbəbdən gücü artıran bir amil olaraq) həyati əhəmiyyət daşıyır.

Quşlar yorucu uçmaq hərəkəti üçün çox enerji sərf edirlər. Bu səbəblə quşlar, bədən kütlələrinə nisbətən ən çox əzələ toxumasına sahib canlılardır. Metabolizm da əzələlərin sərf etdiyi güclə doğru mütənasib olaraq nizamlanmışdır. Digər tərəfdən sürünənlər öz bədənlərinin hərərətini özləri istehsal etməz, bunun əvəzinə bədənlerini Günəşdən gələn istiliklə qızdırırlar. Bu səbəblə bədən temperaturları dairələri ilə bərabərdir və “soyuqqanlı” heyvanlar kimi qiymətləndirilir.

Quşlar və məməlilər isə istiqlanlıdır. Bədən quruluşları, özlərini soyuqdan qoruyacaq şəkildə istilik istehsal edə biləcək, çox isti olanda da özlərini sərinlədəcək bir dizayna malikdir.

Quşların istiqlanlı, sürünənlərin isə soyuqqanlı canlılar olmaları, bir-birindən son dərəcə fərqli metabolizmə malik olduqlarını göstərir. Bir canlının soyuqqanlı quruluşunun istiqlanlı bir metabolizmə çevrilməsi isə qeyri-mümkündür. Bəzi təkamülçülər bu mühüm fərqlərə görə, dinozavrların istiqlanlı olduqlarını iddia etməyə başlamışdılar. Ancaq hər hansı bir dəlilə əsaslanmayan bu tezis əsassızlığını göstərən bir çox dəlil vardır.¹⁰⁶

Əvvəla, dinozavrların bütün digər sürünənlərdən fərqli olaraq istiqlanlı olduqlarını düşünmək üçün heç bir səbəb yoxdur. Fosil qeydlərində (ya da başqa bir yerdə) dinozavrların istiqlanlı olub olmadıqlarını sübut edən hər hansı dəlil olub olmadığı sualına, New Mexico Təbiət Tarixi və Elm Muzeyindən Tomas E. Williamson belə bir cavab vermişdir:

... dinozavrların istiqanlı olub–olmadığını qəti olaraq sübut edən bir dəlil yəqin ki, yoxdur. Elm adamları bu sualı cavablandırmaq üçün saysız–hesabsız dəlili araşdırmışlar. Günümüzdə aid soyuqqanlı və istiqanlı heyvanlar arasındakı sümük quruluşunda çox aydın bir fərq var.¹⁰⁷

Günümüzün tanınmış paleontoloqlarından Piter Dodson təkamülçü fikirlərinə baxmayaraq, dinozavrların istiqanlı olduqları tezisində və quşların dinozavr mənşəli olduğu fikrinə olan inamını itirmişdir:

... endotermik (istilik saxlayan) dinozavrlara qarşı soyuqluq hiss edirəm, quşların əcdadı kimi teropodlara qarşı şübhəliyəm.¹⁰⁸

Dinozavrların istiqanlı olduqlarına dair heç bir “dəlil” yoxdur, əksinə, dinozavrlarda soyuqqanlı heyvanların bədən hərarətini keçirmək üçün istifadə etdikləri xarici mexanizmlər var.¹⁰⁹ Lakin Darvinistlər təkamülə olan xurafat inanclarına görə, sübut varmış kimi iddialarında israr etməyə, əks dəlilləri isə görməməzlikdən gəlməyə davam edirlər.

Bədən sistemlərindəki fərqlər

Quşlar çox enerji sərf etdikləri üçün, yedikləri qidaları çox yaxşı həzm etməlidirlər. Belə ki, quşların həzm sistemi, qəbul olunan qidanın ən səmərəli şəkildə istifadə edilməsini təmin edən xüsusi quruluşa malikdir. Məsələn, böyüməkdə olan bala leylək, yediyi 3 kq qida ilə 1 kq ağırlıq qazanar. Bu nisbət, eyni qidalarla qidalanan məməlilərdə 10 kg–a qarşılıq 1 kq çəkidir.

Quşların qan dövranı sistemi də, yenə yüksək enerji ehtiyacına uyğun olaraq yaradılmışdır. İnsanın qəlbi dəqiqədə orta hesabla 78 dəfə çırpınanda, bu say sərçədə 460, kolibridə 615–dir. Aktiv uçmaq çox yüksək enerji tələb etdiyi üçün, qan dövranı da quru canlılarına görə daha sürətli baş verir. Bu yüksək metabolik sürət və enerji sərfiyyəti üçün lazım olan oksigen, xüsusi “hava tipi” ağciyərlər vasitəsilə orqanizmə alınır. Digər tərəfdən quşların dörd kameralı ürək quruluşları, sürünənlərin üç kameralı ürək quruluşlarından da olduqca fərqlidir.

Kəllə və çənə sümüklərindəki fərq

İki canlı qrupunun kəllə sümükləri arasında aparılan müqayisələr də, oxşarlığa malik olmadıqları nəticəsini ortaya qoymuşdur. Polşa Zoologiya İnstitutunda Onurğalı Zoologiyası rəhbəri doktor Anjey Elzanowski, 1999-cu ildə apardığı araşdırma nəticəsində “*teropod* dinozavrlarının çənə və damaqlarında quşlarınki ilə oxşar xüsusiyyətlər olmadığı” nəticəsinə gəlmişdir.¹¹⁰

Quşlar, sürünənlər və digər dörd ayaqlılarla müqayisədə; Kəllə sümüyü və arxa qollardakı sümüklərin çoxunun olduqca fərqli olduğu, bir-birinə qovuşmuş vəziyyətdə olduqları və ya bir qisminin heç olmadığı görülür.¹¹¹

Digər yandan bütün teropodlarda VI (oftalmik) sinirləri, digər bəzi sinirlərlə birlikdə kəllənin yanından keçirlər. Quşlarda isə eyni sinirlər kəllə sümüyünün ön tərəfindəki özlərinə aid bir dəlikdən keçirlər. Buna görə də oxşarlıq axtarmaq səyləri hər mərhələdə təkamülçülər üçün xəyal düşkünlüyüdür.

Həmçinin bir quşun üz quruluşu da sürünəninkinə heç bir şəkildə bənzəməz. Balıqlar, sürünənlər, həm suda həm də quruda yaşayan heyvanlar və bütün məməlilər ağızlarını alt çənələrini aşağıya endirərək açırlar. Üst çənələri oynamaz; Çünki üst çənələri sifətlərinin sabit hissəsidir. Ancaq quşlar çənə yerinə dimdiyə malikdir və digər heyvanlardan fərqli olaraq alt dimdiklərini aşağıya doğru endirdikləri kimi üst dimdiklərini də qaldıra bilirlər.

Yumurtaları

Quşların və sürünənlərin yumurtlamaları, təkamülçülər tərəfindən (digər bütün aşılmaz fərqlər istisna edilərək) bir oxşarlıq dəlili kimi irəli sürülmüşdür. Ancaq burada da qərəzli fikirlərin səbəb olduğu yanlış qənaətlər var. Həşəratlar, suda-quruda yaşayanlar, bir çox balıq və iki məməli növü eyni şəkildə yumurtlayır. Amma fərqli növlərdəki canlıların yumurtaları bir-birindən fərqlidir.

Quş yumurtalarının kövrək qabıqları var. Sürünən yumurtalarının isə qabıqları sərt olur. Bütün quşlar yumurtlayır, amma bütün sürünənlər yumurtlamır. Bəzi sürünən balaları (kərtənkələ və ilanlar) isə bala məməlilər kimi doğurlar. Beləliklə “dinozavrlar və quşlar yumurta qoyurlar, elə isə bir-birindən törəmişlər” şəkildəki səhv bir nəticə ilə, düzgün nəticəyə gəlmək mümkün deyil.

Həmçinin quşlar kəlləsinə və fəqərələrdən əmələ gələn bir onurğaya malik olmalarına görə “onurğalıdır”. Quşların ayaqları ilə birlikdə qanadları da sayılarsa 4 oynaqları var, buna görə quşlar “dörd ayaqlıdır” (*tetrapod*). Quşlar yumurta qoyduqdan sonra bala quş, amnion ehtiva edən bir pərdə sistemi ilə qidalanır. Buna görə quşlar, eyni zamanda “*amniotesdir*” (quş, sürünən və ya məməli kimi embrionik inkişaf zamanı bir amnion və koryana malik olan hər hansı bir onurğalı heyvan).¹¹² Quşlar bu xüsusiyyətləri baxımından da dinozavrlardan tamamilə ayrılırlar.

Tarazlıq sistemi

Allah bütün canlılar kimi quşları da qüsursuz şəkildə yaratmışdır. Bu həqiqət, hər detalda özünü müəyyən edir. Quşların orqanizmləri uçmadakı tarazsızlığı əngəlləmək üçün xüsusi yaradılışla var edilmişdir. Heyvanın uçuş zamanı önə doğru əyilməsinə mane olmaq üçün, başı xüsusi olaraq yüngül yaradılmışdır: Bir quş kəlləsinin orta hesabla çəkisi, bədən çəkisinin yalnız 1%-ni yaradır.

Tüklərin aerodinamik quruluşu da quşların tarazlıq sistemindəki əhəmiyyətli xüsusiyyətdir. Xüsusilə qanad və quyruq bölgələrindəki tüklər, quşa çox təsirli tarazlıq sistemi təmin edir. Tüklərin qanadlarda tərkibindəki simmetriya da bu tarazlığı təmin edən amillərdən biridir. Bütün bu xüsusiyyətlər, məsələn, bir şahinin (*falcon peregrinus*) saatda 300 km sürətlə ovuna gedərkən, heç bir şəkildə tarazlığını dəyişməməsini təmin edir.

Nəticə

Quşları quru canlılarından ayıran bu xüsusiyyətlərin heç biri təsadüfi mutasiyalarla meydana çıxmaz. Əgər təsadüf əsəri bu xüsusiyyətlərdən hər hansı birinin mutasiyalarla meydana gəldiyi fərz edilsə belə (bu imkansızdır) bu xüsusiyyət tək başına heç bir məna ifadə etməyəcək. Uçmaq üçün lazım olan yüksək miqdarda enerjini təmin edən metabolizmin yaranması, hava sürəti bir ağciyər olmadan heç bir işə yaramayacaq, əksinə, kifayət qədər oksigen qəbulundan dolayı canlının boğularaq ölməsinə yol açacaqdır. Əvvəlcə hava tipi ağciyərin yaranması vəziyyətində isə, canlı həddindən çox oksigen alacaq, bunun nəticəsində yenə də zərər görəcəkdir.

Bir başqa imkansızlıq isə skelet quruluşundan qaynaqlanır: Quş, bir şəkildə hava tipi ağciyəərə və uyğun metabolizmə malik olsa belə, yenə də havaya qalxmayacaq. Çünki canlı nə qədər güclü olursa-olsun, bir quru canlısının ağır və nisbətən istisna skelet quruluşu ilə havaya qalxması mümkün deyil. Qanadların yaranması isə, əvvəldə də dediyimiz kimi, ayrı və yenə qüsursuz “yaradılış” tələb edir. Məşhur mütəfəkkir və yazıçı Artur Koestler, Darvinist təkamül nəzəriyyəsini tənqid edən “*Janus: A Summing Up*” (Janus: Qısa analiz) adlı kitabında, bu mövzu ilə bağlı belə şərh etmişdir:

Eyni şəkildə soyuqluq doğuran bir fikir də, keçmiş zamanlara aid bəzi sürünənlərin, müxtəlif orqanları təsir edən təsadüfi mutasiyaların səbəb olduğu kiçik, dərəcə-dərəcə dəyişikliklərlə quşlara çevrilməsidir. Həqiqətən də insan, sadəcə zamanlı olaraq pulcuqların tüklərə, qatı sümüklərin içi oyuq orqanlara çevrilməsi, bədənin fərqli bir çox hissəsində hava kisələrinin inkişaf etməsi, atletik nisbətlərdə çiyin əzələləri və sümüklərinin inkişafı üçün Monodun çarxının neçə dəfə dönməsi lazım olduğunu düşünsə, tükləri ürpənər. Və fiziki quruluşunun belə viran edilməsi, ifrazat kimi daxili sistemlərdəki əsas dəyişiklikləri də bərabərində gətirir. Quşlar... azotlu tullantı maddələrini ağır bir yağın içində sulandırmaq əvəzinə, bunu kloaka yolu yarı-qatı bir vəziyyətdəki böyrəklərdən bayıra atırlar. Eyni zamanda kor təsadüflə soyuqqanlılıqdan istiqlanlılığa kiçik(!) keçid problemi var. Havada uçan sürünən meydana gətirmək... üçün lazım olan xüsusiyyətlərin sonu yoxdur.¹¹³

Bütün bunlar bizi tək bir nəticəyə çatdırır: Quşların dinozavrlardan təkamül keçirmiş olmaları imkansızdır, çünki belə bir təkamülü meydana gətirəcək və iki canlı qrupu arasında böyük fərqləri aradan qaldıra biləcək bir mexanizm yoxdur. Bunu təkamülçü elm adamları belə qəbul edirlər. Bu dəlillər

bir daha “dino-quş” fərziyyəsinin Darvinist əfsanələrdən biri olduğunu göstərir.

Quşların uçuşlarındakı qüsursuz enerji hesabları

Quşların uçmasında itələyici gücün təmin edilməsi, canlılardakı ən təsirli istiqamətlərdən biridir. Quşların uçmasında texnoloji olaraq təqlid edilə bilməyən bir çox çözümlər var. Bir təyyarə havada qalmaq üçün olduqca yüksək uçuş sürətinə malik olmalıdır. Lakin quşlar daha yavaş uçmaq üçün qanad çalmasından qaynaqlanan yuxarı hava axınından da istifadə edirlər. Quşun qanadları bir tərəfdən pərvanə kimi hərəkət edərkən, bir tərəfdən də daşıyıcı səth vəzifəsi görür. Bu funksiyanın səmərəsi olduqca yüksəkdir və texnoloji imkanlarla hələ də əldə edilə bilmir.

Quşların uçuşları zamanı uğurla öhdəsindən gəldikləri çox sayda problemdən biri enerji istifadəsidir: Fiziki, texniki və bioloji hər cür əməliyyatın həyata keçirilməsi üçün, enerji qanununa əsasən müəyyən miqdarda enerjiyə ehtiyac var. Miqrasiya edən quşların da səyahətlərini reallaşdırmaları üçün kifayət qədər enerjini yağ kimi bədənlərində saxlamaları lazımdır. Ancaq eyni zamanda quşların bədənlərinin mümkün qədər yüngül olması lazım olduğu üçün hər cür lazımsız yükəndən də təmizlənməsi zəruridir. Bu səbəblə yanacaq istehlak sahələrində dolayısıyla uçuş sürətlərində son dərəcə həssas tarazlıq var. Əgər quş çox ləng uçsa, hərəkətverici qüvvə yaranması üçün həddindən çox yanacaq sərf edəcəkdir. Əgər çox sürətlə uçarsa, o zaman da havanın sürtünmə qüvvəsinin öhdəsindən gəlmək üçün daha çox enerji sərf edəcəkdir. Bu səbəblə ən az yanacaq istifadəsi üçün ən uyğun sürətin nizamlanması lazımdır və quş ancaq bu xüsusi sürəti əldə etdiyi təqdirdə qənaətcil uça bilər. Bədəninin və qanadlarının aerodinamik quruluşuna bağlı olaraq hər quşun özünəməxsus ən münasib (optimal) uçuş sürəti var. Bu bir Aztek dəniz göyərçini üçün saatda 45 km, Parakeet tutuquşu üçün isə saatda 41.6 km-dir. Həmçinin quşlar enerji sərfiyyatı təmin edən bu ideal uçuş sürətlərini davamlı olaraq qoruyurlar. (<http://www.100megsfree4.com/farshores/nflight.htm>). Bunu necə etdikləri, quş alimlərin hələ də həll edə bilmədikləri suallardan biridir.

Məsələn, bir Çovdarçikimi quşu çox həssas hesab tələb edən yanacaq

istifadəsi ilə uçuş. Çovdarçikimi quşları (*Pluvalis dominica fulva*) qışı keçirmək üçün Alyaskadan Havay adalarına köç edirlər. Bunun üçün okean üzərindən dincəlmədən fasiləsiz uçmaları lazımdır, çünki marşrutları üzərində ada yoxdur və üzən quşlardan da deyillər. 4.000 kilometrlik yolu 88 saatda qət edərkən, qanadlarını 250.000 dəfə dayanmadan çalır. Bədən çəkili olan 200 qramın 70 qramı yanacaq kimi istifadə edilir.

Aparılan hesablamalara görə bu quş uça bilməsi üçün lazım olan hərəkətverici qüvvəsini və istiliyi əldə etmək üçün saatda bədən çəkisinin 0,6%-ni istifadə edir. Bu vəziyyətdə 72 saat sonunda (yol üçün lazımlı zamanın 81%-də) bütün yanacağı olan 70 qram yağ tükənəcəkdir. Bu da quşun bitiş nöqtəsinə gəlmədən 800 km əvvəl, okeana düşəcəyi mənasına gəlir. Ancaq çovdarçikimi quşları belə bir vəziyyətlə üzləşməzlər. Çünki bu quşlar “V” düzlüyü yaradaraq kütləvi sürətdə uçurlar, beləliklə 23%-lik bir enerji qənaəti əldə edirlər. 88 saatın sonunda, geriyə 6,8 qram yağları qalır. (<http://www.100megsfree4.com/farshores/nflight.htm>) Ancaq bu qalan yağ da lazımsız deyil; Küləklərin tərs istiqamətlərdən əsəcəyi çətin vəziyyətlər üçün tədbir kimi saxlanır. Göründüyü kimi, kiçik bir quş minimum yanacaqda son dərəcə çətin bir yolu həyata keçirir. Alman Federal Fizika və Texnologiya İnstitutunda rəhbər olan professor Verner Gitt, bu quşların yanacaq istifadəsindəki qənaətləri qarşısındakı heyranlığını belə dilə gətirir:

Fövqəladə dərəcədə aşağı yanacaq istifadəsi var ki, saatda öz ağırlığının sadəcə 0,6%-ni yandırır. Bu, insan istehsalı hava vasitələri ilə müqayisədə çox parlaqdır. Eyni nisbət vertolyot üçün 5% və bir reaktiv təyyarəsi üçün də 12%-dir.

(<http://www.100megsfree4.com/farshores/nflight.htm>)

Bu rəqəmlərin əldə edilməsi üçün mövzusunda mütəxəssis insanların mürəkkəb hesablar etmələri lazım olduğu düşünülə, bir quşun belə xətasız bir yanacaq hesabını öz-özünə əldə etməsinin mümkün olmadığı mövzusunda hər kəs həmfikir olacaq. Həmçinin buradakı diqqətçəkən digər bir məqam da quşun uğursuzluqla nəticələnən hər uçuşunun, onun ölümü anlamına gəlməsidir. Bu uçuş üçün ən ideal yanacaq istifadəsini sınaq-yanılma ilə öyrənməsi, təcrübələrini özündən sonrakı nəsillərə ötürməsi kimi bir vəziyyət də yoxdur. Ona görə bu quşun həyatı təhlükə daşıyan belə uzaq və çətin bir uçuşu həyata keçirməsi üçün, doğulduğu andan etibarən ən ideal uçuşu həyata

keçirə bilən olmalıdır. Bir quşun aşağıdakı məlumatlara öz-özündən malik olması və bu məlumatları istifadə etməsi də əlbəttə ki, mümkün deyil:

- Gedəcəyi yerə ən qısa məsafənin hansı istiqamətdə olduğunu,
- Gedəcəyi yerin uzaqlığını,
- Gedəcəyi yerə saatda neçə km sürətlə uçması lazım olduğunu,
- Bu məsafəni keçmək üçün nə qədər enerjiyə ehtiyac duyacağını,
- Bunun üçün nə qədər yağ toplaması lazım olduğunu,
- Yanacaq istifadəsini azaltmaq üçün digər quşlarla birlikdə “V” düzülüşündə uçmalı olduğunu,
- Hava şəraitinin dəyişikliyinə qarşı tədbir olaraq bir miqdar yanacaq ayırmalı olduğunu...

Heç bir təsadüfi, şüursuz mexanizm bir quş üçün ən ideal uçuş formasını, sürətini, nə qədər yanacağa ehtiyacı olacağını müəyyən edə bilməz. Şüur və ağıldan məhrum, qərar vermə, mühakimə kimi qabiliyyətləri olmayan bu canlıların son dərəcə ağıllı plan və texnikalarla uçmaları, buna uyğun bədən quruluşuna malik olmaları tək bir həqiqətlə izah oluna bilər: Bu canlılar yaradıldıqları ilk andan etibarən onlara verilən ilhamla hərəkət edirlər. Onlar hər şeyi yaradan Rəbbimizin əmri və nəzarəti ilə həyatlarını davam etdirirlər.

Fosil izləri təkamülə yalanlayır

Xüsusilə arxeoloji qazıntılar sahəsinə baxanda çox konkret bir həqiqətlə qarşılaşırıq: Təkamül heç vaxt baş verməyib; Bütün canlılar, özlərinə xas bədən quruluşları, heç bir təkamül əcdada malik olmadan fosil izlərində birdən–birə çıxmışlar. Yəni fosillər, təkamülün heç bir zaman baş vermədiyini göstərir. (Ətraflı məlumat üçün baxın: Harun Yəhya, *Təkamül aldatması və Həyatın həqiqi mənşəyi*) Xüsusilə də quşlar, fosilləri çox yaxşı qorunduğu üçün, təkamül iddialarını çürüdən dəlillər baxımından olduqca zəngindir.

150 ildir aparılan geniş miqyaslı araşdırmalara və geniş imkanlara

baxmayaraq, təkamül nəzəriyyəsini dəstəkləyən tapıntılar heç cür ortaya çıxmır. Halbuki, əgər təkamül deyilən bir proses baş vermiş olsaydı, bu məsələdə sayılmayacaq qədər çox dəlil olmalı idi. Belə ki, Darvindən bu yana bir çox elm adamı, çox sayda dəlil olmalı olduğunu, amma bunların heç cür olmadığını qəbul edir. Molekulyar bioloq Maykl Denton bu məsələ ilə bağlı bunları ifadə edir:

Əgər təkamül həqiqətən keçmişdə baş vermiş olsaydı, qayaların arasında gizlənmiş çoxsaylı ara keçid forması olmalı idi. Bunun əvəzinə təkamülçülər, milyardlarla məlum olan skelet içindən yalnız az sayda namizədi nümunə olaraq göstərə bildi. Bunlar əksəriyyətlə hava tənəffüs edən balıqlar, məməliyə bənzəyən sürünənlər, Arxeopteriks, atlar və yaxın zamanda tapılan guya yeriyən balinalardır. Bunlar daha yaxından tədqiq edildiyində, dəlil olmadıqları aydın olur. Ya geoloji zamanda yerləri yoxdur, ya da öz başlarına ayrı-ayrı növlərdir və ya hər ikisi də keçərlidir. (Michael Denton, Evolution: A Theory in Crisis, Burnett Books, London, 1985, səh. 368)

Təkamül nəzəriyyəsinə görə milyonlarla yarı-sürünən yarı-quş canlı yaşamış olmalıdır. Sadəcə bu canlı qruplarının arasında deyil, təbiətdəki milyonlarla fərqli canlı qrupu arasındakı bütün fərqlərin də, yarım canlılarla mərhələ-mərhələ bağlanmış olmalıdır. Beləliklə, əgər təkamül prosesi baş vermiş olsaydı, bu keçid formalarından yüz minləri, hətta milyonu fosilləşərək günümüzə çatmış olmalı idi. Çünki bu ara formalar, hazırda yaşayan növlərdən sayı və növ olaraq daha çox zəngin olmalıdır.

Ancaq bir əsrdən çoxdur ki, hərarətlə davam etdirilən “ara keçid forması tapmaq” səylərinə baxmayaraq, istənilən fosillərdən biri də tapılmamışdır. Təkamülçülərin bu məsələdə apardıqları “etiraflardan” bəziləri olduqca heyranedicidir. Bu etirafların başında nəzəriyyənin qurucusu Çarlz Darvinin sözləri gəlir. Darvin, “*Növlərin mənşəyi*” adlı kitabında ara keçid formaları mövzusunda ümitsizliyini belə ifadə edir:

Növlər başqa növlərdən bilinməyən mərhələlərdən keçərək artdısa, niyə hər yerdə saysız-hesabsız keçid formalarına (ara keçid formalarına) rast gəlmirik? Bu gün gördüyümüz növlər yerinə təbiətdə niyə formaların qarmaqarışılıqlığı ilə qarşılaşmırıq? (Charles Darwin, Türlerin Kökeni, səh. 18)

Darvindən sonra, 19–ci əsrin son rübündə və 20–ci əsr boyunca böyük bir hərarətlə davam edən ara forma tapmaq cəhdləri isə uğursuzluqla nəticələnmişdir. Məşhur təkamülçü paleontoloq Derek W. Ager isə, *“Problemimiz budur: Fosil izlərini tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində olsun, davamlı olaraq eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; Mərhələli təkamüllə inkişaf edən deyil, birdən–birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”* deyərək, fosil qeydlərinin təkamülə qarşı olduğunu etiraf edir. (Derek A. Ager, *“The Nature of the Fossil Record”, Proceedings of the British Geological Association, cild 87, 1976, səh. 133*)

Bir başqa təkamülçü paleontoloq Mark Czarnecki də, fosil izlərinin təkamülü deyil, yaradılışı dəstəkləyir xüsusiyyətində olduğunu belə etiraf edir:

Nəzəriyyəni (təkamülü) sübut etməyin qarşısındakı ən böyük maneə, hər zaman üçün fosil izləri olmuşdur... Bu izlər heç vaxt Darvinin fərz etdiyi ara formaların izlərini ortaya qoymamışdır. Növlər ani əmələ gəlir və yenə ani yox olurlar. Bu gözlənilməz vəziyyət, növləri Allahın yaratdığına dəstək təmin etmişdir. (Mark Czarnecki, “The Revival of the Creationist Crusade”, MacLean's, 19 yanvar 1981, səh. 56)

Bu günə qədər təkamülçülərin təkamülün dəlili olaraq təqdim etdikləri fosillərin bir çoxunun ya saxta olduğu başa düşülmüşdür, ya da təkamülçülərin fosillər üzərində qərəzli və elmi üsullara uyğun olmayan izahlar etdikləri ortaya çıxmışdır. (Bu təhriflər sonrakı fəsillərdə ətraflı danışılacaqdır). Bu gün təkamülçülərin təkamülün dəlili olaraq irəli sürəcəkləri bircə fosil nümunəsi belə yoxdur. Belə ki, məşhur təkamülçü alimlərdən və Oksford Universiteti zooloqlarından olan Mark Ridley, təkamülçü alimlərə belə bir tövsiyə verir:

Həqiqi təkamülçü heç bir zaman, yaradılışa qarşı təkamül nəzəriyyəsinə əsas olaraq fosil qeydlərini istifadə etməz. (“Who Doubts Evolution?”, New Scientist, cild 90, 25 iyun 1981, səh. 831)

ARXEOPTERİKS ARA KEÇİD FORMASI DEYİL, NƏSLİ TÜKƏNMİŞ QUŞ NÖVÜDÜR

Darvin 1859–cu ildə “*Origin of Species*” (Növlərin mənşəyi) adlı kitabını nəşr etdikdən sonra, onun iddialarını təsdiqləyəcək keçid forması axtarışı başladı. 1861–ci ildə Bavariyadakı Solenhofen əhəngdaşı tapılan ilk *Arxeopteriks* fosili də, Darvinistlər üçün nəzəriyyəni yaşadacaq xilaskar fosil olaraq görüldü. “Qədim zamanlardan qalma qanad” mənasına gələn *Arxeopteriks*in skeleti, nadir tapılan, çox qiymətli skelet olaraq bir bank kassasında qoruma altına alınıb. 30 sm uzunluğunda, bir qarğa böyüklüyündə olan bu fosilin Darvinistlər üçün əhəmiyyəti, fosil üzərindəki quş və sürünənə aid olduğu iddia edilən xüsusiyyətlərdən irəli gəlirdi. Bir növ həvəs və düşüncə ilə bu fosil ara keçid forması kimi təqdim olundu və təkamül nəzəriyyəsinə qəti dəlil kimi əks etdirilərək bir çox muzey sərgisində və dərs kitablarında yerini aldı. Ancaq bu fosilin yozumu haqqında edilən iradlar və ortaya qoyulan ziddiyyətlər görməzlikdən gəlindi.

*Arxeopteriks*in özünəməxsus bir sıra xüsusiyyətləri, onun təkamülçülər tərəfindən sürünənlərdən quşlara bir keçid canlısı olaraq şərh olunmasına səbəb oldu. 150 milyon illik, nəslə kəsilməmiş bir quşa aid olan bu skeletin, quşlardan çox uzun zaman əvvəl yaşamış, yarı–sürünən yarı–quş xüsusiyyətləri daşıyan bir canlıya aid olduğu irəli sürüldü. *Arxeopteriks*in ön ayaqlarındakı tükklü pəncələr, ağızındakı dişlər və sümüklü sürünən bənzəri olan quyruğu, təkamül nəzəriyyəsinin qərəzli şərhələrinə məruz qaldı. Sözügedən oxşarlıqlar səbəbi ilə *Arxeopteriks*in dinozavrlardan törədiyi fikri, ilk dəfə 1870–ci ildə Darvinin fikirlərinin müdafiəçilərindən olan Tomas Haksli tərəfindən ortaya atıldı.¹¹⁴

Təkamül nəzəriyyəsinə görə *Velociraptor* və ya *Dromeozavr* adı verilən kiçik quruluşlu dinozavrların bir qismi, ağacların hündür sahələrindən ovlarının üstünə tullanarkən, zamanla qanadlanıb uçar hala gəlmişdi. *Arxeopteriks*, guya dinozavr atalarından ayrılan və yeni–yeni uçmağa başlayan ilk növ idi. Bu hekayə hər təkamülçü nəşrdə yer alır. Halbuki *Arxeopteriks* fosilləri üzərində aparılan son tədqiqatlar bu canlının qətiyyənlər bir ara keçid forması olmadığını, sadəcə, dövrümüzün quşlarından bir az daha fərqli xüsusiyyətlərə sahib, **nəslə tükənmiş bir quş növü** olduğunu isbat edir. *Arxeopteriks*in indiki quşlardan

fərqsiz skeletə, tük quruluşuna və uçuş əzələlərinə sahib olduğu və uğurlu şəkildə uçduğu, bu gün elm dünyasının ortaq qəbuludur. Həmçinin elmi dəyərləndirmələr sübut etmişdir ki, *Arxeopteriks* sahib olduğu sinə sümüyü¹¹⁵ və asimmetrik tük quruluşu ilə¹¹⁶ tam olaraq uçucu quşdur. Ümumiyyətlə, təkamülçü iddiaların əksinə, dişlərinin olması isə onun bir dinozavr olduğunu göstərməz.¹¹⁷

Qısacası *Arxeopteriks* bir sıra özünəməxsus xüsusiyyətlərindən dolayı, yarı-sürünən yarı-quş bir “ara forma” ola bilməz. Xüsusilə 1992-ci ildə tapılan yeddinci *Arxeopteriks* fosili, bu məsələni dəqiqləşdirmiş, daha əvvəl “sürünən oxşarlığına” əsaslanaraq ortaya atılan təkamülçü iddiaları çürütmüşdür. Elm yazarı Riçard Milton da *Arxeopteriks* haqqındakı iddiaların əsassızlığına belə toxunur:

*Şübhəsiz Arxeopteriks kəşf edilən mühüm fosil olsa da, hazırda bu önəmin tam olaraq nə olduğunu demək çətinidir. Daha da əhəmiyyətli; Darvinistlər üçün bunun, təbii seçmə ilə yanaşı yeriyən təsadüfi genetik mutasiya mexanizmini dəstəklədiyini irəli sürmək mümkün deyil. Arxeopteriks bu mexanizmlərin heç biri üçün dəlil təşkil etmir, çünki fosil izlərində, eynilə Eohippus kimi tanınmayan, birbaşa atası və nəslə olmayan, tamamilə təcrid bir fosildir.*¹¹⁸

Günümüzdə *Arxeopteriks*in bir keçid forması olmadığı başa düşüldüyündən, bir çox təkamülçü artıq yeni bir dəlil axtarışına girmək lazım olduğu haqqında həmfikirdir. Alan Feduccia *Arxeopteriks*lə bağlı təkamülçü iddiaların yanlışlığını belə ifadə edir:

*Paleontoloqlar Arxeopteriksi yerdəki tüklü dinozavrlara çevirməyə çalışdı. Amma çevrilmədi. O bir quş, yüksək yerdə oturan bir quş. Heç bir şeyə bunu dəyişdirməyəcək.*¹¹⁹

Yale Universiteti, Geologiya Kafedrasının professoru Con H. Ostrom bir təkamülçü olmasına baxmayaraq, iddiaların dəlilsiz olduğunu özü də qəbul edir:

Zdenek Burian, quşlardakı uçmağın təkamülündə Arxeopteriks əvvəli pillənin, ki ümumiyyətlə Pro-avis (uçmaq əvvəli) olaraq adlandırılır, yenidən düzənlənməsini etmişdir. Hər hansı bir Pro-avisə aid heç bir fosil dəlili yoxdur.¹²⁰

Bir başqa təkamülçü elm adamı Kolin Patterson, bu cür iddiaların elmdən uzaq olduğuna bu ifadələrlə toxunur:

Arxeopteriks bütün quşların əcdadıdır mı? Bəlkə hə, bəlkə də yox: Bu suala cavab verməyin heç bir yolu yoxdur. Bir növün digərini necə ortaya çıxardığı və mərhələlərin təbii seleksiya ilə necə yaradıldığının səbəblərini tapmaq üçün hekayələr uydurmaq kifayət qədər asandır. Lakin bu cür hekayələri testə tabe tutma imkanı olmadığından elmin parçası deyillər.¹²¹

Sonrakı səhifələrdə incəliklərinə toxunacağımız bu səbəblərə görə, *Arxeopteriks* “ibtidai quş” kimi təsvir edən təkamülçü fikir yanlışdır. Amma bu fosilin Darwinistlər üçün əvəzolunmaz əhəmiyyəti var: Bu əhəmiyyət, xəyali təkamül prosesinə bir dəlil olmasından deyil, üzərində rahatlıqla spekulyasiya edilə bilməsindən irəli gəlir. Əsassızlığı dəfələrlə sübut edilməsinə baxmayaraq, bu fosil mümkün olan hər fürsətdə çox mühüm bir dəlil kimi gündəmə gətirilir. Çünki təkamül nəzəriyyəsinin təməl iddiasını təşkil edən ara keçid fosilləri heç cür tapılmır. Sanki bir “xilaskar” kimi görülən və təkamülçülərin istifadə edəcəklərini güman etdikləri yeganə nümunə olması baxımından *Arxeopteriks*in gözdən çıxarılması, təkamül nəzəriyyəsinə ağır zərbə olacaq. Buna görə də *Arxeopteriks*in hələ də bir dəlil kimi təqdim olunması, elmi deyil, doqmadan əl çəkməmə vəziyyətidir.

Arxeopteriks niyə ara keçid forması deyil?

Təkamülçülər 19–ci əsrdən bu yana *Arxeopteriks* haqqında spekulyasiya edirlər. Ağzında dişlərin, qanadlarında pəncəyə bənzər dırnaqların var olması və uzun quyruğu, fosilin bu aspektlərdən sürünənlərə bənzədilməsinə səbəb olmuşdur. Bir çox təkamülçü *Arxeopteriks* “ibtidai quş” kimi təsvir etmiş, hətta

bu canlınin quşlardan çox sürünənlərə yaxın olduğunu iddia etmişdir. Ancaq bu əfsanənin çox səthi olduğu; canlınin qətiyyənlər “ibtidai quş” olmadığı, əksinə skelet və tük quruluşunun uçmağa son dərəcə əlverişli olduğu, sürünənlərə bənzədilən xüsusiyyətlərinin tarixdə yaşamış və hətta dövrümüzdə yaşayan digər bəzi quşlarda da olduğu zamanla ortaya çıxmışdır.

Günümüzdə tanınan ornitoloqlardan (quş alimlərindən) biri olan Alan Feduccia da bu fikri müdafiə edir, *Arxeopteriks* quşların ibtidai atası olduğu fikrinə qarşı çıxır.¹²² Feduccianın bildirdiyi kimi; “*Arxeopteriks* müxtəlif anatomik xüsusiyyətlərini araşdıran yeni tədqiqatçıların bir çoxu, bu canlınin daha əvvəl xəyal ediləndən daha çox quşabənzər olduğunu göstərmişdir “və “*Arxeopteriks teropod* dinozavrlara olan oxşarlığı çox böyük dərəcədə şişirdilmişdir.”¹²³

Arxeopteriks dövrümüzün quşlarından fərqli bəzi xüsusiyyətlərə malikdir, ancaq uçucu quş olduğunu göstərən xüsusiyyətləri ilə həqiqi bir quşdur. *Arxeopteriks* bir sıra özünəməxsus xüsusiyyətlərə malik olması, bu canlınin “ara forma” olduğunu göstərmir. *Arxeopteriks* yalnız nəslə kəsilməmiş bir quş növü olduğunun və yarı-dinozavr yarı-quş kimi ara keçid forması olmadığını dəlilləri qısaca belədir:

[Arxeopteriks](#) kiçik körpücük sümüyü və sonradan yerləşən sinə sümüyü

Dinozavrlar körpücük sümüyünə malik deyil, ancaq bütün quşlar kimi *Arxeopteriks* də kiçik körpücük sümüyünə malikdir. Anatom Devid Menton, *Arxeopteriks* körpücük sümüyündən bu ifadələr ilə söz edir:

*Arxeopteriks güclü körpücük sümüyünə (farklı sümüyünə) malikdir. Quşlar uçduqca hərəkət edən X-ışığı üsulu istifadə edilərək, yaxın zamanda edilən bəzi təsirli işlər, (quşun) çiyin kəmərinin uçuş zamanı, cinah zərbələrinin inanılmaz qüvvəsinə qarşı qoymaq üçün, necə çevik olması lazım olduğunu göstərir. Həqiqətən də hər qanad zərbəsində körpücük sümüyünün necə əsnədiyini görə bilərsiniz.*¹²⁴

1990-cı illərə qədər *Arxeopteriks*in “sternum”unun, yəni sinə sümüyünün olmaması, canlının uça bilməyəcəyinin ən əhəmiyyətli dəlili kimi göstərilirdi. (Sinə sümüyü, uçmaq üçün lazım olan əzələlərin yarışdığı, sinə qəfəsinin altında olan sümükdür. Hazırda uça bilən və ya uça bilməyən bütün quşlarda, hətta quşlardan çox ayrı sinifə aid olan uça bilən məməli yarasalarda belə bu sinə sümüyü vardır.)

Ancaq 1992-ci ildə tapılan yeddinci *Arxeopteriks* fosili, bu mübahisənin yanlış olduğunu göstərdi. Çünki bu son tapılan *Arxeopteriks* fosilində, təkamülçülərin çox uzun zamandır yox saydıqları sinə sümüyü var idi.¹²⁵ “*Nature*” jurnalında bu yeni tapılan fosil belə izah edilir:

*Axırıncı tapılan yeddinci Arxeopteriks fosili, uzun zamandır varlığından şübhə edilən, lakin heç bir zaman sübut oluna bilməyən dördtərəfli sinə sümüyünün varlığına işarə edir. Bu canlının uzun məsafələrə uçuş bacarığı hələ də şübhə altındadır, ancaq sinə sümüyünün varlığı, güclü uçuş əzələlərinin olduğunu göstərir.*¹²⁶

Alan Feduccia isə bu məsələ ilə bağlı bu şərhı verir:

*Arxeopteriks*in sağlam körpücük sümüyü (*furkulası*), yaxşı inkişaf etmiş bir sinə əzələsi (*pectoralis*) üçün uyğun çıxış nöqtəsi yaradacaqdı. Buna görə də *Arxeopteriks*in bir quru heyvanı olduğu iddiası etibarsız olmuşdur. *Arxeopteriks*in sinə kəmərinə, onun qüvvətli uçucu olmasını əngəlləyəcək bir şey yoxdur.¹²⁷

Bu tapıntı, *Arxeopteriks*in tam uça bilməyən yarı-quş olduğu istiqamətindəki iddiaların ən əsas dayaqını etibarsız etmişdir.

Arxeopteriksin tüklərinin quruluşu

*Arxeopteriks*in həqiqi mənada uça bilən bir quş olduğunun ən əhəmiyyətli dəlillərindən biri də heyvanın tüklərinin quruluşu oldu.

*Arxeopteriks*in hazırkı quşlarınkından fərqsiz olan asimmetrik tük quruluşu, canlınin mükəmməl olaraq uça bildiyini ortaya qoydu. Məşhur paleontoloq Karl O. Dunbarın qeyd etdiyi kimi, “Tüklərinə görə bu məxluq (*Arxeopteriks*) tam bir quş xüsusiyyəti göstərirdi”.¹²⁸ Paleontoloq Robert Carroll isə mövzu haqqında belə şərh edir:

*Arxeopteriks*in uçuş tüklərinin həndəsəsi, müasir uçucu quşlarınkı ilə tamamilə eynidir, uçucu olmayan quşların isə tükləri simmetrikdir. Tüklərin qanad üzərindəki sistemi də müasir quşlarınkı ilə oxşardır. Van Tyne və Bergerə görə *Arxeopteriks*in qanadlarının ölçüsü və forması, toyuq cinsindən quşlar, vəhşi göyərçinlər, ağacdələnlər, cüllütlər və oxuyan quşların çoxu kimi, bitki örtüyünün məhdud açıqlıqları boyunca hərəkət edən quşlarınkına oxşardır. Uçuş tükləri ən az 150 milyon ildən bəri dəyişməzdir (dəyişməmişdir).¹²⁹

Alan Feduccia da, *Arxeopteriks*in uça bilən bir quş olduğunu bildirərkən canlınin asimmetrik tüklərinə diqqət çəkir:

*Asimmetrik tüklərin mənası, bu canlıların uçmaq qabiliyyətinə malik olmalarıdır. Dəvəquşu kimi uça bilməyən quşlar, simmetrik tükləri olan qanadlara malikdirlər.*¹³⁰

Anatom David Menton isə, *Arxeopteriks*in tüklərinin mürəkkəbliyini vurğuladıqdan sonra, bəzi təkamülçülərin canlıni qismən pulcuqlu kimi göstərmə söylərinin aldadıcılığına belə diqqət çəkir:

*... Tüklər yalnız quşun səthinə tətbiq olunmamışdır. Tüklərin liflərlə sümüklərə bağlandıqları yerlərdə, kiçik “çıxıntılar” görürük. Buna görə *Arxeopteriks*də əsas və ikinci qanad tükləri müvafiq sırası ilə “el”ə və “ulna”ya bitişdirilmişdir. Və quyruqdakı tüklər 20 fəqərənin hər birinə diqqətlə bağlanmışdır. Bu quşun ayaqlarında və bədənində çoxsaylı xırda tüklər var və başının da tüklərlə örtülü olduğuna dair güclü sübutlar var. Ancaq *Arxeopteriks*in və ya onun xəyali atalarının rəsmlərinə baxanda, rəssamların əksəriyyəti pulcuqlu baş göstərdiklərini görərsiniz.*¹³¹

Bəzi təkamülçü alimlər, *Arxeopteriksin* tük quruluşundakı bəzi xüsusiyyətləri irəli sürərək, bu canlının “ağaclarla dırmaşib oralardan planer kimi süzülən və ya qanad çalaraq yerdən qısa müddətdə havaya qalxan bir dinozavr” olduğunu iddia etmişlər. Halbuki *Arxeopteriksin* mükəmməl quruluşda və asimmetrik tüklərinin olduğu, geridə qoyduğu bütün qalıqlardan başa düşülür.

Arxeopteriksin qanadlarının və qanad tüklərinin şəkli və ümumi nisbəti dövrümüzün quşları ilə eynidir. *Arxeopteriksin* sahib olduğu qanad quruluşunun 150 milyon ildir (Yura dövründən bəri) bir dəyişikliyə uğramamış olması, *Arxeopteriksin* qanadlarının uçuşa uyğun olaraq yaradıldığını göstərir. *Arxeopteriksin* uça bilmədiyini söyləyənlər, onun qanad tüklərindəki asimmetrik quruluşu açıqlama gətirə bilməzlər.¹³²

Bu canlı, qüsuruz uçuş əzələləri və uçuşa uyğun tükləri ilə, tam uçan quşdur. Daha əvvəl yaşamış yarı-sürünən yarı-quş heç bir canlının qalığına rast gəlinməmişdir. Buna görə də *Arxeopteriks* dövrümüzün quşları qədər “uçma” quruluşu ilə təkamül nəzəriyyəsi əleyhinə mühüm dəlildir.

Arxeopteriksin qanadlarındakı pəncələr

Təkamülçülər *Arxeopteriksin* qanadlarında pəncələr olmasını, *Arxeopteriksin* dinozavrlardan təkamül keçirdiyinə və bu canlının bir ara keçid forması olduğuna dəlil olaraq istifadə edirlər. Halbuki bu xüsusiyyət canlının sürünənlərlə hər hansı bir şəkildə əlaqəsi olduğunu göstərməz. Belə ki, günümüzdə yaşayan iki növ quşda, *Touraco corythaix* və *Opisthocomus hoazində* də budaqlardan yapışmaq üçün pəncələr vardır. Bu canlılar, heç bir sürünən xüsusiyyəti olmayan, tam bir quşdur. Buna görə də *Arxeopteriksin* qanadlarında pəncələri olduğu və bu səbəbdən də ara forma olduğu istiqamətindəki iddia əsassızdır.

Həmçinin 1983-cü ildə İngilis Təbiət Tarixi Muzeyində, qanadlarında caynaqları olan 9 ayrı quş ailəsinə aid bir çox növün nümunələri sərgilənmişdir.¹³³ Buna görə də, qanadlarındakı pəncələr *Arxeopteriksi* ara keçid forması etməz. Bu, günümüzdə də yaşayan bəzi quşlara aid xüsusiyyətdir.

Arxeopteriksin ağızındaki dişlər

Təkamülçü bioloqların, *Arxeopteriksi* ara keçid forması kimi göstərərəkən əsaslandıqları ən mühüm nöqtələrdən biri, ağızındaki dişləridir. Ancaq bu xüsusiyyət, canlının sürünənlərlə hər hansı bir şəkildə əlaqəsi olduğunu göstərməz. Təkamülçülər bu dişlərin bir sürünən xüsusiyyəti olduğunu irəli sürərək yanılırlar. Çünki dişlər sürünənlərin tipik xüsusiyyəti deyil. Günümüzdə bəzi sürünənlərin dişləri var, bəzilərinin yoxdur. Daha da əhəmiyyətli, dişli quşların *Arxeopteriks* ilə məhdud olmamasıdır. Günümüzdə dişli quşların nəslə kəsilməmişdir. Ancaq fosil izlərinə baxdığımız zaman, gərək ki *Arxeopteriks* ilə eyni dövrdə lazım gəlsə daha sonra, hətta dövrümüzə olduqca yaxın tarixlərdə “dişli quşlar” kimi ayrı bir quş qrupunun həyat davam etdirdiyini görürük. Doktor Karl Viland bu məsələni belə şərh edir:

*Arxeopteriksin dişləri olduğu həqiqəti çox şişirdilmişdir. Arxeopteriks, qavrayıcı dişlərə sahib olan yeganə quş fosili deyildi. Bəzi quş fosillərinin dişləri var idi, bəzilərinin də yox idi. Lakin bir çox sürünən dişlərə sahib deyilənsə, dişlər necə olur ki, sürünənlərlə olan bir qohumluğu sübut edir? Bəzi məməllilərin dişləri vardır və bəzilərinin isə yoxdur.*¹³⁴

Bu barədəki çox mühüm ancaq çox vaxt əhəmiyyətsiz edilən bir həqiqət, *Arxeopteriksin* və digər dişli quşların diş quruluşlarının, dinozavrların diş quruluşlarından çox fərqli olmasıdır. L. D. Martin, J. D. Stüart və K. N. Whetstone kimi məşhur quş alimlərin apardıqları ölçülərə görə, *Arxeopteriksin* və digər dişli quşların dişlərinin üstü hamardır və geniş kökləri vardır. Halbuki bu quşların əcdadı olduğu iddia edilən *teropod* dinozavrların dişlərinin üstü mişar kimi çıxıntılıdır, diş kökləri də dardır.¹³⁵ S. Tarsitano, M. K. Hecht və A. D. Uolker kimi anatomlağın gördükləri işlər də, *Arxeopteriks* ilə dinozavrlar arasında irəli sürülən bəzi “oxşarlıqların” tamamilə şərh edilmə səhvi olduğunu ortaya çıxarmışdır.¹³⁶

Bütüm bunlar, *Arxeopteriksin* bir ara keçid forması olmadığını; sadəcə, “dişli quşlar” kimi ayrı kateqoriyaya aid olduğunu göstərir. Bu canlıyı *teropod* dinozavrlarla əlaqələndirmək isə son dərəcə elmdən kənar yanaşmadır.

Arxeopteriksin çənə sümüyü

Arxeopteriksin çənə sümüyünün dinozavrlara bənzədiyi iddia edilmişdir, ancaq Haubitz və qrupu tərəfindən kompüter tomoqrafiyası istifadə edilərək aparılan təhlillərdə, *Arxeopteriksin* çənə sümüyünün əslində günümüzün quşları ilə eyni olduğu ortaya çıxmışdır.¹³⁷ Çənə hərəkəti də təkamülçü iddianı çürüdən mühüm dəlildir: Sürünənlər də daxil olmaqla çox onurğalılarda yalnız alt çənə hərəkət edir; Amma quşlarda (*Arxeopteriks* də daxil olmaqla) üst çənə də hərəkət edir.

Arxeopteriksin barmaq quruluşu və qanadları

Arxeopteriks haqqındakı təkamülçü iddiaya bir zərbə də, barmaq quruluşundan gəlir. *Teropod* dinozavrlarla quşların qabaq ayaq sümüklərinin embrional proses zamanı inkişaf sürətinin bir-birindən tamamilə fərqli olduğu aşkar olunmuşdur.

Teropod dinozavrların əlləri, birinci, ikinci və üçüncü sıradakı barmaq sümüklərindən, quşların qanadları isə ikinci, üçüncü və dördüncü sıradakı barmaq sümüklərindən inkişaf edir. Bu həqiqət, dinozavrları quşlardan ayıran son dərəcə əhəmiyyətli dəlildir və 1997-ci il tarixli "*Science*" jurnalındakı bir məqalədə bu mövzuya belə diqqət çəkilmişdir:

Əslində quşların mənşəyi məsələsində asan bir həll yolu tapılmamışdır. (...) Bu fikirdəki problem təkamülçü bir boşluğun olması, inandırıcı heç bir keçidin olmamasıdır. Ehtiyacımız olan şey, müxtəlif post-Arxeopteriks tapıntılarını tamamlamaq üçün, proto-Arxeopteriks tapıntıları tutmaqdır. Amma zamanla ortaya çıxan dinozavrların I-II-III rejiminin əksinə, quşların II-III-IV barmaq formulu, dinozavr mənşəli (orthodoxy)-ə inanmaq üçün ən mühüm baryer mövqeyindədir.¹³⁸

Wales Universitetinin Biologiya Elmləri İnstitutundan J. Richard Hinchliffe, bu nəticəyə rüşeymlər üzərində müasir izotopik texnika istifadə edərək gəlmiş; quşların əllərinin II, III və IV–cü barmaqlardan formalaşarkən, *teropod* dinozavrlarının I, II və III–cü barmaqlardan ibarət olduğunu müəyyən etmişdir. Bu isə Arxeopteriks–dinozavr əlaqəsini müdafiə edənlər üçün böyük problemdir.¹³⁹ Hinchliffenin araşdırma və müşahidələri, “*Science*”in eyni məqaləsində belə izah edilir:

Teropodlarla quş sümükləri arasında homoloji, “dinozavr–mənşəyi” hipotezi ilə bağlı digər bəzi problemləri ağıla gətirir. Onlardan bəziləri bunlardır:

– *Arxeopteriks* qanadı ilə müqayisə olunanda, (bədən böyüklüyünə görə) *teropodun* daha çox kiçik olan qabaq qolu. Bu tip xırda qollar, olduqca böyük dinozavrın yerdən yuxarıya doğru qanad açması üçün inandırıcı bir ön qanad deyildir.

– *Teropodlarda* bilək sümüyünə, çox nadir olaraq (sadəcə dörd növdə) rastlanır. *Teropodların* çoxunda, topuğu yaradan sümük parçalarının sayı daha çoxdur və Arxeopteriksın bilək sümüyü ilə oxşarlıq qurulması çox çətindir.¹⁴⁰ Bundan başqa, L. D. Martin, J. D. Stüart və K. N. Whetstone kimi məşhur quş alimlərin apardıqları araşdırmalarda, *Arxeopteriks* ilə *teropod* dinozavr kəllə sümüklərinin bilək sümükləri müqayisə edilmiş və aralarında heç bir oxşarlıq olmadığı ortaya qoyulmuşdur.¹⁴¹

Anatom David Menton bir müsahibə əsnasında, “*Arxeopteriks*in ayaqları, onun quruda qaçan bir dinozavr olduğu fikrini dəstəkləyir mi?” sualına belə cavab vermişdir:

*Xeyr. Arxeopteriks*in bütün *tarda* oturan quşlar kimi arxanı işarə edən qavrama ayaq barmağı, ya da arxa ayaq barmağı var. Arxaya doğru baxan barmaqlar bəzi dinozavrlarda da var; Amma bunlar *tarda* oturan üçün istifadə edilən qıvrım pəncəli, qavrama ayaq baş barmağı kimi deyil.¹⁴²

Arxeopteriksin skelet quruluşu

Arxeopteriksin skelet quruluşunun, qabağa əyilmiş olaraq dayanmasına səbəb olduğu və bunun da dinozavrlara aid bir xüsusiyyət olduğu şəkildəki şərhlər elmi kəşflər tərəfindən təsdiqlənmişdir. A. D. Uolker bu istiqamətdə edilən fikirlərin yanlış olduğunu və *Arxeopteriksin* skelet quruluşunun quşlarda olduğu kimi canlının geriyyə doğru dayanmasına əlverişli olduğunu açıqlamışdır. 143 Doktor Devid Menton quşların skelet quruluşundan belə bəhs edir:

... sürünənlər, məməlilər və yaşayan quşlar arasında dizayn oxşarlığı var. Quşlar özlərinə məxsus, xüsusiləşmiş skeletə sahibdirlər. Eyni zamanda bir ornitoloq olan məşhur təkamülçü belə deyir: “Quşlar uçmaq üçün yaradılmışdırlar. Arxeopteriks də elə.”¹⁴⁴

Arxeopteriksin tarazlıq bacarığı

“*Scientific American*” jurnalının 6 avqust 2004–ci il sayında, “İlk quşların uçmaq üçün beyinləri var” başlıqlı xəbərdə məlum olan ən qədim quş növü *Arxeopteriksin* uçmaq üçün lazım olan xüsusi sinir sistemi mexanizmlərinə malik olduğu bildirilir. 1861–ci ildə paleontoloqlar bu quş növünə aid fosili tapanda bunun qısa müddət əvvəl ortaya atılan təkamül nəzəriyyəsinə dəlil olacağını düşünmüşdülər. Ancaq zamanla aparılan elmi tədqiqatlar nəticəsində bunun həqiqətdən uzaq iddia olduğu ortaya çıxdı.

Texas Universitetindən Timoti B Rowe və qrupu 147 milyon illik *Arxeopteriks* skeletində uçuş xüsusiyyətləri araşdırmağa başladılar. Rentgen görüntülərindən istifadə edərək təşkil etdikləri üç ölçülü kəllə üzərindəki işlərdə, inkişaf etmiş görmə mərkəzi və daxili qulaq kanallarının uçuş quşlardakına çox oxşar olduğunu ortaya qoydular. Bu formaların nəticəsində mövcud olduğu anlaşılan tarazlıq bacarıqları da uçmaq üçün lazım olan xüsusiyyətlərdir.

Ohio Universitetindən Lawrence M. Witmer, “Quşların sadəcə tüklərdən ibarət olduğunu düşünürdük,” deyir və davam edir, “uçma bilmək üçün böyük bir

kompüter də yerləşdirməlisiniz”.¹⁴⁵ Yura dövrünə aid *Arxeopteriks* quşunun kəlləsini yüksək texnikalarla araşdıran elm adamları da, “*Nature*” jurnalında nəşr olunan araşdırmalarında, *Arxeopteriks*in beyində uçmaq və tarazlıq üçün dövrümüzün quşlarına bənzər quruluşlar olduğunu, 150 milyon illik quşun açıq şəkildə uça bildiyini deyirlər.¹⁴⁶

Londondakı Təbiət Tarixi Muzeyindən Doktor Angela Milnerin ifadəsi ilə, *Arxeopteriks*in beyni tamamilə quşlarınkı ilə eynidir. Kompüterli tomoqrafiya yolu ilə kəllə sümüyünün üç ölçülü quruluşunu və kompüterlə daxili qulağı yenidən təşkil edən Doktor Milner, “Dinozavra oxşar bir beyinlə qarşılaşacağımızı gözləyirdik. Amma tamamilə quşlarınkı ilə eyni idi” deyə bildirir. Aparılan tədqiqatda *Arxeopteriks*in beyin anatomiyasının günümüzün uçan quşları ilə çox yaxın quruluşda olduğu ortaya çıxmışdır; daxili qulaqda tarazlıq üçün istifadə edilən inkişaf etmiş kanallar və görmə üçün daha böyük optik lob vardı. Bunların hər ikisi də səmərəli uçmaq üçün zəruri xüsusiyyətlərdir. Doktor Milner, “Beyin müşahidələri *Arxeopteriks*in əslində quşların uçmasına imkan verən bütün quruluşlara malik olduğunu göstərdi” deyə əlavə edir.¹⁴⁷

Zamanlama uyğunsuzluğu

*Arxeopteriks*in dinozavr–quş arasında bir canlı ola bilməyəcəyinin ən əhəmiyyətli dəlili, *teropod* dinozavrı fosillərinin, tapılan *Arxeopteriks* fosillərindən çox sonrakı dövrlərə aid olmasıdır. Quşların atası olduğu iddia edilən dinozavr fosillərinin, *Arxeopteriksdən* təxminən 75 milyon il sonraya aid Təbaşir dövrünə aid olmaları, belə bir keçidin tamamilə xəyali olduğunu açıq şəkildə göstərir.

Bu “zamanlama uyğunsuzluğu”, *Arxeopteriks* haqqındakı təkamülçü iddialara dağıdıcı zərbə endirir. Amerikalı bioloq Conatan Uels “*Icons of Evolution*” (Evrimin ikonaları) adlı kitabında, *Arxeopteriks*in təkamül adına sanki bir “ikona” (müqəddəs simvol) halına gətirildiyini, lakin, dəlillərin bu canlının “quşların ibtidai əcdadı” olmadığını açıqca göstərdiyini vurğulayır. Uelsə görə bunun göstəricilərindən biri, *Arxeopteriks*in əcdadı olaraq göstərilən *teropod* dinozavrların *Arxeopteriksdən* daha gənc olmalarıdır; çünki əsasən dinozavrlar “(fosil qeydlərində) *Arxeopteriksdən* daha sonra ortaya

çıxarlar.”¹⁴⁸

Wales Universitetinin Biologiya Elmləri İnstitutundan Riçard Hincliffe, “*Science*” jurnalında yer alan bir məqaləsində bu məsələyə belə toxunur:

*Həqiqətən də bir çox teropod dinozavr, xüsusilə də quşa bənzəyən dromaesaurilər fosil izlərində Arxeopteriksdən daha sonra yerləşirlər.*¹⁴⁹

Digər tərəfdən, *Arxeopteriks* ilə yaxın dövrlərdə yaşamış quş fosillərinə rast gəlinmiş olması da, *Arxeopteriks*in bir ara keçid forması olmasını mümkün edən bir başqa əhəmiyyətli dəlildir. Bütün bunlar, *Arxeopteriks*in bir ara keçid forması olmadığını; sadəcə, “dişli quşlar” kimi ayrı bir kateqoriyaya aid olduğunu göstərir. Bu canlıyı *teropod* dinozavrlarla əlaqələndirmək isə, son dərəcə əsassızdır. Amerikalı bioloq Riçard L. Deem də “*Demise of the 'Birds are Dinosaurs' Theory*” (“Quşlar dinozavrdır” nəzəriyyəsinin sonu) adlı məqaləsində, quş–dinozavr təkamülü iddiası və *Arxeopteriks* haqqında bunları yazır:

*“Quşlar dinozavrdır” nəzəriyyəsi ilə bağlı başqa problemlər də var. Teropodların ön ayaqları Arxeopteriks ilə müqayisədə, bədənlərinə görə çox kiçikdir. Bu canlıların ağır bədənləri də düşünüləndə, bir cür “ön-qanad” (proto-wing) inkişaf etdirmələri mümkün deyil. Teropod dinozavrların çox böyük hissəsi (quşlarda olan) semilunatik bilək sümüyündən məhrumdur və Arxeopteriksdə heç bir bənzəri olmayan bəzi bilək hissələrinə malikdir. Bütün teropodlarda VI sinirləri (gözə aid oftalmik sinirlər) digər bəzi sinirlərlə birlikdə kəlləni yan tərəfdən tərk edir, quşlarda isə eyni sinirlər kəlləni qarşı tərəfdən özlərinə aid bir dəlikdən keçərək tərk edir. Bir başqa problem isə, teropodların çox böyük qisminin Arxeopteriksdən daha sonra ortaya çıxmalarıdır.*¹⁵⁰

Bu məlumatların işığında *Arxeopteriks* və ya ona bənzəyən digər quşların bir ara keçid forması olmadıqları qəti şəkildə sübut edilmiş vəziyyətdədir. Fosillər, quşların sürünənlərdən (və ya bir başqa qrupdan) təkamül keçirdiklərini göstərmir. Əksinə, özünəməxsus quruluşları birdən–birə ortaya çıxdığını sübut edir.

Nəticə

Görüldüyü kimi *Arxeopteriks*in bir quş olduğunu göstərən çox açıq xüsusiyyətləri var. Üstəlik *Arxeopteriks*in yaxşı uçan quş olmasını əngəlləyəcək heç bir xüsusiyyəti yoxdur.¹⁵¹ *Arxeopteriks*in orqanlarının *teropod* dinozavrları ilə heç bir oxşarlıq göstərmədiyi, elm jurnallarından “*Science*” jurnalında da belə bildirilir:

*Heç bir dinozavrın ayrılmış ayaq baş barmağı yoxdur, lakin bütün quşların var, bu onların qonmaq üçün istifadə etdikləri ayaqlarıdır. Bütün dinozavrlar mişar dişlidir, sivri azı dişləri var. (142 milyon illik quş fosili olan) Confuciusornis*in dişi yoxdur. *Arxeopteriks*in dişləri olmasına baxmayaraq, mişar şəklində deyil, mismara bənzər bir şəkildə altda alır. Bütün dinozavrların sümüklərinin arxasında iki geniş açılım vardır. Quşların isə yoxdur. Ən incə detalına qədər aralarında heç bir əlaqə yoxdur.¹⁵²

Bütün elmi tapıntılar, *Arxeopteriks*in dinozavrlarla quşlar arasında bir keçid canlısı olmayacağını ortaya qoymaqda, bəzi təkamülçülərin bu barədə irəli sürdükləri iddiaların əsaslı olmadığını göstərir. *Arxeopteriks* fosilinin niyə ara keçid forması olmadığı və təkamülçülərin bu canlının bəzi xüsusiyyətlərini necə daşıdırdıqları məsələsində Doktor Maykl Denton belə şərh edir:

*1984-cü ildə Almaniya, Eichstatt*da quşların mənşəyi mövzusunda mütəxəssis elm adamları *Beynəlxalq Arxeopteriks Konfransına* qatılmışdı. Bu canlı ilə əlaqədar olaraq orada danışılan hər məsələdə münaqişə içində idi, amma *Arxeopteriks*in həqiqi quş olduğu fikri üzərində çox geniş fikir birliyi vardı.. Bu onların həqiqətdə *Arxeopteriks*in ara keçid forması olan ibtidai quş olduğuna inanmadıqları mənasına mı gəlirdi? Özlərini bu bəyanatı hazırlamaq məcburiyyətində hiss etmələri maraqlıdır... Gəldikləri nəticələrin, bir adamın *Arxeopteriks*in həqiqətdə təkamüllə bağlı olaraq heç bir şey ifadə etmədiyini düşünməsinə səbəb olacağını aydın şəkildə bilirdilər. Ona görə hamısı bu bəyannaməni imzaladı. Əlbəttə ki, əgər (*Arxeopteriks*) həqiqi quş isə, çox

*zaman eřitdiyimiz kimi yarı inkiřaf etmiř, yarı sürünən–yarı quř bənzəri bir canlı deyildi.*¹⁵³

Qısaca, quř təkamülü bioloji və ya paleontoloji dəlilləri olan tutarlı iddia deyil, Darvinist ön mühakimələrdən doğan tamamilə xəyali və həqiqətdən uzaq iddiadır. Bəzi mütəxəssislərin elmi həqiqət kimi bəhs etməsi sevdikləri quř təkamülü məsələsi, fəlsəfi səbəblərlə yaşadılan bir nağıldan ibarətdir. Elmin göstərdiyi həqiqət, quřlarda qüsursuz yaradılışın sonsuz ağılın əsəri olduğu, yəni quřları Uca Allahın yaratdığıdır.

TƏKAMÜLÇÜ FANATİZMƏ NÜMUNƏ: SAXTA FOSİL ARXEORAPTOR

Təkamülçülər *Arxeopteriks* haqqındakı iddialarının aradan qaldırılması üzərində, quşların mənşəyi məsələsində tamamilə dalana dirənmiş vəziyyətdədir. Çünki təkamülçülərin iddiasına görə çox sayda rast gəlinməli olan yarı sürünən–yarı quş xüsusiyyətləri daşıyan qüsurlu, nöqsanlı orqanlı qəribə canlıların heç biri yer üzündə yer almır. Bu səbəblə, bəzi təkamülçülər tapa bilmədikləri guya keçid formalarını, öz səyləri ilə (qərəzli şərhələr və təhriflərlə) yaratmağa cəhd etmişlər.

1990–ci illərdə dünya ictimaiyyətinə, “dino–quş” olaraq tanıtılan guya “yarı dinozavr–yarı quş” fosilləri, bu cəhdin məhsulları idi. Təkamülçü media qurumları bu sözdə “dino–quş”ların rəsmlərini dərc etdirərək, beynəlxalq yalan kampaniyası apardılar. Hər biri Darwinizmə dəlil kimi göstərilən guya ara keçid fosilləri, elmi həyəcan duyulmadan, cəmiyyəti yanlış istiqamətləndirən izahlarla təqdim olundu. Ancaq sonrakı illərdə bu kampaniyanın təhrif və saxtakarlığa əsaslandığı ortaya çıxmışdır. Bəs dünya şöhrətli elmi nəşrlər, televiziya təşkilatları qərəzli fosil mülahizələrini bir təbliğat vasitəsinə necə çevirirlər? Elm adına söylənən yalanları bütün dünyaya “təkamülün böyük dəlilləri” olaraq necə təqdim edə bilirlər? Bu sualların cavabı, sözügedən media orqanlarının təkamül ədəbiyyatında gizlidir. İndi bunun nümunələrini təhlil edək.

Tarixi təkamül saxtakarlığı: *Arxeoraptor liaoningensis*

Arxeoraptor liaoningensis, dinozavrlar ilə quşlar arasında keçid forması olduğu iddia edilən saxta dino–quş fosili idi. Bu canlının fosilləri Çinin Liaoning əyalətində tapıldı. Daha sonra elm adamları bu skeleti analiz edib təsdiq etmələri üçün çağıranda, fosilin doğruluğu haqqında bəzi şübhələr meydana gəldi. Qalıqda, Çindən qanunsuz yollarla qaçırılan bənzər nümunələrdə tez–tez rast gəlinməsi kimi oynamalar olduğu müəyyən edildi. Ancaq bütün bunlar istisna olmaqla, fosil, Amerikalı muzey sahibi olan və elmi işi olmayan Stefan

Czerkas tərəfindən, Çinli qaçaqmalçıdan 80.000\$–a alındı və qanunsuz yollarla ixrac edildi.

Stefan Czerkas bundan sonra fosilin mətbuatda yer alması üçün elmi jurnallara müraciət etdi. Müraciət etdiyi iki məşhur jurnal, “*Nature*” və “*Science*”, fosil elm qurumlarında ön araşdırmaya tabe tutulmadan hesabatı çap etməyəcəklərini bildirdilər. Ancaq bu fosili nəşr etdirməkdə qərarlı olan Czerkas, etirazları istisna edərək təkamül nəzəriyyəsinə verdiyi dəstəklə tanınan “*National Geographic*” jurnalına təklifini təqdim etdi.

Çin qanunlarına görə, ölkə sərhədləri içində olan fosillərin ölkə xaricinə çıxarılması tam qadağan idi və fosil qaçaqmalçılığı bəzən ölümlə nəticələnən ağır cəzaları vardı.¹⁵⁴ “*National Geographic*” jurnalı bu vəziyyəti çox yaxşı bilməsinə baxmayaraq Çindən qaçaq yollarla çıxarılan bu fosili qəbul edib. 1999–ci ilin oktyabr ayında “*National Geographic*” cəmiyyətinin mərkəzində keçirilən mətbuat açıqlaması ilə fosil mediaya təqdim olundu. Bir dinozavr–quş nağlının izah edildiyi 7 səhifəlik illüstrasiyalı xəbər, “*National Geographic*” jurnalının noyabr sayında üz qapağında verildi. “*National Geographic*” jurnalı, quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi iddiasının artıq güclü fosil sübutuna əsaslandığını irəli sürdü. Məqaləni qələmə alan “*National Geographic*” yazarı Christopher P. Sloan, fosil haqqında verdiyi şərhə o qədər inanmışdı ki, “insanların məməli olduğunu necə özümüzdən əmin şəkildə deyə bilirsək, artıq quşların *teropod* (dinozavr) olduğunu da eyni şəkildə söyləyə bilərik” deyirdi.

125 milyon il əvvəl yaşadığı söylənilən bu növ, dərhal elmi ad da verildi: *Arxeoraptor liaoningensis*. Ayrıca fosil “*National Geographic*” muzeyində sərgilənərək, milyonlarla insana təkamülün qəti sübutu kimi təqdim olunub. Kansas Universitetindən paleontoloq Larri Martin, sözügedən “tüklü dinozavr” iddiası haqqındakı qərəzli şərhləri “Yazı yazanlar üçün, toyuq da tüklü dinozavr ola bilər” şəklində şərh etdi.¹⁵⁵

Arxeoraptor liaoningensis fosilinin dinozavrlar ilə quşlar arasındakı itkin halqanı yaratdığı iddiası, fosilin saxta olduğunun ortaya qoyulması bir qalmaqla çevrildi. Bu həqiqət mart 2001–ci ildə ortaya çıxdı: *Arxeoraptor* deyə bir ara növ heç yaşamamışdı. Aparılan kompüterli tomoqrafiya müşahidələrində fosilin üzərində ən az iki fərqli növ canlıdan parçalar olduğu müəyyən edildi. *Arxeoraptor* sürünənə bənzər quyruğa sahib və quşa bənzər bir gövdəsi olan, sonradan ustalıqla bir yerə gətirilmiş süni fosil idi. Beləliklə *Arxeoraptor*, ədəbiyyatdan çıxarılarək, digər təkamül saxtakarlıqları arasında tarixdəki yerini aldı. İddialarına yüz əlli ildir sübut tapa bilməyən Darvinizm,

bir daha xüsusi olaraq istehsal edilmiş saxta fosillərlə birlikdə xatırlanmış olurdu.

Bir çox məqalədə *Arxeoraptor* ilə Pilt Daun insanı yan–yana çəkilir. Bunlar ayrı–ayrı fosil saxtakarlıqları olmalarına baxmayaraq, aralarında bir bənzərlik var. 1912–ci ildə, “Pilt Daun insanı” kəllə sümüyü, elm dairələri tərəfindən həqiqi fosil kimi qəbul edilmişdi. 40 il ərzində bütün dünyaya “insanın təkamülü” iddiasının ən böyük dəlili kimi göstərildikdən sonra, bir saxtakarlıq məhsulu olduğu ortaya çıxmışdı. *Arxeoraptor* fosili isə bu qədər irəli getmədi, çünki bəzi elm adamları fosilə başlanğıcdan bəri güvənmədilər və bu məsələdə haqlı çıxdılar.

Bu saxta fosilin (*Arxeoraptor liaoningensis*) guya xüsusiyyətləri isə belə idi: Hinduşka böyüklüyündəki quş fosilinə, *teropod* dinozavr fosilinə aid quyruq əlavə edilmişdi. Bu quyruğun guya təbəşir dövrünə aid (142–65.5 milyon il qabaq) olduğu söyləndi. İki ayağı üzərində gəzən bu canlının sümüklərinin içi boş idi, tükləri və uzun quyruğu var idi. Bu quyruq isə başqa fosildən götürülmüşdü. Bu ət yeyənin iti caynaqları və dişləri də vardı. Hamısı tüklə örtülü bu canlının uzun quyruğu isə *Dromeozavrid teropod* dinozavra aid idi. Çiyin kəməri və sinə sümükləri dövrümüzün quşları ilə eyni idi, bu da uça bildiyini göstərirdi.

Halbuki bu fosildə dinozavr və quş xüsusiyyətləri qəsdən bir araya gətirilmişdi və beş fərqli canlıya aid parçaların, bir–birinə ustalıqla əlavə olunması təmin olunmuşdu. Çinli həvəskarlar, yapışqan material və müxtəlif materiallar istifadə edərək 88 sümük və daşdan dino–quş yaratmışdı. Nəhayət 1999–cu ildə, ortaya atılan “dino–quş fosilinin” həqiqətdə bir saxtakarlıq məhsulu olduğu, bir sürünən onurğasına quş skeleti hissələrinin yapışdırılması ilə istehsal edildiyi ortaya çıxdı. Beləliklə, əvvəllər “Qanadlı dinozavr tapıldı” və “Uçan dinozavr tapıldı” başlıqları ilə nəşr olunan xəbərlər, yerini “Dino–quş saxta çıxdı” başlıqlarına buraxdı. Fosilin adı da əvvəlki Pilt Daun insanı saxtakarlığına istinad edilərək, məşhur elm jurnalı “*New Scientist*” tərəfindən “Pilt Daun quşu!” olaraq xatırlanmağa başlandı.¹⁵⁶ 29 mart 2001–ci il tarixli bəzi gündəlik qəzetlərdə isə təkamül nəzəriyyəsi adına əhəmiyyətli bir etiraf yer aldı. Məsələn “*Hürriyyət*” qəzetinin “Dino–quş saxta çıxdı” başlıqlı xəbərində belə yazmışdı:

“National Geographic” jurnalının noyabr 1999–cu ildə quş ilə dinozavr arasındakı natamam halqa olduğunu bildirdiyi, haqqında elmi məqalələr

yazılan heyvanın saxta olduğu məlum oldu. “Arxeoraptor liaoningensis” adı verilən hinduşka böyüklüyükdəki dino-quşun skeletinin başqa heyvanlara aid sümüklərdən bir araya gətirildiyi ortaya çıxdı. Təkamül nəzəriyyəsində mühüm bir nöqsanı işıqlandırdığı fərziyyə edilən dino-quşun 125 milyon il əvvələ aid olduğu, Çinin Liaoning əyalətində olduğu irəli sürülürdü. Tüklü bədəni bir quşa bənzəyir, ancaq uzun, sümüklü quyruğu ətyeyən dinozavrları xatırladırdı. İngilis həftəlik elm jurnalı “Nature”-in bugünkü sayında dərc olunan bir tədqiqat dino-quşun saxta olduğunu nümayiş etdirdi. Aralarında üç paleontoloqun da olduğu bir qrup tədqiqatçı, kompüter tomoqrafiyasının köməyi ilə saxtakarlığı sübut etdilər. Dino-quş əslində Çinli qaçaqmalçıların əsəriydi. Qaçaqmalçılar yapışqan və əhəng istifadə edərək 88 sümük və daşdan dino-quş yaratmışdı. Arxeoraptorun ön hissəsi tək bir quşa aid fosil idi, ancaq dinozavrın quyruğu ilə birlikdə bədən hissəsində dörd ayrı növdən sümüklər vardı. Dino-quşun kompüterdə tədqiq olunması quş skeletinin daha əvvəl bilinməyən növlərə aid olduğuna, dino qisminin isə kiçik dinozavrların yeni növünə işarə etdi.¹⁵⁷

“National Geographic” jurnalı isə bu saxtakarlıq haqqında, çox qısa açıqlama verməklə kifayətləndi. Pekin Çin Elmlər Akademiyasından onurğalılar paleontoloqu Xu Xingin bu açıqlaması jurnalın gözlərdən uzaq olan bir yerində (forum bölümündə) yer alırdı. Xu Xingin məktubunda bu ifadələr vardı:

Xüsusi kolleksiyada olan yeni tüklü Dromeozavr fosilini tədqiq etdikdən və Arxeoraptor olaraq bilinən fosillə qarşılaşdırdıqdan sonra, Archæopratorun, bir çox hissədən yarandığı nəticəsinə gəldim. İki fosilin quyruq hissələri bir-birinin eynidir, amma fosil üzərindəki digər ünsürlər Archæopratorndan çox fərqlidir. Əslində daha çox Sinornithosaurusu oxşayır. Nə qədər inanmaq istəməsəm də Arxeoraptor bir Dromeozavr quyruğundan və quş bədənindən yarandığı görünür.¹⁵⁸

Xu Xing, “New Scientist” jurnalına etdiyi açıqlamasında isə “Arxeoraptorun, bir quş gövdəsindən və dinozavr quyruğundan yarandığı mövzusunda şübhə yoxdur.”¹⁵⁹ deyir. Kanzas Universitetində fosil quşlar üzrə mütəxəssis olan Larri Martin isə fosilləri ilk tapan Çinli əkinçilərin dinozavr qalığına aid parçanı, quş fosilinə yapışdırdığını müdafiə edərək, “Dinozavra aid hissəni kəsb etsəniz, böyük ehtimalla maraqlı bir quş olacaqdır” deyir. Üstəlik,

L. Martin, bu fosil parçalarının bəlkə də günümüzün quşlarının ən qədim nümunələrindən biri olduğunu düşünür.¹⁶⁰

Belə ki, Pekindəki Onurğalı Paleontologiya və Paleoantropologiya İnstitutundan Zhonghe Zhou və Fucheng Zhang ilə Nyu–Yorkdakı Amerika Təbiət Tarixi Muzeyindən Culiya A. Klark, *Arxeoraptor* fosilini *Yanornis martini* növündəki qədim dövrlərə aid bir quş ilə müqayisə edərək qiymətləndirmə aparıblar. Qrupun hesabatına görə bu saxta fosilin ön yarısındakı ayaqları, barmaqları və dimdiyinin ucu, ölçü və anatomik quruluşu baxımından *Yanornis martini* quşunun fosilinə çox bənzəyirdi.

Qıscacası *Arxeoraptor*, təkamül nəzəriyyəsi üçün medianı təbliğat vasitəsi olaraq istifadə edilmiş saxtakarlıq idi. Quş fosilinin üzərinə dinozavrlara aid bir neçə hissənin əlavə olunması ilə yaradılan bu saxta fosil, eyni zamanda təkamülçülərin davranışlarının da bir göstəricisi kimi qəbul edilməlidir. Yüz ildən artıq müddətdir ki, aparılan bütün işlərə baxmayaraq tək bir ara keçid fosilinin tapıla bilməməsi və irəli sürülən fosillərin də aralarında böyük morfoloji fərqlər olan özünəməxsus növlərə aid olması, təkamülçüləri bir daha çıxılmaz vəziyyətə salan vəziyyət olmuşdur.

Darvinistlər gerçəklərlə üzləşməkdən qaçdıqları zaman, saxtakarlıqlarla ayaqda saxlanılmağa çalışılan bir nəzəriyyənin tərəfdarları olmaqdan uzağa gedə bilməyəcəkdirlər.

Arxeoraptor saxtakarlığının bilərəkdən görməzlikdən gəlinməsi

Arxeoraptor liaoningensis adlı bu sözdə dino–quş fosili, əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi dünyaya “*National Geographic*” jurnalı tərəfindən çatdırıldı. ABŞ–dakı məşhur Smitsonian İnstitutunun quşlarla bağlı hissə rəisi olan doktor Storrs L. Olson, bu fosilin saxta olduğuna dair “*National Geographic*”i əvvəldən xəbərdar etdiyini, ancaq jurnal rəhbərliyinin bunu tamamilə istisna etdiyini açıqlayıb. Olsonun “tüklü dinozavrlarla” bağlı xəbərlərin pərdə arxasını əks etdirən bu açıqlamaları, “*National Geographic*” nəzdindəki Piter Reyvn adlı elm adamına yazdığı açıq məktubda yer alırdı:

Storrs Olson, USA Today qəzetinə verdiyi açıqlamada isə, "Problem bundadır ki, fosilin saxta olduğu müəyyən bir mərhələdə "National Geographic" tərəfindən də razılaşıdırılmışdı, lakin bu məlumat açıqlanmadı". deyirdi.¹⁶²

Qısacası "*National Geographic*", Bütün dünyaya böyük təkamül dəlili kimi göstərdiyi fosilin saxta olduğunu dərk etməsinə baxmayaraq, yalanı davam etdirmişdi.

"*National Geographic*" jurnalının nümayiş etdirdiyi bu davranışın təkamül nəzəriyyəsi adına təşkil olunan ilk yalan olmadığını da qeyd etmək lazımdır. Təkamül iddialarının ortaya atılmasından bu yana, nəzəriyyəni dəstəkləmək üçün keçmişdə bir çox saxtakarlıq edilmişdir. Alman bioloqu Ernst Hekkel, Darvini dəstəkləmək üçün saxta rüşeym rəsmləri çəkmişdir. İngilis təkamülçülər insan kəlləsinə oranqutan çənəsi montaj edib, bunu Təbiət Tarixi Muzeyində 40 ildən çox müddət "Pilt Daun insanı –Təkamülün ən böyük dəlili" deyə nümayiş etdirmişlər. Amerikalı təkamülçülər, tək bir donuz dişini "Nebraska insanı" deyə təqdim etmişlər. Dünyanın dörd bir yanında, "rekonstruksiya" adı verilən saxtakarlıqlarla, həqiqətdə heç vaxt yaşamamış olan "ibtidai məxluqlar" və ya "meymun adamlar" təsvir edilmişdir.

Bütün bunların ardından soruşmaq lazımdır: *Arxeoraptor* bir saxtakarlıq məhsuludur. Bəs digər "dino-quş" fosilləri?

Bu mövzuda şərh edən ekspertlərdən biri, Alan Feducciadır. Aşağıdakı sətirlərdə Feduccianın "*Discover*" jurnalının fevral 2003-cü il sayında bu mövzuda dərc olunan bir müsahibəsindən görüntülər yer alır. Özü də təkamülçü olmasına baxmayaraq, tapılan fosillərin təkamülə dəlil olmadığını, bu məsələdə saxtakarlıqlara əl atıldığını açıqca ifadə edir:

Discover: Çində tapılan bəzi dinozavr fosilləri quş tükünə bənzər şeylərə sahib. Bu, dinozavrlarla quşlar arasında bir əlaqə olduğunu sübut etmir mi?

Feduccia: İnsanlar bu incə telli quruluşların ("dino-tüklərin") ibtidai tükləri təmsil etdiyini qəbul edirlər. Amma **bunlar tüklərə bənzəmir və tüklərlə bağlı bir şey olduğuna da inanmıram.** Mənə qorunmuş dəri lifləri kimi gəlir... Quşların iri pulcuqlarını (quşların ayaqlarındakı pulcuqlar) morfojenik sümük proteini tətbiq etməsiylə tüklərə çevirə bilərsiniz. Bu səbəbdən insanlar tüklərin təkamülünü düşünərkən incə liflərin pulcuqlarla tüklər arasında bir ara

forma olduğunu hesab edirlər ki, əslində bu mərhələyə ehtiyac yoxdur... Növlərin üzərində qorunmuş həqiqi tükləri görəndə, tüklərə malik olan ikinci dərəcədən uçmayan quşlara baxarkən və səthi olaraq dinozavrlara bənzədiyinə və ya növlərin həqiqətən dinozavrlarla qohum olub olmadığına diqqətlə qərar verməliyik. Bu dəqiqə, **saxta fosillər səbəbi ilə məşğul olunması lazım olan çətin bir məsələdir.**

Discover: İndiyə qədər yalnız bir tək tüklü dinozavr *Arxeoraptor* saxta olaraq ictimaiyyətə açıqlandı. Başqalarının da olduğuna mı inanırsınız?

Feduccia: *Arxeoraptor* buz dağının yalnız ucudur. Orada saxta fosillərdən çox var və bütün sahənin üzərində zülmət kölgə görünür. Fosil sərgilərinə getdikdə hansının saxta olduğunu hansının saxta olmadığını demək çətinidir. Çinin şimal-şərqində Liaoning əyalətində ən son, tüklü olduqları iddia edilən dinozavrların yerləşdiyi çöküntülərin yaxınlığında **saxta fosil fabriki olduğunu eşitdim.** “*Nature*” kimi jurnallar növlərin doğruluğunu araşdırmağı istəmir və növlər dərhal Çinə geri göndərilir, buna görə kimsə onları araşdırma bilmir... Bütün bu materialların doğruluğunu sübut etməyin bir yolu yoxdur.

Discover: Nə üçün kimsə saxta fosil düzəldər?

Feduccia: Pul. Çində fosil ticarəti böyük iş halına gəldi. Bu saxta fosillər illərdir çox böyük pullarla qara bazarda satılır. Yaxşı təqlid edə bilən hər kəs yaxşı qazanc əldə edir.

Discover: Əgər şübhələnməyiniz üçün yaxşı səbəblər varsa, nə üçün elmin uc nöqtəsində kimi qəbul edirsiniz?

Feduccia: Həyatinizdəki quşlara baxaraq canlı dinozavrları seyr etmə fikri quş istehsalçılarını çox təsirləndirir. **Populyar mətbuat təbii olaraq bunun üzərinə tullandı. Eyni zamanda bir pul oyunu.** Bir çox muzey quşların yaşayan dinozavrlar olduğu fikrinin reklamını etdi və bu əlaqəni nümayiş etdirmək üçün **çox yüksək miqdarda pul xərclədilər.** Əlavə olaraq, **bəzi paleontoloqlar otuz ili quşların dinozavrlardan təkamül keçdiyini söyləyərək xərclədilər, buna görə peşəkarlar da işin içində.**

Discover: Sizi quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyinə inandıracaq heç bir şey varmı?

Feduccia: Quşların təkamül keçirdiyinin düşünüldüyü zamanda bir çox *teropod* dinozavr vardı, amma quşabənzər əhəmiyyətli xüsusiyyətlərə sahib deyillər...

Discover: İlk başda mübahisəyə necə daxil oldunuz?

Feduccia: 1980–ci ildə quşların mənşəyi haqqında yazı yazmaq məcburiyyətində qaldığım “The Age of Birds” (Quşların dövrü) adlı kitabı yazana qədər həqiqətən də quşların mənşəyi ilə məşğul olurdum. **Mümkün qədər obyektiv olmağa çalışdım, amma quşların dinozavr mənşəyi tərəfində qətiyyənlər yer almayınca, inanclara qarşı çıxan adam kimi görüldüm...** Əgər bu tədqiqatçılar haqlı olduqlarına o qədər razı olublarsa, mənim düşündüyüm şey niyə bir fərqlər yaratsın? Niyə bu qədər çox hirsəndilər? İllər keçdikcə quşların mənşəyi probleminə daha diqqətlə baxmağa başladım və baxdığım hər yerdə sanki iynə deşiyindən kəndir keçirməyimiz tələb olunurdu.¹⁶³

Feduccia, ortaya çıxarılan “dino–quşların” saxta olması ehtimalından bəhs edir. Əgər saxta olmasalar belə, bu canlıların üzərində yer alan və “tük” kimi göstərilən quruluşların, həqiqətdə quş tükləri ilə əlaqəsi olmadığını göstərən mühüm dəlillər vardır. Bunları sonrakı səhifələrdə araşdıracağıq. İngilis elm jurnalı “*New Scientist*”də isə eyni məsələyə, yəni fosil saxtakarlıqlarına belə yer verilir:

Çinə aid satılan quş fosillərinin çoxu bir şəkildə bəzənmişdi. Bir qismi natamam xüsusiyyətlərinin əlavə olunmasıyla, bir qismi də yəqin ki, bir neçə fosilin sınıq parçalarının bir araya gətirilməsiylə yaradılmış ola bilərdi. Louisiana Nyu Orlean Universitetində bir paleontoloq olan Kraig Derstler, “ticari bazarda gördüyüm demək olar ki, hər kəs, rekonstruksiyalarını daha yaxşı göstərəcək şeylərə malikdirlər” dedi.

İlk paleontoloqların çoxu əksik olan bir, ya da iki sümüyü əlavə etməkdə bir ayıb görmədilər. Həm Amerika Təbiət Tarixi Muzeyi həm də Pittsburq Karnegi Muzeyi, 1880–ci illərdə fərqli dinozavrlardan aldıkları kəllə sümükləri ilə Apatosaurusun fosil skeletlərini əldə etdilər. Amma yaxşı qorunmuş Çinli quş fosilləri çox yaxşı qazanclara səbəb oldu. Derstler, “Ötən 20 ildən çoxdur ki, yapışdırıcılar və təqlid qayalar edilməsi çox asan, amma ayırd edilməsi çox çətin bir hala gəldi “ deyir.

*Problemlər quş fosillərini tapıb–çıxaran Çinli kəndlilərlə başlayır... Fosillərdən varlanacaqlarını öyrəndilər.*¹⁶⁴

Xəbərin davamında isə bəzi “kompozitlərin” (birləşdirilmiş fosillərin) ekspertlərin belə aldana biləcəyi qədər ustalıqla düzəldildiyindən bəhs edilir:

Los Angeles bölgəsinin Təbiət Tarixi Muzeyindən Luis Chiappe, bir nümunənin, özündə şübhə doğurduğunu xatırladır. "Bu məsələdə problemin nə olduğundan əmin deyildim" deyir. Amma diqqətli ölçmələr bir ayağın digərindən uzun olduğunu göstərdi. Ancaq diqqətli şəkildə araşdıranda, iki parçanı bir-birinə yapışdırın bir maddə olduğunu fərq etdi. Chiappe "Səthdə, həqiqətən belə bir şeyi hiss edə bilməzsiniz". deyir. Martin isə "Hazırda, X şüalarını görəndə qədər artıq bu məsələlərin heç birinə güvənmirəm" deyir. Bunlar qayanın içindəki əlavə yerləri və ya boşluqları ortaya çıxarır.¹⁶⁵

Larri Martin Çinlilərin bu saxtakarlıqlara baxışını belə dilə gətirir:

Fermerlər bunun səhv olduğuna inanmırlar, fosili satışı daha uyğun hala gətirmək üçün ona, pozulmuş bir şeyi təmir etmə sənəti kimi baxırlar... Fosillərlə bağlı bütün ticari bazar yalanlarla dəlik-deşik edilmiş vəziyyətdədir.¹⁶⁶

Pekindəki məşhur Paleontoloq Xu Xing isə, *Arxeoraptor* adlı fosilin saxta olduğunu müəyyən edərkən, bu barədəki həqiqətləri aşağıdakı ifadələrlə açıqlayır:

Bir çox parça ticari məqsədlərlə ölkə xaricinə qaçırıldı. Bu, elm üçün bir fəlakətdir. Parçalar oğurlanıb qaçırıldıqda bəzən fosil parçaları səhvən birləşdirilir. Bu böyük səhv ola bilər və ictimaiyyəti yanlış istiqamətləndirir.¹⁶⁷

Rəsmi tədbirlərə baxmayaraq ölkədən gizli çıxarılmaya davam edən Çindəki fosillər üçün problem daha da ciddidir.¹⁶⁸ Gizlincə çıxarılan nümunələr, çox sayda insanın əlindən keçir və sonra Amerika, İtaliya, ya da Almaniyadakı varlı olmayan adamlar tərəfindən (əksik parçaları yerinə qoymaq) torpaq qaya ilə qarışmış yapışdırıcılarla bərpa olunur. Louisiana Nyu Orlean Universitetindən Kraig Derstler, bu skeletlərin saxta olub olmadığını "Bir mikroskop, ultrabənövşəyi və ya X şüası istifadə etmədən bunu ayırd edə bilməzsiniz" deyə bildirir.¹⁶⁹

Təxminən 142 milyon illik *Confuciusornis* adlı quş skeletinin də, bir

muzey, ya da universitetdəki akademiya üzvü yerinə, ilk olaraq bir satıcı tərəfindən görülməsi, xüsusi kolleksiyaçıların əllərində tutduqları fosillərin dəyərinin göstəricisidir. Xalqın paleontologiyaya olan marağının artması ilə yanaşı, fosillər üçün milyonlarla dollarlıq bazar yaranmışdır. Çin, Rusiya, Avstraliya və digər yerlərdən fosil satın alan, ya da oğurlayan, sonra da bunları Qərbdə varlı kolleksiyaçılara satan qaçaqmalçılar, bu sahəni bir sənayeyə çevirmişlər. Çox yaxşı qorunan və ya az tapılan fosil nümunələri, məşhur rəsmlər kimi hədəf halına gəlmişdir. Belə ki, son illərdə minlərlə dinozavr yumurtası və 100-dən çox quş fosili beynəlxalq bazarda satılmışdır.

Bu səbəblərdən ötrü getdikcə inkişaf edən fosil ticarəti elm adamları üçün ciddi problemdir. Elm adamlarına görə fosillərin olduqları təbəqə ilə bağlı məlumatlar da, qaçaqmalçılıq üzündən davamlı olaraq itirilir. Eyni zamanda, şəxsi kolleksiyalardakı nümunələr üzərində, elm adamlarının olduğu kimi iş görməmələri də ayrı problemdir.¹⁷⁰

Məhz 90-cı illərin əvvəllərindən bu yana dünyada törədilən “dino-quş” kampaniyası, belə aldadıcı zəminə əsaslanır. Quşların dinozavrlardan təkamül keçdiyi iddiası Darvinistlər arasında çox populyar olduğu, lakin buna dair heç bir dəlil olmadığı üçün, saxta dəlil istehsal edib satmaq qazanclı iş halına gəlmişdir. İnsanlara elmi dəlil deyə göstərilənlər, məhz bu “kommersiya saxtakarlığının” əsərləridir.

Məşhur quş alimi Alan Feduccia bu məsələ ilə bağlı son sözü belə deyir:

*Kəşf etdiyim şey, dino-quş məsələsinin tamamilə yalan olmasıdır.*¹⁷¹

XƏYALİ DİNOZAVR-QUŞ ƏLAQƏLƏRİ

Əvvəlki fəsillərdə ətraflı olaraq toxunduğumuz kimi, quşların dinozavrlardan təkamül keçirmiş olmaları imkansızdır, çünki bu iki canlı qrupu arasındakı böyük fizioloji fərqləri ortadan qaldıra biləcək təbii mexanizm yoxdur. Ancaq bu qeyri-mümkünlüyə baxmayaraq, təkamülçülər quşların dinozavrlardan təkamül keçirdikləri ssenarisini müxtəlif şəkillərdə gündəmə gətirirlər. Bunun üçün tez-tez müraciət edilən üsullardan biri, “quş tüklərinə malik dinozavrlar” mənasına gələn “dino-quş” xəbərləridir. Ötən 10 il ərzində Darvinist medianın ən əsas təbliğat vasitələrindən biri olan guya dino-quşlar lazımi rekonstruksiya (canlandırma) rəsmlərlə, istərsə də iddialı başlıqlarla bir həqiqət kimi təqdim edildilər. Aparılan bu kəskin bəyanatlar isə, bir çox insanı tarixdə yarı quş dinozavr canlıların yaşadığı mövzusunda inandırmağa razı salmaq məqsədi daşıyırdı.

Bu ssenarinin israrla gündəmə gətirilməsi; sübut olunmuş bir həqiqət kimi təqdim edilməsi; etiraz, tənqid və əleyhinə arqumentlərin tamamilə görməzlikdən gəlinməsi; dino-quş hekayələrini cəmiyyətə qəbul etdirməyə yönəlik, qərəzli təbliğat olduğunun açıq göstəricisidir. Sonrakı səhifələrdə bir-bir təhlil edəcəyimiz qərəzli fosil açıqlamaları, bu məsələdə ciddi olmayanı və aparılan təbliğatın yalan olduğunu gözlər önünə sərir.

Həqiqətdə quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi iddiası, təkamül nəzəriyyəsinə müdafiə edən bir çox paleontoloq və ya anatom tərəfindən qarşı çıxılan bir fərziyyədən ibarətdir. Məsələn, daha öncə də qeyd etdiyimiz kimi, dünyanın ən məşhur ornitoloqlarından (quş alimlərindən) ikisi, Alan Feduccia və Larri Martin bunun tamamilə səhv ssenari olduğunu düşünürlər. Bu vəziyyət, ABŞ-dakı universitetlərdə tədris olunan *(Ali biologiya (Developmental Biology))* adlı dərs kitabında belə deyilir:

Quşların dinozavr olduqlarına bütün bioloqlar inanmırlar... Bu qrup elm adamı, dinozavrlar və quşlar arasındakı fərqləri vurğulayırlar və bu fərqlərin çox böyük olduğunu və bu səbəbdən quşların özlərindən əvvəlki dinozavrlardan təkamül keçirmiş olmayacağını müdafiə edirlər. Məsələn, Alan Feduccia və Larri Martin, quşların məlum olan hər hansı dinozavr qrupundan təkamül keçirmiş olmayacağı qənaətindədirlər. Bəzi çox mühüm kladistik (nəsil

*əlaqəsi) məlumatlarına qarşı çıxırlar və öz iddialarını inkişafı ilə bağlı biologiya və biomexanika ilə dəstəkləyirlər.*¹⁷²

Bəzi təkamülçü yayımlarda isə “quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi” iddiasından, sanki, konkret dəlillərə əsaslanan və elm aləmində qəbul edilmiş bir iddia kimi bəhs edilir və “yeganə mübahisə mövzusunun hansı dinozavr növü olduğu” təəssüratı verilməyə çalışılır. Larri Martin əvvəllər dino-quş iddiasını müdafiə etdiyi halda, apardığı araşdırmalar nəticəsində bu iddianın əsassızlığını görmüş və bu fikirlərindən imtina etmişdir:

*Öncədən tapılmış dəlillərə hər baxdığımda və sonra teropodların mənşəyi haqqında iddia edəndə, bunun doğru olmadığını gördüm. Çünki hər şey onun yetərsiz olduğunu göstərir. Məsələnin əsli isə... quşlarla eyni xüsusiyyətlərə malik olduqlarından ciddi şübhə duyuram və quşların teropod köklü olduğunu dəstəkləyən diqqətəlayiq dərəcədə xüsusiyyətlər olduğunu düşünürəm.*¹⁷³

Alan Feduccia da təkamül nəzəriyyəsinin quşların mənşəyi məsələsində içində olduğu qeyri-müəyyənliyi qəbul edir və qərəzli olaraq davam etdirilən, həqiqətdə isə heç bir əsası olmayan “dino-quş” kampaniyasına etibar etmir. Alan Feduccianın “The American Ornithologists Union” (Amerikan ornitoloqlar birliyi) tərəfindən nəşr olunan və ornitologiyanın ən texniki mübahisələrinə zəmin olan “*The Auk*” jurnalında qələmə aldığı, oktyabr 2002-ci il tarixli “Birds are Dinosaurs: Simple Global to a Complex Problem” (Quşlar dinozavrdır: Mürəkkəb problemə bəsit cavab) başlıqlı yazıda çox mühüm məlumatlar verilir. Feduccia, 1970-ci illərdə Con Ostrom tərəfindən gündəmə gətirilən və o zamandan bu yana həərətlə müdafiə edilən, quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi iddiasının elmi sübutlardan məhrum olduğunu, belə bir təkamülün mümkün olmadığını təfərrüatı ilə danışır. Təkamülçülər arasında bu məsələdə Feduccia tək deyil. Pensilvaniya Universitetindən anatomiya professoru təkamülçü Piter Dodson da, quşların *teropod* dinozavrlarından təkamül keçirdikləri iddiasına şübhə ilə baxdığını açıqlayır:

İrsiyyət amillərinə və dinozavrların fəlakət şəkilində nəsilərinin tükənməsinə qarşı çıxıram; entodermik dinozavrlara qarşı tərəddüdlüyəm,

*quşların əcdadı kimi teropodlara qarşı şübhəliyəm.*¹⁷⁴

Bir təkamülçü olmasına baxmayaraq, təkamül nəzəriyyəsinin həqiqətdən uzaq iddiaları haqqında etiraflar edən Piter Dodson, təkamülçü həmkarları tərəfindən ağır dillə tənqid edilir. Dodson yazısında bu tənqidlərə cavab verərək, onları dilə gətirir:

Şəxsən, quşa ən çox oxşayan maniraptora dinozavrlarının, quşların ortaya çıxdığı dövr olaraq qəbul edilən tarixdən 25–75 milyon il qədər sonra tapılmasını problemlə hesab edirəm. Heç bir fosil tapıntısına əsaslanmayan xəyali təkamül nəsil münasibətləri, əslində, yalana əsaslanan bir həll yoludur; Kladistiyin (canlıların guya təkamül nəsil ağaclarına görə təsnifat sistemi) məcburi qəbul etmək məcburiyyətində qaldığı bir anlayışdır. Təbaşir dövrünün sonlarında yaşayan maniraptoraların quşların həqiqi əcdadı olmadığı, bu iki canlı qrupunun tək-cə “qardaş ailə” olduqları onsuz da qəbul edilmişdir. Yura dövründə yaşayan olduqca inkişaf etmiş və sürətlə təkamül keçirmiş maniraptoraların, Arxeopteriks nümunəsində də görüldüyü kimi, quşlara çevrilməsi və inkişaf etməyə son dərəcə uyğun olan bu soyun daha sonra təkamülçü durğunluq içində daxil olduğuna və milyonlarla il əsas xüsusiyyətlərinin dəyişmədən mövcud olduğuna inanmağımız tələb olunur? Yoxsa quşların həqiqi əcdadları morfoloji olaraq daha əsas canlı qruplarından gəlir və bunları təsnif etmək daha çətinidir? Əgər belədirsə, o zaman problemin həll edildiyi barədə niyə israr edirik?¹⁷⁵

Alan Feduccia isə, Çində tapıldığı irəli sürülən “dino-quşlar” haqqında çox əhəmiyyətli həqiqəti açıqlayır: Tüklü dinozavr olaraq irəli sürülən sürünən qalıqlarının üzərində yerləşən “tüklərin” quş tükü olduğu dəqiq deyil. Əksinə, “dino-fuzz” adlanan bu fosil izlərinin, quş tükləri ilə əlaqəsi olmadığını göstərən bir çox fakt var. “The Auk” jurnalında nəşr olunan bir məqaləsində Feduccia bunları ifadə edir:

İbtidai quş tüklərinə sahib olduğu irəli sürülən fosillərin çoxunu tədqiq etmiş adamlar kimi, mən və digər bir çox mütəxəssis, bu quruluşların ibtidai quş tükləri (protofeathers) olduğuna dair inandırıcı sübut görmürük. Bir çox Çin fosili, “dino-fuzz” olaraq adlandırılan qəribə hala malikdir, amma hər nə

qədər bu material quş tükləri ilə homoloji (bənzər) sayılsa da, bu istiqamətdəki arqumentlər inandırmağa razı salmaqdan çox uzaqdır.¹⁷⁶

Feduccia, dino-quş iddialarının müdafiəçilərindən Richard O. Prumu nümunə verərək bu məsələdə qeyri-obyektiv yanaşmaya belə toxunur:

Prumun görüşü bir çox paleontoloq tərəfindən paylaşılır: Quşlar dinozavrdır; Buna görə də Dromeozavrlar (teropod dinozavrlar) üzərində qorunmuş hər hansı ipli quruluş, mütləq ibtidai quş tükü olmalıdır.¹⁷⁷

Feducciaya görə bu düşüncəni çürüdən səbəblərdən biri, quşlarla heç bir əlaqə qurula bilməyəcək fosillərdə də sözügedən “dino-fuzz” izlərinə rast gəlinməsidir:

*Ən əsası, dino-fuzz indi artıq çox sayda kateqoriyada kəşf edilir. Bunların bəziləri hələ dərc olunmayıb, amma xüsusilə Çində tapılmış bir Pterosauriada (uçan sürünən) və bir Terizinozavrdə (ətyeyən dinozavr qrupu) bunlar tapılmışdır. Ən təəccüblü hal isə, dino-fuzza çox bənzəyən dəri liflərinin Yura dövrə aid İxtiozavrdə da tapılmış və təfərrüatlı olaraq izah edilmiş olmasıdır. (İxtiozavrlar, nəslə kəsilməmiş dəniz sürünənləridir.) Sözügedən canlılardakı qol-budaq atmış liflərin bəziləri, morfologiya baxımından, “ibtidai quş lələkləri” (protofeather) adlanan və (Çinli paleontoloq) Xu tərəfindən tanınan quruluşlara çox oxşardır. **Guya “ibtidai quş tüklərinin” Arxozavrlarda (Mezozoy dövrə aid sürünənlərdə) belə geniş bir bölgüyə malik olması, bunların quş tükləri ilə heç bir əlaqələri olmadığını təkbaşına göstərən dəlildir.¹⁷⁸***

Feduccia, keçmişdə də fosillərin ətrafında bəzi tikililər olduğunu, ancaq skeletə aid hesab edilən bu abidələrin, sonradan qeyri-üzvi maddələr olduğunun təyin olunduğunu xatırladır:

İnsanın ağılına, Solnhofen fosillərində tapılan və dendritlər kimi tanınan kola bənzər izlər gəlir. Bitkiyə oxşar formalarına baxmayaraq, bu formaların əslində, fosil yataqlarında, çatlaqlardan və ya fosillərin sümüklərindən

oksidləşərək sızan manqan məhlulunun təsiri ilə yaranan orqanik quruluşlar olduğu artıq məlumdur.¹⁷⁹

Bu məsələdə diqqət çəkən digər məqam isə, “tüklü dinozavr” olaraq gündəmə gətirilən fosillərin hamısının Çində tapılmış olmasıdır. Görəsən bu fosillər niyə dünyanın başqa heç bir yerində deyil də Çində ortaya çıxır? Həm də Çindəki fosil yataqları, sadəcə “dino-fuzz” kimi qeyri-müəyyən quruluşu deyil, eyni zamanda quş tüklərini də son dərəcə yaxşı şəkildə gizlədəcək bir quruluşa sahibkən? Feduccia bu şübhəli vəziyyətə belə diqqət çəkir:

Eyni zamanda, niyə orqanizmin xarici səthinin saxlandığı başqa yataqlarda tapılan başqa teropodların və digər dinozavrların heç bir “dino-fuzza” malik olmadıqları, əksinə, hər hansı bir quş tükü kimi quruluşdan tamamilə məhrum həqiqi sürünən dərisinə malik olduqları da açıqlanmalıdır. Və niyə dino-fuzza malik Çinli Dromeozavr fosilləri, normalda gözləncəyi şəkildə quş tükü sapı nümayiş etdirmirlər? Əgər bunlar həqiqətən mövcud olsa, asanlıqla qorunmuş ola bilərdi.¹⁸⁰

Bəs Çində tapılan bütün bu sözdə “lələkli dinozavrlar” nədir? Sürünənlər ilə quşlar arasında ara keçid formaları kimi göstərilən bu canlıların həqiqi kimliyi nədir? Feduccia, “tüklü dinozavr” kimi göstərilən canlıların bir qisminin “dino-fuzz” sahibi nəslə kəsilməmiş sürünənlər, bəzilərinin də həqiqi quşlar olduğunu belə açıqlayır:

Aydındır ki, əslində, Çinin Yixian və Jiufotang bölgələrindəki təbaşir dövrünə aid göl yataqlarında iki fərqli fosil faktı var; Biri “dino-fuzz” qalıqları nümayiş etdirən, (bunun yaxşı bir nümunəsi guya “tüklü dinozavrların” ilk tapılan nümunəsi olan Sinozavropteriksdir) qrupdur. Digəri isə həqiqətən quş tüklərinə sahib olanlardır; “Nature” jurnalının üz qapağında göstərilən və lələkli dinozavrlar kimi təqdim olunan, ancaq sonradan əhəmiyyətsiz, uçmayan quşlar olduğu anlaşılan fosillər kimi.¹⁸¹

Peter Dodson isə *“Bunu əlavə etmək mövzusunda tələsirəm ki, məlum olan kiçik teropodların heç biri (bunlara Deinonychus, Dromeozavrus,*

Velociraptor, Unenlagia, Sinozavropteryks, Protarcheopteryx, Caudipteryx də daxil olmaqla) quşların mənşəyinə aid deyil. Bunların hamısı təbaşir dövrünə aid fosillər...” deyir.¹⁸² Bunun mənası, bu canlıların quşların əcdadı ola bilməyəcəyidir, çünki məlum olan ilk quş olan *Arxeopteryks*, təbaşir dövründən çox əvvəllər yaşamışdır.

Bir sözlə, bütün dünyaya “tüklü dinovavr” və ya “dino-quş” olaraq göstərilən fosillər, ya toyuqlar kimi uçucu olmayan bəzi quşlara, ya da “dino-fuzz” adlanan, lakin quş tükləri ilə əlaqəsi olmayan bir quruluşa sahib olan sürünənlərə aiddir. Ortada quşlar və sürünənlər arasında “ara forma” yaradacaq bircə fosil belə yoxdur. Beləliklə, “quşlar dinovavrdır” iddiasının fosillərlə sübut olunduğu iddiası tamamilə həqiqətdən uzaqdır.

Yalançı ara keçid fosili mononik

Yalançı dino-quş halqasının məşhur fosillərindən biri, dinovavrlarla quşlar arasında ara keçid forması olduğu iddia edilən *Mononikdir*. 1993-cü ildə Monqolustanda tapılan bu fosildə ən kiçik tük izi belə tapılmamasına baxmayaraq, “*Time*” jurnalı, 26 aprel 1993-cü il tarixli sayının üz qapağında bu canlıyı tüklərlə canlandırmışdır. Daha sonra əldə edilən dəlillər *Mononikin* bir quş olmadığını, açıq-aydın fossorial (qazıcı) *teropod* olduğunu ortaya çıxarmışdır.

Mononikin quşabənzər sinə və qol sümüklərinə malik olması, təkamülçülərin bu dinovavr fosilini ara keçid forması kimi izah etmələrinə səbəb olmuşdur. Qərəzli izahlar və medianın da dəstəyi ilə ortada bir dəlil varmış kimi təqdim olunmuşdur. Ancaq dəlil olaraq irəli sürülən bu xüsusiyyətlər, köstəbək kimi başqa heyvanlarda da var. Ona görə bu nəticələrin bir dəlil təqdim etmədiyi, əksinə, yanlış izahlara səbəb olduğu ortadadır. “*Science News*”ə yazan Richard Monastersky də bu fosilin təsnif edilməsinin mümkün olmadığını müşahidələrinə əsaslanaraq belə deyir:

Monqol və Amerikalı tədqiqatçılar, 75 milyon yaşında və əli paleontoloqların açıqlama tələb etməsi lazım qədər qəribə olan quşabənzər canlı tapdılar. Çikaqo Universitetindən Pol Sereno, Mononikin yerqazan heyvanlarınkına bənzəyən qolları olduğunu bildirdi. Köstəbəklər və digər

*yerqazan heyvanlar da onurğa vəzifəsi yerinə yetirən sinə sümüyünə, quşabənzər qola malik olduqlarından dolayı Mononikin təsnifatı çətindir.*¹⁸³

Bundan başqa, sözügedən fosil həqiqi quş olan *Arxeopteriksdən* ən azı 80 milyon il cavandır. Bu, irəli sürülən ata-övlad əlaqəsini pozan böyük ziddiyyətdir. Ancaq bu vəziyyət də təkamülçü nəşrlər edən media tərəfindən göz ardı edilir.

Xəyali tüklərlə təsvir edilən bembiraptor

Bir başqa dino-quş iddiası da *Bembiraptor* adındakı fosillə 1994-ci ildə gündəmə gəlmişdir. Şimali Montanada Glacier Milli Parkında yerləşən bu fosilə, 75 milyon illik yaş verilmişdir. Bu, 95%-i mövcud olan fosildir. Təkamülçülər bu fosilin dinozavrlar və quşlar arasında ara keçid forması olduğunu iddia edir. Ancaq bir dinozavra aid olan fosil guya dino-quş olaraq adlandırılarkən, bir tərəfdən də “Tüklər hələ də tapılmamışdır”¹⁸⁴ ifadələri istifadə edilmişdir. Bu şübhə verici vəziyyətə baxmayaraq, fosil media tərəfindən tüklü canlı olaraq çəkilmiş və lazımi detallar xəyal gücü ilə əlavə edilmişdir.

Bu sözdə itən halqaya qarşı ən açıq etiraz xüsusilə zamanlama xətasıdır. Irəli sürülən bu yalançı ara keçid fosili, onsuz da uçan quş növü olan *Arxeopteriksdən* 75 milyon il daha gəncdir; Ona görə bu fosil də təkamülçülərin iddia etdiyi ata-övlad münasibətlərini pozan məsələdir. Bu fosil təkamülə dəlil olmadığı kimi, yaşı etibarilə də təkamülçü iddiaları ziddiyyətdə qoyur. Alimlərdən biri Ohayo Dövlət Universitetinin zoologiya professoru Con Ruben bu məsələyə belə toxunur:

*Bambiraptor və Velociraptor kimi ən çox quşa bənzəyən dinozavrların çoxunun ən qədim quş olan Arxeopteriksdən 70 milyon il sonra yaşadıklarını bir çox insan hər zaman nəzərdən qaçırdı. Bu halda ilk quşabənzər dinozavrların təkamülündən əvvəl uçan quşlar olur. Bizim hazırda tüklü olub-olmadığı məsələsini güclü şəkildə mühakimə etməliyik. Tüklü dinozavr adı verilən heyvanlar yəqin ki, uça bilməyən quşlardır.*¹⁸⁵

Bu mövzudakı cəlbedici üsullardan biri də təkamülçülərin quşlara bənzər bir neçə xüsusiyyəti, qeyri-obyektiv şərtlərinə material kimi istifadə etmələridir. Halbuki oxşarlıqlardan yola çıxaraq canlılar arasında ata-övlad münasibəti qurmaq məsələsi, təkamülçülərin açıqlama verməsi mümkün olmayan nümunələrlə doludur. Təkamülçülər nə zaman çox oxşar quruluşa malik canlılar arasında təkamüllü əlaqə qura bilməsələr dərhal, “paralel təkamül” qiymətləndirməsi ilə mövzunu bağlamaq məcburiyyətində qalırlar. Təkamülçülər ortaq kompleks orqanlara malik, amma guya ortaq əcdada malik olmayan canlıların bir-birindən əlaqəsiz olaraq təkamül keçirdiklərini iddia edirlər. Ancaq bu kompleks orqanların tək bir canlı üçün belə mənşəyini açıqlaya, bu orqanların dəfələrlə müxtəlif canlılarda guya təkamül keçirdiyini ifadə etmələri ciddi müəmma yaradır.

Alan Feduccia da quşlar və dinosavrlar arasındakı bəzi oxşarlıqların iki canlı qrupu arasında təkamülçü əlaqə göstərmədiyini belə ifadə edir:

Bambiraptor kiçik bir dinosavr, amma digər bir çox forma kimi quşa bənzər bir sıra xüsusiyyətə malikdir. Nə var ki, məməlilərdə və qurbağalarda da yerləşdiyi üçün içi boş sümüklərinin hər hansı fərqləndirici xüsusiyyəti yoxdur. Əlbəttə, əsl problem Bambiraptorun Arxeopteriksdən 80 milyon il daha irəlidə olması, ancaq yenə də hələ də quşların əcdadına ən yaxın dinosavr olduğunun iddia edilməsidir. Bu tək başına, vəziyyətin şübhə ediləndən daha çox mürəkkəb olduğunu göstərən qırmızı xəbərdarlıq bayrağı olmalıdır.¹⁸⁶

Günümüzdəki quşlardan fərqi olmayan confuciusornis sanctus

1995-ci ildə Çində Onurğalılar Paleontologiyası İnstitutunda araşdırmalar aparan Lianhai Hou və Zhonghe Zhou adlı iki paleontoloq, *Confuciusornis sanctus* olaraq adlandırdıqları yeni quş fosili kəşf etdilər. *Confuciusornis* ictimaiyyətinə ən qədim uçan dinosavr kimi təqdim edilib. Hətta dərk etmək üçün istifadə edilən əllərin, uçmaq üçün istifadə edilən əllərə necə çevrildiyinə dair bir dəlil olduğu iddia edilib. Ancaq Alan Feducciaya görə bu fosil tez-tez rast gəlinən dimdikli bir quşdur. Bu quşun dişləri yoxdur, dimdiyi və tükləri isə günümüzün quşları ilə eyni xüsusiyyətləri göstərir. Fosil

quruluşu da günümüzdəki quşları ilə eyni olan bu quşun qanadlarında, *Arxeopteriksə* olduğu kimi, pəncələr vardır. Həmçinin quyruq tüklərinə dəstək olan “pygostyle” adlı quruluş bu quşda da görülür.

Bir sözlə, təkamülçülər tərəfindən bütün quşların ən qədim əcdadı sayılan və yarı sürünən qəbul edilən *Arxeopteriksə* çox yaxın yaşda bu fosil (təxminən 142 milyon illik), günümüzdəki quşlara çox bənzəyir. Bu həqiqət, *Arxeopteriks*in bütün quşların ibtidai əcdadı olduğu istiqamətindəki təkamülçü iddialarla açıq şəkildə ziddir.¹⁸⁷

Bu vəziyyət, *Arxeopteriks* və digər arxaik quşların bir ara keçid forması olmadığını qəti surətdə sübut edir. Bu və bənzər fosillər, müxtəlif quş növlərinin bir-birindən təkamül keçirdiklərini göstərmir. Əksinə, günümüzdəki quşların və *Arxeopteriks* oxşar bəzi özünəməxsus quş növlərinin birlikdə yaşadıklarını sübut edir. Bu quşların bəzilərinin, məsələn *Confuciusornis* və ya *Arxeopteriks*in nəsiləri kəsilmiş, günümüzə ancaq müəyyən sayda quş növü gələ bilmişdir.

Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah hər şeyi əhatə edir. (Nisa surəsi, 126)

Qərəzli şərhlərə material olan protarxeopteriks robusta və caudipteryx zoui

1996-cı ilin yaz aylarında Yixian Formasında çalışan fermerlər hinduşka böyüklüyündə üç ayrı fosil tapdılar, bunlar quş tüklərinə dəlil ola biləcək şəkildə yaxşı qorunurdu. Ji Qiang və iş yoldaşı Ji Shuan başlanğıcda bu fosillərin tək bir növə aid olduğu qənaətinə gəldilər və *Arxeopteriksə* qəribə bənzərlik göstərdiyini gördülər. Bu canlıya *ProtArxeopteriks robusta* adını verdilər. 1997-ci ilin payızında Filip Currie, araşdırması zamanı bu fosillərin iki fərqli növə aid olduğu və ikisinin də *Arxeopteriksə* bənzəmədikləri nəticəsinə gəldi. İkinci növə də *Caudipteryx zoui* adı verildi.¹⁸⁸

ProtArxeopteriks robusta və *Caudipteryx zoui* fosillərinin kəşfləri, quşların *teropod* dinozavrlardan təkamül keçirdiyinin dəlili olaraq göstərildi.¹⁸⁹ Bu fosillər populyar mətbuatda guya quşların əcdadı kimi qəti ifadələrlə yer

aldı. Hətta bir analitik, dinozavr–quş əlaqəsi haqqında “indi artıq qaya qədər möhkəm” deyə yazdı.¹⁹⁰ Ancaq ortada belə bir qətiyyət olmadığı kimi, yenə də təkamülçülərin qərəzli izahları mövcud idi.

Təkamülçülərin iddialarına görə, “*Caudipteryx* və *ProtArxeopteriks* vücudlarının çoxu tüklərlə örtülü kiçik dinozavrlar idi, amma eyni zamanda qollarında və quyruqlarında günümüzdəki quşları kimi düzölmüş daha uzun və mürəkkəb quruluşda tüklər vardı”. Həqiqətən də *ProtArxeopteriks* və *Caudipteryx* üzərindəki quş tükləri, günümüzdəki quşlarda tüklərlə eyni mürəkkəb formadadır. Ancaq bu canlıların günümüzdəki quşlara bənzər bir tük düzülüşləri olması təəccüblü deyil; Çünki onlardakı tüklər, günümüzdəki uça bilməyən quşlarda müşahidə edilən simmetrik formalı tüklərdir.¹⁹¹ Buna görə, sözügedən canlılar da dinozavr deyil, uçmaq qabiliyyəti olmayan quşlardır. Belə ki, Larri Martin və Alan Feduccia da dino–quş yalanını ciddi şəkildə tənqid edərək, bu skeletlərin müasir dövə quşları kimi uça bilməyən quş növləri olduqlarını ifadə etmişdirlər.¹⁹²

Guya dino–quş nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının bu həqiqəti qəbul etmək istəməmələrinin səbəbi, onları dinozavr kimi təsnif etmək istəmələridir. Ancaq bu fosil, heç bir şəraitdə təkamülçülərin iddialarına dəstək vermir. Hətta sözügedən fosil, təkamülçülərin guya ata–övlad əlaqələrində yeni ziddiyyətli vəziyyət yaradır.

Təkamülçü ssenariyə görə, bu dinozavrlarda günümüzün quşlarında olduğu kimi, topuqlarını əymələrinə imkan verən xüsusi sümük vardı. Bu xüsusiyyət yenə də təkamülçü iddiaya görə, onların əllərini geniş yelpik şəklində hərəkət etdirmələrini, uzun qolları və qavrayan barmaqları ilə, qaçan ovlarını tutmalarını təmin edirdi. Guya bu güclü çırpma hərəkəti, indiki quşların uçmaq üçün istifadə etdikləri cinah zərbələrinin əhəmiyyətli hissəsini təşkil edirdi. Ancaq bu izahlar elmi cəhətdən tutarlı deyil; Çünki uçuş yalnız qanad çalmaqdan ibarət deyil, daha çox kompleks hərəkətdir. Bu məsələ ilə bağlı problemlərdən bir qismi belədir:

İrəliyə doğru qanad çalma hərəkəti, quşu reaksiya olaraq geriye doğru itələmə təsiri yaradır. Uçuş məqsədli qanad çalmasına isə əsas uçuş tükləri elə bir cəhətə görə düzmüşdülər ki, hava geriye itələdiyində quşu irəli doğru itələyirlər. Qanadlar təyyarələrdə olduğu kimi aerofoil (xüsusi aerodinamika quruluş) şəklə malikdir, bu səbəbdən də irəliyə doğru hərəkət, havanın üst səthdən aşağıya doğru daha sürətlə axmasına səbəb olur. Bu vəziyyət,

Bernoulli prinsipinə görə üst tərəfdəki təzyiqi salır və qalxmanı təmin edir. Bu, qalxman təmin edən əsas amildir, amma yenə də aşağıya doğru çəkilən havaya reaksiya olaraq edilən bir qalxış da söz mövzudur (Nyutonun üçüncü qanunu).¹⁹³

Bundan başqa, ovunu tutmaq üçün qanad çırpma hərəkəti etdiyi fərz edilən qanadların dizaynı, uçmaq üçün yaradılmış bir qanaddan çox fərqli olmalıdır. Tüklü bir qanad, ovunu tutmaq üçün qanad çalan quş üçün heç cür əlverişli deyil. Çünki geniş səthli və tüklü bir qanad, hava müqavimətini artıracaq və fərz edilən qanad hərəkətini çətinləşdirəcək. Əgər təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, quş ovlamaq üçün qanadlarını çırpısaydı, qanadların dizaynı havanı geriye doğru çəkərək, quşun irəli doğru hərəkətini təmin edəcək şəkildə olmalı idi. Bu səbəblə quşun qanadlarının havanı asanlıqla keçirən məsələn, deşik-deşik bir səthə sahib olması daha əlverişli olardı. Buna görə də təkamülçülərin gətirdikləri açıqlamalar, öz iddiaları ilə zidd olan məntiqsizliklərlə doludur.

Tükləri ilə yanaşı *Caudipteryx*, quş olduğunu göstərən bir sıra başqa xüsusiyyətə malikdir. Bunlardan biri *Caudipteryxin* otyeyən olmasıdır. *Caudipteryx* ilk ortaya çıxanda *teropod* olaraq irəli sürüldüyü üçün “oteyən” olduğu düşünülürdü.¹⁹⁴ Ancaq *Caudipteryxin* alt kəllə sümüyü və alt çənə sümüyündə dişləri yox idi; Eyni zamanda bu canlıya aid hər iki fosil nümunəsində, böyük ölçüdə bitkiləri üyütmək üçün udlaq vardı.¹⁹⁵ Ot yemə xüsusiyyəti və udlaq kimi orqanlar yalnız quşlarda var və *teropod* familyasına aid heç bir növdə görülür.¹⁹⁶

Bu səbəblə *ProtArxeopteriks* ilə *Caudipteryx* bir dinozavr deyil, nəslə kəsilmiş quşlardır. Bu canlılara dinozavr deyilməsinin səbəbi təkamülçülərin onların belə olmasını istəməsidir.

Fərziyyəyə əsaslanan iddialar ilə xatırlanan fosil: Sinozavropteriks

Təkamülçülər məsələ ilə bağlı hər yeni fosil tapıntısında, dinozavr-quş əlaqəsi haqqında fərziyyələr irəli sürürlər. Ancaq hər dəfə (edilən ətraflı təhlillər nəticəsində) bu fosillərin təkamülə dəlil olması ilə bağlı iddialar yalanlanır.

Bu cür “dino–quş” iddialarının bir nümunəsi də 1996–ci ildə böyük media təbliğatı ilə gündəmə gətirilən *Sinozavropteriiks* idi. Bəzi təkamülçü paleontoloqlar bu sürünən fosilinin quş tüklərinə malik olduğunu irəli sürdülər. Halbuki bir il sonra fosil üzərində aparılan araşdırmalarda, təkamülçü tədqiqatçıların həyəcanla “quş tükü” kimi tanıtdığı quruluşların tüklərlə heç bir əlaqəsi olmadığı ortaya çıxdı.

“*Science*” jurnalında dərc olunan “Plucking the Feathered Dinosaur” (Tüklü dinozavrın tüklərini yolmaq) başlıqlı məqalədə, təkamülçü paleontoloqlar tərəfindən “tük” kimi qəbul edilən quruluşların həqiqətdə tüklərlə əlaqəsiz olduğu bildirilirdi:

Bir il əvvəl, paleontoloqlar “tüklü dinozavra” aid fotoların üzə çıxması ilə sevindilər. Çinin Yixian bölgəsində tapılan Sinozavropteriiks adlı fosil, “New York Times” jurnalının ön səhifəsində dərc olunmuş və quşların mənşəyinin dinozavrlar olduğuna dair təsirli dəlil kimi təqdim edilmişdi. Amma ötən ay Çikaqodakı onurğalılar paleontologiyası iclasında verilən hökm daha fərqli oldu: Fosil nümunələrini araşdıran yarım düjün Qərb paleontoloq, bu quruluşların günümüzə aid tüklər olmadıqlarını dedilər... Kanzas Universiteti paleontoloqu Larri Martin, bu quruluşların köhnəmiş kollagen lifləri olduğunu və quşlarla heç bir əlaqəsi olmadığını bildirdi.¹⁹⁷

Konnektikut Universitetindən Alan Brush da *Sinozavropteriiks* haqqındakı fərziyyəli tük iddiaları ilə bağlı belə deyirdi:

Fosillərin xarici xəttində yer alan sərt və qalın tükəbənzər liflər, müasir tüklərdə görülən təfərrüatlı quruluşdan məhrumdur.¹⁹⁸

Çox mühüm bir məqam da *Sinozavropteriiks*in sürünənlərinki kimi körüyəbənzər ağ ciyərlərə sahib olmasıdır. Körüyəbənzər ağ ciyərlərinin olması bir çox tədqiqatçıya görə, bu canlının, yüksək performanslı ciyərlərə sahib günümüzdəki quşların təkamül keçirmiş olmayacağını göstərir.

Təkamülçülər bu gün, sözügedən canlı quruluşların tük olduğu iddiasını tamamilə tərk ediblər. Təkamülü doqmatik yaxınlaşma və ön qəbulla düşünmək bu cür səhvlərin və xətalı şərhlərin edilməsini qaçılmaz edir.

Günümüzdəki quşların qanad quruluşuna sahib eoalulavis hoyasi

Teropod dinozavrlarla bağlı təkamülçü iddiaları çürüdən bir başqa fosil isə, *Eoalulavis hoyasi* olmuşdur. 120 milyon yaşında olduğu hesablanan *Eoalulavis hoyasi*, əldəki bütün *teropod* nümunələrindən daha yaşlıdır. Ancaq buna baxmayaraq *Eoalulavis hoyasinin* qanad quruluşunun eynisi, günümüzdə aid bəzi uçan quşlarda görülür. Bu da 120 milyon il əvvəl, dövrümüzün quşlarından bir çox cəhətdən fərqi olmayan canlıların uçmaqda olduqlarını sübut edir.¹⁹⁹ Bu canlıdan sonra ortaya çıxan *teropodları*, “quşların əcdadı” kimi göstərməyin nə qədər ağılsız iddia olduğu aydındır.

Bu quşun qanadındakı tüklər “barmağa” bağlanmış duran kiçik bir tük dəstəsindən ibarətdir. Düzəltmə qanad ilə dərhal fərq edilə bilən bu quruluş, günümüzdə yaşayan bir çox quşun əsas xüsusiyyətidir; Amma indiyə qədər Mezozoy əsrdən fosillənmiş bir quşda görülməmişdir. Bu yeni quşa (*Eoalulavis hoyasiyə*) “qanadcıq tapılan tarixi quş” deyilmişdir.²⁰⁰ (Qanadcıq, bir neçə tükdən ibarət olan və yavaş–yavaş uçuş zamanı, quşun müxtəlif manevrlər etməsinə imkan verən xüsusi tük örtüyüdür.) Bu kiçik tük dəstəsinin varlığı, alacəhrə böyüklüyündəki bu quşun günümüzdəki quşlar qədər uça bildiyini və manevr edə bildiyini göstərir.

Qanadcıq, təyyarə qanadının hərəkətli hissəsi kimi funksiya yerinə yetirir. Bir quş sürətini ləngitmək, ya da yerə enmək istədikdə, qanadın aspektini üfəqə nisbətən azaldır. Bu qanad mövqeyi nəticəsində meydana gələn təsir, quşun ləngiməsinə kömək edir. Ancaq hava axını ilə qanadın səthi arasındakı bucaq çox dik duranda, qanadın üzərindəki turbuləntlik artır və quşun uçmağını davam etdirmək üçün lazım olan hündürlüyü itirir. Oxşar şərtlər altında bir təyyarə kimi, quş da sürət itirib düşmə təhlükəsi yaşayır. Bundan sonra qanadcıq dövrəyə girir. Bu kiçik əlavə hissənin qaldırılması, qanadın əsas hissəsi arasında bir yarıq əmələ gəlir. Bu, bir pilotun təyyarənin qanad parçalarını yerləşdirəndə baş verənlərlə eynidir. Bu yarıq, havanın əsas qanadın üst səthindən axmasına, asan turbuləntlik və quşun (və ya təyyarənin) düşmədən əyləc etməsinə imkan verir.²⁰¹

120 milyon il əvvəl, günümüzdə istifadə edilən texnologiyaya malik

quşların var olduğunun bilinməsi, təkamül nəzəriyyəsinin aşılmaz problemlərinə bir yenisini daha əlavə etmişdir.

Rəssamların xəyal gücünə əsaslanan yalançı dino-quş fosili: *Unenlagia comahuensis*

Buenos–Ayresdəki Argentina Təbiət Elmləri Muzeyindən Fernando E. Novas və Trelewdeki Paleontologiya Muzeyindən Pablo F. Puerta, “*Nature*” jurnalının 22 may 1997–ci il sayında “itmiş halqa” etiketi ilə, 90 milyon illik olduğu deyilən bir fosil deyilir.²⁰² Bu fosilə, Mapuche Hindularının dilində “şimal qərb Pataqonyadan yarı quş” mənasını verən *Unenlagia Comahuensis* adını verdilər. Bu fosil, Argentinanın Pataqoniya bölgəsində yerləşən 20–dən artıq ayaq, qabırğa və bel sümüyünə məxsus hissələrdən ibarət idi. Bu sümük parçalarından yola çıxan rəssamlar, boynu, başı, çənəsi və quyruğu olan bir canlıya aid bədən çəkdilər. Sonra da bu fosili, dinozavrlardan quşlara keçid mərhələsinə aid guya ara keçid fosili olaraq çatdırdılar.

Ancaq bir çox tərəfdən *Unenlagia* açıq–aşkar bir dinozavrdır. Xüsusən də kəllə sümüyünün bəzi xüsusiyyətləri, gözlərinin arxasındakı sümük formasiyaları quşlara deyil, çox yaxından *teropodlara* (kiçik, iki ayaqlı dinozavrlar) bənzəyir. Üstəlik, tüklərinin olduğuna dair heç bir dəlil yoxdur. Təkamülçü elm adamları isə, bu canlının əllərindəki sümüklərin dözə biləcəyini və ön qollarını qaldıraraq quşların uçuş üçün etdiklərinə bənzər bir hərəkət edə biləcəyini iddia ediblər. Ancaq təkcə ön mühakiməli bir sıra ehtimal və fərziyyələrlə bu iddiaların qəti dəlil kimi qəbul edilə bilməyəcəyi açıqdır. Alimlərdən biri Ohayo Universitetindən Lourens M. Witmer bu canlıyı, sahib olduğu fərqli xüsusiyyətlərə görə “həqiqi mozaika” kimi təsvir edir.²⁰³

Alan Feduccia da, *Unenlagianın* qətiyyəən dinozavr və quş arasında itən halqa olmadığını bildirir və tam bir quş olan *Arxeopterixsdən* 55 milyon il sonra yaşadığını vurğulayır.²⁰⁴ Feduccianın 1996–cı ildə bir neçə yazarla birlikdə qələmə aldığı “*Science*” jurnalında nəşr olunan bir məqaləsində diqqət çəkdiyi kimi, quşa bənzədiyi söylənən demək olar ki, hər dinozavrın yaşı, ilk quşların ortaya çıxışından çox uzun müddət sonraya aiddir.²⁰⁵ Bu da elm adamlarının “zaman paradoksu” adlandırdığı problemi yaradır.

Təkamülçülərin məcburən quşların əcdadı etmək istədikləri dinozavr: Dromeozavr

Quşların guya əcdadı olaraq qəbul edilən *Arxeoraptor* adlı fosilin saxta olduğunun ortaya çıxması ilə, təkamülçülər bu dəfə də yeni tapdıqları bir fosilə ümid bağladılar. Çində tapılan “*Dromeozavr*” adlı bu dinozavr fosili (quşlarla oxşar xüsusiyyətlər daşdığı düşünülərək) quşların əcdadı kimi irəli sürülmüşdür.

Halbuki quşların ibtidai əcdadı kimi göstərilən bu fosil, *Dromeozavr* təkamülçülərin də qəbul etdiyi kimi bir quş deyil, tipik sürünəndir. Qanadları yoxdur, pəncəli ön ayaqları var. Uzun arxa ayaqları və uzun quyruğu var. Təkamülçülərin bu canlıyı quşlarla bağlı kimi göstərməyə cəhd göstərmələrinin yeganə səbəbi, bədəninin üst hissəsində tüklərə bənzər quruluşların olmasıdır.

Halbuki Feduccianın qeyd etdiyi kimi, bütün bu “tüklü dinozavrlarda” yerləşən və tük hesab edilən quruluşlar, əslində “dino-fuzz” kimi tanınan və dərinin zaman keçdikcə parçalanıb dağılması nəticəsində ortaya çıxan formalardır. Quş tükləri ilə əlaqəsi yoxdur. Təkamülçülərin, sürünənlərin quşlara təkamül keçirdiyini iddia edə bilmələri üçün, *Arxeopteriksdən* daha əvvəl yaşamış bir qrup sürünənin, mərhələ–mərhələ quş xüsusiyyətləri inkişaf etdirdiyini göstərən fosillər olmalıdır. Halbuki, buna dair ən kiçik sübut belə yoxdur.

Jeholornis prima

Onurğalı Paleontologiya İnstitutunun və Pekində paleoantropologiya tədqiqatçısı olan Zhonghe Zhou və Fucheng Zhang, Çində tapdıqları bir fosilə *Jeholornis prima* adını verdilər. Bu quş fosilinin uzun quyruğa malik olması, bəzi təkamülçülərin bu fosili quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi iddiasına dəlil kimi göstərmələrinə səbəb oldu. Halbuki, daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, təbiətdə fərqli canlı qruplarının xüsusiyyətlərini özündə əks etdirən “mozaik canlılar” var və bunlar təkamülçülər tərəfindən belə təkamül nəzəriyyəsinə dəlil olaraq təqdim edilmirlər.²⁰⁶ Milçəklərin də quşlar və

yarasalar kimi qanadları var, ancaq bu növlərin heç biri arasında təkamülçülər üçün belə təkamülçü qohumluq olduğunu irəli sürmək mümkün deyil. Buna görə də dinozavrlarla quşlar arasında oxşar bəzi xüsusiyyətlər olması, dinozavrların guya quşların əcdadı olduğuna dəlil kimi göstərilə bilməz. Alan Feduccianın bu məsələdəki təsbiti belədir:

Əgər biri toyuq skeleti ilə dinozavr skeletinə durbinlə baxarsa, ikisinin oxşar olduğunu düşünə bilər. Ancaq yaxından və ətraflı araşdırma ilə, aralarında bir çox fərqi olduğunu ortaya çıxarır. Teropod dinozavrlarının məsələn, əyri və mişar kimi ucları olan dişləri var, ancaq ilk quşların düz və qarmaq kimi dişləri var və ucları mişar kimi deyil. Həmçinin hər iki növün dişləri fərqli şəkillərdə çıxır və bərpa olunurdu.²⁰⁷

Buna görə *Jeholornis* də bir ara keçid forması deyil, mozaik canlı xüsusiyyəti göstərən tam və güclü uçan quşdur.²⁰⁸

Protopteryx fengningensis

Protopteryx fengningensis adlı quş fosili, Çinin Hebei Bölgəsindəki 120 milyon illik Təbaşir qayalarında tapıldı. Pekindəki Çin Elm Akademiyasından Fucheng Zhang və Zhonghe Zhou adlı paleontoloqlar, “*Science*” jurnalının 8 yanvar 2000–ci il sayında bu fosili yeni dino–quş olaraq elan etdilər.

Açıq şəkildə uça bilən bu kiçik quş, tüklərlə örtülüdür və uçmasına yardımçı olacaq şəkildə bilək sümüyünə malikdir. Bilək sümüyü, günümüzdəki yaxşı uçan quşları olan şahinlər və digər tarda oturan quşlar da daxil olmaqla bir çox quşda olan bir quruluşdur. Ancaq bu quş fosili də qərəzli şərhlərə məruz qalaraq, təkamülçülər tərəfindən ara keçid forması kimi irəli sürülmüşdür. Alan Feduccia da *Protopteryxdə* görülən izlərin quşların dinozavrlardan əvvəl yaşadığının göstəricisi olduğunu, buna görə də quşların dinozavrlarla əlaqəsi olmadığını ifadə edir.²⁰⁹

Sinovenator changiinin xəyali tükləri

Çində tapılan 130 milyon illik *Sinovenator changii* adlı dinozavr fosilində tüklərə rast gəlinməmiş olmasına baxmayaraq, bəzi təkamülçülər bu canlının “yəqin ki, tüklü olduğunu” hesab edirlər. Bu fərziyyəyə əsas olaraq isə, bu fosilin yerləşdiyi regiondakı digər dinozavr fosillərinin tüklü olduqları göstərilir. Fosildə tüklər olmamasına baxmayaraq, bu fosilin tükləri olduğunu düşünmək və bundan yola çıxaraq “dinozavrlar qəti olaraq quşların əcdadıdır” nəticəsini çıxarmaq, əlbəttə ki, elmi yanaşma deyil. Üstəlik, sözü edilən Yixian bölgəsində daha əvvəl olan dinozavr fosillərindəki tüklər mübahisəlidir. Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, bir çox elm adamı, bu dinozavrlarda quruluşların tük olmadığı qənaətində birləşir.

İrəli sürülən digər heç bir “tüklü dinozavr” namizədi də dəqiq deyil. Bu canlıların qalıqlarında bəzi “tüklü” quruluşlara rast gəlinsə də bunların həqiqətən tük yoxsa klassik sürünənlərin pulcuqlarının çıxıntıları olduğu qəti olaraq müəyyən oluna bilməmiş deyil. Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, Fedduccia kimi qabaqcıl təkamülçülər bu quruluşların, “kollagen lifləri” olduğunu və tük kimi qəbul edilməsinin böyük səhv olacağını müdafiə edirlər.²¹⁰ Digər tərəfdən, 1996–ci ildə böyük media təbliğatı ilə “tüklü dinozavr” olaraq gündəmə gətirilən *Sinozavropteriiks* fosilinin, həqiqətdə quş tükünə bənzər heç bir quruluşa sahib olmadığı, 1997–ci ildə aparılan araşdırmalarla məlum olmuşdur.²¹¹

Qaldı ki, “lələkli dinozavrlar” yaşamış olsa belə, bu vəziyyət heç vaxt quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyinə dəlil sayıla bilməz. Çünki quş tükləri tamamilə orijinal quruluşlardır və başqa quruluşdan təkamül keçirdiklərini göstərən heç bir dəlil yoxdur.

Microraptor gui və dörd qanadlı dinozavr iddiaları

2003–cü ilin yanvar ayında, Çinli paleontoloq Xu Xing tərəfindən tapılan *Microraptor gui* adlı fosil, bir çox fosil kimi təkamülçülər tərəfindən quşların “ibtidai əcdadı” kimi göstərilməsi tələb olundu. Bu fosilin dörd qanadlı və ağacdən–ağaca süzülən dino–quşa aid olduğu irəli sürüldü və bu tapıntının quşların dinozavrlardan təkamül keçirdiyi nəzəriyyəsinə dəlil olduğu iddia

edildi. Ancaq çox qısa müddət sonra bu iddianı dəstəkləyəcək dəlil olmadığı elm adamları tərəfindən açıqlandı.

Microraptor gui adlı fosillə bağlı dərc olunan məqalə və ya xəbərlərdə, Darvinizm təbliğatının əsassızlığını belə sıralaya bilərik:

1) Sözügedən fosilin yaşı 130 milyon olaraq hesablanmışdır. Bu tarix, ən qədim uça bilən quş *Arxeopterixsdən* 20 milyon il daha gəncdir. Bu vəziyyət, *Microraptor guiyə* təkamülçülərin yaraşdırdığı “quşların əcdadı” ünvanı adına açıq ziddiyyət yaratmaqda, dolayısıyla bunun tamamilə uydurma olduğunu göstərir.

2) *Microraptor gui* anatomik olaraq dinozavrlara bənzəyir. Barmaq sıraları da bu bənzərliklə uyğundur. *Microraptor guidən* təkamül keçirdiyi irəli sürülən quşların barmaq sıraları isə, dinozavrlarınkindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlidir. Barmaq sırasındakı bu fərqin ata–övlad münasibəti çərçivəsində açıqlanması mümkün deyil və bu vəziyyət *Microraptor guinin*, quşların əcdadı olduğu iddiasına çox ağır bir zərbə vurmuşdur.

Təkamülçülərə görə “Dörd qanadlı quş” olaraq təbliğatı aparılan *Microraptor guinin* dinozavr olduğunu başa düşmək üçün bir çox dəlil vardır. Hətta fosili tapan və səciyyələndirən paleontoloqun şəxsən özü, “*Nature*” jurnalında nəşr etdiyi hesabatında bu fosilin bir “dinozavra” aid olduğunu yazmışdır.²¹² *Microraptor guinin* əlindəki barmaq sıraları, quşlardakı kimi 2–3–4 düzülüşündə deyil, dinozavrlarda kimi 1–2–3 düzülüşündədir və arxa ayaqlarında, *Dromeozavrların* (144 milyon və ya 66.4 milyon il əvvəl yaşamış kiçik və orta boylu ətyeyən dinozavr qrupu) səciyyəvi xüsusiyyəti olan öldürücü pəncələr mövcuddur.²¹³ Belə fərqli barmaq sıralarına malik *Microraptor gui* ilə quşlar arasında ata–övlad münasibəti qurmaq təkamülçü dünyagörüşü ilə belə mümkün deyil.²¹⁴

Microraptor gui ilə dinozavrlar arasında anatomik fərqlər barmaq sırası ilə məhdud deyil. Ümumiyyətlə, quşların anatomiyası, əcdadları olduğu irəli sürülən dinozavrlardan (dolayısıyla *Microraptor guidən*) dərin fərqlərlə ayrılır.²¹⁵

3) *Microraptor gui* ilə bağlı elmi irəliləyişlər, bu canlının havada süzülmə tutumunun əvvəlcədən təxmin edilən formada olmayacağını göstərmişdir. *Microraptor guinin* “*Nature*” jurnalında müəyyən edilməsindən qısa müddət sonra, bu canlı ilə əlaqəli ssenariyə elm dünyasından etirazlar yüksəlməyə

başlamışdır. *Microraptor gui*, başlanğıcda geniş media təbliğatı ilə uça bilən canlı kimi göstərilmişsə də, bir çox elm adamı daha sonradan bu canlının əslində uça bilməyəcəyi istiqamətində şərhlər vermişdir. *Microraptor guinin* bu son şərhlər qarşısındakı vəziyyəti “*National Geographic*” jurnalında belə şərh olunur:

Ancaq elm adamları M.guinin qanad açacaq qədər sürətli qaçdığını düşünür. Həmçinin necə bir əlil idmançı uzun əmək geyib qaçmağa çalışsa büdrəyər, ayaq tükləri M. guini də eyni şəkildə büdrəmiş ola bilər. Elm adamlarına görə bu çoxlu tüklər bəlkə də uçan sincablarda olduğu kimi paraşüt təsiri yaradırdı.

Başqa elm adamları bu yeni fosildən tam olaraq nə nəticə çıxarmaları lazım olduğunu bilmir, ancaq bu heyvanların ağacdan-ağaca süzülərkən uçmağa başladığı variantına da etiraz edirlər: Daha asanı varkən, qanadlarınızı çalaraq niyə enerji sərf edirsiniz ki? Həmçinin bəzi tədqiqatçılar M.guinin ayaq tüklərinin süzülərək də olsa uçmağa əlverişli olmadığını irəli sürür.²¹⁶

Qısaca yekunlaşdıracaq olsaq, bu etirazların elmi əsasları bu şəkildədir:

a) Quşların bilək sümüyü, *Microraptor guinin* havada süzöldüyü fərziyyəsini rədd edir.

Təkamülçülərin bu canlıni uçmağın təkamülü ilə əlaqələndirməsinin görünən səbəbi ön və arxa ayaqlarında sahib olduğu lələklərdir. Bəzi təkamülçülər bunun, ağaclarda yaşayan və ön və arxa ayaqlarını yanlara açaraq ağacdan-ağaca süzülən canlı olduğunu irəli sürür. *Microraptor guinin* mediada dərc olunan rekonstruksiya portretində arxa ayaqların yanlara açıq olduğu və yerə üfüqi şəkildə dayandığı görülür. Halbuki *Microraptor guinin* arxa ayaqlarının yanlara açıla biləcəyini düşünməyin bir əsası yoxdur. Quşlarda arxa ayaqların yanlara doğru 180 dərəcə açılması bilək sümüyünün anatomiyasına görə imkansızdır. Məsələn, bir marketdən alınan toyuğun ayaqları, yanlara açılacaq olarsa, bud sümükləri dərhal qırılacaq.

b) *Microraptor guinin* ayaqlarında olduğu fərz edilən tüklərin ayağa bağlı olub-olmadığı müzakirə edilməlidir. Üstəlik bunlar quş uçmasını maneə törədici xarakterdədir və buna görə quşların uçmasının guya təkamülçü mənşəyini dəstəkləyəcək dəlil təşkil etmir.

Digər tərəfdən, *Microraptor guinin* ayaqlarının yanlara açıla bildiyi düşünülə belə, bu fosildəki tüklərlə quşların uçuş tükləri arasında heç bir əlaqə yoxdur. Berklidəki Kaliforniya Universitetinin Paleontologiya Muzeyi rəhbəri Kevin Padian, “*Bioscience*” jurnalının may 2003–cü il sayında nəşr olunan bir məqaləsində *Microraptor guinin* uçmağın mənşəyi ilə əlaqəli olduğu iddiasına qarşı çıxmış və *Microraptor guinin* anatomiyasının bu ssenariyə yaratdığı əngəlləri sıralamışdır.²¹⁷

Birincisi, K. Padian, *Microraptor guidə* tapıldığı iddia edilən arxa ayaq tüklərinin, ayağa həqiqətən əlaqəli olub–olmadığı mövzusunda razı olmadığını bildirir. İkincisi, bunlar ayağa əlaqəli olsa belə, *Microraptor guinin* iddia edilən süzülmə hərəkətinin, quşlarda güclü qanad uçmağına təkamül keçirmiş ola biləcəyinə dair heç bir əsas yoxdur. Çünki quşlar uçuş zamanı arxa ayaqlarını istifadə etmir və bunları təkərlərini çəkən bir təyyarə kimi, geriyə uzadıb sabit saxlayırlar. Padian bunları bildirdikdən sonra, “ayaq tüklərinin daha inkişaf etmiş quşların istifadə etdiyi uçmağın təkamülü ilə göstərilə bilən heç bir əlaqəsi yoxdur” şərhini edir.²¹⁸

Təkamülçü “*Nature*” jurnalının redaktoru və eyni zamanda bir paleontoloq olan Henri Gee isə, “Dörd qanad, süzülmək üçün mükəmməl tərtibdir lakin qüvvətli, çırpmalı uçmaq üçün deyil” deyərək *Microraptor guinin* süzülmə hərəkəti ilə, quş uçmağının əlaqəli olmadığını ifadə edir.²¹⁹

Yaş problemi və “kladistik” səhvi

Dino–quş nəzəriyyəsini müdafiə edənlər, quşların guya əcdadının kiçik və yırtıcı dinozavr növü olan *teropodlar* olduğunu iddia edirlər. Xüsusilə Çinin Liaoning bölgəsində tapılan bəzi fosil növlərinin təkamülçü əcdad kimi göstərən təkamülçülər, mühüm bir həqiqəti nəzərdən qaçıırırlar: Hələlik quşların əcdadı kimi göstərdikləri *teropod* növü dinozavrlar ortaya çıxmamışkən düzgün şəkildə uçan quşlar yer üzündə vardı. 150 milyon il əvvəl yaşamış ən qədim quş növü olan *Arxeopteriks*, *teropod* növü dinozavrlardan on milyonlarla il daha yaşlıdır. Məşhur ornitoloq doktor Alan Feduccia, bu səbəblə, *Arxeopteriks*in təkamül baxımından “aşılmaz problem” olduğunu bildirmişdir:

Bu nəzəriyyə ilə əlaqəli aşılmaz problemlər var... Bizim söylədiklərimiz xaricində, quşabənzər dinozavrların 150 milyon yaşındakı məlum olan ən qədim quşdan 25 milyon ilə 80 milyon il sonra ortaya çıxması ilə bağlı bir zaman problemi var. (David Williamson, "Scientist says ostrich study confirms bird 'hands' unlike those of dinosaurs", UNC News, sayı 425, 14 avqust 2002, www.unc.edu/news/newsserv; David Williamson, "Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird 'Hands' Unlike Those Of Dinosaurs", EurekaAlert, 14 avqust 2002, http://www.eurekaalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss0081402.php)

Feduccia, bir müsahibədə "Quşların dinozavrlardan gəldiyinə niyə inanmırsınız?" sualına belə cavab verir:

*Birincisi zaman xətti səhvdir. Dinozavrların quşların əcdadı olduğu iddiası məlum olan ən qədim quş olan Arxeopteriksdən 25 milyon–80 milyon il sonra yaranır. İkincisi... Yerdən yuxarı doğru uçmanı təkamülləşdirmək biofiziki olaraq mümkün deyil. Üçüncüsü, quşların və dinozavrların bir çox xüsusiyyətləri (məsələn əllər və dişlər) bir-birinə uyğun deyil. Teropod dinozavr əli bir baş barmaqdan və qonşu olan iki barmaqdan ibarətdir. Quş əli ortadakı üç barmaqdan ibarətdir. Bir növ əldən digər növ ələ keçmək üçün sadəcə bir düyməyə toxuna bilməzsiniz. Təbii ki, **əgər quşların dinozavr kökünə tərs bir şeylə gəlsəniz, avtomatik olaraq səhv olarsınız, hansı sübutla gəldiyiniz əhəmiyyətli deyil.** (Alan Feduccia, "Plucking Apart the Dino-Birds", Discover, cild 24, sayı 2, fevral 2003)*

Təkamülçülərin bu böyük problemi həll etmək, daha doğrusu həll etmiş kimi görünmək üçün istifadə etdiyi metodun adı isə "kladistikdir".

"Kladistik", son 20–30 ildir ki, paleontologiya dünyasında tez-tez istifadə edilən yeni fosil şərh etmə üsuludur. Bu üsulu edənələr, tapılan fosillərin yaşlarının tamamilə əhəmiyyətsiz edilməsini, yalnız əldə olan fosillərin səciyyəvi xüsusiyyətlərinin bir-biri ilə müqayisə edilməsini və bu müqayisə nəticəsində ortaya çıxan oxşarlıqlara görə təkamülçü nəsil ağacları qurulmasını müdafiə edirlər. Kladistikin yaxşı xülasəsi olan bu açıqlama, sözügedən üsulun nə qədər böyük yanlışlıq olduğunu da göstərir. 70 milyon illik bir fosilin sahibi olan bir növün, əslində 170 milyon il əvvəl yaşadığını düşünün və buna görə bir təkamül qohumluq əlaqəsi yaratmağın, təhrif etmədən başqa bir mənası

yoxdur.

Təkamülçü olmasına baxmayaraq, paleontoloq Larri Martin təkamülçülərin bu məsələdə nə qədər yalan, qeyri-obyektiv yanaşma içində olduğunu belə ifadə edir:

... bəzən bəzi şəxslər tərəfindən edilən "əgər kladistik analiz etsəniz həqiqəti əldə edərsiniz" şəklində işarələr ehtiva edən ehkamçı ifadələrə əsəbiləşirəm. Eksperimental olaraq bunun doğru olmadığını bilirsiniz, çünki əgər tam olaraq baxsanız, eyni qrup üzərində çalışan yaxşı kladistlərin (canlıları kladistik prinsiplərinə görə təsnif edən bioloq) hamısı fərqli kladiqramlar (hər biri bir növü təmsil edən ağac şəklindəki guya təkamül diaqram) əldə edir. Bilirsiniz, ən yaxşı halda bu kladiqramların yalnız biri düzdür. Bunun səbəbi yəqin ki insanların kladiqramlara girən xüsusiyyətləri nə qədər diqqətli araşdırdıqları və seçdikləri ilə bağlıdır. Əgər kladiqramınıza zibil qoysanız, zibil əldə edərsiniz. (Case of the Flying Dinosaur, NOVA, Boston Video, 1991)

Pensilvaniya Universitetindən anatomiya professoru Piter Dodson da, guya dino-quşların, ilk quşlardan sonra tapılmasının böyük problem yaratdığını və kladistik metod ilə gətirilən həllin "məcburi" həll olduğunu bildirir:

Mən şəxsən, quşabənzər maniraptoran teropodların quşların mənşəyindən 25-75 milyon il sonra tapılmasını problem olaraq görməyə davam edirəm. Xəyali əcdadlar, açığı, məcburi çözümdür, kladistik metod tərəfindən məcburi qılınan uyğun olmayan çözümlər. Əlbəttə, gec təbəşir maniraptoranlarının quşların həqiqi əcdadları olmadığı, sadəcə qardaş sinif olduğu etiraf edilir. Yura dövrədə yüksək dərəcədə törəmiş, sürətlə təkamül keçirən maniraptoranların quşlara təkamül keçirdiyinə və sonra bu yüksək dərəcədə irəliləmiş nəslin təkamülçü ətalətə girdiyinə və milyonlarla il ərzində heç dəyişmədən qaldığına inanmağımız mı gözlənilir?... Zaman probleminin həll edildiyi barədə niyə israr edirik? (Peter Dodson, "Response by Peter Dodson", American Paleontologist, cild 9, sayı 4, 2001, səh.13-14)

Kladistik, təkamül nəzəriyyəsinin fosil qeydləri qarşısındakı

məğlubiyyətinin gizli etirafı və yeni bir aspektidir əslində. Yekunlaşdırmaq lazım olsa;

1) *Darvin; fosil qeydləri ətraflı təhlil olunduğu təqdirdə, bildiyimiz növlərin hamısının arasını dolduracaq “ara formaların” tapılacağını irəli sürmüşdür. Nəzəriyyənin gözlədiyi budur.*

2) *Ancaq 150 illik paleontologiya səyi, ara formaları ortaya qoymamış, bu canlıların izinə rast gəlinməmişdir. Bu, nəzəriyyə adına böyük məğlubiyyətdir.*

3) *Ara formalar tapılmadığı kimi, yalnız oxşarlarına görə bir-birilərinin əcdadı kimi elan edilə biləcək olan canlıların da yaşları ziddiyyətlidir. Daha “ibtidai” kimi görünən bir canlı, daha “inkişaf etmiş” kimi görünən bir canlıdan daha gec ortaya çıxır.*

Elə bu son nöqtə, təkamülçüləri kladistik deyilən əsassız üsulu inkişaf etdirməyə məcbur etmişdir.

Kladistikle birlikdə, Darwinizm, elm maskasını açıq şəkildə itirməkdə, əksinə “elmi kəşfləri təhrif edən, bu tapıntıları öz mülahizələrinə görə dəyişən” doqma halına gəlir.

Nəticə

Elmi dəlillərin göstərdiyi kimi, dinozavrların quşlara təkmilləşmələri bir çox cəhətdən qeyri-mümkündür. Quşların ibtidai əcdadı olması iddiası ilə ortaya çıxarılan heç bir fosil, həqiqətdə belə bir xüsusiyyətə malik deyil. Məlum olan ən qədim quş *Arxeopteriksdir* və o da qüsursuz uçmaq sistemi ilə fosil izlərində birdən-birə üzə çıxır. Ondan əvvəl yaşamış heç bir “ibtidai quş” da yoxdur. Son dövrlərdə irəli sürülən “dino-quş” iddialarının elmi əsasdan məhrum olduğunu da öyrənmiş oluruq. Alan Feduccia, quşların mənşəyinin dinozavrlar olduğunu müdafiə edən nəzəriyyənin müdafiəçilərinin çarəsiz mövqeyini belə izah edir:

*Heç bir sahə, paleontoloqları quşların dinozavr mənşəli olduğuna dair bu qədər uğurlu tələyə sala bilməzdi.*²²⁰

Feduccia 1999–cı ildə nəşr olan kitabında bütün bu “dino–quş” iddiaları haqqındakı həqiqəti isə belə yekunlaşdırır:

*Nəticədə, müxtəlif regionlardan yaxşı qorunmuş dərilərə malik bir çox dinozavr mumiyası məlum olmasına baxmayaraq, indiyə qədər heç bir tüklü dinozavr tapılmamışdır.*²²¹

Əgər tüklü dinozavrlar haqqındakı mövcud nəticələr doğru olsaydı belə, bunun təkamül nəzəriyyəsinə qazandırdığı bir şey olmazdı. Təbiət tarixi boyu, çox geniş bioloji spektr içində on milyonlarla fərqli növün yaşadığı və çoxunun nəslinin tükəndiyi bilinən bir həqiqətdir. İndiki qanadlı məməli yarasa kimi, keçmişdə də qanadlı sürünənlər (*pterosaurialar*) yaşamışdır. Bir çox fərqli dəniz sürünəni (məsələn *ixtiozavrlar*) yaşamış və nəsilləri tükənmişdir. Ancaq bütün bu zəngin canlı spektrinin parlaq cəhəti, fərqli xüsusiyyətdəki canlıların və ya anatomik quruluşların ani və daha primitiv formaları olmadan yer üzünə çıxmasıdır. Məsələn, quş tüklərindən söhbət getdikdə, onların malik olduqları bütün mürəkkəb və orijinal formaların, bir anda *Arxeopteriksdə* olduğunu görürük. İbtidai quş tükləri və ya ibtidai uçuş yoxdur. İbtidai quş ağciyəri isə, onsuz da ağciyərin mürəkkəb kompleks quruluşu səbəbi ilə mümkün deyil. Beləliklə, fosil tapıntıları, canlıların təkamüllə deyil, yaradılışla yer üzünə çıxdıqları həqiqətini dəstəkləməyə davam edir. Bu səbəbdəndir ki, dino–quş kampaniyalarının bu həqiqəti dəyişmək ehtimalı yoxdur.

Quşların və digər bütün canlıların həqiqi mənşəyi “yaradılışdır”. Canlılar Allahın diləməsi ilə bir anda və qüsursuz olaraq yaradılmışlar. Bir ayədə belə buyrulur:

**Göyləri və yeri icad edən Odur.
O, bir işi yaratmaq istədikdə ona
ancaq: “Ol!” – deyər, o da olar.
(Bəqərə surəsi, 117)**

PTEROSAURİALAR (UÇAN SÜRÜNƏNLƏR) NİYƏ TƏKAMÜL NƏZƏRİYYƏSİ ÜÇÜN ÇIXILMAZ VƏZİYYƏTDİR?

Quşların mənşəyini araşdırarkən, bir başqa qanadlı canlı qrupu olan uçan sürünənləri də müzakirə etmək yerinə düşər. Uçan sürünənlər, ya da digər bir ifadə ilə uçan dinozavrlar, elm adamları tərəfindən “pterozavr” (*pterosaur*) olaraq adlandırılan nəslə kəsilmiş canlı qrupudur. Sürünənlər sinfi içində yer alan bu canlılar, təxminən 200 milyon il əvvəl Üst Trias dövründə ilk dəfə ortaya çıxmış və daha sonra nəsilləri kəsilmişdir. Bu canlılar sürünən sinfinin əsas xüsusiyyətlərinə malikdir: Metabolizm olaraq soyuqqanlıdırlar (istilik hasil edə bilməzlər) və bədənləri pulcuqlarla örtülüdür. Ancaq güclü qanadlara malikdirlər və bu qanadlar sayəsində uça bildikləri güman edilir.

Son dövrlərdə aparılan araşdırmalar, bu canlıların çox üstün qabiliyyətlərə malik olduqlarını göstərmişdir. Günümüzdə kəllə sümüklərinin dəqiqləşdirilmiş ilk rentgen görüntüləri, pterosauriaların uçuş qabiliyyətləri mövzusunda yeni anlayışlar qazandırır. Çox həssas görmə sisteminə malik olduqları və dəri ilə örtülmüş qanadlarını səmərəli şəkildə istifadə etdikləri ortaya çıxıb. Berlin Təbiət Tarixi Muzeyindən David Unwin və alimlərdən biri Ohayo Universitetindən Lourens Witmerin bu mövzudakı araşdırmaları 23 oktyabr 2003–ci il tarixli “Science” jurnalında belə deyilir:

On metrə qədər uzanan qanad genişlikləri ilə pterosaurialar təsiredici ovçulardı... Beyin tomoqrafiyasının araşdırılması, daxili qulaqda tarazlıq hissini təmin edən üç ədəd yarım dairə şəklində kanal olduğunu ortaya çıxardı. Bu fırlanan kanalların radiusu, müasir canlıların inkişaf etmiş çevikliyi ilə əlaqəli olaraq olduqca geniş idi. Quşlarla müqayisədə pterosauriaların olduqca diqqət çəkici şəkildə böyük flokulusu (beyinciyyənin bir qismi) vardı. Beynin bu hissəsi başı, boynu, gözləri əlaqələndirməyə yardımçı olub, heyvan hərəkət edərkən baxışlarını sabit saxlayırdı. Bəs niyə bu qədər böyük flokulus vardı? Witmer, pterosauriaların əzələ liflərini təşkil edən dəri ilə örtülü qanadlarından siqnallar aldıklarını təxminini deyir. Ona görə “qanadı böyük duyğu orqanı olaraq istifadə etdikləri düşünülə bilər”. Unwin isə, “Bu əhəmiyyətli və həqiqətən həyəcan verici fikirdir” deyir. Bu cür “ağıllı qanadın” potensial məhsuldarlığının, nəhəng

*pterosauriaların necə yerdən havaya qalxdığını açıqlamağa yardımçı ola biləcəyini düşünür.*²²²

“X-rays reveal pterosaurs' aerial expertise” (Rentgen şüaları pterosauriaların uçuş qabiliyyətlərini ortaya çıxarır) başlığı ilə “New Scientist”də verilən xəbərdə isə bu ifadələr yer alır:

Nəsli kəsilmiş sürünənlər olan pterosaurialar, tarazlıq biliyinin işlənməsi üçün bir onurğada indiyə qədər görülmüş ən böyük sinir sisteminə malik idi. Bu, böyük ehtimalla, baxışlarını ovları üzərində sabit tutarkən havada kompleks akrobatika hərəkətləri etmələrinə imkan verirdi...

*Flokulus, müvazinət orqanları, oynaqlar, əzələlər və dəridən gələn siqnalları bütünləşdirir. Bir canlının tor qişasındakı görüntünü sabit saxlamaq üçün, göz əzələlərində kiçik və avtomatik hərəkətlər meydana gətirən sinir siqnalları göndərir. Witmerə görə bu olmasaydı, görmə hadisəsi titrəyən video kameraya bənzər olardı.*²²³

Uçan sürünənlərin malik olduğu kəşf edilən sözügedən “sarsıntısız görüntü” sistemi, müasir vertolyotlarda aparılan kamera çəkilişləri zamanı istifadə edilən və son dərəcə həssas bir sistem olan “gyro-stabilised camera (stabil kamera)” sisteminə bənzəyir. Bu gün vertolyotlarda istifadə edilən bu inkişaf etmiş texnologiyanın bir oxşarına həmin canlılar milyonlarla il əvvəl malik idilər. Günümüzün inkişaf etmiş informasiya təcrübəsi və texnologiyası ilə meydana gətirilən belə mükəmməl bir sistemin analoqu, bu canlıların kor təkamül mexanizmləri ilə qazandıqlarını düşünmək, əlbəttə, ağıla ziddir. Uçan sürünənlərin bədənindəki bu yaradılış dəlili, təkamül nəzəriyyəsi üçün başlı başına böyük müəmmadır.

Digər tərəfdən, paleontoloji tapıntılar da bu canlıların təkamüllə deyil, yaradılışla ortaya çıxdıqlarını göstərir. Bunun səbəbi, uçan sürünənlərin, quru sürünənləri ilə aralarında heç bir keçid forması olmadan, bir anda və qüsursuz olaraq ortaya çıxmalarıdır. “*Science*” jurnalında nəşr olunan 1999-cu il tarixli bir məqalədə, təkamül baxımından böyük problem təşkil edən bu vəziyyət belə qəbul edilir:

Onurğalılardan uçuşunun təkamülünü anlamaq məsələsində, pterosauriaların və yarasaların tarixi qeydləri xəyal qırıqlığına səbəb olur: Ən ibtidai nümayəndələri, tam mənada istedadlı uçuş halına gəlmişdir.²²⁴

Uçuş sürünənlər, sitatda da qeyd edildiyi kimi çox yaxşı nizamlanmış qanadlara malikdir və bunların öncülü olan bir orqan heç bir quru sürünənində yoxdur. “Yarım qanadlı” hər hansı bir sürünənə, fosil izlərində rast gəlinmir.

Belə ki, “yarım qanadlı” sürünənlərin yaşamış olması da (quşların mənşəyi məsələsində olduğu kimi) mümkün deyil. Çünki bu kimi xəyali növlər, əgər yaşamış olsaydılar; Ön ayaqlarını itirdikləri zaman, hələ uçuş halında da olmadıqları üçün digər sürünənlərə görə əngəlli hala gələcəkdilər. Bu halda isə, təkamül nəzəriyyəsinin öz iddiasına görə təbii seleksiya tərəfindən ələnilən soylarının tükənməsi lazım idi. Yalnız bu nümunə də təkamül nəzəriyyəsinin öz içində nə qədər böyük ziddiyyətlər olduğunu göstərməyə yetərlidir.

Necə ki, uçuş sürünənlərin qanadlarının quruluşu araşdırılarkən də, bunların təkamüllə açıqlanması mümkün olmayacaq qədər özlərinə məxsus və mükəmməl yaradılışa malik olduğu görülür. Uçuş sürünənlərin qanadları üzərində digər sürünənlərin ön ayaqları kimi beş barmaqları var. Ancaq dördüncü barmaq, digər barmaqlardan orta hesabla 10–15 qat daha uzundur və qanad da bu barmağın altında uzanır. Əgər quru sürünənləri uçuş sürünənlərə təkamülləşmiş olsaydı, bu halda sözügedən dördüncü barmaq da yavaş–yavaş, addım–addım uzanmış olmalı idi. Yalnız dördüncü barmaq deyil, bütün qanad quruluşunun, təsadüfi mutasiyalarla inkişaf etməsi və bütün bu prosesin canlıya üstünlük verməsi lazım idi. Ancaq belə bir prosesin baş verdiyinə dair heç bir sübut yoxdur. Buna görə də, iddialar xəyali bir sıra fərziyyələrdən uzağa gedə bilməz. Təkamül nəzəriyyəsinin paleontoloji səviyyədəki aparıcı tənqidçilərindən Duane T. Giş, bu məqamda belə şərh edir:

Bir quru sürünəninin mərhələli şəkildə uçuş sürünənə çevrilə biləcəyi fərziyyəsi tamamilə əsassızdır. Belə bir dəyişiklik zamanı ortaya çıxacaq olan yarım, tamamlanmamış quruluşlar, canlıya üstünlük qazandırmaq bir yana, onu tamamilə əngəlli hala gətirəcəkdir. Məsələn, təkamülçülər, bəzi mutasiyaların yalnız dördüncü barmağa təsir etdiyini və onu zaman içində yavaş–yavaş uzatdığını güman edirlər. Əlbəttə, digər bəzi təsadüfi mutasiyaların da, hər nə qədər inanılmaz görünsə də, bu istiqamətdə tam əməkdaşlıq edərək, qanad qılıfının, uçuş əzələlərinin, vətərlərin, sinirlərin, qan

damarlarının və qanad üçün lazım olan digər quruluşların mərhələli olaraq təkmilləşməsini təmin etməlidirlər. Müəyyən bir mərhələdə, inkişaf etməkdə olan bu uçan sürünən 25%-lik qanad toxumasına malik olacaqdır. Ancaq bu qəribə məxluq heç bir formada yaşamayacaqdır. 25%-lik qanad toxuması ona nə üstünlük verə bilər? Aydın ki, bu canlı uça bilməyəcək və artıq əvvəlki kimi qaça da bilməyəcəkdir.²²⁵

Bir sözlə uçan sürünənlərin mənşəyinin təkamül mexanizmləri ilə açıqlanması qeyri-mümkündür. Belə ki, fosil izləri də belə bir təkamül prosesinin baş verməmiş olduğunu ortaya qoyur. Fosil təbəqələrində, sadəcə, bu gün tanıdığımız kimi quru sürünənləri və qüsursuz uçan sürünənlər vardır. Heç bir ara forma yoxdur. Onurğalı paleontologiya sahəsində dünyanın tanınan bir neçə adından biri olan Robert L. Carroll, bir təkamülçü olmasına baxmayaraq bu haqda belə etiraf edir:

Trias dövrə ortaya çıxan bütün uçan sürünənlər (pterosaurilər) uçuş üçün çox xüsusiləşmiş quruluşa malikdir... Əcdadlarının nə olduğu haqqında və uçmalarının mənşəyinin ilk mərhələləri haqqında isə heç bir tapıntı yoxdur.²²⁶

Bir sözlə quru sürünənləri ilə uçan sürünənlər, aralarında heç bir təkamül əlaqəsi olmadan, müxtəlif quruluşları ilə ortaya çıxmışdırlar. Bu, təkamülə deyil, yaradılışa dəlil təşkil edən bir həqiqətdir.

HƏŞƏRATLARDA UÇMAĞIN MƏNŞƏYİ

Həşəratlar, canlı təsnifatında, artropodlar (buğumayaqlılar) sinfinin içində yer alan Insecta alt sinfini yaradırlar. Yer üzündə uçmaq qabiliyyətinə malik olan dörd fərqli canlı qrupundan biri, sözügedən Insecta alt sinfində uça bilən həşəratdır. (Digər üç qrup; Quşlar, uçan sürünənlər və yarasalardır.)

Digər qruplarda olduğu kimi, böcəklərdə də uçmağın mənşəyi təkamül nəzəriyyəsi üçün böyük müəmma yaradır.

Uçan həşəratların mənşəyinə gəlməzdən əvvəl, ümumiyyətlə, həşəratların mənşəyini araşdırmaqda fayda var. Bu məsələ də təkamül nəzəriyyəsi üçün həll edilə bilməyən bir tapmacadır. Ən qədim həşərat fosilləri, Devon dövrünə aiddir (417–354 milyon il əvvəl). Bu dövrə aid fosil təbəqələrində həşəratlar, qüsursuz quruluşları ilə bir anda ortaya çıxırlar və ataları olaraq müəyyən edilə biləcək heç bir canlı yoxdur. Bu səbəblə məşhur Fransız paleontoloq Pier Pol Grass, “**həşəratların mənşəyi məsələsində tam qaranlıq içindəyik**” deyir.²²⁷

Məsələn, tarakanlar yer üzü təbəqələrində ani və bugünkü quruluşları ilə görünürlər. Amerika Təbiət Tarixi Muzeyindən Betty Faber, “**350 milyon il əvvələ aid tarakan fosillərinin günümüzdəkilərlə eyni olduğunu**” bildirir.²²⁸ Hörumçək, gənə və qırxayaq kimi canlılar isə əslində böcək deyil, amma əksəriyyətlə həşərat adlandırılır. “American Association for the Advancement of Sciencein” (Amerikan Elmi İnkişaf Birliyi) 1983–cü ildəki illik toplantısında, bu canlılarla bağlı çox mühüm fosil tapıntıları təqdim olunmuşdur. Hörumçək, gənə və çoxayaqlılara aid olan 380 milyon illik bu fosillərin ən diqqət çəkici xüsusiyyəti isə, yaşayan nümunələrindən fərqsiz olmalarıdır. Tapıntıları tədqiq edən elm adamlarından biri, fosillər haqqında “**sanki dünən ölmüş kimidirlər**” şərhini etmişdir.²²⁹

Uçan həşəratların məlum olan ən qədim nümunəsi isə cırcıramadır. Bunlar Pensilvaniya dövründə (325–286 milyon il əvvəl) ortaya çıxırlar; fosil qeydlərində eynilə digər növlər kimi, anidən görünürlər və əcdadları yoxdur. Məsələn, Pensilvaniya dövrünə aid 320 milyon illik cırcırama fosili, indiki nümunələri ilə eyni qanad quruluşuna və xüsusiyyətlərə malikdir.

Təkamülçülər üçün digər bir çıxılmaz vəziyyət də cırcırama və milçək kimi uça bilən böcəklərin, qanadları olmayan digər həşərat növləri ilə birlikdə

eyni fosil təbəqələrində olmalarıdır. Bu da qanadlı böcəklərin, qanadsız həşəratlardan təkamül keçirdiyi iddiasını alt-üst edir. “Biomechanics in Evolution” (Təkamüldə biomexanika) adlı kitablarında, Robin Wootton və Charles P. Ellington bu barədə belə deyirlər:

Həşəratlar, Orta və Üst Daş kömür dövrlərində ilk dəfə ortaya çıxdıqlarında, bir-birindən çox fərqlidir və böyük bir hissəsi də qanadlıdır. Bir neçə qanadsız və daha ibtidai həşərat vardır, amma heç bir ara forma müəyyən deyil.²³⁰

Təkamül nəzəriyyəsinin iddiası, canlıların ibtidaidən mürəkkəbə doğru təkamül keçirməsidir. O halda həşəratların günümüzdəkilərlə eyni xüsusiyyətləri daşımaları və özlərindən əvvəl yaşamış ibtidai canlılar olmaması, bunların təkamüllə var olmadıqlarının qəti dəlilidir. Böcəkləri də digər bütün canlılar kimi, uçmaq xüsusiyyəti qazandıran bədən quruluşları və qanadları ilə, aləmlərin Rəbbi olan Uca Allah yaratmışdır.

Həşəratlarda uçmaq üçün xüsusi dizayn

Həşəratlar, tədqiqatçıları heyranlıq içində buraxan son dərəcə yüksək dizayna malikdirlər. Bu kiçik canlıların bəziləri havadan asılı dayana bilir, geriye uça bilir, anidən saatda 150 km-dən çox sürətlənə bilir və bir müharibə pilotundan daha üstün xarakterli uçuş akrobatikası nümayiş etdirə bilirlər. Həşəratlar mükəmməl qanadlara, yüngül skeletə, tarazlıq saxlayan orqanlara, istiqamət tapması və havaya qalxmalarını təmin edəcək xəbərdarlıq sistemləri kimi son dərəcə irəli uçuş texnikalarına malikdirlər. Bundan başqa bədənləri, ayaqlarını və qanadlarını hərəkət etdirən güclü əzələlərlə əhatə olunmuşdur.

Elm dünyası son otuz ildir ki, böcəklərin üstün uçuş performansını başa düşmək üçün çalışmalara üstünlük vermişdir. Təyyarələr motor köməyi ilə irəli doğru çəkilərək, qanadları üstündəki hava axını ilə işləyirlər. Həşəratların isə havaya qalxmaq üçün motorları yoxdur. Ancaq qanadlarını çalaraq yaratdıqları sirkulyasiyalı hava axını sayəsində çox qüvvətli qaldırma qüvvəti əldə edirlər.²³¹

Çox həşərat yerdən havaya qalxmaq üçün, incə qanadlarını sürətlə

çırpmalıdır. Bir həşərat uçarkən saniyədə orta hesabla bir neçə yüz dəfə qanad çalır. Qanadlarını saniyədə 600 dəfə çalan həşəratlar da vardır.²³² Bu qədər hərəkətin bir saniyə kimi qısa müddətdə aparılması, bu layihənin texnoloji olaraq təqlid edilməsini qeyri-mümkün edir.

Belə ki, Kaliforniya Universitetinin biologiya professoru Maykl Dickinson və yoldaşlarının meyvə milçəklərinin uçuş texnikasını ortaya qoymaq üçün inkişaf etdirdiyi robot, meyvə milçəyinin 100 qatı böyüklüyündə və ağcaqanadın qanad sürətinin ancaq mində biri sürətlə qanad açıb bağlama hərəkətini həyata keçirir. Üstəlik, hər beş saniyədə ancaq bir qanad hərəkəti edə bilən robot milçəyin bu hərəkəti üçün, 6 ayrı mühərrik istifadə edilir.²³³

Professor Dickinson kimi bir çox elm adamı, illərdir böcəklərin qanad çalma hərəkətlərindəki detalları ortaya qoymaq üçün müxtəlif təcrübələr aparırlar. Meyvə milçəkləri üzərində aparılan bu təcrübələr zamanı Dickinson, milçəyin qanadlarını, sadə şarnirlə tutdurulmuş kimi düz hərəkət etmədiyini, əksinə, son dərəcə mürəkkəb aerodinamik texnikalardan istifadə etdiyini təsbit etmişdir. Həmçinin hər qanad çalında qanadların istiqaməti dəyişir: Aşağı hərəkət edən qanadda, üst hissə yuxarı baxarkən, yuxarı hərəkətdə qanad geri qayıdar və bu dəfə qanadın alt hissəsi yuxarı baxar. Bu kompleks uçmaq üsulunu təhlil etmək istəyən elm adamları isə, təyyarə qanadları üçün istifadə edilən "klassik aerodinamikanın" yetərsiz olduğunu ifadə edirlər.

Meyvə milçəkləri də uçmaq üçün birdən çox aerodinamik xüsusiyyətdən istifadə edirlər. Məsələn, qanadlar bir vuruş meydana gətirəndə, arxasında burulğanlı, kompleks hava dalğası qoyur. Qanad geri qayıdarkən də bunu sükan kimi hava dalğasının içindən keçirərək daha əvvəl itirdiyi enerjisinin bir hissəsini yenidən işə salır. Saniyədə 200 dəfə qanad çalan 2.5 millimetrlik meyvə milçəyinin uçmasını təmin edən əzələ, bütün böcəklərin uçuş əzələlərinin arasında ən güclüsü kimi qəbul edilir.²³⁴ "Hürriyyət Bilim" jurnalında milçəklərin qanad çırpma əsnasında sürət və tarazlıq gözəlliyindən belə bəhs edilir:

Bir pilota görə, düz bucaqdakı qanadları əymək çox təhlükəlidir. Təyyarə havaya qalxdıqca, qanadın üzərində hərəkət edən hava axınının, qanadın kənarına yapışması da çətinləşir. Cərəyan tamamilə gedəndə isə, təyyarə yüksəkliyini itirir və büdrəyir. Digər tərəfdən, milçək təyyarəyə görə səmərəlidir, çünki qanadlarını tək bir mövqedə tutmaq məcburiyyətində deyil. Milçək, qanadlarını elə tez çalır ki, qanadın, uçuşu istiqamətləndirən ucunun

*hava axını ilə əlaqəsi kəsilənə qədər bir hərəkət daha baş verir. Hər bir hərəkətin sonunda milçək, qanadlarını öz ətrafında çevirərək, qanadların tərs istiqamətdə çırpılmasını təmin edir. Bu yeni girdab əmələ gətirir və heç bir büdrəmə baş verməz.*²³⁵

Qanadlar, həşəratlar üçün son dərəcə vacibdir, çünki qanadlardakı incə kanallar hava və qanın keçidini mümkün edir.²³⁶ Ancaq milçəklərdə, qanadlarla yanaşı, sahib olduqları kəskin gözlər, tarazlıq üçün istifadə etdikləri kiçik arxa qanadlar və qanadların zamanla əlaqədar olmasını nizamlayan alıcılar kimi daha bir çox təfərrüat da, təbiətlərindəki mükəmməlliyi artırır. Bütün bunlar eyni anda mövcud olmalıdır. Bir tək qanadları qidalandıran sistemin olmaması, sinə əzələlərinin qanad açmanı təmin edəcək gücə sahib olmaması, ya da canlı metabolizminin qanad çalma sürətini və uçmanı dəstəkləyəcək enerjini təmin edə bilməməsi, uçmaq üçün tək başına yetərli maneədir. Bütün bu xüsusiyyətlərin böcəyin bədənində nöqsansız var olması və bunların qüsursuz ahənglə işləməsi isə, Uca Allahın varlığının dəlillərindəndir.

Təkamül nəzəriyyəsinin həşərat uçuşu məsələsi ilə əlaqədar digər bir çıxılmaz vəziyyəti, müxtəlif uçan həşərat qrupları arasında qohumluq əlaqəsi qurulmamasıdır. Bu da onları, bütün bu fərqli qruplarda uçuşun ayrı-ayrı təkamül keçirdiyini iddia etməyə məcbur edir. Təsadüfi mutasiyalarla bir dəfə də təkmilləşməsi mümkün olmayan qanadların, bəzi həşərat növlərində ayrı-ayrı dörd dəfə təkamül keçirdiyi irəli sürülür. (Hətta təkamülçü ssenariyə görə keçirmiş qanadların, bir müddət sonra yox olduğu, sonra yenə təkmilləşdiyi və sonra təkrar yox olduğu iddia edilir.) Məsələn, "Nature" jurnalında nəşr olunan bir məqalədə, çomaq böcəyi kimi tanınan növlərin (*Phasmatodea*) qanadlarını itirdikdən sonra əzələ və sinir sistemlərini qoruduqları, ancaq daha sonra qanadların yeni çıxdığı irəli sürülür. Bu iddia, təkamülçülər arasında da məqbul iddia olaraq qarşılanmır. "Nature" jurnalı mövzunu ön qapaqdan vermiş olmasına baxmayaraq, sözügedən iddianın, nəzəriyyənin günümüzdə təkamülçü alimlərlə mənimsənən quruluşuna zidd olduğunu bildirir.²³⁷

Məşhur elm jurnallarından "New Science"də, bu cür iddialar üçün entomoloqların (böcək politoloqların) "İmkansız, imkansız, imkansız..." şəklində reaksiya verdikləri bildirilir.²³⁸ Michael F. Whiting, "Science News" jurnalında dərc olunan xəbərdə isə "Bu, sanki, məməli qrupundan bir elm adamının, burada dörd ayağı üzərində gəzən balina görməsi kimi bir şeydir" şərhini edir.²³⁹

Təkamülçülər, iddialarının heç bir əsası olmadığını gördükləri halda, bu vəziyyəti əhəmiyyətsiz edərək içi boş sözlərlə məcburi təkamül açıqlamaları edirlər. Ancaq canlıların yoxdan var edildiyini göstərən dəlillər heç bir yalanla örtülməyəcək qədər açıqdır. Təkamülçülər bu həqiqəti qəbul etmək istəməsələr də, Allahın möhtəşəm sənəti və sonsuz ağılı, kainatdakı bütün varlıqlarda təcəlli edir. Allah bir Quran ayəsində, insanların yaradılış həqiqəti üzərində düşünməli olduğunu belə bildirir:

Ey insanlar! Sizə bir məsəl çəkilir. Onu dinləyin. Şübhəsiz ki, Allahdan başqa ibadət etdikləriniz bir milçək belə yarada bilməzlər, hətta bunun üçün bir yerə yığışsalar belə. Əgər milçək onlardan bir şey götürüb aparsa, bunu ondan geri ala bilməzlər. Bunu etmək istəyən də aciz qalar, istənilən də!
(Həcc surəsi, 73)

Həşəratların mükəmməl yaradılmış uçuş texnikaları

Milçək uçuşu, 21-ci əsrin inkişaf etmiş texnoloji imkanlarına və mühəndislik sahəsindəki məlumat təcrübəsinə baxmayaraq, təqlid edilə bilməyəcək qədər mürəkkəb hərəkətdir. Milçəklərdə bu hərəkəti mümkün edən dizayn, elm adamlarına görə tam bir texnologiya möcüzəsidir. Bu baxımdan milçəklər, uçmaq üçün yaradılmış robotlar kimidirlər. Berklidən biologiya professoru Maykl Dickinson, milçəkləri maşına bənzədir və bunları deyir:

Milçəklər gözəl canlılardır. Bir insan gündə mütləq bir milçək görür, ancaq onların fərqi belə varmıdır. Burnumuzun dərhal ucunda bu qeyri-adi, kiçik maşınlar gəzişir.²⁴⁰

Elm dünyası həşəratların bədən quruluşlarını və uçuş texnikalarını hələ açıqlaya bilməzəkən, bunların kor təsadüflərlə ortaya çıxdığını iddia etmək son dərəcə ağılsızlıqdır. Darvinizmin bu sistemlərin memarı kimi göstərdiyi mutasiyalar isə bir canlıni şikəst edən, bədən orqanlarına uzunmüddətli zədələr verən və hətta canlınin ölümü ilə nəticələnən zərərli təsirlərdir. Tamamilə təsadüfə əsaslanan mutasiyaların bir milçəyin qanadlarını, gözlərini,

əzələlərini, sinirlərini, antenalarını, tənəffüs, həzm kimi mürəkkəb sistemlərini və s. meydana gətirdiyini iddia etmək qətiyyəən mümkün deyil. Bu cəfəngiyata “inanmaq” böyük yanlışlıqdır.

Fosil qeydlərində bu qüsursuz quruluşları ilə bir anda ortaya çıxan milçəklərin əhəmiyyətli bir xüsusiyyətləri də qeyri-adi uçuş üsullarıdır. İnsan saniyədə 10 dəfə də qolunu açıb bağlaya bilməzəkən, bir milçək **saniyədə 500 dəfə qanad çırpma** qabiliyyətinə malikdir. Üstəlik, hər iki qanadını paralel olaraq istifadə edər. Qanadların titrəyişi arasındakı ən kiçik bir uyğunsuzluq, milçəyin müvazinətini itirməsinə səbəb olur. Ancaq heç vaxt belə bir uyğunsuzluq olmaz. R. Wootton, “Milçək qanadlarının mexaniki dizaynı” sərlövhəli məqaləsində belə yazır:

Milçək qanadlarının fəaliyyətini öyrəndikcə, sahib olduqları dizaynın nə qədər həssas və qüsursuz olduğunu daha yaxşı anlarıyıq... Son dərəcə elastik xüsusiyyətlərə malik parçalar, havanın ən yaxşı şəkildə istifadə edilə bilməsi üçün, müxtəlif qüvvələr qarşısında lazım olan elastikliyi göstərəcək şəkildə həssaslıqla birləşdirilmişlər. Milçək qanadları ilə rəqabət apara biləcək texnologiya yox kimidir.²⁴¹

Bu qədər qüsursuz quruluşa malik canlıların yer üzündə bir anda ortaya çıxmaları, əlbəttə, kor təsadüfləri yaradıcı güc kimi qəbul edən təkamül nəzəriyyəsi ilə açıqlana bilməz.

Milçəklər, təyyarə dizaynerlərinin və mühəndislərinin beyinlərini uzun illərdir məşğul edən yüksək sürətdə manevr edə bilmək qabiliyyətinə də malikdir. Milçək, əgər potensial yoldaşını təqib edən bir erkək və ya dişinin çox az da olsa istiqamətini dəyişdirdiyini görsə, yalnız 30 millisaniyə (saniyənin mində biri) ərzində öz istiqamətini uyğun şəkildə dəyişə bilir. Milçəklərin bu heyvətəmiz tarazlığı, dal qanadçıqlar adı verilən iki kiçik dəyənək şəkildəki “tarazlıq orqanı” sayəsində nail olduqları müəyyən edilmişdir ki, bu da sahib olduqları mürəkkəb quruluşun başqa bir ünsürüdür.

Bəzi böcəklərin dörd qanadları olduğu halda, digərləri iki qanadlıdır. Təkamülçülər iki qanadlı milçəklərin, dörd qanadlı əcdadlardan inkişaf etdiklərini və arxa iki qanadın “faydasız” hala gəldiyini və ya dal qanadçıq orqanlarına çevrilərək uçuş xüsusiyyətlərini itirdiklərini iddia edirlər. Həşəratlarda dal qanadçıq orqanları, təyyarələrdə hədsiz yırğalanmağı, dikinə

düşməyi və ya marşrutdan çıxmanın qarşısını alan giroskoplar kimi, uçuş tarazlığını təmin edən funksiyaları ilə adlanırlar. Necə ki, təyyarələrdəki giroskopların təsadüfi proseslərlə əmələ gəldiyini iddia etmək mümkün deyilsə, böcəklərdə bundan daha çox üstün və həyatı bir orqanın şüursuz təsadüflərin əsəri olduğunu irəli sürmək də mümkün deyil.

Milçəklərin üzərində aparılan inkişaf etmiş təcrübələr, milçəyin göz-beyin sistemi tərəfindən qəbul edilən görüntülərinin, qanad fəallığında avtomatik dəyişikliklərə səbəb olduğunu ortaya çıxarır. Ancaq əldə edilən nəticələr göstərir ki, vizual məlumat göz-beyin sistemindən qanadlara deyil, birbaşa dal qanadcıq orqanlarına axıb gedir. Həmçinin Dickinsona görə, dal qanadcıq orqanının funksiyası, zənn edildiyindən daha da əhəmiyyətlidir. Məsələn, bir milçək enməyə başlayırsa, bu dal qanadcıq orqanının zərər görməsi nəticəsində olur.

Dal qanadcıqlar həşəratın eyni istiqamətdə uçmasını təmin edirlər, bu səbəbdən həşərat ani dönüş edəndə, dal qanadcıq da uçuş əzələləri kimi reaksiya verməlidir. Bunun, dizayn baxımından daha çox ağıllı və səmərəli üsul olduğu ifadə edilir. Bu sayədə heç bir zaman tarazlayıcı qurğu kənar olmaz və sinir sistemi hər an öz mexanikasına nəzarət edəcək şəkildə tənzimlənmiş olur.

Kornell Universitetindən Doktor Cole Gilbert, milçəyin başının mövqeyi haqqında qanadlara və dal qanadcıq orqanlarına məlumat göndərildiyini göstərmişdir. Bütün bunlar milçəyin kompleks sinir sisteminə malik olduğunu və milçəyin bu üstün yaradılışla günümüzün texnologiyasını kölgədə qoyan yüksək səviyyədə kompleks fəaliyyətlər edə bildiyini gözlər önünə sərir.

Göründüyü kimi dal qanadcıq orqanları, milçəklərin uçuş qabiliyyətləri baxımından son dərəcə böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu yaradılışın təsadüf əsəri milçəyin tam ehtiyacını qarşılayacaq şəkildə var olduğuna inanmaq, bir təyyarənin xam metallarının təsadüfi birləşməsi ilə əmələ gəldiyinə inanmaq qədər ağılsızlıqdır.

Milçək uçuşu haqqındakı bu detalların açıq şəkildə göstərdiyi həqiqət budur:

Milçəklərin "ibtidai əcdaddan" təkamül keçirdiyinə dair heç bir dəlil yoxdur. Eyni zamanda, dal qanadcıq orqanlarının, bir vaxtlar arxa qanadlardan geriyə qalan "faydasız qalıqlar" olduğu iddiası üçün heç bir dəlil olmadığı da

açıqdır. Təcrübələrdən əldə edilən tapıntılar dal qanadlıq orqanının, bu barədə araşdırma aparən hər kəsi təəccüb içində buraxan irəli dərəcədə inkişaf etmiş uçmaq sistemi olduğunu göstərir. Bu dəlillər və fosil izlərindən əldə edilən məlumatlar, milçəklərin, ehtiyac duyduqları bütün inkişaf etmiş sistemlərlə birlikdə yaradıldıklarını ortaya qoyur.

Milçəklər milyonlarla ildir ki, aerodinamik qaydalardan istifadə edərək uçurlar. Günümüzdə ən inkişaf etmiş texnologiyaları istifadə edən elm adamlarının belə ağcaqanadların uçuş texnikalarını tam olaraq açıqlaya bilməmələri, yaradılışın açıq dəlillərindən biridir. Allah, düşünən insanlar üçün bu kiçik canlıda, sonsuz ağılın və elminin bənzərsizliyini bizə göstərir. Bir ayədə Allah belə buyurur:

Həqiqətən, Allah ağcaqanadı və (istər böyüklükdə, istərsə də kiçiklikdə) ondan da üstün olanı məsəl çəkməkdən utanmaz. İman gətirənlər bilirlər ki, bu, onların Rəbbindən gələn haqdır. Küfr edənlər isə deyirlər: “Bu məsələ Allah nə demək istədi?” Halbuki O bununla bir çoxlarını azdırır və bir çoxlarını da haqq yoluna yönəldir. Lakin O, bununla yalnız fasiqləri yoldan çıxarır. (Bəqərə surəsi, 26)

Kəpənək qanadlarındakı aerodinamik quruluş

Uçmaq qabiliyyətinə malik heyvanlardan biri də həşərat ailəsinin bir üzvü olan kəpənəklərdir.

İngiltərədəki Oksford Universitetindən tədqiqatçılar, kəpənəklərin uçuş formalarını araşdırmaq üçün bir üsul kəşf etdilər. İlk əldə etdikləri nəticələr kəpənəklərin təsadüfi qanad çalmadıqlarını, əksinə, məlum olduğundan daha çox uçuş taktikası istifadə etdiklərini göstərdi.

İngiltərədəki Kembric Universitetindən tədqiqatçılar isə tovuz kəpənəkləri üzərində apardıqları araşdırmalarda qanad hərəkətinin, qanadların ən son nöqtəsinin üzərində burulğanlar yaratdığını, bu sayədə canlının yuxarı qalxmasının mümkün olduğunu gördülər. Cənubi Koreya universitetində davranış ekologiya professoru və Oksford Universitetində tədqiqatlar aparən

Robert Srygleyə görə, sərbəst uçuş mövzusunda aparılan tədqiqatlar, kəpənəklərin uçmağının daha mürəkkəb olduğunu göstərdi. Srygley belə deyirdi:

*Sərbəst uçan kəpənəklər, qaldırma qüvvəsini artırmaq üçün məlum olan bütün mexanizmləri istifadə edirlər; hava ilə əhatəsi (aviasiya termini), qanad ucu girdabı qanad çalma və sovurma, hərəkətli və ya hərəkətsiz həmlələr ilə ikitərəfli qanad ucu burulğanı kimi.*²⁴²

Araşdırmalar, kəpənəklərin uçuş səviyyələrində ani dəyişiklik edə bilmək üçün, cinah zərbələrinin qayıdışını və sürətini dəyişərək, qanadlarının uc hissəsində burulğanlar və ikitərəfli burulğanlar yaratdıqlarını və kəpənəklərin bir-birini izləyən qanad həmlələrində fərqli aerodinamik mexanizmlər istifadə etdiyini də göstərmişdir. Robert Srygleye görə kəpənəklərin təsadüfi kimi görünən qanad çırpmaları, əslində canlının qalxarkən, manevr edərkən və müntəzəm qonarkən bir sıra müxtəlif aerodinamik mexanizm istifadə etməsi ilə əlaqədardır. Həmçinin Srygleye görə yalnız kəpənəklərin deyil, bütün böcəklərin uçması haqqında məlum olmayan çox şey var: “Həşəratlar dünyasındakı demək olar ki, bütün uçuş mexanizmləri hələ də izah edilə bilmir.”²⁴³

Georgia Texniki Tədqiqat İnstitutundan öndə gələn bir araşdırma mühəndisi olan Robert Michelson da kəpənəklərin fərqli uçuş formaları zamanı müxtəlif qanad aerodinamikaları göstərməsinin təəccüblü olduğunu vurğulamışdır. Michelson araşdırmasında, “entomopter” adı verilən və kiçik qanadlarını çırpan robot istifadə etmişdir. Michelson bu çalışması ilə əlaqədar olaraq, bu cür qanad nəzarətinin, “fiziki olaraq mürəkkəb, miniatür ölçülərə endirilməsi çətin” olduğunu və çox enerji sərf etdiyini ifadə edir.²⁴⁴ Bu araşdırma, Kaliforniya Universiteti Elektrik Mühəndisliyi fakültəsindən professor Ron Fearingə görə, təbiətdə çox sayda dizayn müxtəlifliyi olan aerodinamikanı başa düşməyimizə kömək edir.

Əslində elm adamlarının müşahidə etdikləri bütün bu canlılar, Allahın təbiətdəki yaratma sənətinin nümunələrindən biridir. Allahın sonsuz elmi hər yerdə aydın görünür. Bu o qədər yüksək və bənzərsiz bir elmdir ki, iman etməyən elm adamları belə heyranlıqlarını dilə gətirməkdən, tərif ifadələri sərf etməkdən özlərini ala bilmirlər.

Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Hər şeyin Yaradıcısı Allahdır! Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi Qoruyandır. (Ənam surəsi, 102)

Elm dünyası həşəratlardakı uçuş sistemlərini nümunə götürür

Bir çox ölkə texnologiyalarını inkişaf etdirmək mövzusunda elm adamlarını və elmi tədqiqat aparan qurumları dəstəkləyirlər. Texnologiyanın inkişaf etdirilməsi üçün həyata keçirilən bəzi layihələrdə isə cəlbədicə bir metod izlənilir: **Təbiətin təqlid edilməsi...**

Günümüzdə elm adamları onsuz da mükəmməl olaraq işləyən təbiətdəki yaradılış nümunələrini model almağı, layihələri baxımından ruhlandırıcı hesab edirlər. (Ətraflı məlumat üçün baxın: Harun Yəhya, *"Biyomimetik: Texnologiya təbiəti təqlid edir"*, Araştırma nəşriyyat)

Xüsusən son illərdə kəşfiyyat və tədqiqat sahəsində istifadə etmək üçün inkişaf etdirilən robotların və cihazların bir çoxu, təbiətdən götürülən modellər ehtiva edir. Bunlar arasında ən çox model alınan heyvanlardan biri də həşəratlardır. Bu miniatür canlılar, çox uğurlu uçuş üsullarına malikdir. Son bir neçə il içərisində Çarlz Ellington (Kembric Universitetindən professor), Robert Michelson (Georgia Texniki Tədqiqat İnstitutundan araşdırma mühəndisi) və digər elm adamları, böcəklərin kiçik olmasının üstünlüyünü istifadə etdiklərini və bir təyyarənin etməyəcəyi şəkildə hava burulğanları əmələ gətirərək qalxma və uçuş zamanı bunları istifadə etdiklərini göstərmişlər.²⁴⁵

Miniatür uçan robotlar

Berkli, Kaliforniya Universitetindən bioloqlar və texnologiya mütəxəssisləri dörd illərini "Mikromexanika uçan böcək" adını verdikləri kiçik bir robotu inkişaf etdirmək üçün sərf etdilər. Bu robotun bir gün, milçək kimi

uçacağını deyirlər. Berkli layihəsi çərçivəsində yüksəklərə uçan, ani hərəkət edə bilən və yalnız təbiətdə olan bir qüsursuzluqla çox incə olan qanadlarını çırpma cihazları planlaşdırmaya çalışırlar. Bu sayədə düşmənin haqqında gizli kəşfiyyat əldə etməyi, Marsın səthini araşdırmağı və təhlükəli kimyəvi tullantılara nəzarət edə bilməyi qarşılarına məqsəd qoyurlar. Pentaqonun Qabaqcıl Müdafiə Elmi-Tədqiqat Layihə Mərkəzi isə bu işlərin əhəmiyyəti baxımından layihəyə maliyyə dəstəyi verir.

Elm adamlarının qarşısındakı ən böyük çətinliklərdən biri, milçəyin ölçülərini, ağırlığını, enerjisini və hamısından əhəmiyyətli aerodinamik gözəlliyini təqlid edən qurğuların dizaynını tətbiq etmək. Qarşılarında nümunə olmasına, yüksək səviyyədəki elm və texnologiyaya və hər cür maddi dəstəyə baxmayaraq, bir araya gələn onlarca elm adamı kiçik bir milçək dizaynını təqlid edə bilmirlər. Bu qədər səyə, plan və layihəyə baxmayaraq bənzəri görülməyən milçəkdəki texnologiyanın, təsadüf əsəri olaraq ortaya çıxmasını gözləmək ağıl və məntiqdən kənarıdır. Belə ki, elm adamları da böcəklərin uçuş bacarığı qarşısında duyduğu heyranlığı belə dilə gətirir:

Təyyarə mühəndisləri quşlara və xüsusilə də həşəratlara qibtə ilə baxırlar. Quşlar qanadlarını çalaraq təyyarənin sabit qanadları ilə müqayisədə daha çox səmərəli şəkildə yüksələ və irəliləyə bilirlər. Bunun səbəblərindən biri də anidən dayanma qabiliyyətinə malik olmalarıdır. Əgər bir qanadın başlanğıc bucağı artarsa, ən sonunda ani və güclü qaldırma qüvvəti ilə dayanar. Sabit qanadlı heç bir təyyarə qəfil dayanma riskinə girməz, ancaq titrəyən qanadlara malik həşərat aerodinamika qanunlarındakı çaşdırıcı boşluqdan istifadə edə bilər. Yüksək başlanğıc ilə sürətlənib sonra qəfil dayanma mövqeyinə keçmək: Məhz bir qanadın birdən dayanması çox qısa bir zaman alır. Və bu baş verənə qədər çox böyük qaldırma qüvvəsi meydana gətirir. Bir həşərat qanadı sürətlənərək dayanmaq və hər qanad çırpmasında yenidən ayağa qalxmaq üçün, təəccüblü dərəcədə yüksək orta hesabla qaldırma qüvvəti inkişaf etdirir.²⁴⁶

Material elmi və mühəndislik sahəsində professor olan Tim Sands, milçəyin öz ağırlığını havaya qaldırmasının, hər hansı döyüş təyyarəsindən daha sürətli geri qayıtmasının, qanadları yırtılsa belə uça bilməsinin və tavana qona bilməsinin, nə qədər fəvqəladə vəziyyət olduğuna, verdiyi bəyanatlar işarə edir.²⁴⁷ Ron Fearing isə, "Həşəratlar inanılmaz manevr qabiliyyətinə

malikdirlər” deyir.²⁴⁸ Həşərat uçuşu araşdırmalarının aparıcısı Berklidən biologiya professoru Maykl Dickinson da “Qanad çalma kiçik ölçülərdə, adi aerodinamikadan fərqli olaraq daha səmərəlidir” deyir.²⁴⁹

Həşəratlar kimi qanadlarını çırpan robot düzəltmək, elm adamları üçün çətin işdir. Ancaq onları əsl nizamsız qoyan, bu robota uçmağı təmin edəcək “ağıl” vermələrinin çatışmazlığıdır. Ron Fearing, “Qanadların nə etməli olduğunu bilməyimiz yaxşı xəbərdir. Amma pis olan bunu necə etdiklərini bilmirik” deyir.²⁵⁰ Maykl Dickinson, meyvə milçəyini nümunə verərək, onun qanadlarını saniyədə 200 dəfə çaldığını və hər bir həmlə zamanı qalxmanı təmin etmək üçün üç fərqli mexanizmdən istifadə etdiyini bildirir. Beləliklə, meyvə milçəyi yalnız səkkiz qanad gedişində və 40 millisaniyə qədər qısa müddətdə, havada U dönüşü edir.²⁵¹ Dickinsona görə, bu nəzarət səviyyəsinin eynisinə nail olmaq üçün Berklidəki həşərat robotun təxminən üç həmləlik xəta payı vardır, lakin dördüncüsündə ölüm enişi yaşayacaq. Georgia Texnologiya Tədqiqat İnstitutunda baş araşdırma mühəndisi olan Robert Michelson, tarazlıq və nəzarət üçün yalnız qanad çalan bir robot inşa etməyin çox çətin olduğunu bildirərək, “Yaradılışda gördüyümüz kimi şeylər icad edəne qədər, fərqli üsullara müraciət etməlisiniz”. deyir.²⁵²

Göründüyü kimi, əlimizdə hər cür imkan (elm, texnologiya, ağıl, şüur, enerji, maliyyə resursu, ehtiyac duyulan hər şey) var. Ancaq insanlar təbiətdə gördükləri sistemləri, bütün bu imkanlara baxmayaraq, bir-bir eyni olacaq şəkildə, təqlid belə edə bilmirlər. İnsanın aciz qaldığı bu yaradılış möcüzələri, bizlərə Allahın üstün və bənzərsiz yaratma sənətinin nümunələrindən bir neçəsini göstərir.

Bu canlıların mənşəyini kor təsadüflərə əsaslanan təkamül iddiaları ilə izah etməyə çalışmaq isə ağıl və məntiqdən kənardır. Heç bir təsadüf bir uçan maşın, məsələn, bir vertolyot meydana gətirə bilməz. Vertolyot quruluşunda istifadə edilən bütün hissələr dağınıq halda açıq sahəyə qoyulsa belə, təbiət hadisələri təsadüf əsəri olaraq ortaya bir vertolyot çıxara bilməz. Bunu müdafiə etmək nə qədər uzaq isə, bir böcəyin qanadlarının və ya bədənindəki hər hansı bir orqan və sistemin kor təsadüflərin nəticəsində ortaya çıxdığını müdafiə etmək də eyni dərəcədə məntiqdən kənardır. Həşəratların mənşəyi, açıq-aşkar yaradılışı təsdiq edir. Bir ayədə Allah belə buyurur:

De: “Göylərin və yerin Rəbbi kimdir?” De: “Allahdır!” De: “Siz Onu qoyub özlərinə nə bir fayda, nə də bir zərər verməyə qadir olmayanlarımızı özünüze

dost tutursunuz?” De: “Korla görən eyni ola bilərmi? Yaxud zülmətlə nur eyni ola bilərmi?” Yoxsa onlar Allaha, Onun yaratdığı kimi yaradan şəriklər tapdılar və bu yaradılış onlara bənzər göründü? De: “Hər şeyi yaradan Allahdır. O Təkdir, hər şeyə Qalib gələndir”. (Rad surəsi, 16)

NƏTİCƏ

Quru ərazi üçün hazırlanmış cihazın uçması necə mümkün deyilsə, uçmaq üçün yaradılmamış canlıların uçması da mümkün deyil. Çünki bir quru ərazi vasitəsinin, məsələn, bir avtomobilin istehsalı üçün çalışan insanların ixtisas sahələri, nəzərə aldıkları şərtlər, istifadə etdikləri materialların cinsi, izlədikləri dizayn planı, istehsal zamanı istifadə etdikləri metodlar, parçalar və daha bir çox detal bir təyyarənin istehsalında istifadə edilənlərdən tamamilə fərqlidir. Bənzərlik göstərən materiallar olsa da, funksiya, şəkil, böyüklük kimi bir çox cəhətdən bunlar da istifadə ediləcəkləri yerə görə, xüsusi olaraq nəzərdə tutmuşlar. Bir arabanın da, təyyarənin də şüşələri və təkərləri var. Ancaq bunlar hər bir nəqliyyat vasitəsi üçün çox xüsusi hesablara əsaslanaraq, layihələndirmə məqsədlərinə qarşı ən uyğun materiallar istifadə edilməklə istehsal edilirlər. Bunlardakı ən kiçik bir yanlışlıq, seçim səhvi son dərəcə təhlükəli nəticələr doğura bilər. Belə ki, bu şüurlu dizaynın fərqi olduqlarından, kimsə bir maşına baxıb “əslində təyyarə oxşarlıqları var, bu avtomobil zaman içərisində xarici faktorların təsadüfi formalaşdırmaları uçar hala gələ bilər” kimi utopik bir iddia ilə ortaya çıxmaz. Çünki quru nəqliyyat vasitəsi, üzərindən milyonlarla il keçsə də uçmağa əlverişli hala gələ bilməz. Təkamül nəzəriyyəsinin quşların mənşəyi üçün irəli sürdüyü bəyanatlar da ən az bu qədər imkansız və ağılsızlıqdır.

Kitab boyu gördüyümüz kimi, quşların və digər uçan canlıların quru canlılarından təkamül keçirdiyinə dair heç bir dəlil yoxdur. Əksinə, malik olduqları kompleks quruluşlar və bunların fosil qeydlərində birdən–birə ortaya çıxışı, bütün bu canlıların lazımi uçuş sistemləri ilə birlikdə yaradıldıklarını göstərir.

Bu canlıların başqa canlılarla keçdiyi iddiası, elmdən başqa bir sıra məqsədlər səbəbi ilə müdafiə edilən bir ehkamdır. Bu məqsədlərin başında şübhəsiz, Darvinizmin fəlsəfi əsası olan materialist fəlsəfənin yaşadılması gəlir. Digər bir məqsəd isə şəxsi maraqlardır. Təkamül nəzəriyyəsini dəstəkləyən güclü və zəngin “guya elmi aləm” var və bunun dəstəyini qazanmaq başlı–başına bir məqsəd olur. Bir ömür boyu qarşıya məqsəd qoyulan işlərin, sərf olunan əmək və sərvətlərin boşa çıxması, etibar və karyera qayğısı kimi üzləşməkdən çəkinilən məsələlər var. Smitsonian İnstitutunda Quşlar bölməsinin rəhbəri Storrs L. Olson bu məsələyə belə toxunur:

“Quşlar dinozavrdır” iddiasını dəstəkləyən insanlar bu mübahisədə (guya quşların təkamülünün dinozavrlardan, yoxsa başqa bir sürünən qrupundan mı olduğu mübahisəsi) uzun müddət səslərini yüksəltdilər. Quşların dinozavrlara çevrilməsi iddiası ilə bağlı çox sayda problem var. Nəzəriyyə buna baxmayaraq populyar mediada reklam mövzusu olub... Quşlar dinozavr fikrini alt-üst etmək çox böyük rüsvayçılığa səbəb olacaqdır. Bu mübahisəyə bağlanmış milyonlarla dollar və çox sayda karyera var.²⁵³

Təkamül nəzəriyyəsinə bağlılığın aludəçilik halına gəlməsindəki ən əhəmiyyətli səbəb isə əvvəldə qeyd etdiyimiz materialist fəlsəfə və onunla guya elmi dayaq tapan ateizmdir. Bəzi insanlar özlərini Allahın yaratdığına, Rəbbimizə qarşı məsuliyyətləri olduğuna və dünyadakı həyatlarından axirət həyatlarında məsuliyyətli olacaqlarına inanmaq istəmirlər. Buna görə inkarlarına özlərinə görə yaxşı zəmin hazırlamağa çalışırlar. Ancaq Allahın varlığı heç bir yalan ilə gizlədilə bilməyəcək qədər açıqdır. Bu insanlar hər nəfəs aldıqda, damarlarında axan qanda, yerdəki bir qarışıqda, yedikləri bir portağalda bir sözlə baxdıqları hər yerdə Allahın varlığının dəlilləri ilə əhatə edilmişlər.

Quranda Allah **“bilə–bilə Allaha qarşı yalan söyləyirlər”** olanlardan (Ali İmran surəsi, 75), **“hər bir yalançıya və günahkara nazil olurlar”**dan (Şuəra surəsi, 222), **“haqqı bilə–bilə gizlədir”**dən (Bəqərə surəsi, 146) və **“haqqa batil donu geyindirənlər”**dən (Bəqərə surəsi, 42), **“batil dəlilləri ilə haqqı aradan qaldırmaq üçün mübahisə edənlər”**dən (Kəhf surəsi, 56) bəhs edir. Günümüzdə də rast gəldiyimiz bu cür şəxslərin mövqelərini keçmişdəki qövmlər nümayiş etdiriblər və eyni səhvlə yer üzündə ömürlərini keçirmişlər. Ancaq Allahın varlığı, birliyi və hər şeyin tək Yaradıcısı olduğu həqiqətini qəbul etmək istəməyən bu kəslər, hər dövrdə batil inancı müdafiə etdikləri üçün **“... Biz haqqı batilin üstünə ataraq və o da onun işini bitirər. Bir anda batilin yox olub getdiyini görərsiniz...”** ayəsinə görə məqsədlərində uğurlu ola bilməmişdirlər. (Ənbiya surəsi, 18)

İman edən kəslərin davranışı isə Quranda bildirildiyi kimi **“həqiqəti və doğrunu araşdırıb tapmaq”** (Cin surəsi, 14) və **“Allah üçün, haqqı ayaqda tutmaq”**. (Maidə surəsi, 8)

Bu həqiqət, yerdə və göydəki hər şeyin tək Yaradıcısının, Rəbbimiz olan Allah olmasıdır.

Allahın bənzərsiz yaratma sənəti Quranda belə bildirilir:

O, göyləri və yeri icad edəndir. Onun zövcəsi olmadığı halda övladı necə ola bilər? Hər şeyi O xəlq etmişdir. O, hər şeyi bilir. Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondən başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Hər şeyin Yaradıcısı Allahdır! Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi Qoruyandır. Gözlər Onu dərk etmir. O isə gözləri dərk edir. O, Lətifdir, hər şeydən Xəbərdir.

De: “Rəbbinizdən sizə göz qabağında olan dəlillər gəlmişdir. Kim onları görsə, xeyri onun özünə, kim kor olsa zərəri onun öz əleyhinə olar. Mən sizin üstünüzdə gözətçi deyiləm”. (Ənam surəsi, 101–104)

ƏDƏBİYYAT

- 1) Thomas E. Lovejoy, "Biodiversity: What Is It?", Marjorie L. Reaka-Kudla, Don E. Wilson, Edward O. Wilson (editörler), Biodiversity II, Joseph Henry Press, Washington D.C., 1997, səh. 7.
- 2) Lee M. Spetner, Not By Chance, Shattering The Modern Theory of Evolution, The Judaica Press Inc., 1997, səh. 175.
- 3) Michael Denton, "An Interview With Michael Denton," Access Research Network, Origins Research, cild 15, sayı 2, 20 iyul 1995; <http://www.arn.org/docs/orpages/or152/dent.htm>
- 4) John W. Oller, "A Theory In Crisis", Impact, sayı 180, Institute for Creation Research, İyun 1988.
- 5) Michael Denton, "An Interview With Michael Denton," Access Research Network, Origins Research, cild 15, sayı 2, 20 İyul 1995; <http://www.arn.org/docs/orpages/or152/dent.htm>
- 6) Robert G. Cook, Avian Visual Cognition, Department of Psychology Tufts University, Comparative Cognition Press, sentyabr 2001; <http://www.pigeon.psy.tufts.edu/avc/husband/avc3dino.htm>
- 7) "Origin of Bird Flight Explained", Scientific American, 17 yanvar 2003
- 8) http://www.bsu.edu/web/00cyfisher/origin_of_flight.htm
- 9) http://www.bsu.edu/web/00cyfisher/origin_of_flight.htm
- 10) Sankar Chatterjee, The Rise of Birds, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD, 1997, səh. 151–152; Phillip Burgers, Luis M. Chiappe, "The wing of Archæopteryx as a primary thrust generator", Nature, 1999, cild 399, səh. 60–62.
- 11) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, New Haven, CT, 1996, səh. 98
- 12) Sankar Chatterjee, The Rise of Birds, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD, 1997, səh. 153; Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, New Haven, CT, 1996, səh. 98–101.
- 13) Sankar Chatterjee, The Rise of Birds, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD, 1997, səh. 153; Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, New Haven, CT, 1996, səh. 101.
- 14) John Ostrom, "Bird Flight: How Did It Begin?", American Scientist, yanvar–fevral 1979, sayı 67, səh. 47.
- 15) Sankar Chatterjee, The Rise of Birds, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD, 1997, səh. 155.
- 16) J. M. V. Rayner, "The Evolution of Vertebrate Flight", Biological Journal of the Linnean Society, 1988, cild 34, səh. 278.

- 17) J. M. V. Rayner, "The Evolution of Vertebrate Flight", *Biological Journal of the Linnean Society*, 1988, cild 34, səh. 278
- 18) Sankar Chatterjee, *The Rise of Birds*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD, 1997, səh. 155.
- 19) David E. Fastovsky, David B. Weishampel, *The Evolution and Extinction of the Dinosaurs*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, səh. 313.
- 20) Sankar Chatterjee, *The Rise of Birds*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD, 1997, səh. 155.
- 21) W. J. Bock, "The arboreal origin of avian flight", *Memoires of the California Academy of Sciences*, 1986, cild 8, səh. 68.
- 22) John Ostrom, "Bird Flight: How Did It Begin?", *American Scientist*, yanvar-fevral 1979, sayı 67, səh. 47.
- 23) <http://www.geology.ucdavis.edu/~cowen/HistoryofLife/feathersandflight.html>
- 24) Robert G. Cook, *Avian Visual Cognition*, Department of Psychology Tufts University, Comparative Cognition Press, sentyabr 2001; <http://www.pigeon.psy.tufts.edu/avc/husband/avc3dino.htm>
- 25) David E. Fastovsky, David B. Weishampel, *The Evolution and Extinction of the Dinosaurs*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, səh. 313.
- 26) Robert L. Carroll, *Patterns and Process of Vertebrate Evolution*, Cambridge University Press, New York, 1997, səh. 314.
- 27) P. Regal, "The Evolutionary Origin of Feathers", *The Quarterly Review of Biology*, cild 50, sayı 1, 1975, səh. 35.
- 28) J. Marden, "How Insects Learned to Fly?", *The Sciences*, cild 35, sayı 6, 1975, səh. 27.
- 29) "Bird Evolution Flies out the Window", *An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland*; *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul-avqust 1994, səh. 16-19
- 30) Kenneth P. Dial, "Wing-Assisted Incline Running and the Evolution of Flight", *Science*, cild 299, sayı 5605, 17 yanvar 2003, səh. 402-404.
- 31) Elizabeth Pennisi, "Uphill Dash May Have Led to Flight", *Science*, cild 299, sayı 5605, 17 yanvar 2003, səh. 329.
- 32) Kenneth P. Dial, "Wing-assisted incline running and the evolution of flight", *Science*, cild 299, 2003, səh. 402-404.
- 33) 10 sentyabr 2003, Alan Feduccia'dan email mesajı
- 34) A. Koestler, *The Ghost in the Machine*, London, 1989, səh. 127; [Conrad H. Waddington, *The Listener*, London, 13 noyabr 1952].
- 35) S. L. Olson, Open Letter to: Dr. Peter Raven, Secretary, Committee for Research and Exploration, National Geographic Society, 1 noyabr 1999.
- 36) Discovery Channel, "The Ultimate Guide", 21 aprel 2003.

- 37) Robert Carroll, *Patterns and Processes of Vertebrate Evolution*, Cambridge University Press, New York, 1997, səh. 306.
- 38) Ann Gibbons, "New Feathered Fossil Brings Dinosaurs and Birds Closer", *Science*, cild 274, 1996, səh. 720–721.
- 39) Jonathan Sarfati, *Refuting Evolution: A Response to the National Academy of Sciences, Teaching About Evolution and the Nature of Science*, Master Books, ABD, 1999, səh. 63.
- 40) Gordon Rattray Taylor, *The Great Evolution Mystery*, Abacus, London, 1983, səh. 70–71.
- 41) Henry Gee, *In Search of Deep Time: Beyond the Fossil Record to a New History of Life*, Comstock Publishing Assc., ABD, 1999, səh. 172.
- 42) Duane T. Gish, *Dinosaurs by Design*, Master Books, AR, 1996, səh. 65–66.
- 43) A. C. Burke, A. Feduccia, "Developmental Patterns and the Identification of Homologies in the Avian Hand", *Science*, cild 278, sayı 5338, 24 oktyabr 1997, səh. 666–668.
- 44) *The Cincinnati Enquirer*, 25 oktyabr 1997.
- 45) Pat Shipman, "Birds Do It... Did Dinosaurs?", *New Scientist*, 1 fevral 1997, səh. 28.
- 46) Pat Shipman, "Birds Do It... Did Dinosaurs?", *New Scientist*, 1 fevral 1997, səh. 28.
- 47) Henry Gee, *In Search of Deep Time: Beyond the Fossil Record to a New History of Life*, Comstock Publishing Assc., ABD, 1999, səh. 172.
- 48) <http://www.birdsnways.com/wisdom/ww43eiv.htm>
- 49) <http://www.wbu.com/edu/migr.htm>
- 50) Michael Denton, *A Theory in Crisis*, Adler & Adler, 1986, səh. 210–211.
- 51) Michael Denton, *A Theory in Crisis*, Adler & Adler, 1986, səh. 211–212.
- 52) Michael J. Denton, "An Interview with Michael Denton", *Access Research Network, Origins Research*, cild 15, sayı 2, 20 iyul 1995; <http://www.arn.org/docs/orpages/or152/dent.htm>
- 53) J. A. Ruben, T. D. Jones, N. R. Geist, W. J. Hillenius, "Lung Structure And Ventilation in Teropod Dinosaurs and Early Birds", *Science*, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1267.
- 54) Michael J. Denton, *Nature's Destiny*, Free Press, New York, 1998, səh. 361)
- 55) Michael J. Denton, *Nature's Destiny*, Free Press, New York, 1998, səh. 361–362.
- 56) J. A. Ruben, T.D. Jones, N.R. Geist, W.J Hillenius, "Lung Structure And Ventilation in Teropod Dinosaurs and Early Birds", *Science*, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1267–1270.
- 57) Jonathan Sarfati, *Refuting Evolution: A Response to the National Academy of Sciences, Teaching About Evolution and the Nature of Science*, Master Books, ABD, 1999, səh. 64; [Richard Dawkins, *Climbing Mount Improbable*, Penguin Books, England, 1996, səh. 113.].
- 58) A. H. Brush, "On the Origin of Feathers", *Journal of Evolutionary Biology*, cild 9, 1996, səh.

132.

- 59) Alan Feduccia, *The Origin and Evolution of Birds*, Yale University Press, New Haven, CT, 1996, səh. 130
- 60) Ernst Mayr, *Systematics and The Origin Of Species*, Dove, New York, 1964, səh. 296.
- 61) A. C. Lucas, P. R. Slettenhein, *Avian Anatomy: Integument*, GPO, Washington, D.C., 1972
- 62) A. H. Brush, "On the origin of feathers", *Journal of Evolutionary Biology*, cild 9, 1996, səh. 131–142)
- 63) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland, *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19
- 64) Xing Xu, Zhi–Lu Tang, Xiao–Lin Wang, "A therizinosauroid dinosaur with integumentary structures from China", *Nature*, cild 399, 1999, səh. 350–354.
- 65) W. E. Swinton, "The Origin of Birds", *Biology and Comparative Physiology of Birds*, ed. A. J. Marshall, Academic Press, New York, 1960.
- 66) W. J. Bock, "Explanatory History of the Origin of Feathers", *American Zoology*, cild 40, 2000, səh. 480.
- 67) Barbara J. Stahl, *Vertebrate History: Problems in Evolution*, Dover Publication, New York, 1985, səh. 349–350.
- 68) Barbara J. Stahl, *Vertebrate History: Problems in Evolution*, Dover Publication, New York, 1985, səh. 349–350.
- 69) Larry Martin, SƏH. A. Czerkas, "The Fossil Record of Feather Evolution in the Mesozoic", *American Zoology*, cild 40, 2000, səh. 687.
- 70) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland, *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19
- 71) K. Parkes, "Speculations on the Origin of Feathers", *Living Bird*, cild 5, 1966, səh. 77.
- 72) W. P. Pycraft, "Animal Life: an Evolutionary Natural History", *A History of Birds*, cild 2, Methuen, London, səh. 39.
- 73) Larry Martin, S. A. Czerkas, "The Fossil Record of Feather Evolution in the Mesozoic", *American Zoology*, cild 40, 2000, səh. 687
- 74) Richard O. Prum, Alan H. Brush, "Which Came First the Feather or the Bird?", *Scientific American*, mart 2003, səh. 84–93.
- 75) K. Parkes, "Speculations on the Origin of Feathers", *Living Bird*, cild 5, 1966, səh. 77.
- 76) W. P. Pycraft, "Animal Life: an Evolutionary Natural History", *A History of Birds*, cild 2, Methuen, London, səh. 39.
- 77) Alan Feduccia, "On Why Dinosaurs Lacked Feathers", *The Beginning of Birds*, Eichstatt, West Germany, Jura Museum, 1985, səh. 76.

- 78) Ann Gibbons, "Plucking the Feathered Dinosaur", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.
- 79) Ann Gibbons, "Plucking the Feathered Dinosaur", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.
- 80) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, 1999, səh. 130.
- 81) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, 1999, səh. 132.
- 82) A. H. Brush, "On the Origin of Feathers", Journal of Evolutionary Biology, cild 9, 1996, səh. 132.
- 83) Richard O. Prum, "Development and Evolutionary Origin of Feathers", J. Experimental Zoolgy, cild 285, səh. 292.
- 84) David Menton, "Bird evolution flies out the window", Creation, cild 16, 1996, səh. 16–19.
- 85) Ann Gibbons, "New Feathered Fossil Brings Dinosaurs and Birds Closer", Science, cild 274, 1 noyabr 1996.
- 86) Douglas Palmer, "Learning to Fly", New Scientist, cild 153, 1 mart 1997, səh. 44.
- 87) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, New Haven, CT , 1996, səh. 130.
- 88) Richard Dawkins, River Out of Eden, Basic Books, New York, 1995, səh. 83)
- 89) Daniel C. Dennett, Darwin's Dangerous Idea, Simon&Schuster, New York, 1996, səh. 59–60.
- 90) Daniel C. Dennett, Darwin's Dangerous Idea, Simon&Schuster, New York, 1996, səh. 59–60.
- 91) Engin Korur, "Gözlerin ve Kanatların Sırrı", Bilim ve Teknik, sayı 203, oktyabr 1984, səh. 25.
- 92) S. J. Gould, The Panda's Thumb, 1990, səh.157.
- 93) Richard Milton, Son Tartışmalar Işığında Darwinizm'in Mitleri, Gelenek Yayıncılık, sentyabr 2003, tərcümə: İbrahim Kapaklıkaya, səh. 202.
- 94) Colin J. Pennycuick, Bird Flight Performance, Oxford University Press, 1989
- 95) "Flying High", An interview with Dr. Andy McIntosh; http://www.answersingenesis.org/creation/v20/i2/flying_high.asp
- 96) "New Study Suggests Missing Link That Explains How Dinosaurs Learned To Fly", 17 yanvar 2003; <http://www.sciencedaily.com/releases/2003/01/030117081305.htm>
- 97) "Kusursuz Uçuş Makineleri", Bilim ve Teknik, sayı 136, mart 1979, səh. 21.
- 98) Jonathan Sarfati, Refuting Evolution: A Response to the National Academy of Sciences, Teaching About Evolution and the Nature of Science, Master Books, ABD, 1999, səh. 61.
- 99) David Williamson, "Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird 'Hands' Unlike Those Of Dinosaurs", EurekAlert, 14 avqust 2002; http://www.eurekalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss081402.php

- 100) David Williamson, "Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird 'Hands' Unlike Those Of Dinosaurs", EurekaAlert, 14 avqust 2002; http://www.eurekaalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss081402.php
- 101) A. C. Burke, A. Feduccia, "Developmental Patterns and the Identification of Homologies in the Avian Hand", Science, cild 278, sayı 5338, 24 oktyabr 1997, səh. 666–668.
- 102) Jonathan Knight, "Dinosaur theory put to flight: Birds may not be descended from the ancient reptiles after all", New Scientist, 1 noyabr1997.
- 103) Jonathan Knight, "Dinosaur theory put to flight: Birds may not be descended from the ancient reptiles after all", New Scientist, 1 noyabr1997.
- 104) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", The Auk, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 105) David Williamson, "Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird 'Hands' Unlike Those Of Dinosaurs", Eureka Alert, 14 avqust 2002; http://www.eurekaalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss081402.php
- 106) V. Morell, "A Cold, Hard Look at Dinosaurs", Discover, cild 17, sayı 12, 1996, səh. 98–108.
- 107) http://www.sciam.com/askexpert_question.cfm?articleID=0008477173161C729EB7809EC588F2D7&catID=3
- 108) P. Dodson, "Mesozoic Feathers and Fluff", American Paleontologist, cild 9, sayı 1, 2001, səh. 7.
- 109) http://www.sciam.com/askexpert_question.cfm?articleID=0008477173161C729EB7809EC588F2D7&catID=3
- 110) A. Elzanowski, "A comparison of the jaw skeleton in teropods and birds, with a description of the palate in the Oviraptoridae", Smithsonian Contributions to Paleobiology, cild 89, 1999, səh. 311–323.
- 111) Henry Gee, In Search of Deep Time: Beyond the Fossil Record to a New History of Life, Comstock Publishing Assc., ABD, 1999, səh. 172.
- 112) Henry Gee, In Search of Deep Time: Beyond the Fossil Record to a New History of Life, Comstock Publishing Assc., ABD, 1999, səh. 172.
- 113) Arthur Koestler, Janus: A Summing Up, Picador Books, London, 1983, səh. 175.
- 114) Richard Milton, Shattering the Myths of Darwinism, Park Street Press, Rochester, Vermont, 1997, səh. 1
- 115) http://www.netcevap.net/masallar_030513_0527.html ; [Nature, cild 382, 1 Avqust 1996, səh. 401.]
- 116) http://www.netcevap.net/masallar_030513_0527.html ; [Carl O. Dunbar, Historical Geology, John Wiley and Sons, New York 1961, səh. 310.]

- 117) Richard L. Deem, "Demise of the 'Birds are Dinosaurs' Theory"; <http://www.direct.ca/trinity/dinobird.htm>
- 118) Richard Milton, *Son Tartışmalar Işığında Darwinizm'in Mitleri*, Gelenek Yayıncılık, sentyabr 2003, çev: İbrahim Kapaklıkaya, səh. 139.
- 119) Alan Feduccia, "Archæopteryx: Early Bird Catches a Can of Worms", *Science*, cild 259, sayı 5096, 5 fevral 1993, səh. 764–765.
- 120) John Ostrom, "Bird Flight: How Did It Begin?", *American Scientist*, sayı 67, yanvar–fevral 1979, səh. 47
- 121) Colin Patterson, *Darwin's Enigma: Fossils and Other Problems*, Master Book Publishers, El Cajon CA, 4-cü nəşr, 1988, səh. 89.
- 122) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", *The Auk*, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 123) Alan Feduccia, *The Origin and Evolution of Birds*, Yale University Press, 1999, səh. 81.
- 124) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland, *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19
- 125) *Nature*, cild 382, 1 avqust 1996, səh. 401.
- 126) *Nature*, cild 382, 1 avqust 1996, səh. 401.
- 127) Storrs L. Olson, Alan Feduccia, "Flight Capability and the Pectoral Girdle of Archæopteryx", *Nature*, sayı 278, 15 mart 1979, səh. 248
- 128) Carl O. Dunbar, *Historical Geology*, John Wiley and Sons, New York, 1961, səh. 310.
- 129) Robert L. Carroll, *Patterns and Processes of Vertebrate Evolution*, Cambridge University Press, 1997, səh. 280–281.
- 130) E. Olsen, A. Feduccia, "Flight Capability and the Pectoral Girdle of Archæopteryx", *Nature*, 1979, səh. 248.
- 131) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland, *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19
- 132) Alan Feduccia, Harrison B. Tordoff, "Feathers of Archæopteryx: Asymmetric Vanes Indicate Aerodynamic Function", *Science*, cild 203, 9 mart 1979, səh. 1021.
- 133) Luther D. Sunderland, *Darwin's Enigma*, Master Book Publishers, California, 1988, səh. 74–75.
- 134) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland; *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19.
- 135) L. D. Martin, J. D. Stewart, K. N. Whetstone, *The Auk*, cild 98, 1980, səh. 86.
- 136) S. Tarsitano, M. K. Hecht, *Zoological Journal of the Linnaean Society*, cild 69, 1985, səh. 178; A. D. Walker, *Geological Magazine*, cild 177, 1980, səh. 595

- 137) B. Haubitz, M. Prokop, W. Döhring, J. H. Ostrom, P. Welinhofer, *Paleobiology*, cild 14, sayı 2, 1988, səh. 206.
- 138) Richard Hinchliffe, "The Forward March of the Bird–Dinosaurs Halted?", *Science*, cild 278, 24 oktyabr 1997, səh. 596–597.
- 139) Richard Hinchliffe, "The Forward March of the Bird–Dinosaurs Halted?", *Science*, cild 278, sayı 5338, 24 oktyabr 1997, səh. 596–597.
- 140) Richard Hinchliffe, "The Forward March of the Bird–Dinosaurs Halted?", *Science*, cild 278, sayı 5338, 24 oktyabr 1997, səh. 596–597.
- 141) L. D. Martin, J. D. Stewart, K. N. Whetstone, *The Auk*, cild 98, 1980, səh. 86; L. D. Martin "Origins of Higher Groups of Tetrapods", Ithaca, Comstock Publishing Association, New York, 1991, səh. 485, 540.
- 142) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland; *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19.
- 143) A. D. Walker, *Geological Magazine*, cild 117, 1980, səh. 595.
- 144) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland; *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19.
- 145) "Early Bird Had the Brains to Fly", *Scientific American*, *Science News*, 5 avqust 2004.
- 146) Jacqueline Ali, "Bird brain reveals flight secrets", *BBC News Online*; <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3535272.stm>
- 147) Jacqueline Ali, "Bird brain reveals flight secrets", *BBC News Online*; <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3535272.stm>
- 148) Jonathan Wells, *Icons of Evolution*, Regnery Publishing, 2000, səh. 117.
- 149) Richard Hinchliffe, "The Forward March of the Bird–Dinosaurs Halted?", *Science*, cild 278, sayı 5338, 24 oktyabr 1997, səh. 596–597.
- 150) Richard L. Deem, "Demise of the 'Birds are Dinosaurs' Theory"; <http://www.yfiles.com/dinobird2.html>
- 151) S. L. Olson, Alan Feduccia, *Nature*, cild 278, 1979, səh. 247.
- 152) "The Oldest Fossil Bird: A Rival for Archæopteryx", *Science*, cild 199, 20 yanvar 1978, səh. 284
- 153) "Bird Evolution Flies out the Window", An anatomist talks about Archæopteryx: David Menton with Carl Wieland; *Creation Ex Nihilo*, cild 16, sayı 4, iyul–avqust 1994, səh. 16–19.
- 154) http://www.bc.edu/bc_org/avp/law/lwsch/journals/bciclr/23_2/02_TXT.htm ; The Confuciusornis Sanctus: An Examination of Chinese Cultural Property Law and Policy in Action, Anne Carlisle Schmidt.
- 155) www.cnn.com , 24 iyun 1998.

- 156) Jeff Hecht, "Pitldown Bird", New Scientist, cild 165, sayı 2223, 29 yanvar 2000, səh. 12.
- 157) "Dino–Kuş Palavra Çıktı", Hürriyet, 29 mart 2001.
- 158) Xu Xing, "Response to 'Feathers for T. rex?'" , National Geographic, cild 197, sayı 3, mart 2000.
- 159) Jeff Hecht, "Pitldown bird", New Scientist, cild 165, sayı 2223, 29 yanvar 2000, səh. 12.
- 160) Jeff Hecht, "Pitldown bird", New Scientist, cild 165, sayı 2223, 29 yanvar 2000, səh. 12.
- 161) "Open Letter: Smithsonian decries National Geographic's 'editorial propagandizing' of dinosaur–to–bird 'evolution'"; <http://www.trueorigin.org/birdevoletter.asp>
- 162) Tim Friend, "Dinosaur–bird link smashed in fossil flap", USA Today, 25 yanvar 2000.
- 163) Alan Feduccia, "Plucking Apart the Dino–Birds", Discover, fevral 2003, cild 24, sayı 2.
- 164) Jeff Hecht, "F is for Fake: Only an X–ray will stamp your fossil bargain as authentic", New Scientist, 19 fevral 2000
- 165) Jeff Hecht, "F is for Fake: Only an X–ray will stamp your fossil bargain as authentic", New Scientist, 19 fevral 2000.
- 166) Jeff Hecht, "F is for Fake: Only an X–ray will stamp your fossil bargain as authentic", New Scientist, 19 fevral 2000
- 167) "Scientist disputes fossil is "missing link" between dinosaurs", Brunswickan Publishing, The Associated Press, 1999; <http://www.unb.ca/web/bruns/9900/issue16/sciencetech/missinglink.html>
- 168) Jeff Hecht, "Psst...wanna Triceratops?", New Scientist, cild 152, sayı 2060, 14 dekabr 1996, səh. 12
- 169) Jeff Hecht, "F is for Fake: Only an X–ray will stamp your fossil bargain as authentic", New Scientist, 19 fevral 2000.
- 170) Jeff Hecht, "Psst...wanna Triceratops?", New Scientist, cild 152, sayı 2060, 14 dekabr 1996, səh. 12.
- 171) Alan Feduccia, J. David'e email, 26 oktyabr 1999; <http://www.answersingenesis.org/docs/4208news2-3-2000.asp>
- 172) Scott F. Gilbert, "Did Birds Evolve from the Dinosaurs?", Developmental Biology, 6–cı nəşr, bölüm 16.4; <http://www.devbio.com/article.php?ch=16&id=161>
- 173) Case of the Flying Dinosaur, NOVA, Boston Video, 1991.
- 174) Peter Dodson, "Mesozoic Feathers and Fluff", American Paleontologist, 2001, cild 9, sayı 1, səh. 7.
- 175) Peter Dodson, Response by Peter Dodson, American Paleontologist, 2001, cild 9, sayı 4, səh. 13–14.
- 176) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", The Auk, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 177) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", The Auk, cild

- 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 178) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", *The Auk*, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 179) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", *The Auk*, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 180) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", *The Auk*, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 181) Alan Feduccia, "Birds are Dinosaurs: Simple Answer to a Complex Problem", *The Auk*, cild 119, sayı 4, oktyabr 2002, səh. 1187–1201.
- 182) Peter Dodson, "Origin of Birds: The Final Solution?", *American Zoologist*, cild 40, 2000, səh. 505–506.
- 183) Richard Monastersky, "A Clawed Wonder Unearthed in Mongolia", *Science News*, cild 143, 17 aprel 1993, səh. 245
- 184) Cynthia Reynolds, "New dinosaur find: missing link between dinos and birds?", 21 mart 2000; <http://exn.ca/Templates/Story.asp?ID=2000032156>
- 185) "Ancient Feathered Animal Challenges Dinosaur–Bird Link", 26 iyun 2000; <http://www.sciencedaily.com/releases/2000/06/000625231641.htm>
- 186) Alan Feduccia, 12 noyabr 2003, email mesajı.
- 187) Pat Shipman, "Birds do it... Did Dinosaurs?", *New Scientist*, 1 fevral 1997, səh. 31.
- 188) Ann Gibbons, "Dinosaur Fossils, in Fine Feather, Show Link to Birds", *Science*, cild 280, 1998, səh. 2051; Jennifer Ackerman, "Dinosaurs Take Wing", *National Geographic*, cild 194, 1998, səh. 86–89; D. M. Unwin, "Feathers, filaments and teropod dinosaurs", *Nature*, cild 391, 1998, səh. 120.
- 189) Ji, Qiang, Philip J. Currie, Mark A. Norell, Ji Shu–An, "Two feathered dinosaurs from northeastern China", *Nature*, cild 393, 1998, səh. 753–761; Jennifer Ackerman, "Dinosaurs Take Wing", *National Geographic*, cild 194, 1998, səh. 86–89; David E. Fastovsky, David B. Weishampel, *The Evolution and Extinction of the Dinosaurs*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, səh. 261, 271–272; Robert L. Carroll, *Vertebrate Paleontology and Evolution*, W. H. Freeman, New York, 1988.
- 190) Michael D. Lemonick, "Dinosaurs of a Feather", *Time*, 6 iyul 1998, səh. 83
- 191) Ann Gibbons, "Dinosaur Fossils, in Fine Feather, Show Link to Birds", *Science*, 1998, cild 280, səh. 2051; R. Monastersky, "Feathered Dinosaurs Found in China", *Science News*, 1998, cild 153, səh. 404; Kevin Padian, "When is a bird not a bird?", *Nature*, cild 393, 1998, səh. 730; Chen Pei–ji, Zhi–ming Dong, Shuo–nan Zhen, "An exceptionally well–preserved teropod dinosaur from the Yixian Formation of China", *Nature*, cild 391, 1998, səh. 151–152; Jennifer Ackerman, "Dinosaurs Take Wing", *National Geographic*, cild 194, 1998, səh. 90.
- 192) Alan Feduccia, "1,2,3 = 2,3,4: Accommodating the cladogram", *Proceedings of National Academy of Sciences*, cild 96, sayı 9, 27 aprel 1999, səh. 4740–4742.

- 193) <http://www.answersingenesis.org/docs2002/1126dinosaur.asp> ; [David Anderson, Scott Eberhardt, "A Physical Description of Flight"; <http://www.aa.washington.edu/faculty/eberhardt/lift.htm>]
- 194) David E. Fastovsky, David B. Weishampel, The Evolution and Extinction of the Dinosaurs, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, səh. 261, 284–287.
- 195) Ji Qiang, Philip J. Currie, Mark A. Norell, Ji Shu-An, "Two feathered dinosaurs from northeastern China", Nature, cild 393, 1998, səh. 759; David E. Fastovsky, David B. Weishampel, The Evolution and Extinction of the Dinosaurs, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, səh. 435; Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, New Haven, CT, 1996, səh. 5, 281–282.
- 196) David E. Fastovsky, David B. Weishampel, The Evolution and Extinction of the Dinosaurs, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, səh. 125, 182, 254–255.
- 197) Ann Gibbons, "Plucking the Feathered Dinosaur", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.
- 198) Ann Gibbons, "Plucking the Feathered Dinosaur", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.
- 199) Pat Shipman, "Birds Do It..) Did Dinosaurs?", New Scientist, 1 fevral 1997, səh. 28.
- 200) Luis M. Chiappe, "Wings over Spain", Natural History, sentyabr 1998.
- 201) Luis M. Chiappe, "Wings over Spain", Natural History, sentyabr 1998.
- 202) F. E. Novas, P. F. Puerta, "New evidence concerning avian origins from the Late Cretaceous of Patagonia", Nature, cild 387, sayı 6631, 1997, səh. 390–392.
- 203) Corey S. Powell, "It's a Bird, It's a...Dinosaur?", Scientific American, 23 iyun 1997.
- 204) Alan Feduccia, "Evidence from Claw Geometry Indicating Arboreal Habits of Archæopteryx", Science, cild 259, səh. 790–793.
- 205) Lianhai Hou, Larry D. Martin, Zhonghe Zhou, Alan Feduccia "Early Adaptive Radiation of Birds: Evidence from Fossils from Northeastern China", Science, 15 noyabr 1996, cild 274, sayı 5290, səh. 1164–1167.
- 206) S. J. Gould, N. Eldredge, Paleobiology, cild 3, 1977, səh. 147.
- 207) David Williamson, "Scientist says ostrich study confirms bird 'hands' unlike those of dinosaurs", EurekAlert, 14 avqust 2002; http://www.eurekalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss081402.php
- 208) Henry Gee, "Early bird ate seeds", Nature, 25 iyul 2002.
- 209) http://www.jpainstitute.com/news/jns_new_bird_find.jsp
- 210) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, 2) baskı, Yale University Press, New Haven, 1999 .
- 211) Ann Gibbons, "Plucking the Feathered Dinosaur", Science, cild 278, 14 noyabr 1997, səh. 1229.
- 212) Xu, X., Zhou, Z., Kuang, X., Zhang, F., Du, X., "Four winged dinosaurs from China", Nature,

- cild 421, 2003, səh. 335–339.
- 213) Justin Costa Rica, "Microraptor gui: Bird or Dinosaur? A look into the theropod dinosaur–bird evolution debate";
http://www.ndsu.nodak.edu/instruct/ashworth/webpages/g491/2003presentations/justin_costarica/Seminar.htm
- 214) "En Son Delil: Devekuşu Araştırması Dino–Kuş Hikayesini Çürütüyor";
<http://www.harunyahya.org/Makaleler/devekusu.html> ; David Williamson, "Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird 'Hands' Unlike Those Of Dinosaurs", EurekAlert, 14 avqust 2002, http://www.eurekalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss081402.php
- 215) Pat Shipman, "Birds Do It... Did Dinosaurs?", New Scientist, 1 fevral 1997, səh. 28
- 216) Christopher P. Sloan, "Kanatların Efendisi, National Geographic, may 2003
- 217) Kevin Padian, "Four–Winged Dinosaurs, Bird Precursors, or Neither?", BioScience, cild 53, sayı 5, səh. 450–452.
- 218) Kevin Padian, "Four–Winged Dinosaurs, Bird Precursors, or Neither?", BioScience, cild 53, sayı 5, səh. 450–452.
- 219) Henry Gee "Fossil boosts trees–down start for flight", Nature, Science Update, 23 yanvar 2003.
- 220) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, 1996, səh. 8.
- 221) Alan Feduccia, The Origin and Evolution of Birds, Yale University Press, 1999, səh. 132.
- 222) Erik Stokstad, "How Pterosaurs Terrorized the Skies", Science, 29 oktyabr 2003.
- 223) "X–rays reveal pterosaurs' aerial expertise", New Scientist, 29 oktyabr 2003.
- 224) Paul C. Sereno, "The evolution of dinosaurs", Science, cild 284, sayı 5423, 25 iyul 1999, səh. 2137–2147.
- 225) Duane T. Gish, Evolution: The Fossils Still Say No, ICR, San Diego, 1998, səh. 103.
- 226) Robert L. Carroll, Vertebrate Paleontology and Evolution, səh. 336.
- 227) Pierre P. Grassé, Evolution of Living Organisms, Academic Press, New York, 1977, səh. 30.
- 228) M. Kusnitz, Science World, 4 fevral 1983, səh. 19.
- 229) New York Times Press Service, San Diego Union, 29 may 1983; W. A. Shear, Science, cild 224, 1984, səh. 494.
- 230) R. J. Wootton, C. P. Ellington, "Biomechanics and the Origin of Insect Flight", Biomechanics in Evolution, ed. J. M. V. Rayner, R. J. Wootton, Cambridge University Press, Cambridge, 1991, səh. 99.
- 231) How Flies Fly, Nature, Jeremy Thomson, 22 avqust 2001;
http://www.nature.com/nsu/nsu_pf/010823/010823-10.html
- 232) Michael Dickinson, "Solving the Mystery of Insect Flight", Scientific American, iyun 2001;
<http://www.sciaM.com/2001/0601issue/0601dickinson.html>

- 233) Michael Dickinson, "Solving the Mystery of Insect Flight", Scientific American, İyun 2001;
<http://www.sciaM.com/2001/0601issue/0601dickinson.html>
- 234) Michael Dickinson, "Solving the Mystery of Insect Flight", Scientific American, İyun 2001;
<http://www.sciaM.com/2001/0601issue/0601dickinson.html>
- 235) <http://www.netcevap.org/hurriyetbilim030322.html> ; ["Sinekler Nasıl Uçar?", Hürriyet Bilim dergisi, 22 mart 2003.]
- 236) <http://wings.avkids.com/Book/Animals/instructor/insects-01.html>
- 237) Michael F. Whiting, Sven Bradler, Taylor Maxwell, "Loss and recovery of wings in stick insects ", Nature, cild 421, 16 yanvar 2003, səh. 264–267.
- 238) Nicola Jones, "Stick insect forces evolutionary rethink", New Scientist, 15 yanvar 2003;
<http://www.newscientist.com/article.ns?id=dn3269>
- 239) Susan Milius, "Retaking Flight: Some insects that didn't use it didn't lose it", Science News, cild 163, sayı 3, 18 yanvar 2003, səh. 35.
- 240) <http://www.netcevap.org/hurriyetbilim030322.html> ; ["Sinekler Nasıl Uçar", Hürriyet Bilim dergisi, 22 mart 2003.]
- 241) J. Robin Wootton, "The Mechanical Design of Insect Wings", Scientific American, cild 263, noyabr 1990, səh. 120.
- 242) Kimberly Patch, "Butterflies offer lessons for robots", Technology Research News, 12–19 fevral 2003,
http://www.trnmag.com/Stories/2003/021203/Butterflies_offer_lessons_for_robots_021203.html
- 243) Kimberly Patch, "Butterflies offer lessons for robots", Technology Research News, 12–19 fevral 2003;
http://www.trnmag.com/Stories/2003/021203/Butterflies_offer_lessons_for_robots_021203.html
- 244) Kimberly Patch, "Butterflies offer lessons for robots", Technology Research News, 12–19 fevral 2003;
http://www.trnmag.com/Stories/2003/021203/Butterflies_offer_lessons_for_robots_021203.html
- 245) John Toon, "Flying on Mars: Nature's flight system could be the key to exploring the newest frontier", Research Horizons, 12 noyabr 2001;
<http://gtresearchnews.gatech.edu/reshor/rh-f01/mars.html>
- 246) David E. H. Jones, "The insect plane", Nature, cild 400, 5 avqust 1999, səh. 513.
- 247) Andrew Bridges, Associated Press, 28 İyul 2002;
http://www.augustachronicle.com/stories/072802/tec_124-3110.shtml
- 248) Andrew Bridges, Associated Press, 28 İyul 2002;
http://www.augustachronicle.com/stories/072802/tec_124-3110.shtml
- 249) Andrew Bridges, Associated Press, 28 İyul 2002;

http://www.augustachronicle.com/stories/072802/tec_124-3110.shtml

250) Andrew Bridges, Associated Press, 28 iyul 2002;

http://www.augustachronicle.com/stories/072802/tec_124-3110.shtml

251) Andrew Bridges, Associated Press, 28 iyul 2002;

http://www.augustachronicle.com/stories/072802/tec_124-3110.shtml

252) Andrew Bridges, Associated Press, 28 iyul 2002;

http://www.augustachronicle.com/stories/072802/tec_124-3110.shtml

253) <http://www.netcevap.org/evrensel050526.html> ; [Larry Witham, "Sue makes debut in latest attack of dino-mania", The Washington Times, 16 iyul 2000.]

254) Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, Marcel Dekker, New York, 1977, səh. 2.

255) Alexander I) Oparin, Origin of Life, Dover Publications, New York, 1936, 1953 (yeni nəşr), səh. 196.

256) "New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life", Bulletin of the American Meteorological Society, cild 63, noyabr 1982, səh. 1328-1330.

257) Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7.

258) Jeffrey Bada, Earth, fevral 1998, səh. 40.

259) Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth", Scientific American, cild 271, oktyabr 1994, səh. 78.

260) Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, səh. 189.

261) Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, səh. 184.

262) B. G. Ranganathan, Origins?, The Banner Of Truth Trust, Pennsylvania, 1988.

263) Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179.

264) Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the British Geological Association, cild 87, 1976, səh. 133.

265) Douglas J. Futuyma, Science on Trial, Pantheon Books, New York, 1983, səh. 197.

266) Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, Toplinger Publications, New York, 1970, səh. 75-94; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, cild 258, səh. 389.

267) J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", Scientific American, dekabr 1992.

270) Alan Walker, Science, cild 207, 1980, səh. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1) baskı, J. B. Lipincott Co., New York, 1970, səh. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, cild 3, Cambridge University Press, Cambridge, 1971, səh. 272.

269) Time, noyabr 1996.

270) S. J. Gould, *Natural History*, cild 85, 1976, səh. 30.

271) Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, Toplinger Publications, New York, 1970, səh. 19.

272) Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World", *The New York Review of Books*, 9 yanvar 1997, səh. 28.

273) Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom*, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43.

ŞƏKİLALTI YAZILAR

11

Ağıl və məntiq sahibi olan heç kim təyyarədəki dizayna baxıb, bunun özbaşına meydana gəldiyini düşünməz. Parçaların təsadüf əsəri bir yerə gəlib uca bilən bir vasitə meydana gətirdiyini iddia etməz. Əksinə təyyarədəki dizayna baxanlar, hər mərhələsində çox incə bir plan olduğunu, bir çox elm adamının məlumat və təcrübələrini istifadə etdiklərini, əmək və zaman sərf etdiklərini düşünər. Quşlar isə təyyarələrdən daha çox üstün xüsusiyyətlərlə bəzənmişlər. Uçma qabiliyyətinə sahib olaraq yaradılan quşlara baxıb, onların təsadüf əsəri var olduqlarını söyləmək ən başda ağıl və məntiqlə ziddiyyət təşkil edər. Bu iddia ilə ortaya çıxan kəslərin vəziyyətini, Allah "Vicdanları qəbul etdiyi halda, zülm və böyüklənmə səbəbindən bunları inkar etdilər..." (Nəml surəsi, 14) ayəsi ilə bildirməkdədir.

13

Təbii seleksiyanın təkamül nəzəriyyəsinə qazandırdığı heç bir şey yoxdur. Çünki bu mexanizm, heç bir zaman bir növün genetik məlumatını zənginləşdirib inkişaf etdirməz. Heç bir zaman bir növü başqa növə çevirməz. Çünki təbii seleksiyanın şüuru yoxdur. Canlılar üçün nəyin yaxşı, nəyin pis olduğunu ayırd edəcək ağıla da sahib deyil. Bu səbəblə təbii seleksiya heç vaxt kompleks dizaynlara sahib canlıların mənşəyini açıqlamada istifadə edilə biləcək bir mexanizm deyil.

15

Mutasiyaların dəqiq təsiri, tısbağa nümunəsindəki kimi zərərliyədir.

Mutasiyalar təkamül nəzəriyyəsinə heç bir dəstək təmin etməz. Çünki:

- Mutasiyalar həmişə zərərliyədir.
- Mutasiya nəticəsində DNT-yə yeni məlumat əlavə olunmaz.
- Mutasiyanın bir sonrakı nəsillə köçürülə bilməsi üçün, mütləq çoxalma hüceyrələrində meydana gəlməsi lazımdır.

Mutasiyanın nəticələri ancaq ölümlər, şikəstlər və xəstələrdir.

16

Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Ondan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur. Hər şeyin Yaradıcısı Allahdır! Elə isə Ona ibadət edin! O, hər şeyi Qoruyandır. (Ənam surəsi, 102)

17

Heyvanlardakı hər şey elə incə düşünülmüşdür ki, hələ doğulmadan ehtiyacları olacaq xüsusi orqanlarla təchiz edilmişlər. Bu canlıların təsadüf əsəri, daha əvvəl görmədikləri bir mühitlə tam uyğunlaşma içində var olmaları mümkün deyil. Canlıları sahib olduqları mükəmməl sistemlərlə yaradan Uca Rəbbimiz Allahdır.

23

Yer üzündə on mindən çox quş növü yaşamaqdadır. Bu quşların hər biri bir–birindən fərqli xüsusiyyətlərə malikdir. Bayquşlar, tutuquşular, ağacdələnlər, ala qarğalar, kolibri quşları...

Bu quşların hər biri, Allahın yaratma sənətinin nümunələrindəndir və sahib olduqları xüsusiyyətlərlə Allahın sonsuz elmini sərgiləməkdədirlər.

27

Təkamülçü ssenarilərdən biri də, dinozavrların qollarının, saniyədə 1.000 dəfə qanad çırpma bilən milçəkləri tutmağa çalışarkən qanadlara çevrildiyi şəkildədir. Bu gülünc iddialar indiki vaxtda karikaturalara mövzu olmaqdadır.

29

Quş qanadlarındakı kompleks dizayn, uçuşun təsadüfi mexanizmlərlə açıqlanmasının qeyri–mümkün olduğunu göstərir. Bunu göstərən ən əhəmiyyətli gerçək, bu mükəmməl dizayndakı sadələşdirilə bilməz

komplekslikdir. Qanadı meydana gətirən parçalar eyni anda və qüsursuz olaraq var olmalıdır. Hər hansı birinin əskikliyi vəziyyətində digər parçaların varlığı heç bir məna ifadə etməyəcək və sistem işləməyəcək.

30

Təkamülçülərin dinozavrdan quşa çevrilmə ssenariləri, nağıllardan fərqlənməyən şəkil və hekayələrlə doludur. Heç bir elmi dayağı olmayan, yalnız təxəyyülün məhsulu olan bu iddialar, əslində təkamülçülərin çarəsizliklərinin göstəricisidir. Kiçik bir milçəkdəki uçuş sistemini açıqlaya bilməyən bir nəzəriyyənin, dinozavrların quşa çevrildiyini iddia etməsinin nə cür açıq ziddiyyət olduğu ortadadır.

36

APAMIY ELM ADAMLARI BÖCƏKLƏRDƏKİ ÜSTÜN UÇUŞ
TEKNOLOGİYASININ BƏNZƏRİNİ EDƏ BİLMİR

Meyvə milçəkləri ağırlıqlarını havada tuta bilmək üçün üç fərqli aerodinamika mexanizm istifadə edirlər.¹ Qanad çırpma hərəkətinin böyük bir hissəsində, qanad yanlarında təməl–yan girdablar meydana gəlir, beləcə qaldırma qüvvəti artar. Bu müddətə "gecikməli duruş" deyilir.^{2,3,4} Qanad hərəkətinin sonunda, qanad ard–arda dönərək fırlanan qaldırma qüvvəti meydana gətirir.⁵ Qanadın yuxarı qalxması əsnasında, qanad aşağı çırpmanın meydana gətirdiyi küləyin içindən keçir. Qanad elə bir şəkildə istiqamətləndirilir ki, hava axını daha çox qaldırma qüvvəti meydana gətirir. Bu müddətdə "küləyi tutması" deyilir.

GECİKMƏLİ DURUŞ FIRLANAN QALDIRMA QÜVVƏTİ

Təməl–yan girdab

Qaldırma qüvvəti

Qanad fırlanması

Qanad zərbəsi

Qanad bucağı

Çıxış girdabı

Meyvə milçəklərinin aerodinamika prinsiplərini bilmələri və bunları qüsursuzca tətbiq etmələri mümkün deyil. Onlar Allahın ilhamıyla hərəkət edərək, insanların təqlid edə bilmədikləri bir uçuş sistemi istifadə edirlər.

KÜLƏYİ TUTMA

Bir əvvəlki çırpmadan qalan külək

robot ağcaqanad

1) Laura DeFrancesco, "Learning How Flies Fly", The Scientist, cild 16, sayı 2, 21 yanvar 2002, səh. 27;

http://www.the-scientist.com/yr2002/jan/research2_020121.html

2) "Sinekler Nasıl Uçar?", "Hürriyet Bilim" jurnalı, 22 mart 2003.

3) http://www.the-scientist.com/yr2002/jan/research2_020121.html

4) Laura DeFrancesco, "Learning How Flies Fly", The Scientist, cild 16, sayı 2, 21 yanvar 2002, səh. 27;

http://www.the-scientist.com/yr2002/jan/research2_020121.html

5) http://www.berkeley.edu/news/magazine/fall_98/discoveries_fly.html

6) J. Robin Wootton, "The Mechanical Design of Insect Wings", Scientific American, cild 263, noyabr 1990, səh. 120.

41

Təkamülçülərin iddia etdiyi kimi mərhələ–mərhələ mükəmməlləşən canlılar yoxdur, əksinə canlılar yer üzünü laylarında ilk meydana çıxdıqları andan

etibarən indiki mükəmməl hallarıyla tapılmaqdadırlar. Bu, təkamülçüləri çıxmaza soxan əhəmiyyətli problemdir. Çünki milyonlarla olması lazım olarkən, bu iddialarını sübut edən tək bir dəlilləri belə yoxdur... Quşlar da milyonlarla ildir bugünkü mükəmməl aerodinamika dizaynları və uçuş qabiliyyətləriylə var olmuşlar.

42

Seyrək qanad örtü tükləri

Əsas qanad örtü tükləri

Üçüncü uçuş tükləri

İlk uçuş tükləri

İkinci uçuş tükləri

Qanadları meydana gətirən tüklər elm adamlarını heyranlıq içində buraxacaq komplekslikdə bir yaradılışa malikdir. Ancaq bir quşun tüklərə sahib olması, uçması üçün yetərli şərt deyil. Bu tüklərin qanad üzərində, hər iki tərəfə bərabər dağılaraq, müəyyən düzülmə ilə yerləşməsi lazımlıdır. Tükləri təsadüfi düzəcək olsanız, quşun uçması mümkün olmaz. Bu səbəbdən uçmanın təsadüfi təsirlərlə qazanıla biləcək qabiliyyət olmadığı açıq həqiqətdir. Quşlar uçuşa əlverişli yaradılışları ilə Allahın sonsuz sənət və elmini sərgiləyən canlılardan yalnız biridir.

45

Kəklilər, bir yamaca və ya dik ağac gövdəsinə dırmaşarkən uçmaq yerinə qaçmağı seçərlər. Qaçarkən sürətlərini artırmaq üçün qanadlarını çırpırlar. Bu şəkildə qanadları yarış avtomobilindəki külək sovuran vəzifəsini görür. Bu hərəkətlər nə kəklilərin az inkişaf etmiş olduğunu göstərir, nə də quşların dinozavrlardan təkamülləşdiyinə dəlildir.

46

Göylərdə və yerdə olanların hamısı Allahın şəninə təriflər deyir. Hökm Onundur, həm də Ona məxsusdur. O, hər şeyə qadirdir. (Təğabun surəsi, 1)

49

Sürünəndən quşa çevrilmə iddiaları, ən başda fizioloji və anatomik istiqamətdən qeyri-mümkündür. Bu səbəblə təkamülçülərin quşların mənşəyi ilə əlaqədar iddiaları xəyali izahlardan uzağa gedə bilməməkdədir.

52

Yer üzündə elə bir canlı yoxdur ki, onun ruzisini Allah verməsin. Allah onların qərar tutduqları yeri də, qorunub saxlanıldıqları yeri də bilir. Bunların hamısı açıq-aydın Yazıdadır (Lövhi-məhfuzdadır). (Hud surəsi, 6)

54

CANLILAR FOSİL QEYDLƏRİNDƏ HƏMİŞƏ GÜNÜMÜZDƏKİ MÜKƏMMƏL HALLARIYLA MÖVCUDDUR

Təkamülçülərin "ara-keçid forması çıxılmaz vəziyyəti", quşların mənşəyi üçün də keçərlidir. Təkamülçülərin iddialarına görə quşlardan əvvəl, "tək qanadlı", "yarım qanadlı" canlıların yaşamış olması lazımdır. Halbuki belə canlılar yaşamış olsaydı, fosil qeydlərinin bunu dəstəkləməsi lazım idi. Ancaq təkamülçü ssenarilərin qəhrəmanı bu canlılar, xəyali şəkillərdən və heç bir elmi dəlilə söykənməyən xəbərlərdən uzağa gedə bilməmişdir.

(1) Fosil qeydlərində çox sayda nümunələrini gördüyümüz tam bir dinozavr.

(2, 3, 4) Belə yarı inkişaf etmiş canlıların keçmişdə yaşadıklarına dair ən kiçik dəlil yoxdur.

(5) Minlərlə nümunəsini gördüyümüz tam bir quş.

59

Freqat quşunun sümüklərinin cəmi ağırlığı 118 qramdır. Bu miqdar, heyvanın tüklərinin cəmi ağırlığından daha azdır. Sümüklərin bu dərəcə yüngül olması uçuş baxımından son dərəcə əhəmiyyətli rol oynayır. Quşlarda (tam ehtiyaclarını qarşılıyacaq şəkildə) sümüklərin incə, içi boş və möhkəm olması, təkamülçülərin təsadüf iddialarını etibarsız edən nümunələrdən biridir. Uca Rəbbimiz, Quranda bildirildiyi kimi "... hər şeyi yaratmış, ona bir nizam vermiş, müəyyən bir ölçü ilə təqdir etmişdir." (Furqan Surəsi, 2)

61

Ornithischian (quş–bənzəri omba kəmərlilərə aid) omba sümüyü

Saurischian (sürünən–bənzəri omba kəmərlilərə aid) omba sümüyü

Təkamülçülər dinozavrların omba sümüklərindəki fərqləri də təkamülçü təbliğata vəsait etməkdədirlər. Ancaq bu omba sümüyü fərqi quşların atalarının dinozavrlar olduğu iddiasına heç bir dəstək təmin etməz. Çünki iki canlı qrupu arasında hələdə aşılmalı çox böyük anatomik fərqlər vardır.

64

Sinə: (thorax/toraks)

Ucu çəngəl kimi dayanan çıxıntılar, quşun sinəsində olan yeddi qabırğanın geriyə doğru baxan çıxıntılardır. Bu çıxıntılar, ağciyər və ürəyin ətrafındakı sinə qəfəsi boşluğunu gücləndirirlər. Bu da, həyat üçün lazımlı orqanları, uçuş əsnasında yaranan qüvvətdən və dalğın quşları da suyun altında məruz qaldıqları təzyiqdən qoruyar.

Öndəki beş qabırğa isə onurğanı döş qəfəsinə bağlayar. Sinəyə aid bu onurğalar, qanad çırpma ilə yaranan qıvrılma və əyilmələrə qarşı gəlmək üçün möhkəm bağlı vəziyyətdədirlər.

QUŞLARIN SÜMÜKLƏRİNDƏKİ UÇUŞA ƏLVERİŞLİ DİZAYN YARADILIŞIN DƏLİLLƏRİNDƏN BİRİDİR

65

Bud və ayaqlar:

Quşların ayaqlarındakı sümüklərin (bud, qaval sümüyü və incik sümüyü) düzülməsi də son dərəcə xüsusiyyətdir. Aşağı ayaq sümüklərinin geniş bağlanma nöqtələri, yerdən qalxmaq, eniş, qaçmaq və sıçramaq kimi hərəkətlərdə sarsıntının əmilməsində köməkçi olurlar. Ayaqların alt hissəsində olan sümüklər də birləşmişdir. Bu quruluş ayaq səsini qismən əmən əlavə bir uzunluq meydana gətirər. Qaçarkən ya da sıçrayarkən irəliyə doğru atılmaq üçün əlavə güc təmin edər. Quşlar ayaqlarının deyil ayaq barmaqlarının üzərində yeridikləri üçün, ayaq barmaqları da gövdəni tarazlı şəkildə daşıyacaq xüsusi yaradılışa malikdir.

Çanaq qurşağı:

Quşun ləyən sümüyündə (çanaq sümüyü) də bu birləşmiş quruluş hakimdir. Omba, qasıq və quyruqla əlaqədar sümüklər, ayaq, quyruq və qarın əzələlərinin yarışması üçün birləşmişdir. Bu birləşmə güc təmin edər. Quşun quyruğu ilə əlaqədar sümüklərin birləşmiş olması isə quyruqdakı tükləri və əzələləri dəstəkləyər. Bu quruluş quş üçün çox əhəmiyyətlidir, çünki quşun quyruğu uçuş əsnasında sükan funksiyası yerinə yetirər.

Baş və boyun:

Quş kəllə sümüyündəki ən diqqətə çarpan fərq, dişlərinin və onları dəstəkləyəcək ağır çənə sümüklərinin olmamasıdır. Quşlarda çeynəmə hərəkəti, quş mədəsinin iki otaqcığından biri olan və quş gövdəsinin gravitasiya mərkəzinə əhəmiyyətli ölçüdə ağırlıq meydana gətirən daşlığa

sürüşdürülmüşdür. Bu da uçuşun daha az yorucu olmasını təmin edər. Ayrıca quşların üz sümükləri və dimdikləri də sıx deyil, onun yerinə güc itkisi olmadan ağırlığı azaldacaq şəkildə hörülmüş tor bənzəri quruluş vardır.

Qanad və əl:

Qolun quruluşu, üst qol sümüyünü (humerus), ön qol sümüyünü (radius), dirsək sümüyünü (ulna) və bilək sümüyünü (carpal) təşkil edər. Quşlarda, təməl uçuş əzələləri yalnız qol sümüklərinə bağlıdır; buna görə təsirli qüvvətə qarşı dayanıqlıdırlar. Quşların üst qol sümüyü də, çətin qüvvətlərə dayanıqlılıq təmin edəcək şəkildə qısa və möhkəmdir. Dirsək sümüyü üzərindəki çıxıntılar, ikinci uçuş tüklərinin qanad sümüklərinə bağlandığı yerlərdir. Quşun əlindəki sümüklər (bilək və əl darağı sümüyü) isə ilk uçuş tüklərinə tam dəstək verəcək şəkildə birləşmişdir.

Döş qəfəsi qurşağı:

Qol və ayaq sümüklərindəki sümüklü dəstəkdir. Skeletin qanad çıxırmasını mümkün edən ən diqqətə çarpan parçalarından biri döş qəfəsi çıxıntısıdır. Bu, qanadları qaldıran və endirən əzələləri dəstəkləyər. Çox qanad çıxıraraq uçan quşlarda onurğanın yastı sümüyü çox geniş ikən, süzülərək uçan quşlarda daha dardır.

Trioseal kanal, qanadları qaldıran əzələlərə yapışıq vətərlər üçün bir növ halqa meydana gətirər, beləcə onlar da onurğaya bitişik olurlar. Geniş, birləşmiş körpücük sümükləri (toplu olaraq furkula olaraq adlandırılır) uçuş əsnasında ciddi şəkildə büzülən əzələlərin əsnəməsinə imkan təmin edər və bu quruluş yalnız quşlarda olar. Geniş korakoid sümüklər isə sinəyə, uçuş əzələlərinin qüvvətinə qarşı dəstək təmin edirlər. Əks halda, sinə uçuş əsnasında böyük ziyan görərdi.

67

Allahın yaratma sənətinin bir nümunəsi: Quş ağciyərləri

Quş nəfəs aldığında hava, arxa hava kisəciklərinə (1) doğru hərəkət edər. Bunlar, daha sonra havanı ağciyərin (2) içinə itələyərlər və hava ağciyərin içindən keçərək ön hava kisəciklərinə (3) axar. Hava, quş nəfəs verdiyində, ön hava kisəcikləri tərəfindən çölə atılır. Ağciyər, sürünənlərdə və ya məməlilərdə

olduğu kimi genişlənməz və büzülməz. Oksigeni ağciyərdən yığıan qan, havanın əksinə istiqamətində axar. Beləcə ən aşağı oksigeni (şəkildə mavi aşağı oksigeni, qırmızı yüksək oksigeni göstərməkdədir) daşıyan qan, havaya məruz qaldığında ən aşağı oksigen nisbətində malikdir. Ən yüksək oksigenə sahib qan isə daha da yüksək oksigen qarışığı hava ilə qarşılaşar.

Dövrənin hər bölgəsində, havanın içində olan oksigen konsentrasiyasının təmasda olduğu qandan daha çox olmasını təmin edər. Havadan qana edilən oksigen nəqlinin fəaliyyətini ən yüksək dərəcəyə çatdırır. Bu, qarşı-axın dəyişməsi (counter-current exchange) olaraq bilinir. Bu qədər təsirli ağciyərlər quşlara uçuşun tələb etdiyi enerji tələbiylə, xüsusilə də yüksəkliklərdə öhdəsindən gəlmək üçün köməkçi olar.

Bütün bunlar, ortada çox qüsursuz dizayn olduğunu göstərməkdədir. Bu dizayn, həm təkamül iddiasına istiqamətli dağıdıcı zərbə, həm də yaradılışın dəlillərindən yalnız biridir.

Sümüklərdəki hava boşluqları

Hava axışı

Ağciyər

Hava kisələri

Qan axışı

Quş ağciyərinin içi

Ağız

Bronxlar

Nəfəs borusu

Ağciyər

Ön hava kisələri

(Bəziləri quşun içi boş sümüklərinin içindədir)

Arxa hava kisələri

Xarici bronxlar

Kapilyar qan damarları

Kapilyar hava damarları

72

Quşlardakı tənəffüs sistemi təsadüf əsəri meydana gələ bilməyəcək qədər mükəmməl mühəndislik dizaynıdır. Bu gerçək, təkamülçü iddiaları çox açıq şəkildə etibarsız etməkdədir.

Dimdik

Boyun kisəsi

Qırtlaq

Körpücük sümüyü arasındakı kisə

Nəfəs borusu

Sirinks

Bronxlar

Ön sinə kisəsi

Ara bronxlar

Arxa bronxlar

Ağciyər

Xarici bronxlar

Arxa sinə kisəsi

Qarın bronxları

Qarın kisəsi

76

120 milyon illik kiçik ətyeyən dinozavr olan sinozavropteriksin daxili orqanlarını araşdıran elm adamları, teropodların quşlarla deyil timsahlarla olan bənzərliyini ortaya çıxardılar.

Amerikan timsahı

Dino-quş tezisinin tərəfdarları, olduqca kompleks və digər bütün

canlılardan fərqli olan quşlardakı ağciyərlərin necə ortaya çıxdığına dair heç bir etibarlı şərh önə sürə bilməməkdə, əleyhinə dəlillərə isə gözlərini bağlamaqdadırlar.

78

QUŞLAR VƏ DİNAZORLAR BİR-BİRLƏRİNDƏN ÇOX FƏRQLİ ANATOMİK XÜSUSİYYƏTLƏRƏ MALİKDİR

timsah və teropod dinozavra aid qasıq sümükləri

diafraqma əzələləri

ağciyər

qaraciyər

qasıq sümüyü

Teropod dinozavrlarda "hepatik (qaraciyərlə əlaqədar) porşen diafraqması" olaraq adlandırılan quruluşun olması, onların quşlardakı kimi ağciyərlər yoluyla nəfəs aldıkları ehtimalını ortadan qaldırır. Araşdırmalar teropod və timsahların, əzələlərə bağlı və havanın körük bənzəri ağciyərlərə girməsinə köməkçi olan fərqli omba quruluşuna sahib olduqlarını da göstərməkdədir. Quş-tipi ağciyərlərin dinozavrlarda olmaması quşların onlardan təkamülləşdikləri iddialarının etibarsızlığını bir dəfə daha ortaya qoymaqdadır.

1) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.

2) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.

3) Malcolm W. Browne, "Turning Dinosaur Theory on Its Paleobiological Tail", The New York Times, 26 yanvar 1999, Science Desk.

4) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1129–1130.

5) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, s. 1229–1230.

6) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.

7) "Turbocharged dinosaur", BBC News, 21 yanvar 1999;

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/259902.stm>

8) John A. Ruben, Cristiano Budaq Sasso, Nicholas R. Geist, Willem J. Hillenius, Terry D. Jones, Marco Signore, "Pulmonary Function and Metabolic Physiology of Teropod Dinosaurs", Science, 22 yanvar 1999, səh. 514–516.

9) Malcolm W. Browne, The New York Times, 26 yanvar 1999.

10) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.

11) Ann Gibbons, "Lung Fossils Suggest Dinos Breathed en Cold Blood", Science, cild 278, sayı 5341, 14 noyabr 1997, səh. 1229–1230.

82

Tovuz quşunun quyruğu, böyük tükləri, parlaq rəngləri və özünə xas naxışları ilə fəvqəladə gözəlliyə malikdir. "T" və "göz" şəklindəki tüklər yelpik şəklində bir düzülməyə malikdir. Bu dəbdəbəli görünüşünün təməlinə mikroskopik ölçüdə bir komplekslikdir.

83

1) Stuart Burgess, "The beauty of the peacock tail and the problems with the theory of sexual selection", The en Depth Journal of Creation, cild 15, sayı 2, 2001, səh. 94–102.

2) Francis Darvin, Letter to Asa Gray, 3 Aprel 1860, The Life and Letters of Charles Darvin, John Murray, London, cild 2, 1887, s. 296.

Uçuş tükləri

Uçucu quşların tükləri mərkəzi gövdədən çıxan tük, tükcük və qarmaqlardan meydana gələr. Kənarlardakı tükcüklər bu qarmaqlara sanki bir-birlərinə kilidlənərlər. Bu kompleks dizayn quşa güclü, elastik və su-keçirməz qanadlar qazandırır. Bir-birinə sanki zəncirbənd kimi yapışan tüklərin bu xüsusi yaradılışı, təsadüf iddialarının etibarsızlığını bir daha ortaya qoymağdadır.

Tüklərin quruluşu

Sap

Qan tərəfindən

Tük (barb)

Tükcük (barbule)

Quşlar həyatlarını davam etdirə bilmək üçün tüklərini daim təmiz, baxımlı və hər an istifadəyə hazır tutmaq məcburiyyətindədir. Tüklərin baxımı üçün quyruqlarının dibində olan yağ kisələrini istifadə edərlər. Dimdikləriylə bu yağdan bir miqdar götürərək, tüklərini təmizləyər və parladaırlar. Bu yağ, üzən quşlarda, suyun içində və ya yağış altındaykən suyun dəriyə dəyməsinə mane olar. Bundan əlavə quşlar tüklərini qabardaraq, soyuq havalarda bədən istiliyinin düşməsinə mane olar. İsti havalarda isə tüklərini bədənlərinə yapışdıraraq, bədənlərinin sərin qalmasını təmin edərlər. Tüklərin quşların ehtiyaclarına istiqamətli çox funksiyalı olaraq yaradılmış olması da, Allahın canlılar üzərindəki rəhmətinin nümunələrindən biridir.

TÜKLƏRİN BÖYÜMƏ ŞƏKLİ, PULCUQLARDAN ÇOX FƏRQLİDİR.

Tüklər, pulcuqlardan yalnız strukturları gərəyi fərqli deyil. İzlədikləri inkişaf yolları da bir-birlərindən tamamilə fərqlidir. Tüklər keratinositlərin (içində keratin yaranan hüceyrələrin) çoxalması və fərqliləşməsi ilə böyüyürlər. Epidermis (xarici dəri) təbəqəsindəki bu keratin yaradan hüceyrələr öldüklərində arxalarında keratin yığını buraxırlar. Keratinlər qatı strukturlar meydana gətirən güclü, amma eyni zamanda elastik zülal lifləridir. Tüklər beta-keratinlərdən meydana gəlir. Böyüyən tükün xaricindəki örtük daha yumşaq olan alfa-keratinindən meydana gəlir. Tüklər məməcik adı verilən və dəri altında olan oyuqlar meydana gətirirlər və demək olar bütün bədəni örtürlər. Hər oyuq, tük inkişafını təmin edəcək şəkildə bol miqdarda qan ilə möhkəmləndirir. Güclü ancaq yüngül quruluş olan tüklər, pulcuqlardan və (incə, qalın, tüklü və ya tüksüz) bütün dəri növlərindən fərqlidir.

Tük toxumu

Tük toxumu

Hüceyrələrin sıxlaşması

FOLİKÜL (kisəcik)

Örtük (placode)

Kisənin daxili dərisi

Epidermis (xarici dəri)

Dermis (alt dəri)

Kisənin xarici dərisi

(1) Tük böyüməsi dermisdəki hüceyrələrin sıxlaşması üzərinə epidermisin qalınlaşmasıyla (örtük (placode) ilə) başlayar.

(2) Daha sonra bu val, tük toxumu deyilən uzadılmış balon meydana gətirər.

(3) Tük toxumu ətrafında halqa şəklində çoxalan hüceyrələr, tükü meydana gətirən follikulu (kisəcik) meydana gətirərlər. Follikulin dibindəki bu halqa içində, keratinositlərin davamlı istehsalı, yaşlı hüceyrələri yuxarı və çölə doğru itələyər. Bunun nəticəsində boru şəklində tük meydana gələr.

89

İKİ QURULUŞ ARASINDA TƏKAMÜL QEYRİ–MÜMKÜNDÜR.

Bütün bu mərhələlər göz qarşısında saxlanıldığında, tükün müəyyən məqsəd istiqamətində inkişaf etdiyi görülər. Təsadüflərin bir məqsəd istiqamətində ağıl və şüur tələb edən dizaynlar meydana gətirməsi əlbəttə ki, mümkün deyil. Burada dərin düşünən, təmiz ağıl sahibləri üçün Allahın sonsuz elmi və sənəti təcəlli etməkdədir.

Tük örtüyü

Onurğa kürəyi

Tük

Onurğa

Tük kürəyi

Qamış

Yeni yaranan tük kürəyi

Kisənin ətrafını qucaqlayan hissə

Arteriya

(4) Ən kənar epidermal təbəqə böyüyən tükü qoruyan keçici quruluş olaraq tük örtüyünü meydana gətirər. Bu vaxt daxili epidermal lay, sonradan tükün qarmaqları halına gələcək olan bir silsilə hissəyə ayrılır.

(5) Bir pennacious tükdə sap çıxıntısı yaranana qədər, qarmaqlar halqa ətrafında spiral şəkildə böyüyürlər. Bu qarmaqlar sapın kürək hissəsində birləşərlər.

(6) Böyümə davam etdikcə, tüklər örtüklərindən çıxarlar. Daha sonra tük düz şəklini almaq üçün qıvrımlarını açar. Tük əsl ölçüsünə gəldiyində, follikul halqası tükün kökündə boruya bənzər, sadə sap meydana gətirər.

91

Quş tükləri ilə sürünən pulcuqlar arasındakı böyük quruluş fərqlər və quş tüklərinin son dərəcə kompleks dizayna sahib olması, tüklərin pulcuqlardan təkamülləşdiyi iddiasını tamamilə əsassız etməkdədir.

Təkamülçülərin iddialarına görə, quş tükləri ilə sürünən pulcuqları arasında çox sayda ara-keçid forması olmalıdır. Fosil qeydlərində sürünən pulcuqları, quş tükləri, dəri və ya məməli tükləri vardır, ancaq quş tüklərinə mərhələli keçid olduğunu göstərən qismən pulcuq qismən tük bənzəri quruluşlara heç bir canlıda rast gəlinməmişdir.

Cənubi Avstraliyadakı Koonwarra fosil yataqlarında olan bir tük fosili. Erkən təbaşir dövrünə aid 100–110 milyon illik bu tük fosili, günümüzdəki quş tüklərinin kompleks dizaynından fərqsizdir.

93

1861–ci ildə Langenltheim yaxınlığında olan və ədəbiyyatda "London növü" olaraq bilinən bir arxeopteriks fosili. Fosil, Alman paleontoloq Hermann von Meyer tərəfindən açıqlandı və daha sonra London Muzeyinə satıldı. Qalıqdakı tüklər günümüzdəki uçan quş tükləri ilə eyni quruluşdadır. Arxeopteriks qalıqları milyonlarla il əvvəl də kompleks tük strukturlarına və uçma qabiliyyətinə sahib quşların varlığını göstərməkdədir.

94

Bir çox quşun minlərlə tükü vardır: Plymouth qaya toyuğunun (Plymouth Rok Hen) təxminən 8.000 və qu quşunun (Whistling Swan) da 25.000 tükü vardır. Çalıquşu kimi kiçik bir quşun belə təxminən 1.000–dən çox tükü vardır.¹ Minlərlə tükün hər birinin ayrı funksiyasının olması və bu vəzifələrinə görə doğru şəkil, böyüklük və bucaq ilə doğru yerdə olması təsadüf əsəri meydana gələ biləcək dizayn deyil. Çünki uçuş üçün təşkil edilmiş tüklər, yaradılışın dəlilidir və Allahın canlılar üzərindəki hakimiyyətini sərgiləməkdədir.

1) B. Taylor, The Bird Atlas, Dorling Kindersley, New York, 1993, səh. 5.

Plymouth qaya toyuğu

95

Bədənin müxtəlif yerlərində olan tüklərin hər birinin vəzifəsi fərqlidir. Quşun qarnındaki tüklə, qanad və quyruq tükləri bir–birindən fərqli xüsusiyyətlərə malikdir. Böyük tüklərdən meydana gələn quyruq tükləri sükan və əyləc vəzifəsini yerinə yetirər. Qanad tükləri isə, qanad çırpma əsnasında açılaraq səthi genişlədəcək və qaldırma qüvvətini artıracaq quruluşdadır. Quşun qanadını aşağı doğru çırpması əsnasında, tüklər bir–birlərinə yaxın vəziyyətə gələrək, aralarından hava sızması maneə törədilər. Qanadların yuxarıya doğru qalxması əsnasında isə tüklər yaxşı açılaraq aralarından havanın keçməsinə əlverişli mövqe alar.

96

Heç yaradan da yarada bilməyən kimi ola bilərmi? Düşünüb ibrət götürməyəcəksinizmi? Əgər Allahın nemətlərini saymalı olsanız, onları sayıb qurtara bilməzsiniz. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir. (Nəhl surəsi, 17-18)

99

1) W. J. Bock, "Explanatory History of the Origin of Feathers", American Zoology, cild 40, 2000, səh. 479.

Pennaceous tük

Plumulaceous tük

101

1) C. Hickman, L. Roberts, A. Larson, Integrated Principles of Zoology, McGraw- Hill, New York, 2001, səh. 588.

103

TÜKLƏRİN DETALI

Açıq pennaceous tük qanadı

Kiçik çəngəl

Nov

Tük qanadı

Açıq pennaceous tük qanadı

Tükcük (barbule)

Tüklərin ana sapı

Bağlı pennaceous tük qanadı

Tük (barb)

Tük sapı

Qamış

Bağlı pennaceous tük qanadı

Pennaceous tüklər

Plumulaceous (yumşaq) tüklər

Quş tüklərində heç bir təsadüf müddətlə açıqlana bilməyəcək qədər kompleks yaradılış vardır. Tüklərin ortasında sapı meydana gətirən uzun və sərt boru var. Bu borunun hər iki tərəfindən yüzlərlə tük çıxar. Boyları və yumşaqlıqları fərqli olan bu tüklər quşa aerodinamika xüsusiyyəti qazandırır. Ancaq daha da təəccüblü olan, bu tüklərin hər birinin üzərində də, "tükcük" deyilən və gözlə görülməyəcək qədər kiçik olan tüklərin olmasıdır. Bu tükcüklərin üzərində isə "çəngəl" adı verilən kiçik qarmaqlar vardır.

Plumulaceous (yumşaq) tüklər

104

(1) Quşun qanadları ətrafından sürətlə keçən hava, qaldırma qüvvəti meydana gətirər.

(2) Daha çox qaldırma qüvvəti əldə etmək üçün quş qanadlarını bükər. Beləcə qanadların üzərindən axan hava sürətlənər.

(3) Əgər qanad çox yuxarı doğru bükülmüşsə, hava qanadın üst qisimlərinə doğru asanca axa bilməz və quş sürətini itirərək yavaşlayar.

Quşlar uçarkən aerodinamika qüvvələrin prinsiplərini istifadə edirlər. Quşların uçuş üçün istifadə etdikləri bu texnikalar, onlara Allahın ilham etdiyi hərəkətlərdir.

Qaldırma qüvvəti

Qaldırma qüvvəti

Alçaq təzyiq

Quş qanadlarının üst hissəsi qabarıq, alt qisimləri düzdür. Bu şəkil, qanadın üst tərəfində, altına görə daha alçaq təzyiq meydana gətirər. Hava təzyiqindəki bu fərq, qanadları yuxarı itələyərək quşun yüksəlməsini təmin edən qaldırma qüvvətini meydana gətirər.

Yüksək təzyiq

105

1) N. Bishop, *The Secrets of Animal Flight*, Houghton Mifflin, Boston, 1997, səh. 9.

2) W. J. Bock, "Explanatory History of the Origin of Feathers", *American Zoology*, cild 40, 2000, səh. 478–485.

3) R. T. Peterson, *The Birds*, Time, New York, 1963, səh. 33.

4) M. Denton, *Evolution: A Theory en Crisis*, Adler and Adler, Bethesda, 1986, səh. 202.

5) M. Denton, *Evolution: A Theory en Crisis*, Adler and Adler, Bethesda, 1986, səh. 202.

6) S. F. Tarsitano, A. P. Russell, F. Horne, C. Plummer, K. Millerchip, "On

the evolution of feathers from an aerodynamic and constructional point of viewpoint", American Zoology, cild 40, 2000, səh. 676–686.

7) S. Burgess, "The Beauty of the Peacock Tail and the Problem with the Theory of Sexual Selection", The en Depth Journal of Creation, cild 15, sayı 2, 2001, səh. 94–102.

107

Məgər onlar Allaha tabe olub havada uçan quşları görmürlərmi? Onları havada saxlayan ancaq Allahdır. Həqiqətən, bunda iman gətirən insanlar üçün dəlillər vardır. (Nəhl surəsi, 79)

108

Sizin yaradılışınızda və Allahın yer üzünə yaydığı canlılarda qəti iman gətirmiş insanlar üçün neçə-neçə dəlillər vardır. (Casiyə surəsi, 4)

109

1) "Sex Drives Birds Apart: Promiscuity Makes Females Dull And Males Flashy", Nature Science Update, 13 mart 2001;

<http://www.nature.com/nsu/010315/010315-5.html>

2) Lee Spetner, Qeyd By Chance, The Judaica Press, New York, 1997.

110

Prof. Andy McIntosh

111

1) "Flying high", an interview with Dr Andy McIntosh by Chris Field, Creation Ex Nihilo, mart–may 1998, cild 20, sayı 2, səh. 28–31.

116

Keçdiyimiz əsr həmişə Darwinin əleyhinə hadisələrin inkişafı ilə nəticələnmişdir. İnkişaf edən texnologiya və elm səviyyəsi Darwinin, nəzəriyyəsi

haqqındakı narahatlıqlarını təsdiqləmiş, təkamül nəzəriyyəsinin elmi zəmini olmadığını ortaya qoymuşdur. Darvin, canlılardakı açıq-aşkar olan yaradılışı inkar etmək adına, köhnə elm anlayışının məhsulu olan təkamül nəzəriyyəsinə ortaya atmışdır. Əsrin aldatması olan bu nəzəriyyəyə ona ancaq həvəskar biolog sifəti qazandırmışdır.

119

Allahın onlara verdiyi xüsusiyyətlərlə, dünyanın "ən sürətli" canlıları ünvanına sahib quşlar...

İndiki vaxtda hansı quş alimə soruşsanız sizə bir quş qanadının, özünə xas ən səmərəli uçuş şəklinə sahib olduğunu söyləyəcək. Məsələn şahin, ovunu hədəf alan dalış uçuşu əsnasında 300 km sürətlə uçmasına baxmayaraq tarazlığı pozulmaz, hədəfini çaşmaz və uçuş idarəs(n)i mükəmməldir. Afrika qartalı isə birdən saatda 185 kilometr sürətlə ovuna hücum edib, sonra qanadlarını açaraq, havada altı metrlik bir məsafədə tamamilə dayana bilməkdədir. Bu quşların yalnız səhv salmaz və sürətləri deyil, eyni zamanda görüş itiliyi də heyranlıq vericidir. Ovunu izləyən bir quş kilometrə yüksəkdə, ovunun üzərində dairələr çəkə bilər və kəskin gözləriylə onu izləyə bilər. Aşağıya doğru birdən hücum edərkən gözləri mərkəz nöqtəsini itirmədən və göz qırpmadan hədəf üçün avtomatik nizamlanar. Belə uçuş üçün gözlə qanadların, bu səbəbdən beyin, sinir və əzələ sistemlərinin bir-birləriylə qüsursuz bir uyğunlaşma və zamanlama ilə çalışması lazımdır. Yaxşı bu mükəmməl koordinasiya necə mümkün olmaqdadır? Bütün bu fəvqəladə strukturların şüursuz təbiət güclərinin məhsulu ola bilməyəcəyi açıqdır. Quşlar hər şeyin Yaradıcısı olan Rəbbimizin onlara verdiyi üstün xüsusiyyətlərlə uçarlar.

Şahin

120

Quş qanadının yaradılışı, uçuşu ən səmərəli olacaq şəkil və xüsusiyyətlərə malikdir. Məsələn quşlar özlərini havada və tarazlıqda tutmaq üçün tüklərini əmr mərkəzi olaraq istifadə edirlər. John H. Storer "Scientific American" jurnalında hər quşun bir cüt əmr mərkəzi olduğunu ifadə edərək, bu əmrlərin funksiyasını belə demişdir:

Bunlar ən yaxşı, quş hərəkət halında ikən, uçuşun ağır çəkilişində görülə bilər. Qanadların aşağıya doğru çırılması əsnasında qanad uclarındaki tüklər qanadın geri qalan hissəsinə dik bucaq edərək, uçuş xəttinə doğru dayanar. Bu tüklər əmr mərkəzi vəzifəsi edər. Bu çevrilmə formasını hər qanad çırılması əsnasında saniyənin yalnız bir hissəsində alarlar. Qanad çırılması boyunca isə həmişə şəkil dəyişdirərlər və avtomatik olaraq hava təzyiqinə və qanadın yuxarı aşağı hərəkəti əsnasında dəyişən lazım olan uyğunlaşma təmin edərlər.¹

1) <http://www.wvy.org/wvy3497.html> ; [John H. Storer, Scientific American]

125

Heç yaradan da yarada bilməyən kimi ola bilərmidi? Düşünüb ibrət götürməyəcəksinizmi? Əgər Allahın nemətlərini saymalı olsanız, onları sayıb qurtara bilməzsiniz. Həqiqətən, Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir. Allah sizin gizli saxladığınızı da, aşkara çıxartdığınızı da bilir. Allahdan başqa tapındıqları bütələr heç bir şey yarada bilməzlər. Çünki onlar özləri yaradılmışlar. (Nəhl surəsi, 17–20)

1) Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001;
<http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>

2) . "Uçaqlar Kanat Çırtıqları Zaman", Science et Avenir, yanvar 2003, səh. 74.

3) Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001;
<http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>

4) Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001;
<http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>

5) Patrick Barry, "Bionic Research Points To Smart Flexible Aerospace Materials", Space Daily, 5 mart 2001;
<http://www.spacedaily.com/news/materials-01f.html>

127

Bir təyyarənin uçması üçün nə qədər çox ünsürün göz qarşısında saxlanıldığı düşünüləcək olsa, quşların nə cür çətin hesablara söykənən bir hərəkəti reallaşdırdıqları daha yaxşı aydın olacaq:

Təyyarənin uzunluğu, yüksəkliyi, qanad uzunluğu, qanad səthi sahəsi, maksimum qalxma ağırlığı, maksimum eniş ağırlığı, mühərrik sayı və gücü, yanacaq tutumu, maksimum mənzili, səyahət sürəti, qalxma məsafəsi...

Uzanıb gedən bu hesablar uçuş əsnasında da davam edər: Təyyarənin hansı yüksəklikdə uçacağı, necə manevr edəcəyi, alçalacağı ya da sovrulmadan tarazlıqda qalacağı, yanacaq istifadəsi, istiqamət təyini, çətin hava şərtlərində necə tədbir görülməcəyi...

Quşlar isə heç bu cür hesablar etməzlər. Onlar doğulduqları andan etibarən bu incə hesablarla nizamlanmış uçuş mexanizminə sahibdirlər. Uçuşları da son dərəcə idarəli, tarazlı və usta kimidir.

128

QUŞLARIN UÇMAĞA ƏLVERİŞLİ DİZAYNLARI ŞÜURLU YARADILIŞIN DƏLİLLƏRİNDƏNDİR...

Quşların yüksək miqdardakı oksigen ehtiyacını fasiləsiz olaraq qarşılayan xüsusi tənəffüs sistemi

Yüksək enerji istehlakını qarşılamaq üzrə, alınan qidaları ən səmərəli şəkildə qiymətləndirən həzm sistemi

Uçuş üçün ideal, yüngül, güclü və içi boş sümüklərdən ibarət olan birləşmiş skelet quruluşu

Yüngül, elastik və uçmağa əlverişli xüsusi aerodinamika dizayna sahib tüklər

Elm adamları canlılardakı mükəmməl dizaynlardan ilham almağa davam edirlər

Qazların uçuşunu nümunə götürən elm adamları, təyyarələrin uzun məsafələri "V" şəklində avtonom olaraq uçmalarını təmin edən bir sistem inkişaf etdirirlər. Bu uçuş nizamının təyyarələrdə də qazların köç uçuşunda olduğu kimi enerji qənaəti təmin edəcəyini ümid edirlər.

"V" nizamı ilə uçan reaktiv təyyarələri, liderlərinin meydana gətirdiyi hava axınları üzərində gedərək enerjidən qənaət edirlər. Təyyarəni əl ilə idarə edərkən ideal nöqtədə tutmaq yorucudur, bu səbəblə NASA-nın Dryden Uçuş Araşdırma Mərkəzi, UCLA və Boeing təsislərindəki mühəndislər, bu işi avtomatik olaraq reallaşdıran bir sistem inkişaf etdirməkdədirlər. Elm adamları bir gün, yolçu, yük və hərbi təyyarələrin 20% yanacaq qənaəti etmək üçün bu uçuş şəklini təqlid edə biləcəklərini ümid edirlər. Proyektin baş mühəndisi Brent Cobleigh "New York ilə Los Angeles arasında gündə bir dəfə gedərək, ildə 250 gün uçuş edən bir 777 təyyarəsi, bu üsulla yanacaqdan milyonlarla dollar qənaət edəcək" deməkdədir.¹ Necə ki, iki NASA reaktivi, bu uçuş şəklinin əhəmiyyətli yanacaq qənaəti təmin etdiyini ilk dəfə göstərdilər. Təyyarələr eyni məsafəni uçmalarına baxmayaraq, nəticələrdə ikinci təyyarənin öndəki təyyarədən 12% daha az yanacaq istifadə etdiyini ortaya qoydu.

1) Fenella Saunders, "It's a Bird, It's a Plana", Discover, cild 23, sayı 5, may 2002.

Musa dedi: "Əgər yəqinliklə inanırsınızsa, bilin ki, O, göylərin, yerin və onların arasında olanların Rəbbidir!" (Şuəra surəsi, 24)

Quşların maddələr mübadiləsindəki hikmətli yaradılış

Kolibri quşları, onurğalılar arasında ən yüksək maddələr mübadiləsi

sürətinə sahib canlılardır. 700–850 dəfə atan ürəkləri, havada asılı dayandığı şəkildə uçuşlarında dəqiqədə 1.200 dəfə atmağa başlayar. Boylarına görə bir reaktivdən daha çox yanacaq xərcləyərlər.

Əgər biz bu nisbətdə enerji sərf etsəydik, bədən istiliyimiz 4000C–yə yüksələrdi və bu enerjini qarşılamaq üçün, hər gün 45 kiloluq şəkər paketi istehlak etmək məcburiyyətində qalardıq. Ancaq kolibri quşları bədən istiliklərini 400C–dən 150C–in altına sala bilərlər və eyni zamanda maddələr mübadiləsini təsirli şəkildə yavaşladarlar. Enerjilərini qorumaq üçün süstlük mövqeyini istifadə edərlər. Bu vəziyyət tüklərinin qabardığı, dimdiklərinin havaya doğru qalxdığı və ürək atışlarını dəqiqədə 50 atışa qədər saldıqları zamanlardır.¹

Allah bu kiçik canlıları bir çox üstün xüsusiyyətlə yaratmışdır. Kolibri quşları Allahı haqqıyla təqdir edə bilənlər üçün Allahın varlığının və gücünün saysız dəlillərindən biridir. Bir ayədə belə bildirilməkdədir:

Sizin yaradılışınızda və Allahın yer üzünə yaydığı canlılarda qəti iman gətirmiş insanlar üçün neçə–neçə dəlillər vardır. (Casiyə surəsi, 4)

1) John Downer, Supernature, The Unseen Powers of Animals, Sterling Publishing Co., Inc., New York, 1999, səh. 161–162.

135

Təyyarələr uçuş əvvəli və sonrasında əhatəli texniki baxışa tabe tutularlar. Bunun üçün mövzusunda mütəxəssis onlarla insan səfərbər olar. Kiçik bir laqeydliyin təyyarənin düşməsinə səbəb olduğu düşünülə, uçmaq üçün nə qədər çox detalın göz qarşısında saxlanması lazım olduğu açıqdır. Quşlar isə bu baxımlarını özləri edərlər. Quyruqlarının dibindəki yağ kisələri ilə tüklərini yağlayar və dimdikləri ilə düzəldərlər. Bu şüurlu davranış Allahın quşlara ilhamı ilə reallaşar.

137

Təyyarələrin burun hissələri də quşlardakı aerodinamika dizayn nümunə götürülərək edilməkdədir. Təbiətdəki mükəmməl canlıları model alan elm adamları, bu sayədə hədəflərinə daha qısa zamanda və daha az əmək sərf

edərək çatmaqdadırlar.

138

İnsanlığın əsrlərdir sürən ideali: Quşlardakı uçuş texnologiyası

Elm adamları üçün sanki ideal halına gələn hədəflərdən biri də qanad çırpmaqdır. Bir şahin 1200–lik bucaq ilə saniyədə 2.5 dəfə qanadlarını çırparkən ya da bir kolibri quşu saniyədə 80 dəfə qanad çırpma bilərkən, insanların yaratdığı uçan maşınlar bu hərəkətdən və elastiklikdən çox uzaqdırlar.

Mühəndislər, insanları dağların, dənizlərin üzərindən uçura biləcək kobud da olsa maşınlar hazırlamışlar. Ancaq yerdən qanad çırparaq yüksəlmə hələ mümkün olmamışdır. Toronto Universitetinin "ornitopter"i (quş, yarasə və ya qədim dövrlərdə yaşamış uçan sürünən olan pterodactylı təqlid edərək, bir adamı qanad çırparaq havada daşması üçün hazırlanan maşın), ən qədim aviasiya sisteminin yuxusunu reallaşdırmağa ən çox yaxınlaşan modellərdən biridir. Bir ornitopter sınaq uçuş pilotu olan Patricia Jones–Bowman bunları söyləməkdədir:

Tarixdə ilk olma yarışısı davam edir. Leonardo da Vinçinin ornitopteri hazırlamasının üzərindən 500 il keçdi və artıq bunu bacarmasının zamanıdır.¹

Jones–Bowman, aerodinamika sirlərini kəşf edə bilmək üçün, pterosauria adlı (yarasə bənzəri, qanad açıqlığı 10 metrə çata bilən və pərdə qanadlarını istifadə edərək uçan) sürünənlərin fosillərindən faydalanmaqdadır. Ancaq ABŞ Müdafiə nazirliyinə görə, qanad çırpma hərəkəti, sabit–qanadlı təyyarələrin ölçülərinin kiçildilməsini çətinləşdirən bəzi aerodinamika problemlər təqdim edər. Görüldüyü kimi hər iki şərti (qanad çırpma bilmək və ölçüləri kiçiltmək) eyni anda birləşdirmək isə daha çətinidir. Quşların həm kiçik bədənələrə sahib olub həm də qanad çırparaq rahatca uca bilmələri, insana Allahın yaratma sənətindəki mükəmməlliyi düşündürməlidir. Biomimetik sahəsində fəaliyyət göstərən kəslər, üzmənin sirlərini ortaya çıxarmaq üçün ton balıqlarını, sıçramanın sirləri üçün çəyirtkələri və kələ–kötür ərazilərdə sürətli şəkildə yol tapmaq üçün tarakanları və xərçəngləri araşdırmaqdadırlar. Qanadlar isə, maşın dizaynına istiqamətli yeni fikirlər çıxarmaq məqsədiylə təbiəti araşdırın

mühəndislərin maraq sahəsini meydana gətirməkdədir. Berkeleydəki Kaliforniya Universitetində biologiya professoru olan və hökumət dəstəqli robot uçuş dizaynına kömək olan Michael Dickinson, bu mövzuyla əlaqədar olaraq bunları ifadə etməkdədir:

Bioloqlar və mühəndislər arasındakı əməkdaşlıq gedərək artmaqdadır. Əgər təbiətdəki arxitekturaya... baxsaq, biz də bunu nümunə götürüb, köçürə bilərik.²

Bu düşüncə, əsrlər əvvəl Leonarda da Vinçini bir ornitopter üçün lazımlı olan ilk planların eskizlərini etməyə yönəltdi. Ancaq eskizi, çalışan bir təyyarəyə çevirmək son dərəcə çətin idi. Elm adamları, bir sərçə ya da qarğanın asanlıqla etdikləri uçuşunun ardındakı sirri araşdırarkən, aerodinamika elminin prinsiplərini də ortaya çıxarmışlar. Havada, mühərriki köməyiylə hərəkət edən bir təyyarənin əksinə, bir quş özünü yuxarı qaldırma və irəli itələmə qüvvətini qanadlarını istifadə edərək əldə edər. Quşlar, bunu etmək üçün davamlı olaraq, qanadın hava axınına qarşıladığı bucağı dəyişdirərlər. Beləcə davamlı dəyişən hava şərtlərinə dərhal uyğunlaşma təmin edərək, heç bir problemlə qarşılaşmadan uçuşlarına davam edərlər. Təyyarələr isə hava şərtlərindən dərhal təsirlənərlər; hətta pis hava şərtlərində uçmaq, həyatı təhlükə daşdığı üçün bəzən uçuş səfərləri ləğv edilər. Toronto Universitetindən Ceyms DeLaurierin liderliyindəki bir qrup şagird ornitopter proyektini quşları model alaraq davam etdirməkdədirlər. Bu maşın, qanadlar aşağı-yuxarı enib çıxdıqca, külək tərəfindən ən uyğun uçuş şəklinə doğru itələniləcək quruluşa malikdir. Bu mövzuyla əlaqədar çalışan elm adamları, quşların yaradılışındakı mükəmməlliyi bir xəbərdə belə demişlər:

Jones-Bowman kimi qanad cırparaq uçuş üzərində çalışmış olan hər kəs, bu işin özlərinə, təbiətin mühəndislikdəki üstün qabiliyyətinə qarşı yeni hörmət qazandırdığını söyləməkdədir. Aviasiya mövzusunda yaşayan ən böyük elm adamı və insan-qaynaqlı uçuşun qabaqcılı olaraq qiymətləndirilən Paul MacCready, dairələr çəkən, yüksələn və yüngül küləkdə havada hərəkətsiz dayanan quşları və bunları mümkün edən sümük strukturlarını, əzələlərini və tüklərini heyrətə düşərək saatlarla izlədiyini söyləmişdir. MacCready "Təbiətin etdiyi hər şeydə çox sayda detal və sirr var." şəklində söyləməkdədir.³

Əlbəttə insanı heyratə salan, heyranlıq duymasına səbəb olan bu strukturlar "təbiət" in bir məhsulu deyil. Təbiəti meydana gətirən daşlar, ağaclar, hava, su və digərləri bu bənzərsiz ağılın və sənətin qaynağı ola bilməzlər. Canlılardakı heyranlıq verici xüsusiyyətlərin sahibi bütün təbiəti yaratmış olan Uca Allahdır.

140

Uçmaq minlərlə ildir insanlığın idealı halına gəlmiş, minlərlə elm adamının və araşdırmaçının əmək, zaman və pul xərclədiyi bir sahə olmuşdur. Çox primitiv bəzi sınaqlar xaricində, uca bilən vasitələr ancaq 20–ci əsrdə edilə bilmişdir. Quşlar isə dünya üzərində var olduqları son 150 milyon ildən bu günə qədər Allahın ilhamı ilə qüsursuzca uca bilməkdədirlər.

19–cu əsrdə, təyyarələrdən əvvəl, bəzi ixtiraçılar evdə hazırlanmış qanadları qollarına taxıb, quşların qanad çırpma hərəkətini təqlid edərək yüksək yerlərdən atlamağı sınağıdır. Ancaq nəticələri ölümcül oldu.

141

1) <http://www.100megsfree4.com/farshores/nflight.htm>

2) <http://www.100megsfree4.com/farshores/nflight.htm>

3) <http://www.100megsfree4.com/farshores/nflight.htm>

142

Tərifin tək sahibi Allahdır

Quetzalcotalus, Pterodactyl ailəsindən 12 metr qanad genişliyinə sahib, nəsli tükənmiş bir quşdur. Bu qədim quş Pretoria Universitetində inkişaf etdirilməkdə olan yeni növ təyyarənin ilham qaynağı olmuşdur. Pretoria Universitetində aerodinamika mühəndisi olan, eyni zamanda icadlar edən Joachim Huyssen belə izahı var:

Keçdiyimiz son əsr ərzində, təyyarə inkişafında bəzi təməl problemlərin öhdəsindən gələ bilmədik. Bunlardan biri uçuş–enmə zolağına olan asılılığımızdır. Digər ehtiyacımız isə ağırlığı, ola biləcək ən aşağı səviyyədə tutmaqdır. Əgər təbiətə baxsanız, quşların aerodinamika şəkillərinin müasir təyyarələrinkindən olduqca fərqli olduğunu görə bilərsiniz. Ən diqqət çəkən fərq, təyyarələrin uzun quyruq qanadlarının olmamasıdır. Spesifik quyruq səthləri də olmaz. Əgər biz quyruqsuz təyyarələr hazırlaya bilsək, kütlə baxımından böyük üstünlük əldə edə bilərik. Quyruqdan xilas olaraq, uçuş–enmə zolağına ehtiyac duymadan eniş edə biləcək təyyarə hazırlamağı seçə bilərik.¹

Bu layihənin köçürüldüyü xəbər saytı isə təbiətdəki mükəmməlliyi bu sözlərlə deməkdədir:

Uçuş mövzusunda gəlindiyində elm adamları bu mövzunun mütəxəssisləri olan quşlara yönəldilər. “Exulans”ın istehsalçıları təbiətin incəliklərini təqlid etmək olduqca çətin olmasına baxmayaraq, təyyarələrini inkişaf etdirmək üçün quşların xüsusiyyətlərini araşdırmışlar.²

“Exulans” təyyarəsini hazırlayan Joachim Huyssen, dar sahəyə idarəli qanadlarla eniş edə bilmək üçün albatrosarı təqlid edərkən, albatrosardakı dizaynı bu sözlərlə tərifləməkdədir:

Quşları və uçuşlarının keyfiyyət istiqamətini müşahidə etdiyimizdə, xüsusilə qalxma, uçuş və eniş əsnasındakı idarə etmələri diqqətimizi çəkməkdədir. Bu mövzuda diqqət çəkən quşlardan biri albatrosdur. Albatros, əlverişlilik nisbəti ən yüksək quş olaraq qiymətləndirilər. Qanad böyüklüyü baxımından, olduqca ağırdır. Qanad açıqlığı çox geniş olmaqla birlikdə, təbiətdəki ən yaxşı qaldırma nisbətində malikdir.³

Quşları təqlid edərək layihələr icra edən araşdırmaçıların bildirişləri, heyranlıq və tərif ifadələri ilə doludur. Ancaq bu təriflərin heç biri quşun özünə yönəldilməz. Çünki quşun, sahib olduğu üstün dizayndan, bənzərsiz

qabiliyyətlərindən xəbəri də yoxdur. Bu canlıların sahib olduqları üstünlüklər üçün heç bir əməkləri ya da qatqıları olmamışdır. Bu səbəbdən tərifi bu üstün strukturların əsl sahibi olan və təriflənməyə ən layiq olan Uca Allaha yönəltməmiş lazımdır. Ancaq unutmamaq lazımdır ki Rəbbimizə edəcəyimiz tərifə yalnız və yalnız bizim ehtiyacımız vardır. Bir Quran ayəsində Allah belə bildirməkdədir:

... “Əgər siz və yer üzündə olanların hamısı kafir olsanız, Allaha heç bir zərər yetirə bilməzsiniz. Çünki Allah, həqiqətən də, Zəngindir, Tərifəlayiqdir”. (İbrahim surəsi, 8)

143

- 1) <http://www.tvpc.co.za/Sci-tech/exulans/exulans.htm>
- 2) <http://www.tvpc.co.za/Sci-tech/exulans/exulans.htm>
- 3) <http://www.tvpc.co.za/Sci-tech/exulans/exulans.htm>

145

Dəvə quşu yumurtalarını açaraq, embrionların əllərinin inkişafını araşdıran elm adamları, quş əllərinin dinozavr əllərindən təkamülləşməsinin qeyri-mümkün olduğunu bir daha ortaya qoydular.

147

Yeddi göyü təbəqələr şəklində quran Odur. Sən Mərhəmətli Allahın yaratdığında qətiyyənlə bir uyuşmazlıq tapmazsan. Bir başını qaldıraraq göyə diqqət yetir, heç onda bir çat görürsənmi? Sonra göz gəzdərək təkrar bax. Göz zəlif və yorğun halda özünə tərəf dönəcəkdir. (Mülk surəsi, 3-4)

149

Tüklərin quşun hər iki qanadından simmetrik olaraq tökülməsi, təsadüflərlə açıqlana bilməz

Quşlar, uca bilmə qabiliyyətlərini qoruya bilmək üçün müəyyən dövrlərdə tük tökər. Bu ümumiyyətlə ildə bir dəfə olar və bu müddətcə "tük tökülməsi" deyilir. Köhnəlmiş ya da cırılmış böyük tüklər, vəzifələrini tam olaraq yerinə gətirə bilmədikləri üçün sürətlə yenilənər. Tük tökülməsi son dərəcə sistemli bir müddətdir və heç bir nöqtənin tam olaraq tüksüz qalmamasını təmin edəcək şəkildə mərhələli olaraq reallaşar. O qədər sistemlidir ki, uçuş və quyruq tükləri, hər tərəfdən bir dənə olmaq üzrə cütlər halında tökülər və bu şəkildə tarazlıq pozulmamış olar.¹

1) A. Hickman, L. Roberts, A. Larson, Integrated Principles of Zoology, McGraw– Hill, New York, 2001, səh. 588.

151

Sahib olduqları xüsusi dizayn çətin şərtlərdə səyahət edə bilən köçəri quşlar

Bəzi köçəri quşlar, fəvqəladə yüksəkliklərdə uçarlar. Bir qaz növünün (bar-headed goose) 9.000 m yüksəkliklərdə Himalaylar üzərindən uçduqlarına dair qeydlər vardır.

Bu yüksəklik atmosferin stratosfer təbəqəsinin başlanğıcına yaxın bir yüksəklikdir. İndiyə qədər təsbit edilən ən üst yüksəklik isə 12.000 metrə rast gəlinmiş olan qırmızı qırğıya aiddir. Bu yüksəklikdə oksigen sıxlığı dəniz səviyyəsindəkinin üçdə birindən daha azdır. Qazların və digər yüksəkdə uçan quşların bu aşağı oksigen səviyyəsində uca bilmələri üçün, qanlarında yetərli miqdarda oksigen daşıya bilən hemoqlobin molekuluna və bu oksigenin uçuş əzələlərinə nəql edilə bilməsi üçün çox sıx kapilyar damarlara sahib olmaları lazımdır. Şiddətli soyuqlar da bu yüksəklikdə ikinci bir təhlükədir. Bu yüksəklikdə istilik –150C–in altına düşə bilər. Köç edən quşlar bir neçə gün bu dondurucu şərtlərdə uçmaq məcburiyyətində qala bilərlər. Ancaq quşlar bu şərtlərə ən uyğun yaradılışa sahib olduqları üçün, bu çətin səfərin də öhdəsindən gələ bilərlər. Bu, Rəbbimizin rəhmətiylə, hər canlıyı yaşayacağı şərtlərə ən uyğun quruluş və sistemlərlə yaratmasının bir nəticəsidir.¹

1) John Downer, Supernature, The Unseen Powers of Animals, Sterling

Publishing Co., Inc., New York, 1999, səh. 121–122.

152

Biz dağları ona ram etmişdik. Onlar axşam çağı və səhər onunla birlikdə Allahın şəninə təriflər deyirdilər. Biz quşları da toplum halda ona ram etmişdik. Hamısı daima Allaha üz tutardı. (Sad surəsi, 18–19)

158

160

1) Werner Gitt, In the Beginning was Information, 3-cü nəşr, Almaniya, 2001, səh. 241

2) Werner Gitt, In the Beginning was Information, 3-cü nəşr, Almaniya, 2001, səh. 243

3) Werner Gitt, In the Beginning was Information, 3-cü nəşr, Almaniya, 2001, səh. 243

161

Uçuş mükəmməl hərəkət şəklidir. Qaçmaq və üzməklə müqayisə edildiyində, uçuş əsnasında sürət daha çox yüksəkdir. Məsələn ən sürətli qaçan çitanın sürəti saatda 80 km-dir. Ən sürətli üzən balığın (sailfish) ən yüksək sürəti 10 km ikən, bir şahinin sürəti, qanadları bağlı dalış uçuşlarında saatda 300 km-ə çata bilər.¹ Ayrıca, məsafəyə görə sərf edilən enerji də qaçmaqdan daha çox aşağı ya da üzməkdən çox az yüksəkdir. Məsələn bir çita ən yüksək sürətinə 3 saniyə içində çatar, lakin yerlə olan təmasından qaynaqlanan sürtünmə təsirini aşma bilmək üçün çox enerji sərf edər. Bu əsnada bədən istiliyi 40 dərəcəyə çatar. Bu səbəbdən quşlar ən az enerji ilə ən çox məsafəni qət etmə mövzusunda da bənzərsiz yaradılışa sahiblərdir.

1) John Downer, Supernature, The Unseen Powers of Animals, Sterling Publishing Co., Inc., New York, 1999, səh. 114–117.

162

Fosil qeydlərində olan canlılar həmişə qüsursuz və tamsırlar. Heç biri bu şəkillərdə görüldüyü kimi ara mərhələdə deyil. Əgər təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi kimi bir canlının sümükləri təsadüflərlə təşkil ediləcək olsaydı, şəkillərdə görülən şikəst və ya əskik strukturların çox yüksək nisbətlərdə fosil qeydlərində görülməsi lazım idi. Ancaq yer üzü layları həmişə qüsursuz strukturlara sahib fosillərlə doludur.

(1, 2, 3, 4) TƏKAMÜLÇÜLƏRƏ GÖRƏ OLMASI LAZIM OLAN, AMMA OLMAYAN XƏYALİ ARA FORMALAR

163

Təkamülçülər canlıların mərhələ–mərhələ inkişaf edərək bugünkü hallarını aldıqlarını qarşıya qoyarlar. Ancaq illərdir edilən araşdırmalara baxmayaraq yer üzü laylarında bu şəkillərdəkinə bənzər sözdə ara formaların tək bir nümunəsinə belə rast gəlinməmişdir. Bu vəziyyət açıqca göstərməkdədir ki, canlılar bir–birlərindən törəməmişlər; hər bir qrup özlərinə xüsusi və qüsursuz strukturlarıyla yaradılmışdır.

(5) TAM BİR QUŞ FOSİLİ

164

(1) FOSİLİ OLAN QÜSURSUZ CANLI

(2, 3, 4, 5) HEÇ VAR OLMAMIŞ, YALNIZ TƏKAMÜLÇÜLƏRİN XƏYALLARINDA YAŞAYAN ARA–KEÇİD CANLILARI

(6) QALIĞI OLAN QÜSURSUZ BİR CANLI

165

DİNO–QUŞLAR YALNIZ XƏYAL MƏHSULUDUR

Təkamülçülərin, quşların dinozavrlardan təkamülləşdiklərini isbat edə bilmələri üçün, yandakı şəkillərdə görülən yalançı ara–keçid formalarının

qalıqlarını tapmış olmaları lazım idi. Ancaq, fosil qeydlərində dinozavrlara və quşlara aid bir çox fosil olmasına baxmayaraq, xəyali dino-quşlardan əsər yoxdur.

Təkamülçülərin iddiasına görə çox sayda rast gəlinməsi lazım olan yarı sürünən-yarı quş xüsusiyyətləri daşıyan qüsurlu, nöqsan orqanlı qəribə canlıların heç biri yer üzü laylarında yer almamaqdadır.

Fosil qeydlərində olan canlılar həmişə qüsursuz və tamdırlar. Heç biri bu şəkillərdə görüldüyü kimi ara mərhələdə deyil. Bu həqiqət, təkamülün heç bir zaman yaşanmadığının əhəmiyyətli dəlilidir.

166

1) Michael Denton, *Evolution: A Theory en Crisis*, Burnett Books, London, 1985, səh. 368.

2) Charles Darwin, *Türlerin Kökeni*, səh. 18.

3) Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", *Proceedings of the British Geological Association*, cild 87, 1976, səh. 133.

4) Mark Czarnecki, "The Revival of the Creationist Crusade", *MacLean's*, 19 yanvar 1981, səh. 56.

5) "Who Doubts Evolution?", *New Scientist*, cild 90, 25 iyun 1981, səh. 831.

172

Arxeopteriks fosil nümunələri

Arxeopteriks növünə aid 7 fosil nümunəsi tapılmışdır. (Bunlara tək-tük fosil daxil deyil.) Bu fosillərin şərtləri belədir:

Maxburg nümunəsi

1958-ci ildə (London növü kimi) Langenthalheim yaxınlığında tapıldı; 1959-cu ildə Heller tərəfindən tanındı. Növ, yalnız gövdədən meydana gəlirdi. İndi harada olduğu bilinməməkdədir.

Maxburg nümunəsi

Haarlem və ya Teyler nümunəsi

Növ, tükdən 5 il əvvəl 1855-ci ildə Reindenburg yaxınlarında tapıldı. Amma bir muzeydə qaldı və von Meyer tərəfindən Pterodactylus olaraq təsnif edildi. 1970-ci ildə Ostrom tərəfindən fosilin yenidən araşdırılması, tüklərini və həqiqi şəxsiyyətini ortaya çıxardı.

Haarlem və ya Teyler nümunəsi

Solnhofen–Aktien və Verein nümunəsi

1993-cü ildə P. Wellnhofer yeni bir növ təsvir etdi: Arxeopteriks bavarica. Bu növün kiçik sərtləşmiş sinə sümüyünə və fərqli tük görünüşünə sahib olduğu hesab edildi.

Solnhofen–Aktien və Verein nümunəsi

173

Solnhofen nümunəsi

1960-cı illərdə Eichstatt yaxınlarında tapıldı və 1988-ci ildə Wellnhofer tərəfindən açıqlandı. Bu cür, başlanğıcda Compsognathus olaraq təyin olundu, amma daha sonra arxeopteriks lithographica olaraq təkrar təsnif edildi.

Solnhofen nümunəsi

Eichstatt nümunəsi

Bu cür, 1951-ci ildə Workerszell tərəfindən tapıldı və Almaniyaadakı Münih Paleontologiya muzeyindən Peter Wellnhofer tərəfindən açıqlandı. Bu fosil, növlərin ən kiçiyidir; digərlərinin üçdə ikisi ölçüsündədir. Arxeopteriks növündən çox fərqli olmasına baxmayaraq yenə də bir arxeopteriks lithographicadır.

Eichstatt nümunəsi

Berlin nümunəsi

1877–ci ildə Blumenburg yaxınlarında çıxarıldı və bu arxeopteriks fosili 1884–cü ildə W. Dames tərəfindən təqdim edildi. Arxeopteriks nümunələri içində ən məşhurdur. Bunun, London növündən daha yaxşı bir növ olduğu düşünülür, çünki (nə qədər parçalanmış olsa da) tam bir başa sahib idi. Sonunda Berlin muzeyinə satıldı.

Berlin nümunəsi

London nümunəsi

1861–ci ildə Langenthalheim yaxınlarında tapıldı, bu Arxeopteriks fosili, Hermann von Meyer tərəfindən eyni il açıqlandı. Bu və Berlin növü, ən yaxşı bilinən Arxeopteriks qalıqlarıdır. Sonunda həvəskar fosil alim olan Dr. Carl Haberlein tərəfindən İngilis muzeyinə satıldı.

London nümunəsi

175

ARXEOPTERIKS ARA–KEÇİD FORMASI DEYİL, SOYU TÜKƏNMİŞ QUŞ NÖVÜDÜR.

Arxeopteriks günümüzdəki quşlar ilə çox sayda ortaq xüsusiyyətə malikdir:

- Tüklər
- Furkula ya da körpücük sümüyü
- İçi boş sümüklər
- Sinə boşluğundakı hissə

- Çanaq və ayaqlar

Arxeopteriks uçan quşun sahib olması lazım olan bütün xüsusiyyətlərə malikdir. Dişli çənə, pəncə kimi sahib olduğu xüsusiyyətlər isə, bir qisim təkamülçülərin iddia etdiyi kimi onu bir ara-keçid forması etməz. Bu xüsusiyyətlər yalnız, onun fərqli quş növü olduğunu göstərməkdədir.

Arxeopteriks skeleti

Günümüzə aid quş skeleti

177

ARXEOPTERIKS ASİMMETRİK TÜK QURULUŞU İLƏ GÜNÜMÜZDƏKİ QUŞLARINDAN FƏRQSİZDİR

Arxeopteriksın həqiqi mənada uça bilən quş olduğunun ən əhəmiyyətli dəlillərindən biri də heyvanın tüklərinin quruluşudur. Arxeopteriksın günümüzdəki quşlarıninkindən fərqsiz olan asimmetrik tük quruluşu, canlının mükəmməl olaraq uça bildiyini göstərməkdədir.

179

İndiki vaxtda Venesuelada yaşayan Hoatzin quşları da eyni Arxeopteriks kimi pəncəli qanadlara malikdir. Dünyada pəncəli qanadlara sahib başqa bir çox quş növü vardır. Bu vəziyyət, pəncəli qanadların ara-keçid forması xüsusiyyəti olduğu iddiasını yıxmaqdadır.

183

Nəsli tükənmiş, tarda oturan quş növü: Arxeopteriks

Araşdırmaçılar Solnhofen tüklərinin yanında Arxeopteriksın uçuş tüklərinin asimmetriyasını, uçan və uçucu olmayan günümüzdəki quşlarıninki

ilə müqayisə etdilər.¹ Arxeopteriksin tüklərinin ortalama asimmetriyasının 1,25 olduğunu kəşf etdilər ki bu, günümüzdəki uçan quşlarından daha aşağı idi; amma günümüzün uçucu olmayan quşlarınınkıni aşırı. Təcrid edilən tük isə 2,2–lik asimmetriya sərgiləyirdi; tam uçan günümüzdəki quşlarının sahəsində idi. Ayrıca Arxeopteriksin pəncələri 500–dən çox günümüzdəki quş növü ilə müqayisə edildi. Araşdırma Arxeopteriksin arxa ayaqlarının tarda oturan quşların, orta pəncələrinin isə ən güclü tarda oturan quşların sahəsinə düşdüyünü göstərdi.² Bu səbəblə bu çalışmanı edənlər Arxeopteriksin tarda oturan, tam quş olduğu nəticəsinə gəldilər.

1) J.R. Speakman, S.C. Thomson, "Flight Capabilities of Archæopteryx", Nature, cild 370, 18 avqust 1994, səh. 514.

2) Alan Feduccia, "Evidence from Claw Geometry Indicating Arboreal Habits of Archæopteryx", Science, cild 259, 5 fevral 1993, səh. 790–793.

186

DARVİNİSTLƏRİN SAXTA Arxeopteriks ŞƏKİLLƏRİ

(1) 1975–ci ildə Amerikalı paleontoloq Robert T. Bakkerdən sonra dəyişdirildi.

(2) 1979–cu ildə Amerikalı paleontoloq John H. Ostromdan sonra dəyişdirildi.

(3) 1980–də Amerikalı paleontoloq Paul C. Serenodan sonra dəyişdirildi.

(4) 1991–ci ildə Amerikalı paleontoloq Derek Briggsdən sonra dəyişdirildi.

187

DARVİNİZM ELM SAHƏSİ DEYİL; XƏYALİ VƏ YALANA SÖYKƏNƏN FƏLSƏFƏDİR

Tək fosilə söykənərək edilən fərqli Arxeopteriks şəkilləri, təkamülçü elm adamlarının xəyal güclərinin, fosil şərhlərində nə qədər təsirli olduğunu göstərməkdədir. Heç bir elmi dəyəri olmayan bu xəyali şəkillər, ictimaiyyəti təsir etmək üçün sözdə dəlil olaraq təqdim edilməkdədir. Ancaq bu saxtakarca üsullar, Darvinizmin elm olmadığını ortaya qoymağdadır. Bir çox elm sahəsi vardır, ancaq Darvinizm elm deyil; yalana söykənən, xəyali fəlsəfədir.

190

Göyləri, yeri və onlarda yaydığı canlıları yaratması Onun dəlillərindəndir. Allah istədiyi vaxt yaratdıqlarını bir yerə toplamağa qadirdir. (Şura surəsi, 29)

195

“National Geographic” jurnalında, 125 milyon il əvvəl yaşadığı deyilən və Archæoraptor liaoningensis adı verilən sözdə dino–quş fosili elan edildi. Ancaq bütün dünyaya böyük təkamül dəlili olaraq göstərilən bu fosilin saxta olduğu, dinozavr quyruğunun bir quş bədəninə əlavə olunmasıyla yaradıldığı ortaya çıxdı.

Xəyali şəkillə sözdə "İtkin halqa" olaraq elan edən Archæoraptor liaoningensis adlı fosilin saxta olduğu aydın oldu.

196

16 MART 1999–CU İL TARİXLİ QƏZET XƏBƏRLƏRİ VƏ SAXTA DİNO–QUŞ QALIQLARIYLA EDİLƏN TƏKAMÜL TƏBLİĞATI

197

2 İL SONRA... 29 MART 2001–Cİ İL TARİXLİ QƏZET XƏBƏRİ İLƏ ELAN EDİLƏN HƏQİQƏT

Aralarında üç paleontoloqun da olduğu bir qrup araşdırmaçı, kompüter tomoqrafiyasının köməyiylə Archæoraptor liaoningensis saxtakarlığını sübut

etdilər. Bu sözdə dino-quş qalığının Çinli qaçaqçılar tərəfindən, yapışqan və qarışıq istifadə edilərək 88 sümük və daşdan yaradıldığı ortaya çıxdı.

200

1 noyabr 1999-cu il

Smithsonian İnstitutu, Təbiət Tarixi Milli Muzeyi

Sevimli Peter,

Aşağıdakı ifadələri sənə yönəltməyi düşündüm, çünki sənın komitən qismən də olsa buna daxil və sən indi "National Geographic" birliyindəki ən seçilmiş elm adamısın.

Noyabr sayınızda Christopher P. Sloanın "T. Rex üçün tüklər" adlı nəşriylə, "National Geographic", sensasiyalı, əsassız xəbər edildiyi (tabloid) jurnalistikada ən alt səviyyəyə çatdı...

... Bu bir çox zooloqun ən pis kabusu; yeni orqanizmi adlandırma fürsətinin bəzi axmaq jurnalistlər tərəfindən istəmədən sensasiyalı xəbər halına gəlməsi. Bu açıqdır ki, "National Geographic" müəyyən elmi mövzularda səlahiyyətli orqanlarla məsləhətləşmir.

Sloanın məqaləsi, bu məsələni qanuni olmayan yollarla ixrac edildiyinin bilindiğini və "Czerkasesin indi Çinə qaytarılmasının planlandığını" açıqca göstərməkdədir. İyun 1996-cı ildə Vaşinqtondakı Quş Paleontologiyası və Təkamül Birliyinin (Society of Avian Paleontology and Evolution) 4-cü Beynəlxalq yığıncağında 40-dan çox iştirakçı Smithsonian təşkilatında bir yerə gəldilər. İştirakçılar Çində olan fosillərin qanuni olmayan ticarətini qınadıqlarına dair Çin Elmlər Akademiyası rəhbərliyinə imzalı məktub hazırlamışlardı və Çin Hökumətinin bu sui-istifadəyə qarşı təcili tədbir alması üçün dəstək vermişlərdi.

... Çinin xaricində satış üçün təklif edilən Liaoningdən gələn fosillərin qanunsuz olduğu, heç olmasa 1996-cı ilin ortalarından bəri elm ictimaiyyətində ya da ticari fosil işində olanlar üçün sırr deyildi.

ABŞ-dakı təməl təbiət tarixi muzeylərinin (hamısı olmasa da) çoxu işçilərinə qanuni olaraq toplanmayan və ixrac edilməyən heç bir növü qəbul etməməyi qadağanı qoymuşdur. "National Geographic" birliyi belə vəsaitlərin araşdırılmasını dəstəkləməklə qalmamış, sensasiya da yaratmışdır və indi

məşhur elmi institutlardakı araşdırmaçılar əxlaqi, administrativ və bəlkə də qanuni olaraq qadağan edilməsi lazım olan qanunsuz bir növü sərgiləyirlər.

“National Geographic”in iyul 1998–ci il sayında nəşr olunan, "Dinozavrlar qanadlanır" (Dinosaurs Taxa Wing) başlıqlı məqalənin nəşr olunmasından qısa müddət əvvəl, (məqaləni hazırlayan) Christopher P. Sloanın fotoqrafı olan Lou Mazzatenta məni “National Geographic” birliyinə çağırdı, Çində olan fosillərin fotoşəkillərini göstərdi və bunlar haqqında nəşr olunacaq hekayə ilə əlaqədar şərhlərimi soruşdu. O zaman, “National Geographic”in göstərmək istədiyi tablodan daha fərqli, alternativ dünyagörüşləri olduğunu söyləyərək etiraz etdim, amma sonunda açıqca gördüm ki, “National Geographic”, quşların dinozavrlardan təkamülləşdiyi doqması xaricində başqa heç bir şeyə maraqlı duymurdu.

Sloanın məqaləsi (quş–dinozavr əlaqəsi istiqamətindəki) ön fikri tamamilə yeni bir ölçüyə yüksəltməkdə və böyük ölçüdə təsdiqlənmiş və ya sənədləşdirildirilməmiş məlumatlara söykənərək, xəbərləri yayımlamaq yerinə onları "çıxarmaqda"dır. "İnsanların məməli olduqlarını nə qədər etibarla söyləyə biliriksə, quşların bir teropod (iki ayaqlı dinozavr) olduğunu da o qədər etibarla söyləyə bilərik" şəklindəki sadə cümləsi, bir və ya bir qrup elm adamının fikri olaraq göstərilməməkdə, yalnız "redaktor təbliğatı" olaraq qalmaqdadır. Bu melodramik iddia, əslində embrioloji və müqayisə etməli anatomiya sahəsində edilən yeni işlərlə çürüdülmüşdür, amma, əlbəttə, bunlar (“National Geographic” məqaləsində) heç ifadə edilməməkdədir.

Daha da əhəmiyyətli, Sloanın məqaləsində şəkili edilən və quş tükləri olduğu iddia edilən strukturların heç birinin, quş tükü olduğu sübut edilmiş deyil. Bunların bu şəkildə olduğunu iddia etmək, bir həqiqəti dilə gətirmək deyil, yalnız bir xahiş ifadəsidir. Səhifə 103–də yer alan "içi boş, saç bənzəri strukturlar primitiv quş tüklərini (protofeathers) xarakterizə edir" şəklindəki ifadə axmaqlıqdır, çünki "ibtidai quş tükləri" yalnız nəzəri fərziyyədir və dolayısıyla bunların daxili quruluşu daha da hipotetiktir.

“National Geographic” birliyində hələ də nümayiş edilən tüklü dinozavrlar sərgisi daha da pisdir və bir çox ətyeyən dinozavrın quş tüklərinə sahib olduğu istiqamətindəki hiyləli iddianı irəli sürməkdədir. Müzakirəsiz bir dinozavr olan Deinonychus haqqında edilən maket və bala tyrannosaurlar haqqında edilən şəkillərdə bu canlılar tüklərlə örtülü kimi göstərilməkdədir. Bunların hamısı xəyalidir və elmi fantastika xaricində hər hansı bir yerləri yoxdur.

Tüklü dinozavrlar və quşların teropod mənşəyi düşüncəsi, sözünü çəkinmədən söyləyən və gerçəkləri son dərəcə qərəzli hala gətirən “National Geographic”dəki müəyyən redaktorlarla birlikdə hərəkət edən həvəsli elm adamları heyəti tərəfindən rəsmi olaraq deyilməkdədir. Gerçəklər və diqqətlicə qiymətləndirilmiş, elmi ağırlığı olan dəlillər, proqramlarındakı ən əhəmiyyətli əskikliklər olmuşdur. Ki bu vəziyyət, sürətlə, çağımızın ən böyük elmi saxtakarlıqlarından biri vəziyyətinə gəlməkdədir: Soyuq füzyonun paleontoloji tayı (ilə qarşı–qarşıyayıq). Əgər Sloanın məqaləsi bu fantaziyanın kulminasiya nöqtəsi deyilsə, bir sonrakında nə qədər yüksələcəyini kəsdirmək çətinidir. Amma bir dəfə dəlilik normal seyrini izlədisə və tamamilə ortaya çıxdısa, “National Geographic” çox təəssüf ki, bütün kədərli hadisəni yekunlaşdıran bir kitabda məşhur amma istənməyən bir rol alacaq.

Hörmətlə,

Storrs L. Olson

Quşlar hissəsi başçısı

Smithsonian İnstitutu, Təbiət Tarixi Milli muzeyi 161

202

Prof. Alan Feduccia

203

Saxta dino–quş fosili: Archæoptor Liaoningesis

Bir təkamül saxtakarlığı: Quş gövdəsinə montaj edilmiş dinozavr quyruğu.

Vaşinqtonda oktyabr 1999–cu ildə “National Geographic” dərnəyi tərəfindən təşkil edilən mətbuat konfransında Archæoraptor fosilinin, quş və dinozavr tüklərindən ibarət olan qarışığı, "dinozavrları quşlara bağlayan kompleks zəncirdəki həqiqi itkin halqa" olaraq tanındılmışdı. Lakin indi bu əlaqəni meydana gətirənin təkamül deyil, yapışqan olduğu aydın oldu. Bu saxtakarlıq yumor jurnallarına da vəsait olmuşdu.

205

Təkamül nəzəriyyəsini kor–koranə müdafiə edən bəzi elm adamları, tapdıqları hər fosili xəyali təkamül sxemi içində bir yerə qoymağa çalışmaqdadırlar. Bu qərəzli fosil şərhçiliyinin nəticəsi olaraq, saxta fosilləri kifayət qədər araşdırmadan bir təkamül təbliğatına çevirməkdədirlər. Bu da onları qaçınılmaz olaraq elmdən uzaqlaşdırmaqdadır.

215

Son araşdırmalar tüklü dinozavr iddialarına zərbə endirdi

Cənubi Afrikadakı Durban–Westville Universitetindən paleontoloq olan Theagarten (Solly) Lingham–Soliar, "dinozavr tükü" deyə adlandırılan tükə bənzər fosillərin, yalnız çürüyən dinozavr bağ toxumaları ola biləcəyini fotosəkillərlə sənədləşdirdi.

Professor Lingham–Soliar, bir delfini bir il boyunca yarı hava keçirən çay suyu içinə basdıraraq təcrübə reallaşdırdı. Edilən təcrübə üçün delfinin seçilməsinin səbəbi, ət toxumasının asanlıqla analiz edilə bilməsi idi. Bu müddətin sonunda Cənubi Afrikalı professor, delfində çox canlılığın bədənində olan və bağ toxumasını meydana gətirən kollagen dəstələrini, mikroskop altında yaxından araşdırdı. Professor Lingham–Soliara görə çürümüş delfin bədənindəki həll edilmiş kollagen dəstələri, "təəccüblü şəkildə tüklərə bənzərlik göstərməkdə" idi.¹

Alman "Naturwissenschaften" jurnalı bu kəşf ilə əlaqədar aşağıdakı açıqlamanı etdi:

Bu tapıntılar tüklü dinozavr tezisini dəstəkləyən kəslərin vizual şəkillərə söykənmələrinə ciddi şübhə salmaqda və günümüzdəki tüklərinin istinad qaynağı olaraq istifadə ediləcək daha ciddi diaqnoz üsullarına ehtiyac duyulduğunu göstərməkdədir.²

Bu tapıntı ilə birlikdə, bir delfinin belə "dinozavr tükü" deyilən izləri buraxa biləcəyi ortaya çıxdı. Bu nəticə, "dinozavr tükü" sahibi canlıları quş saymanın heç bir dayacağı olmadığını bir daha göstərirdi.

1) Stephen Strauss, "Buried dolphin corpse serves science", 11 noyabr 2003;

<http://www.globeandmail.com/servlet/ArticleNews/TPStory/LAC/20031111/UDINO11/TPScience/>

2) Stephen Strauss, "Buried dolphin corpse serves science", 11 noyabr 2003;

<http://www.globeandmail.com/servlet/ArticleNews/TPStory/LAC/20031111/UDINO11/TPScience/>

221

Mononychus, təkamülçü təbliğata vəsait olan fosillərdən biridir. 26 aprel 1993-cü il tarixli "Time" jurnalında tüklərlə təsvir edilən bu canlının, daha sonra əldə edilən dəlillər nəticəsində quş olmadığı aydın olmuşdur.

223

Təkamülçü media quruluşları quşlara bənzər bir neçə xüsusiyyəti, dərhal ön fikirli şərtlərinə vəsait olaraq istifadə etməkdədirlər. Dinozavrlar və quşlar arasında ara forma olduğu iddia edilən Bambiraptor feinbergi adındakı fosil, media tərəfindən tüklü canlı olaraq çəkilməmişdir. Ancaq gerçəkdə bu fosilin nə tükü vardır, nə də tüklü canlı olduğuna dair dəlil var.

225

Göylərdə və yerdə nə varsa, Allaha məxsusdur. Allah hər şeyi əhatə edir.
(Nisa surəsi, 126)

227

Protarchæopteryx robusta və Caudipteryx zoui fosilləri bir dinozavra aid deyil. Bu fosillər soyu tükənmiş, uça bilməyən quşlardır. Bu canlıların dinozavr olaraq göstərilmək istənməsi, təkamülçülərin dəlil çıxarma söylərindən biridir.

Caudipteryx zoui

Protarchæopteryx robusta

229

Elm dünyası bir tərəfdən təkamül nəzəriyyəsinin dino–quş iddialarını yalanlayarkən, digər tərəfdən də canlıların qüsursuz şəkildə yaradılmış olduqlarını təsdiq etməkdədir. Elmlə bu qədər iç–içə yaşamalarına baxmayaraq, gerçəkləri təhrif edən təkamülçü elm adamlarının bu anlayışı, həmin nəzəriyyəyə kor–koranə bağlı olduqlarını açıqca göstərməkdədir.

233

Eoalulavis hoyasinin qanad quruluşu, günümüzdəki bəzi uçan quşlarda da görülməkdədir. Bu quşun qanadındakı tüklər, "barmağa" bağlanmış dayanan kiçik bir tük dəstəsi ehtiva edər. Bir quş, sürətini yavaşlatmaq ya da yerə enmək istədiyəndə, bu parça üfəyə görə qanadın bucağını azaldar. Bu qisim, havanın ana qanadın üst səthindən axmasına, asan burulğana və quşun düşmədən dayanmasına imkan verir.

238

Protopteryx fengningensis

246

1) David Williamson, "Scientist says ostrich study confirms bird 'hands' unluğa those of dinosaurs", UNC News, sayı 425, 14 avqust 2002, www.unc.edu/news/newsserv ; David Williamson, "Scientist Says Ostrich Study Confirms Bird 'Hands' Unlike Those Of Dinosaurs", EurekAlert, 14 avqust 2002, http://www.eurekalert.org/pub_releases/2002-08/uonc-ss081402.php

2) Alan Feduccia, "Plucking Apart the Dino–Birds", Discover, cild 24, sayı 2, fevral 2003.

3) Case of the Flying Dinosaur, NOVA, Boston Video, 1991.

4) Peter Dodson, "Response by Peter Dodson", American Paleontologist, cild 9, sayı 4, 2001, səh.13–14.

TƏKAMÜLÇÜLƏRİN GÖRMƏMƏZLİKDƏN GƏLDİKLƏRİ PROBLEM: XƏYALİ ATA-NƏVƏ ƏLAQƏSİNİ POZAN ZAMAN PARADOKSU

Sözdə "tüklü dinozavr" olaraq elanla edilən fosillərlə əlaqədar ən böyük problem, təkamülçülərin bu fosilləri məşhur arxeopteriksdən daha gənc olaraq qeyd edilmişdir. Yer üzündəki bilinən ən qədim uça bilən quş olan arxeopteriks, 150 milyon il yaşındadır və günümüzdəki quşlarla eyni uçma qabiliyyətinə sahib olan uçan quşdur. Bu səbəbdən bu fosillərin, sözdə "quşların hələ uça bilməyən ibtidai ataları" olaraq göstərilməsi qeyri-mümkündür. Bu sözdə "tüklü dinozavr"ların ata mövqeyində olması lazım olarkən, nəvə mövqeyində olmaları təkamülçülərin sağalmaz problemlərindəndir.

Təkamülçülərin yalançı ata-nəvə əlaqələrini pozan bir fosil daha: Liaoningornis

Çində noyabr 1996-cı ildə tapılan 121 milyon yaşındakı Liaoningornis adlı fosilin varlığı, Lianhai Hou, Larry Martin və Alan Feduccia tərəfindən "Science" jurnalında nəşr olunan bir məqalə ilə elan edildi.¹ Liaoningornis, günümüzdəki quşlarda olan uçuş əzələlərinin yapışdığı sinə sümüyünə, uzun uçuşları mümkün edən uçuş əzələlərinə sahib idi. Digər istiqamətləriylə də bu canlı, günümüzdəki quşlarından fərqsiz idi. Tək fərqi, ağızında dişlərinin olması idi. Bu vəziyyət, dişli quşların, heç də təkamülçülərin iddia etdikləri kimi ibtidai quruluşa sahib olmadıqlarını göstərirdi.² Necə ki, Alan Feduccia, "Discover" jurnalında nəşr olunan şərhində, Liaoningornisin, quşların mənşəyinin dinozavrlar olduğu iddiasını etibarsız etdiyini ifadə etmişdi.³

Sinornithosaurus Millenii və Beipiaosaurus Inexpectus

Çində olan Sinornithosaurus millenii və Beipiaosaurus inexpectus adlı dinozavr fosilləri, təkamülçü qaynaqlarda yarı quş-yarı dinozavr olaraq göstərilməkdədir. Fosilləri şərh edən təkamülçü paleontoloq Chris Sloan, bu canlıların uça bilmədiklərini, ancaq qanadlarını tarazlı qaçmaq üçün istifadə etdiklərini qarşıya qoymaqladadır. Bu iddialara görə, bu qalıqların hələ uça bilməyən "quş ataları" olaraq qəbul edilməsi lazımdır. Ancaq 120 milyon il yaşındakı bu fosillərin, sözdə ata olaraq önə sürülmələri çox böyük ziddiyyətdir.

BPM 1 3–13

"Tüklü dinovavr" iddialarıyla gündəmə gələn fosillərdən biri də BPM 1 3–13–dür. Fosili kəşf edən Dr. Mark Norell və bəzi Çinli elm adamları, Çində olan bu yeni nümunəyə Çindəki Liaoning bölgəsində olan Beipiao Paleontologiya muzeyindən (Beipiao Paleontological Museum) ilham alaraq "BPM 1 3–13" adını verdilər.

249

Qərəzli olaraq quş xüsusiyyətləri ətf edilən dinovavr fosili: Microraptor

Çində Microraptor adı verilən və 120 milyon illik olduğu təsbit edilən bir dinovavr fosili tapıldı. Bu dinovavrın ölçülərinin kiçik olması və "dino-fuzz"⁴ deyilən, ancaq quş tükləri ilə əlaqəsi olmayan orqanik quruluşa sahib olması, bu qalığın quşların atası olaraq şərh olunmasına səbəb oldu. Ancaq, "Associated Press" tərəfindən yazılan xəbərin orijinalında da yer aldığı kimi, bu dinovavrın uçduğuna dair heç bir məlumat və dəlil yoxdur. Yenə eyni xəbərdə Kansas Universiteti paleontoloqlarından Larry Martin da bu dinovavrın uçuşa əlverişli olmadığını ifadə etməkdədir.⁵

Şəkillərlə tüklü olaraq təlqin edilməyə çalışılan dinovavr fosili: Velociraptor

80 milyon illik Velociraptor, quşların dinovavrlardan təkamülləşdiyi nağılında sözdə ara-keçid forması olaraq təqdim edilən fosillərdən biridir. Ancaq bu fosil də digərləri kimi, təkamülçülərin qərəzli şərhlərindən başqa bir şey deyil. Bu fosilin şəkillərində görülən tüklər tamamilə təkamülçülərin xəyalini əks etdirməkdədir; gerçəkdə isə bu canlının tükləri olduğuna dair heç bir dəlil yoxdur.

Təkamülçülərdən uçan dinovavr nağılı: Shenzhouraptor Sinensis

Çinin Yixian bölgəsində olan, 140 milyon yaşındakı, Shenzhouraptor Sinensis olaraq adlandırılan fosil, paleontoloq Ji Qiang tərəfindən ictimaiyyətə dinovavrlarla günümüzdəki quşlar arasındakı keçid qalığı olaraq deyildi. Təkamülçülər tərəfindən "İtkin halqa tapıldı" şüarları ilə haqqında xəbərler yazılan bu fosil, gerçəkdə təkamülçülərin bu günə qədər quşların mənşəyi

haqqındakı iddiaları və əllərindəki sözdə dəlillərlə ilə ziddiyyət təşkil etməkdədir.

1) Ann Gibbons, "New Feathered Fossil Brings Dinosaurs and Birds Closer", Science, cild 274, 1996, səh. 720–721.

2) "Old Bird", Discover, 21 mart 1997.

3) "Old Bird", Discover, 21 mart 1997.

4) Jeff Hecht, "Micro-raptor", New Scientist, 6 dekabr 2000.

5) Jeff Donn, The Associated Press, 7 dekabr 2000.

256

Uçan sürünənlərin qanadlarının quruluşu araşdırılanda, bunun təkamüllə açıqlanması mümkün ola bilməyəcək qədər özünə xas və mükəmməl yaradılış olduğu görülür. Uçan sürünənlər qüsursuzca yaradılmış qanadlara malikdir və bunların qabaqcılı sayıla biləcək bir orqan heç bir quru sürünənində yoxdur.

257

Üstün uçuş qabiliyyətlərinə sahib pterozorlar (uçan sürünənlər), indiki vaxtda təkamül nəzəriyyəsinə meydan oxuyan canlılar arasında yer almaqdadır.

258

UÇA BİLMƏYƏN QUŞLAR, QÜSURSUZ YARADILIŞA SAHİB MÜKƏMMƏL CANLILARDIR

Hər quş növü uça bilmir. Dəvə quşu, evcil toyuq və ya pinqvin kimi, quşlar təsnif etməsinə daxil edilən ancaq uça bilməyən bir çox canlı vardır. Uça bilməyən quşlarla, uçan quşların anatomiyları arasında müxtəlif fərqlər görülür. Bu quşlar, uçuşu mümkün edən kompleks anatomiya quruluşunun bir və ya birdən çox hissədən məhrumdur. Bunların ən əhəmiyyətliləri, tüklərin asimetriyası, sinə sümüyündəki onurğa və uçuş əzələləridir.

Uçan quşlardakı tük quruluşu, onlara aerodinamika üstünlüyü təmin

edəcək şəkildə asimmetrikdir. Buna görə tükün sapının sağındakı və solundakı tükcüklərin miqdarı fərqlidir. Bu fərqlilik, bir təyyarənin qanadında alt və üst səthlər arasındakı fərqlə eyni təsiri edir. Eynilə təyyarə qanadında üst səthin daha qıvrımlı olması sayəsində qaldırma qüvvətinin meydana gəlməsi kimi, tükün bir tərəfində daha çox tükcük olması sayəsində qaldırma qüvvəti meydana gəlir və beləcə quş havada qalar. Uça bilməyən quşlarda isə tüklər asimmetrik deyil, simmetrikdir; bu quruluş xüsusiyyəti uça bilməmələrinin ən fundamental səbəblərindən birini meydana gətirir.

Tük asimmetriyasının yanında, uçuş əzələlərinin sinəyə yapışmasını təmin edən onurğa da quş uçuşunda əhəmiyyətli rol oynayır. Bir evcil toyuğun skeletini düşünəcəkdir, bu onurğa toyuğun sinə sümüyünün (sternum) ortasında bir xətt şəklində uzanan yüksəklikdir. Uça bilməyən quşların bir çoxunda bu onurğa olduğu halda; ratitae kateqoriyasına daxil edilən kivi, emu və dəvə quşu kimi növlərin sinə sümükləri onurğasız və düzdür.

Sinə sümüklərində onurğaya sahib olan toyuqlar bir neçə metr uca bildikləri halda, dəvə quşu kimi bu onurğadan məhrum növlər heç uça bilməzlər. Bunların quyruqları olduqca kiçikdir. Ancaq güclü ayaqları sayəsində çox sürətli qaça bilirlər. Bəzi uçucu olmayan quşlarda qanad sümükləri olduqca kiçik və uçuş əzələləri az miqdardadır.

Görüldüyü kimi uça bilməyən quşlar, uçmağı təmin edən anatomik strukturlardan qismən və ya böyük ölçüdə məhrumdurlar. Ancaq bu quşlar üçün uçmamaq qüsurlu, nöqsan ya da əlverişsizlik deyil. Onlar bu qabiliyyətləri olmadan da qüsursuz yaradılışa sahib, mükəmməl canlılardır.

Hər canlı növü özünə görə üstünlük ola biləcək çox müxtəlif xüsusiyyətlərə malikdir. Məsələn Afrikaya xas quş növü olan dəvə quşu (*Struthio camelus*) uça bilməz; ancaq saatda 70 kilometrə çatan sürətlə qaçarkən qanadlarını tarazlıq ünsürü olaraq istifadə edir. Emu (*Dromaius novaehollandiae*) isə 1.5 metri aşan boyu ilə dəvə quşundan sonra yaşayan ən iri quşdur. Onlar da qaçarkən saatda təxminən 50 kilometrlik sürətə çatarlar.

Bundan başqa bəzi quşlar üçün qanadların, uçma xaricində də funksiyaları vardır. Növlərinə bağlı olaraq bəzən qanadlar, qaçarkən tarazlıq saxlama, isti havada sərinləmə, soyuq havada istiləşmə, düşmə əsnasında qabırğa qəfəsinin qorunması, düşmənləri qorxutma, balalarına kölgə salma kimi müxtəlif funksiyalarda istifadə edilirlər.

Təkamülçülər bu tip quşların uçuş qabiliyyətlərini zamanla itirdiklərini qarşıya qoyurlar. Halbuki bu iddia, sanıldığından əksinə, təkamül nəzəriyyəsinə

dəstək təmin etməz. Çünki bu iddia, olmayan bir xüsusiyyətin qazanılması ilə deyil, olan bir xüsusiyyətin itirilməsi ilə əlaqədardır. Uça bilməyən quşlarla əlaqədar "təkamül" iddiaları tamamilə əsassızdır və dəlil önə sürə bilməməkdən qaynaqlanan çarəsizliyin göstəricisidir. Təkamülçülər açıqca, yaradılışı və Allahın varlığının dəlillərindən bəzilərini sərgiləyən canlıları, kütlələrə sözdə "təkamül" dəlili kimi göstərməyə çalışmaqdadırlar. Quranda Allah, inkar etmək üçün gerçəkləri gizləyən kəslərin varlığını belə xəbər verməkdədir:

Özünüz də bilə–bilə haqqa batil donu geyindirməyin və haqqı gizlətməyin. (Bəqərə surəsi, 42)

264

Meganeura adındakı, təbaşir dövrünə (306 milyon il əvvəlinə) aid cırcırma fosili, indiki vaxtda yaşayan nümunələrindən fərqsizdir.

266

CIRCIRAMALARIN UÇUŞ SİSTEMİ YARADILIŞ MÖCÜZƏSİDİR

Cırcıramalar qanadlarını öz üzərlərinə qatlamaq bilməzlər. Ayrıca uçma əzələlərinin, qanadları hərəkət etdirmə şəkli digər böcəklərindən fərqlidir. Sırf bu xüsusiyyətləri səbəbiylə təkamülçülər cırcıramaların "ibtidai böcəklər" olduğunu iddia edirlər. Halbuki "ibtidai böcək" deyilən cırcıramaların uçuş sistemi bir yaradılış möcüzəsidir. Dünyanın qabaqcıl vertolyot istehsalçısı Skorsky, inkişaf etdirdiyi bir modelinin dizaynını cırcıramanı nümunə götürərək reallaşdırmışdır.¹ Bu proyektə Skorsky ilə ortaqlaşan IBM firması, cırcıramanın şəklini bir kompüterə (IBM 3081) köçürər. Kompüterdə, cırcıramanın havadakı maneələri də göz önünə alınaraq 2000 ədəd xüsusi şəkil reallaşdırılmışdır. Çalışma sonunda cırcıramadan alınan nümunələrlə, Skorskyun əsgər və vəsait daşımaq üçün yaratdığı vertolyot modeli ortaya çıxmışdır.

Təbiət fotoqrafı Gillian Martin isə cırcıramaları araşdırmaq məqsədiylə 2 il davam edən çalışma icra etmişdir.² Bu çalışma sonunda əldə edilən məlumatlar, bu canlıların son dərəcə kompleks uçuş sisteminə sahib

olduqlarını göstərməkdədir.

Cırcıramanın bədəni, metalla örtülmüş təəssüratı verən halqalı quruluşa malikdir. Buz mavisindən tünd qırmızıya qədər müxtəlif rənglərdəki gövdənin üzərində, çarpazlama yerləşmiş iki cüt qanad olar. Bu quruluş sayəsində, cırcırama çox yaxşı manevr qabiliyyətinə malikdir. Uçuşu hansı sürətdə və hansı istiqamətdə olursa olsun, birdən dayanıb tərs istiqamətdə uçmağa başlaya bilər və ya havada sabit dayanıb ovuna hücum etmək üçün uyğun mövqe gözləyə bilər. Bu vəziyyətdə ikən, olduğu yerdə cəld çevrilərək ovuna yönəlməyə bilər. Çox qısa müddətdə, böcəklər üçün təəccüblü sayıla biləcək sürətə; saatda 40 km-ə çatır. (Olimpiadalarda 100 m. qaçan atletlərin sürəti saatda 39 km qədərdir).

Çox yüksək sürətlərdə uçarkən ani maneşələr edə bilən cırcıramanın görmə qabiliyyəti də qüsursuzdur. Cırcırama gözü, dünyanın ən yaxşı böcək gözü olaraq qəbul edilir. Hər birində 30.000 ayrı mərcək olan bir cüt gözə malikdir. İki yarım kürəyə bənzəyən və başının yarısı qədər yer tutan gözlər, böcəyə çox geniş görüş sahəsi təmin edir. Cırcırama, gözləri sayəsində demək olar arxasında olub bitənləri belə görə bilər.³

Görüldüyü kimi cırcırama, hər biri tək-tək mükəmməl quruluşa sahib sistemlər bütünüdür. Bu sistemlərin hər hansı birindəki kiçik əskiklik, digər sistemlərin də işə yaramamasına gətirib çıxaracaq. Amma sistemlərin hamısı qüsursuzca yaradılmışdır və bu sayədə canlı, həyatını davam etdirir.

267

1) "Exploring The Evolution of Vertical Flight – at The Speed of Light", Discover, oktyabr 1984, səh. 44–45.

2) "Vertolyot Böcəyi", Star, 16 avqust 1984, səh. 32–33.

3) David Attenborough, Yaşadığımız Dünya, İnkılap nəşriyyat, İstanbul, 1982, səh. 52.

268

Prof. Michael Dickinson

M. Dickinsonun həşəratlardakı uçuş texnikasını anlamaq və təqlid etmək

üzrə meydana gətirdiyi simulyasiya təcrübələrindən biridir.

Drosophila melanogaster: Qanadlarını saniyədə 200 dəfə çırpın bu meyvə milçəyi, təbiətdəki ən kompleks aerodinamikaya sahib canlılardan biridir. Yuxarıda, saniyənin mində birlik zaman diliminə aid bir simulyasiya təsviri yer almaqdadır.

M. Dickinson və qrupu, həşəratların uçuşundakı aerodinamikaları araşdırarkən, inkişaf etmiş texnologiya istifadə etmişlər; ancaq yenə də həşəratların manevr qabiliyyətindəki qüsursuzluğu tam olaraq anlama bilməmiş deyildirlər.

272

Dünyanın ən qədim həşərat fosili

Fevral 2004-cü ildə, elm adamları dünyanın bilinən ən qədim həşərat fosilini tapdıqlarını elan etdilər. "Nature" jurnalında nəşr olunan tapıntılar, uçuş texnologiyaları ilə dünyadakı ən kompleks dizayna sahib canlılardan biri olan böcəklərin uçuşunu, 170 milyon il əvvələ apardı.¹ Bu fosil göstərməkdədir ki, bilinən ən qədim qalıqlaşmış həşərat qanadından 70 milyon il əvvəl də uçan böcəklər yaşamışdır. Bu canlılar da fosil laylarında (heç bir ara forma olmadan) mükəmməl hallarıyla yer almaqdadırlar.

1) "Fossil Find Is World's Oldest Insect", Scientific American, 12 fevral 2004;

<http://www.sciam.com/article.cfm?chanID=sa003&articleID=0007973F-A85D-102A->

[A85D83414B7F0103;http://www.nytimes.com/2004/02/11/science/11CND-INSECT.html](http://www.nytimes.com/2004/02/11/science/11CND-INSECT.html)

275

Uca Allahın detalda sərgilənən elmindən nümunələr

* Bir meyvə milçəyi tək bir saniyədə qanadlarını tam 200 dəfə çırpma bilməkdədir,

* Bir ağcaqanad hərbi təyyarədən daha sürətli manevrələr edə bilər,

* Tavanda baş aşağı yerləşə bilər,

* Mükəmməl şəkildə yana sürüşər, geri və irəli hərəkət edə və dayandığı yerdə geri dönə bilər,

* Milçəklərin elm adamlarını ən çox təəccübləndirən xüsusiyyətlərindən biri, bütün bu kompleks hərəkətləri son dərəcə az sayda neyronun meydana gələn sinir sistemi ilə idarə etməsidir. Bu mövzuda araşdırmalar edən biolog Michael Dickinson, qarışıqlığını belə ifadə etməkdədir: "Hər təcrübə etdiyimizdə, küncüt böyüklüyündəki sinir sisteminin, bütün bunları necə edə bildiyini düşünürük."¹

1) <http://www.netcevap.net/hurriyetbilim030322.html> ["Sinekler Nasıl Uçar?", "Hürriyet Bilim" jurnalı, 22 mart 2003.]

276

ELM ADAMLARININ TƏQLİD BELƏ EDƏ BİLMƏDİYİ BÖCƏK UÇUŞU, ALLAHIN SONSUZ ELMİNİN VƏ GÜCÜNÜN DƏLİLLƏRİNDƏNDİR

Böcək uçuşunu təqlid etməyə çalışan mühəndislər, bunda əhəmiyyətli çətinliklə qarşı-qarşıya gəlirlər. Milçək qanadları havada səkkiz şəkli çəkərək hərəkət edirlər. Dövrün yarısında üstə qalan qanad səthi, sonrakı yarısında aşağı baxacaq hala gəlir. Belə bir uçuşu təqlid edə bilmək üçün, təyyarəyə, oynaqdan hərəkətli döner qanadlar montaj edilməlidir. Bundan daha da çətin olan, bu qanadların sürətli və idarəli hərəkətini təmin edəcək kompüter sistemidir. Belə bir sistemin qurulması günümüzdəki texnologiya ilə xəyal edilə bilməməkdədir. Böcək uçuşunu təqlid etməyə çalışan mühəndislərin ən böyük yuxusu, bir binanın dar koridorlarında və otaqlarında uçuşu idarə edilə bilən robot böcəklər yarada bilməkdir. Amerikadakı yüksək texnologiyaya sahib institutlarda çalışan mütəxəssislər, böcək uçuşunu təqlid etməkdə, özlərini Wright qardaşların 1903-cü ildə olduğu səviyyədə gördüklərini ifadə etməkdədirlər.¹

Təkamülçülərin ağcaqanadın bütün bu mükəmməlliklərini izah etdikdən sonra, dinozavrların onları tutmağa çalışarkən qanadlandıqlarını iddia etmələri, içində olduqları ziddiyyətli və çıxılmaz vəziyyətin təəccüblü

nümunəsidir. Çünki təkamülçülər, milçəklərin "qanadları" olduğunu ayrıca quşlardan daha da təəccüblü uçma qabiliyyətinə sahib olduqlarını unutmuşlar. Saniyədə 500–1.000 dəfə qanad çırpın və ən inkişaf etmiş vertolyotdan daha üstün manevr qabiliyyətinə sahib olan ağcaqanadın necə var olduğu mövzusunı açıqlaya bilməyən təkamülçülərin, uçuşun mənşəyinin bir dinozavrın milçək tutma söyləri olaraq izah etməsi böyük bir məntiqsizlikdir.

1) "Robotic Insect Takes to the Air", dr. Chris Riley, BBCNews,

11 aprel 2001;

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/1270306.stm>

283

Bir böcək uçarkən, saniyədə ortalama bir neçə yüz dəfə qanad çırpır. Bir saniyədə bu qədər hərəkətin fəvqəladə həssaslıqla reallaşdırılması, bu dizaynın texnoloji olaraq təqlid edilməsini qeyri-mümkün etməkdədir.

Berkeley-California Universitetində inkişaf etdirilməkdə olan uçan böcəklərin mikro-mexaniki prototipi.

Vanderbilt Mühəndislik məktəbindəki uçan robot böcək prototipi hələ də inkişaf etdirilmə mərhələsində.

292

Charles Darwin

293

Luis Pasteur, təkamül nəzəriyyəsinin dayağı olan "cansız maddə canlılıq meydana gətirə bilər" iddiasını etdiyi təcrübələrlə etibarsız etdi.

295

Təkamülçülərin həyatın mənşəyinə izah gətirmə söylərinin bir nümunəsi

də Millər təcrübəsidir. İlk zamanlarda təkamül adına əhəmiyyətli inkişaf olaraq önə sürülən bu təcrübənin etibarsızlığı zamanla aydın olmuş hətta Millərin özü də bunu etiraf etmək məcburiyyətində qalmışdır.

297

Təkamül nəzəriyyəsini etibarsız edən gerçəklərdən biri, canlılığın fəvqəladə dərəcədəki kompleks quruluşudur. Canlı hüceyrələrinin nüvəsində yer alan DNT molekulu, bunun bir nümunəsidir. DNT, dörd ayrı molekulun fərqli düzülməsindən ibarət olan bir növ məlumat bankıdır. Bu məlumat bankında canlı ilə əlaqədar bütün fiziki xüsusiyyətlərin şifrələri yer alar. İnsan DNT-si kağıza yazılanda, ortaya təxminən 900 cildlik ensiklopediya çıxacağı hesablanmaqdadır. Əlbəttə bu cür fəvqəladə məlumat, təsadüf anlayışını qəti şəkildə etibarsız etməkdədir.

298

Fransız bioloq Lamarck, zürafələrin ceyranlardan törədiyi kimi son dərəcə ağıldan kənar iddia ortaya atmışdır. Halbuki zürafələr də, digər bütün canlılar kimi Allahın yaratdığı canlılardır.

300

ayaq

antena

gözlər

ağız

Təkamülçülər əsrin başından bəri milçəkləri mutasiyaya uğradaraq, faydalı mutasiya nümunəsi meydana gətirməyə çalışdılar. Ancaq on illərcə sürən bu səylərin nəticəsində əldə edilən tək nəticə, şikəst, xəstə və qüsurlu milçəklər oldu. Yuxarıda solda, normal meyvə milçəyinin başı, sağda isə

mutasiyaya uğramış digər meyvə milçəyi.

302

Daş kömür dövrünə (354–292 milyon il əvvəlinə) aid bu köpək balığı fosili, köpək balığının milyonlarla il əvvəlində də bugünkü mükəmməl haliyla var olduğunun bir göstəricisidir.

Trias dövrünə (251–205 milyon il əvvəlinə) aid ginkqo ağacının yarpaq fosili, günümüzdəki ginkqo yarpaqları ilə eynidir. Bu və bunun kimi bir çox fosil nümunəsi canlıların bir-birlərindən törədikləri iddialarını çürütməkdədir.

303

İndiki vaxtda uçuş texnikaları baxımından elm adamları üçün xüsusi araşdırma sahəsi meydana gətirən cırcırma, 140 milyon il əvvəlinə aid fosilində də bugünkü mükəmməl dizaynını sərgiləməkdədir.

Miosen dövrünə (23.8–5.32 milyon il əvvəlinə) aid ağcaqayın yarpağının fosili və günümüzə aid nümunəsi

Miosen dövrünə aid yarpaq fosilləri

Tumurcuqlanan ağcaqayının miosen dövrünə aid fosili.

Miosen dövrünə aid çiçək fosili

Oliqosen dövrünə (33.7–23.8 milyon il əvvəlinə) aid, ağcaqayının qanadlı meyvəsinin fosili

306

İnsanın təkamülü nağılını dəstəkləyən heç bir fosil qalığı yoxdur. Əksinə, fosil qeydləri insanlar ilə meymunlar arasında keçilə bilməz sərhəd olduğunu

göstərməkdədir. Bu həqiqət qarşısında təkamülçülər, həqiqətdən kənar bəzi şəkil və maketlərə ümid bağlamışlar. Fosil qalıqlarının üzərinə istədikləri maskaları keçirər və xəyali yarı meymun yarı insan üzlər meydana gətirərlər.

309

Darvinistlərə görə təsadüflərin fəvqəladə hadisələri reallaşdırmaq üçün ehtiyacı olan tək şey "zaman"dır. Bu saxta Darwinist məntiqə görə əgər təsadüfə zaman verilsə, cansız və şüursuz atom yığınlarını insanlara, qarışqalara, atlara, zürafələrə, tovuz quşlarına, kəpənəklərə, əncirə, zeytuna, portağala, şaftalıya, nara, qarpıza, qovuna, pomidora, banana, lələyə, bənövşəyə, çiyələyə, səhləb çiçəyə, gülə və ağılınıza gələn–gəlməyən milyonlarla canlıya çevirə bilər.

312

Gözü və qulağı, kamera və səs qeyd cihazları ilə müqayisə etdiyimizdə, bu orqanlarımızın texnologiya məhsullarından daha çox kompleks, daha çox müvəffəqiyyətli və qüsursuz dizaynlar olduğunu görürük.

Yer üzündə on mindən çox quş növü yaşayır. Bu quşların hər biri bir-birindən fərqli xüsusiyyətlərə malikdir. Şahinin iti gözləri, geniş qanadları və iti caynaqları var. Bir neçə yüz qramlıq yağış quşları, hər il qışı keçirmək üçün 4.000 kilometrlik yolu 88 saat ərzində qanad çalaraq, okean üzərində marşrutlarını səhv etmədən keçirlər. Tutuquşular çox fərqli səs orqanı anatomiyasına malik olduqları halda (məsələn dişləri və dodaqları olmamasına baxmayaraq) insanların çıxardığı səsləri təqlid edirlər. Məlum olan ən kiçik quş olan milçək quşunun, qida almaq üçün bir çiçəyin qarşısında havada asılı olaraq qalmalıdır və sahib olduğu xüsusi dizaynla bunu edə bilən yeganə quşdur. Quşlar topladıqları qozaları daha sonra istifadə etmək üçün torpağa basdırırlar. Hər yeri bir-birinə bənzəyən bir meşənin içində 9 ay keçdikdən sonra belə bu qozaları tapıb ortaya çıxara bilirlər.

Quşlar, balaları ilə məşğul olma qaydaları ilə də son dərəcə diqqət çəkən canlılardır. Bəziləri son dərəcə təfərrüatlı yuvalar tikirlər. Məsələn, dəniz kənarında yaşayan quşlar yuvalarını batmayacaq şəkildə və buna uyğun material ilə edirlər; Hətta su yüksəldiyi təqdirdə yuva içindəki balaların bundan zərər görməməsini belə hesablayırlar. Quşların bir-birindən xüsusi dizaynları, ağıllı və fədakar davranışları var. Ağıl və şüurdan məhrum olan bu canlılar bütün bu qeyri-adi xüsusiyyətlərə necə sahib olmuşdurlar? Onlar Allahın yaratdığı qüsursuz dizaynlara malikdirlər və Allahın ilhamı ilə hərəkət edirlər.

Quşların sahib olduqları xüsusiyyətləri, təkamülçülərin iddia etdikləri kimi, zaman içərisində yavaş-yavaş qazanılmış olmaları mümkün deyil. Çünki belə bir prosesin ara mərhələlərində, bu canlıların həyatda qalması mümkün deyil. Belə ki, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, mərhələ-mərhələ kamilləşən canlı da yoxdur; Əksinə, fərqli canlı qrupları, üz təbəqələrində ilk çıxdıqları andan etibarən hazırkı mükəmməl halları ilə mövcuddurlar.

Quşları, sahib olduqları qabiliyyətlər və buna uyğun dizaynlarla yaradan, hər şeyin Yaradıcısı olan Allahdır. Quranda Allah “... **Elə bir canlı yoxdur ki, Allah onun kəkilindən tutmuş olmasın...**” (Hud surəsi, 56) ayəsi ilə canlılar üzərindəki hakimiyyətini bildirir.

MÜƏLLİF HAQQINDA: Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olub. 1980-ci illərdən dini, elmi və siyasi mövzularda çoxlu əsərlər hazırlayıb. Bunlardan başqa müəllifin təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını, darvinizmlə qanlı ideologiyalar arasındakı qaranlıq əlaqələri ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri var.

Müəllifin bütün əsərlərindəki ortaq məqsəd Quranın mesajını dünyaya çatdırmaq, bununla da insanları Allahın varlığı, birliyi və axirət həyatı kimi təməl iman məsələləri üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin çürük əsaslarını və azğın tətbiqlərini üzə çıxarmaqdır. Əslində, yazıcının 76 fərqli dilə tərcümə edilmiş 300-dən çox əsəri bütün dünyada geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Harun Yəhya əsərləri Allahın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda bildirilən sülh və əmin-amanlığa, haqqa və ədalətə, gözəllik və xoşbəxtliyə çatdırmağa vəsilə olacaq.